

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi julkisesta työvoimapalvelusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki julkisesta työvoimapalvelusta. Lailla uudistettaisiin työvoimaviranomaisen järjestämiä tai hankkimia palveluita ja niihin liittyviä tukia, avustuksia ja etuuksia koskeva lainsäädäntö kokonaisuudessaan. Käsitteellä julkinen työvoimapalvelu tarkoitettaisiin tätä palvelukokonaisuutta. Siten lakiin julkisesta työvoimapalvelusta koottaisiin työvoimapalvelulaissa, työllisyyslaissa ja työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa olevat säännökset. Erillislait kumottaisiin. Lisäksi lakiin siirrettäisiin eräät nykyisin työttömyysturvalaissa ja työmarkkinatuesta annetussa laissa olevat säännökset muun muassa työvoimapolitiisten toimenpiteiden järjestämisestä, työvoimatoimikunnasta ja työnantajalle maksettavasta yhdistelmätuesta.

Esityksellä on kiinteä yhteys sosiaaliturvalainsäädännön selkeyttämistä koskevan projektin valmistelun pohjalta erikseen annettuun hallituksen esitykseen työttömyysturvalaiksi, johon vastaavasti koottaisiin eri laeissa oleva työttömyysaikaista toimentuloturva koskeva sääntely. Lähtökohtana on, että työvoimapolitiikkaa ja työttömyysaikaista toimentuloturva koskevat lait muodostaisivat myös keskenään mahdollisimman johdonmukaisen kokonaisuuden.

Kokonaisuudistusta koskeva esitys on luonteeltaan pääasiassa lainsäädäntötekniinen. Sillä selkeytettäisiin lainsäädäntöä rakenteellisesti ja sanonnallisesti sekä mahdollisuuksien mukaan yhdenmukaistettaisiin säännöksissä käytettyjä käsitteitä. Perustuslain tavoitteiden ja työvoimapolitiikan uudistamisessa omaksuttujen periaatteiden mukaisesti työvoimaviranomaisen asiakkaan oikeudet ja velvollisuudet koottaisiin yhteen ja niiden perusteista säädettäisiin yhtenäisesti

laissa. Työvoimahallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmästä ja siihen liittyvästä yksityisyyden suojasta säädettäisiin kuitenkin erikseen lailla.

Julkisen työvoimapalvelun keskeiset tavoitteet kuvattaisiin laissa nykyistä kattavammin ja yhtenäisemmin. Julkisen työvoimapalvelun ydintavoitteeksi määriteltäisiin työmarkkinoiden toimivuuden edistäminen. Lainsäädännön rakenne uudistettaisiin ja yksittäisten säännösten sanamuotoja täsmennettäisiin muuttamatta palvelujen, tukien, avustusten ja etuuksien saamisedellytyksiä tai sisältöä. Lakiin otettaisiin yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteiden kannalta keskeisiä käsitteitä, kuten työkykyisyys ja työttömyys, jotka nykyisin on määritelty hallinnollisella ohjeistuksella. Soveltamista ja toimeenpanoa ohjaava vakiintunut tulkintakäytäntö ja hallinnollinen ohjeistus on myös muutoin otettu huomioon säännöksiä täsmennettäessä. Lailla korostettaisiin asiakkaan palvelutarvetta ja sen arviointia työvoimatoimiston tarjoamien palvelujen lähtökohdana, avoimien työmarkkinoiden ensisijaisuutta työllisyysmäärärahoihin nähden ja työvoimatoimiston palvelujen prosessinomaisuutta.

Julkiseen työvoimapalveluun kuuluvia maksullisia työnantajapalveluita (henkilöstö- ratkaisut ja henkilöstövuokraus) koskevat perussäännökset otettaisiin lakiin. Esityksessä ehdotetaan myös eräitä työvoimapolitiiseen aikuiskoulutuksen hankintaan ja sen opintososiaalisiin etuuksiin liittyviä sisällöllisiä muutoksia.

Laista kumottaisiin rajoitus, jonka mukaan työvoimapolitiisena aikuiskoulutuksena ei ole mahdollista hankkia lukio-opintoja tai korkeakoulututkintoja.

Lisäksi koulutuksen hankintasopimusta

koskevia säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että hankintasopimuksessa tulisi mainita opiskelijan oikeusasemaa määrittävät normit, esimerkiksi kyseisen oppilaitoksen järjestyssäännöt ja niistä tiedottaminen. Samoin täsmennettäisiin lain säännöksiä opiskelijan oikeusasemasta koulutukseen liittyvän työpaikalla tapahtuvan harjoittelun ajalta sekä luvattomien poissaolojen ja koulutuksen keskeyttämistä koskevan päätoimintakomenettelyn osalta.

Erorahan aikuiskoulutuslisä korvattaisiin maksamalla koulutusaikainen ansiotuki korotettuna. Työttömyysturvalakiin erikseen ehdotettuja muutoksia vastaavasti ansiotuen korotetun ansio-osan saaminen koulutusajalta edellyttäisi vähintään 20 vuoden työhistoriaa ja 5 vuoden jäsenyyttä työttömyyskassassa, sekä sitä, että henkilön työsuhde on päätynyt taloudellisista tai tuotannollisista syistä. Työttömyysturvalakiesityksessä ehdotetut muutokset lisäpäiväoikeuteen, eräiden korvausten ja taloudellisten etuuksien jaksotukseen, työkyvyttömyyseläkkeestä aiheutuviin

takaisinperintöihin ja sovitellun työttömyyspäivärahan maksatusmenettelyyn heijastuisivat myös koulutustukea koskeviin säännöksiin.

Työvoimapolitiikkaan liittyvän lainsäädännön kokonaisuudistuksen vuoksi ehdotetaan tehtäväksi teknisiä muutoksia myös kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin, raha-automaattivastuksista annettuun lakiin, yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annettuun lakiin ja kuntien suhdannetalletuksista annettuun lakiin. Lisäksi laki pitkäaikaistyöttömien omaehtoisesta opiskelun tukemisesta kumottaisiin.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettuna tulemaan 1 päivänä tammikuuta 2003. Työttömyyspäivärahan lisäpäiväoikeuteen liittyvät muutokset ehdotetaan yhdenmukaisesti työttömyysturvalakiehdotuksen kanssa tuleviksi voimaan siten, että vuonna 1949 tai sitä ennen syntyneisiin henkilöihin sovellettaisiin nykyisiä säännöksiä. Koulutustuen korotettu ansio-osa koskisi työvoimapolitiikkaa aikuis-koulutusta, joka alkaa lain tultua voimaan.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO.....	3
YLEISPERUSTELUT	6
1. Johdanto.....	6
2. Nykytila	7
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	7
2.1.1. Työvoimapolitiittinen järjestelmä.....	7
Yleistä.....	7
Työvoimapolitiikan lähivuosien linjaukset	8
2.1.2 Työvoimapalvelut.....	9
2.1.2.1 Työnvälityspalvelut	9
Työnhakija-asiakkaan työnhakupalvelut.....	9
Työpaikkatarjoukset.....	10
Työnhakusuunnitelma	10
Työnantaja-asiakkaan palvelut.....	11
Rekrytointineuvonta	11
Työvoiman rekrytointi.....	11
Maksulliset erityispalvelut työnantaja-asiakkaalle.....	12
2.1.2.2. Ammatillisen kehittymisen palvelut	12
Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus	12
Opintososiaaliset etuudet.....	13
Ammatinvalinnanohjaus (ammatinvalinta- ja urasuunnittelu).....	14
Koulutus- ja ammatitietopalvelu	14
Ammatillinen kuntoutus.....	14
2.1.3. Työllisyysmäärärahojen käyttäminen.....	15
Työllistämistuki työnantajalle.....	15
Yhdistelmätuella työllistäminen.....	16
Alueelliset näkökohdat.....	16
Kuntoutus-, koulutus- tai työntekomahdollisuuden järjestäminen.....	16
Työllistämistuki työttömän toimeentulon turvaamiseksi	17
Työllisyysmäärärahojen käyttäminen investointeihin ja muuhun työllisyyden edistämiseen	17
Investointeihin myönnettävä rahoitus	17
Muu työllistymisen edistäminen.....	18
2.1.4. Toimenpiteet ilman työsuhdetta.....	18
2.2. Nykytilan arviointi	19
2.2.1. Lainsäädännön rakenne ja selkeys	19
Lainsäädännön kehitys	19
Säädöstaso	20
Käsite julkinen työvoimapalvelu.....	20
2.2.2 Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus	21

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankinta	21
Koulutustuki	21
2.2.3. Maksulliset työnantajapalvelut	22
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	22
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	22
3.1.1. Lainsäädännön selkeyttäminen	22
3.1.2. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen kehittäminen	23
3.2. Keskeiset ehdotukset	23
3.2.1. Lainsäädännön selkeyttäminen	23
3.2.2 Työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta koskevat ehdotukset	24
Koulutuksen hankinta	24
Koulutustuki	24
3.2.3. Maksullisten työnantajapalveluiden vakinaistaminen	25
4. Esityksen vaikutukset	25
4.1. Taloudelliset vaikutukset	25
4.2. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan	26
5. Asian valmistelu	26
5.1. Lainsäädännön selkeyttäminen	26
5.2. Työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta koskevat ehdotukset	26
5.3. Maksulliset työnantajapalvelut	27
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	27
6.1. Riippuvuus muista esityksistä	27
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	28
1. Lakiehdotusten perustelut	28
1.1. Laki julkisesta työvoimapalvelusta	28
I OSA. YHTEISET SÄÄNNÖKSET	28
1 luku. Yleiset säännökset	28
2 luku. Julkisessa työvoimapalvelussa noudatettavat periaatteet	32
II OSA. TYÖVOIMATOIMISTON PALVELUT JA PALVELUPROSESSI	34
3 luku. Työvoimatoimiston palvelujen perusteet	34
4 luku. Työnvälityspalvelut	39
5 luku. Työnhakusuunnitelma	43
6 luku. Ammatillisen kehittymisen palvelut	45
7 luku. Työllistymisen edistäminen työllisyysmäärärahojen avulla	52
8 luku. Työmarkkinatoimenpiteet	57
III OSA. MUUT TUET, AVUSTUKSET JA ETUDET	59
9 luku. Koulutustuki	59
10 luku. Ylläpitokustannusten korvaaminen	60
IV OSA. TOIMEENPANO JA MUUTOKSENHAKU SEKÄ VOIMAANTULOJA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET	62
11 luku. Toimeenpanoon liittyvä yhteistyö	62
12 luku. Tukien, avustusten ja etuuskien toimeenpanoa koskevat säännökset	64
13 luku. Muutoksenhaku	67
14 luku. Voimaantulo	68

1.2.	Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta	69
1.3.	Laki pitkäaikaistyöttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain kumoamisesta	69
1.4.	Laki raha-automaattiavustuksista annetun lain 20 §:n kumoamisesta ..	69
1.5.	Laki yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta	69
1.6.	Laki kuntien suhdannetalletuksista annetun lain 5 §:n kumoamisesta ..	70
2.	Tarkemmat säännökset.....	70
2.1.	Valtioneuvoston asetukset	70
2.2.	Ministeriön asetukset	71
3.	Voimaantulo.....	71
4.	Säätämisyjärjestys.....	71
LAKIEHDOTUKSET.....		73
Laki julkisesta työvoimapalvelusta.....		73
Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta		100
Laki pitkäaikaistyöttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain kumoamisesta		101
Laki raha-automaattiavustuksista annetun lain 20 §:n kumoamisesta.....		101
Laki yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta.....		102
Laki kuntien suhdannetalletuksista annetun lain 5 §:n kumoamisesta		103
LIITE.....		104
RINNAKKAISTEKSTIT		104
Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta		104
Laki yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta.....		106

työttömyysturvalaissa säädettäisiin välittömästi etuuksiin liittyvistä asioista. Työttömyysturvalaki sisältäisi säännökset työttömyyspäivärahasta, työmarkkinatuesta ja koulutuspäivärahasta, toisin sanoen toimeentuloetuuksista, joiden saamisedellytyksenä on työttömyys. Työvoimapoliittiseen lainsäädäntöön siirrettäisiin sellaiset etuuslaeissa olevat säännökset, joiden sääntelykohteena on muu kuin kyseinen etuus tai sen saamisedellytys. Pelkästään säännösten siirtäminen edellyttää rakenteellisia muutoksia myös työvoimapoliittiseen lainsäädäntöön.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Nykytilaa koskevassa osassa kuvataan ja arvioidaan työvoimapoliittista järjestelmää koskeva lainsäädäntö ja käytäntö yleisluotoisesti. Työttömyysturvajärjestelmän kuvaus sisältyy työttömyysturvalakiesitykseen, johon tässä yhteydessä viitataan.

Koska hallituksen esitys on pääasiassa lainsäädäntötekninen, tässä osassa kuvataan työvoimapoliittinen järjestelmä ja aktiivisten toimenpiteiden sisältö. Tarkempi kuvaus esitetään ainoastaan sellaisten säännösten osalta, joihin ehdotetaan tehtäväksi muita kuin teknisuontoisia tai vähäisiä muutoksia. Samoin kuvataan tarkemmin säännöksiä siltä osin kuin se on tarpeen lainsäädännön rakentamiseksi. Siten nykytilan kuvauksessa ei ole tietoja esimerkiksi palvelujen ja toimenpiteiden vaikutuksista tai niiden piirissä olevista asiakkaista paitsi niiden säännösten osalta, joita ehdotetaan muutettaviksi.

Samoin jäljempänä lakiehdotusten yksityiskohtaisten perustelujen lähtökohtana on tuoda selvästi julki ensinnä, mitä voimassa olevaa lainkohtaa ehdotettu säännös vastaa ja toisaalta säännöksiin ehdotetut sisällölliset muutokset tai täsmennykset. Jos voimassa oleva säännös on ehdotettu lakiin sellaisenaan tai vähäisin sanonnallisina muutoksina, perusteluissa viitataan nykyiseen lakiin tai asetukseen kuvaamatta säännöstä tai sen soveltamiskäytäntöä. Samoin on menetelty, jos nykyisiä säännöksiä on ehdotettu yhdistettäväksi tai jaettavaksi uudelleen

taikka otettavaksi voimassaolevaa lakia täydentäviä asetustasoisia säännöksiä lakiin, jollei asiasisältöä ehdoteta muutettavaksi. Lain rakenteeseen, säännösten asiasisältöön tai niiden soveltamiskäytäntöön vaikuttavien muutosten sisältöä ja perusteita on kuvattu yksityiskohtaisesti.

2.1.1. Työvoimapoliittinen järjestelmä

Yleistä

Työvoimapoliittinen järjestelmä voidaan kokonaisuutena jäsentää siten, että siihen kuuluvat passiivijärjestelmät ja aktiiviset toimenpiteet. Passiivijärjestelmien tarkoituksena on työttömyydestä johtuvia menetyksiä korvaamalla turvata henkilön taloudelliset mahdollisuudet hakea työtä. Keskeisiä työttömyysaikaiseen toimeentuloon liittyviä järjestelmiä ovat työttömyyspäiväraha ja pääosin myös työmarkkinatuki.

Vastaavasti aktiivijärjestelmien tarkoituksena on tarjota tietoa työmahdollisuuksista, tukea työnhakua ja parantaa erityisesti työttömän työnhakijan työmarkkina-asemaa. Työnantajan kannalta aktiivijärjestelmien keskeisenä tehtävänä on tarjota tietoa tarjolla olevasta työvoimasta ja parantaa sen ammattitaitoa. Aktiivisiin toimenpiteisiin kuuluvat kaikille työvoimaviranomaisen asiakkaille tarjottavat työvoimapalvelut sekä työllisyysmäärärahojen avulla järjestettävät työvoimapoliittiset toimenpiteet, joita yleensä kohdennetaan määrättyihin työttömien ryhmiin. Työmarkkinatuki kuuluu osittain myös aktiivisiin toimenpiteisiin, koska tuen tarkoituksena on työvoimapoliittiseen aikuis- koulutukseen ja eräisiin muihin aktiivitoimenpiteisiin osallistuvan toimeentulon turvaaminen.

Työvoimapalveluita tarjotaan joko itsepalveluina tai henkilökohtaisena palveluna. Työvoimapalvelut voidaan jäsentää henkilöasiakkaille suunnattuihin palveluihin, niihin liittyviin työllistyvyyttä ja toimeentuloa edistäviin tukipalveluihin sekä työnantajaasiakkaille tarkoitettuihin palveluihin. Henkilöasiakkaan palvelut jaetaan työnhakupalveluihin työnhakijoille, ammatillisen kehittymisen palveluihin sekä mainittuihin tukipalveluihin. Vastaavasti työvoimapoliitti-

sia toimenpiteitä ovat muun muassa työllistäminen työllistämistuen avulla ja ilman työsuhdetta työpaikalla toteutettavat työllistymistä tukevat toimet.

Työvoimapolitiikan lähivuosien linjaukset

Työvoimapolitiikan vuonna 1998 toteutettua perusuudistusta jatkettiin toimenpidekokonaisuudella, jonka toimeenpano aloitettiin pääosin vuoden 2002 alusta. Toimenpidekokonaisuus perustui työministeriön asettaman työryhmän ehdotuksiin (Toinen aalto – Työvoimapolitiikan uudistuksen jatkaminen, työhallinnon julkaisu 269). Eduskunta hyväksyi linjausten ja toimenpiteiden toteuttamisen valtion vuoden 2002 talousarvioesityksen yhteydessä ja hyväksyi pienin muutoksin hallituksen esityksen työvoimapolitiikan uudistuksen jatkamiseen liittyväksi lainsäädännöksi (HE 161/2001 vp). Lainmuutokset (1429/2001-1432/2001) tulivat voimaan kuluvan vuoden alusta.

Linjauksissa määriteltiin julkisen työvoimapolitiikan ydintehtäväksi edistää työmarkkinoiden toimivuutta. Työvoimatoimiston keskeisenä tehtävänä on tässä tarkoituksessa tarjota korkealaatuista informaatiota työmarkkinoista, välittää työtä ja osaamista sekä parantaa työvoiman ammattitaitoa ja työmarkkina-asemaa. Työvoimatoimiston palveluprosessin tulee pyrkiä takaamaan, että

- 1) avoimet työpaikat täyttyvät laadukkaasti,
- 2) työnhakijoiden työnhakujaksot lyhenevät ja että valuma pitkäaikaistyöttömyyteen pienenee, ja
- 3) työnantajien tulevat työvoiman tarpeet ja osaamisvaatimukset selvitetään ja niihin haetaan ratkaisuja yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Tätä priorisointia täsmennetään vuosittain.

Samassa yhteydessä määritellyn ensisijaisuusjärjestyksen mukaan vuosituhannen alun tilanteessa on keskeisintä varmistaa työvoiman saatavuus. Tämä liittyy kiinteästi talouspolitiikan vakaan kasvutavoitteen tukemiseen työmarkkinoilla. Työvoimapolitiikan uudistuksen jatkamiseen liittyvillä toimenpiteillä tuetaan talouden kasvutavoitetta pitämällä sekä työttömyyden että työmarkkinoiden dynamiikkaa korkealla tasolla. Osaamiseen ja työvoiman saatavuuteen

sekä työnantajan hyvään palveluun lisätään voimavaroja etenkin uudelleensuunnitelmilla.

Edellä kuvatuista lähtökohdista asetettiin työvoimapolitiikan toimeenpanolle lähivuosina seuraavat perustavoitteet:

- työnhakijoiden omatoimista työnhakua painotetaan palveluprosessissa,
 - työmarkkinoiden sekä työttömyyden dynamiikkaa vahvistetaan,
 - julkisen työvoimapolitiikan kokonaislaatu parannetaan muun muassa hankkimalla ja hyödyntämällä asiakaspalautteita,
 - toiminnan painopistettä siirretään työnantajapalveluihin ja työnhakijoiden osaamisen parantamiseen,
 - työnhakijapalvelun keskeisen osan muodostaa työpaikkojen hakeminen ja välittäminen sekä työnhakusuunnitelma, jonka laatimisessa ja toteuttamisessa lisätään asiakkaan osallistumista,
 - julkinen työvoimapolitiikka vastaa palvelujen tuottamisesta, mutta sillä tulee olla nykyistä enemmän ja joustavimmin mahdollisuuksia hankkia palveluja, jotka antavat uusia mahdollisuuksia vastata työmarkkinoiden ja asiakkaiden tarpeisiin,
 - työvoimapolitiikka, työvoimapolitiittiset toimenpiteet sekä työttömien toimeentuloturva muodostavat toimivan kokonaisuuden, jolla edistetään työnhakijoiden työllistymistä,
 - julkisen työvoimapolitiikan henkilöstön osaamisen taso on korkea,
 - julkisen työvoimapolitiikan toiminta organisoidaan siten, että sillä on mahdollisimman hyvä vaikuttavuus.
- Palveluprosessiin ja dynamiikan lisäämiseen liittyvien muutosten tavoitteena on myös vahvistaa asiakkaan oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainoa sekä niiden läpinäkyvyyttä. Päätoiminen työnhaku työttömän työnhakijan keskeisenä velvollisuutena määriteltiin tässä yhteydessä palkkatyön etsimisen lisäksi myös valmiudeksi hakeutua ja osallistua tarjolla oleviin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin, antaa työvoimatoimistolle ammatillista osaamistaan, työkokemustaan, koulutustaan ja työkykyään koskevat tiedot sekä osallistua työnhakusuunnitelman laatimiseen ja toteuttamiseen.

2.1.2 Työvoimapalvelut

Työvoimapalvelujen järjestämisestä henkilö- ja työnantaja-asiakkaalle säädetään työvoimapalvelulaissa ja sen nojalla annetuissa säädöksissä. Palvelujen avulla tuetaan yksityisten henkilöiden työhön sijoittumista ja ammatillista kehitystä sekä turvataan työnantajien työvoiman saantia. Palvelut ovat ensisijaisia toimenpiteitä, joilla pyritään edistämään työttömän työllistymistä avoimille työmarkkinoille.

Henkilöasiakkaiden yleisesti käytettävissä olevaan peruspalvelukokonaisuuteen kuuluvat työnvälitys ja siihen liittyvä neuvonta, ohjaus, tiedot työpaikoista, työnhakijoista, itsepalvelumahdollisuudet, sekä ammatinvalinnanohjaus ja koulutus- ja ammatitietopalvelu. Valikoiden kohdentuvia peruspalveluja ovat henkilökohtaiset työnvälityspalvelut, työvoimapoliittinen aikuis-koulutus, ammatillisen kuntoutuksen palvelut ja niihin liittyvät etuudet, vajaakuntoisen työhön sijoituksen tukeminen ja liikkuvuusavustukset.

Työnantaja-asiakkaiden käytettävissä olevaan palveluvalikoimaan kuuluvat työvoiman saatavuutta ja hankintaa koskeva tiedottaminen ja neuvonta, avoimista työpaikoista tiedottaminen sekä maksuttomat työnvälityspalvelut. Työnantajien työvoiman hankintaa tuetaan myös työvoimapoliittisella aikuiskoulutuksella ja työnvälitystä täydentävillä maksullisilla erityispalveluilla.

2.1.2.1 Työnvälityspalvelut

Julkisen työnvälityksen tehtävänä on huolehtia siitä, että avoimet työpaikat täyttyvät nopeasti ja laadukkaasti ja että työpaikkaa vaihtavat tai työttömät työnhakijat saavat nopeasti sopivaa työtä. Työnvälityspalveluiden tavoitteena on työmarkkinoiden toimivuus — yksityisten henkilöiden työllistyminen avoimille työmarkkinoille sekä työnantajien työvoiman saannin turvaaminen. Työnvälitys edistää myös työvoiman alueellista ja ammatillista liikkuvuutta. Työnvälityksen asiakkaita ovat

sekä työpaikkaa vaihtavat ja työtä vailla olevat henkilöasiakkaat että työnantaja-asiakkaat. Työnvälityksen palvelumuotoja työnhakija- ja työnantaja-asiakkaiden palveluissa ovat toisaalta omatoimiseen palvelujen käyttöön perustuvat itsepalvelut ja tiedottavat palvelut ja toisaalta asiakkaiden henkilökohtainen palvelu. Työnvälityksen toiminnan perustana on valtakunnallinen asiakaspalvelun tietojärjestelmä, joka käsittää tiedot työvoimatoimistojen työnhakijoista ja avoimista työpaikoista. Tietojärjestelmä mahdollistaa myös asiakkaiden omatoimisen palvelujen käytön verkkopalveluina. Työnhakija voi hakea työpaikkoja ja työnantaja työntekijöitä omatoimisesti tietojärjestelmästä tai työhallinnon Internet-sivuilta taikka saada henkilökohtaista palvelua soveltuvia vaihtoehtoja etsiessään. Samoin työnantaja voi työvoimaa hankkiessaan ilmoittaa avoimista paikoista käyttäen hyväksi työhallinnon sähköisiä palveluvaihtoehtoja tai aina niin halutessaan pyytää työvoimatoimiston asiantuntijapalvelua avoimeen työpaikkaan sopivien ehdokkaiden etsimisessä.

Työnhakija-asiakkaan työnhakupalvelut

Työnhakija-asiakkaalle tarjottavien työnhakupalveluiden keskeisiä osa-alueita ovat työnhakijaksi ilmoittautuminen ja työvoimatoimiston palveluista tiedottaminen, työnhakuun liittyvä neuvonta ja työnhakuvalmennus, työnhakuhaastattelut, osaamiskartoitukset, työpaikkatarjoukset ja työnhakusuunnitelmat. Lähtökohtana kaikissa työnhakupalveluissa on asiakkaan oma aktiivisuus. Asiakkaaksi ilmoittautumisen jälkeen työnhakija-asiakkaan työnhaku on voimassa työvoimatoimistossa, jos asiakas pitää hakemuksensa voimassa työvoimatoimiston kanssa sovitulla tavalla. Työvoimatoimisto sopii jokaisen työnhakija-asiakkaan kanssa yhteydenpidosta niin, että asiakas tietää miten ja milloin hän seuraavan kerran ottaa yhteyttä ja mitä seurauksia yhteydenoton laiminlyönnistä on. Työvoimatoimistot tiedottavat työnhakija-asiakkaalle työnhauksen käynnistyttyä työssäkäyntialueen työmarkkinoista ja työllisyystilanteesta sekä työvoimatoimiston palvelumahdollisuuksista. Asiakkaalle selvi-

tetään myös eri työnhakukanavia ja menetelmiä, työttömyysetuuksien saamisen yleisiä ehtoja sekä asiakkaan työnhakuun liittyvät oikeudet ja velvollisuudet. Henkilökohtaista työnhakupalvelua ovat muun muassa palvelutarpeen arviointi, työnhakuhaastattelut, osaamiskartoitusten laadinta, työnhakijalle sopivien vaihtoehtojen haku ja työtarjoukset sekä työnhakusuunnitelmat. Työnhakija-asiakaan omista toiveista ja suunnitelmista lähtevä palvelutarpeen määrittely tehdään välittömästi työnhaun käynnistyttyä. Työvoimavirkailija auttaa asiakasta jäsentämään ja arvioimaan realistisesti työnhakutilannetta ja palvelutarvetta. Työnhakuhaastattelussa arvioidaan yhdessä asiakkaan kanssa hänen hakutoiveitaan ja suunnitelmiaan, osaamistaan, työnhakuvalmiuksiaan ja työmarkkinoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Työnhakija-asiakkaalla on mahdollisuus laatia esittely omasta osaamisestaan ja liittää se osaksi työnhakuprofiiliaan. Esittely kirjataan työvoimapalveluiden tietojärjestelmään työnhakijan työnhakutietoihin ja asiakkaan halutessa esittely näkyy myös työhallinnon Internet-sivuilla. Työnhakija-asiakkaalla on mahdollisuus liittää oma esittelynsä työnhakutietoihin sähköistä verkkoasiointipalvelua käyttäen.

Työpaikkatarjoukset

Omatoimisten työnhakupalvelujen lisäksi työvoimatoimisto tukee työnhakijoiden sijoittumista avoimille työmarkkinoille tekemällä yksilöityjä työpaikkatarjouksia. Työpaikkatarjoukset tehdään sekä työpaikkatiedotteina että yksilöityinä työhönsoituksina. Työpaikkatiedotteilla pyritään laajentamaan työnhakijalle tarjolla olevien vaihtoehtojen määrää ja tarjoamaan työnhakijalle myös sellaisia työmahdollisuuksia, joita hän ei ole ensisijaisesti kertonut hakevansa. Työpaikkatiedotteen tehdessään työvoimavirkailija arvioi työnhakija-asiakaan työpaikkatoiveiden, osaamisen ja ammattitaidon soveltuvan tarjolla olevan työpaikan vaatimuksiin, vaikkei työ täsmällisesti vastaakaan työnhakijan työnhakuprofiilia. Jos työtarjous vastaa työnhakijan toiveita, hän ottaa yhteyttä työnantajaan ja neuvottelee

työpaikasta. Jos työnhakija arvioi työtarjouksen sopimattomaksi itselleen, hän antaa palautetta työvoimatoimistoon ja täsmentää työnhakuprofiiliaan. Työpaikkatiedotteen hylkääminen ei johda työttömän työnhakijan työttömyysetuuksien uudelleen harkintaan.

Yksilöity työhönsoitus on työvoimatoimiston kannanotto siitä, että tarjottu työ vastaa työnhakija-asiakaan osaamista, työnhakuprofiilia ja työtoiveita. Työnantajalle työhönsoitus on myös työvoimatoimiston asiantuntija-arvio siitä, että työnhakija täyttää työpaikan osaamis- ja ammattitaitovaatimukset. Jollei työtön työnhakija yksilöidyn työhönsoituksen saatuaan ota yhteyttä työnantajaan tai toimii työpaikkaneuvottelussa siten, ettei työ-sopimusta synny, harkitaan hänen oikeutensa työttömyysetuuksiin uudelleen.

Työnhakusuunnitelma

Työnhakija-asiakaan ja työvoimatoimiston yhteistyönä laaditun työnhakusuunnitelman tavoitteena on edistää työnhakija-asiakaan omaehtoista työnhakua, sijoittumista työhön tai koulutukseen, parantaa työpaikkatarjousten osuvuutta ja laatua sekä vähentää turhia ja epäonnistuneita palvelutarjouksia. Työnhakusuunnitelma on pohjana paitsi työnvälityksen myös muun julkisen työvoimapalvelun tarjoamiselle. Työnhakusuunnitelma on suunnitelma, joka on tehty yhdessä työnhakija-asiakaan kanssa ja siihen kirjataan ne yhdessä sovitut tavoitteet, palvelut ja toimenpiteet, jotka tukevat asiakkaan työnhakua ja edistävät hänen sijoittumistaan työhön tai koulutukseen. Työnhakusuunnitelman laatiminen aloitetaan useimmiten ensimmäisen työnhakuhaastattelun yhteydessä.

Yksilöity työnhakusuunnitelma on laadittava viimeistään silloin, kun työttömän työnhakijan työttömyys on kestänyt viisi kuukautta. Yksilöidyssä työnhakusuunnitelmassa sovitaan niistä konkreettisista yksilöidyistä työnhakutoimista, joita työnhakija ja työvoimatoimisto tekevät ennen seuraavaa työnhakuhaastattelua tai yhteydenottoa työvoimatoimistoon. Yksilöidyt työnhakutoimet ovat nimettyjen työ- ja koulutuspaikkojen

hakua, muita työllistymistä edistäviä toimenpiteitä tai työ- ja toimintakyvyn selvittämiseen liittyviä toimenpiteitä. Yksilöidyn työnhakusuunnitelman laatimisen yhteydessä työttömälle työnhakija-asiakkaalle selvitetään, mitkä toimet ovat hänen vastuullaan ja mitkä ovat hänen oikeutensa ja velvollisuutensa työvoimatoimiston asiakkaana. Työttömällä työnhakija-asiakkaalla on velvollisuus osallistua työnhakusuunnitelmansa laatimiseen ja velvollisuus noudattaa laatimaansa suunnitelmaa. Yksilöidyssä työnhakusuunnitelmassa sovitaan siitä, millä tavoin työtön työnhakija-asiakas ilmoittaa työvoimatoimistolle toimineensa suunnitelmansa mukaisesti, Yksilöidyn työnhakusuunnitelman yhteistyövelvollisuus on voimassa sinä aikana, kun asiakas on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja se lakkaa silloin, kun asiakas on täyttänyt työttömyysturvan työssäoloehdon.

Työnantaja-asiakkaan palvelut

Työvoimatoimistoissa työnantaja-asiakkaille tarjotaan maksuttoman työnvälityspalvelun lisäksi työvoiman saatavuuteen, henkilöstömuutoksiin ja tuettuun työllistämiseen liittyvää neuvontaa ja palveluja.

Rekrytointineuvonta

Työvoimatoimisto selvittää työvoimaa lisäävän työnantajan palvelutarpeita ja odotuksia ja varmistaa, että työnantaja on selvillä työvoimatoimiston palvelumahdollisuuksista. Työvoimatoimiston rekrytointineuvonnan tavoitteena on antaa työnantajalle tiedot työvoiman saatavuudesta sekä tarjolla olevista työvoiman hankintapalveluista. Työvoimatoimisto tarjoaa myös työvoimaa vähentävälle työnantajalle tietoja ja neuvontaa niistä työvoimapalveluista, joilla voidaan tukea työttömyysuhan alaisten työntekijöiden sijoittumista työhön tai koulutukseen ja edistää työttömäksi jäävien työntekijöiden sijoittumista avoimille työmarkkinoille. Kun työnantaja-asiakkaan palvelutarve ei työvoimatoimiston arvion mukaan ole suoraan työnvälityspalveluilla ratkaistavissa, selvitetään palvelutarvetta tarkemmin tutustumalla työnantajan toimialan kehitykseen ja

tuleviin tarpeisiin. Työvoimatoimisto voi tarjoutua tekemään ns. asiantuntija- tai työnantajakäynnin, jonka yhteydessä keskustellaan työnantajan toimialan kehitysnäkymistä, henkilöstön osaamis- ja koulutustarpeista sekä työnantajan palvelutoiveista ja -kokemuksista. Työnantajakäynnin yhteydessä voidaan tehdä myös ennakoitiselvitys, jolla hankittuja tietoja käytetään alueellisten strategioiden pohjana sekä työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen suunnittelussa.

Työnantaja-asiakkaan palvelussa pyritään ns. sopimusasiakkuuteen, jonka tavoitteena on varmistaa, että työvoimatoimisto tuntee työnantajan palvelutarpeet ja toiveet. Sopimusasiakkuuden avulla varmistetaan myös se, että työnantaja on selvillä tarjolla olevan työvoiman saatavuudesta, tuntee työvoimatoimiston palvelumahdollisuudet ja voi käyttää kulloinkin tarkoituksenmukaisimpia palveluja.

Työvoiman rekrytointi

Rekrytointitoimeksiannot hoidetaan työnantaja-asiakkaan kanssa sovitulla tavalla. Työvoimatoimisto ja työnantaja sopivat työpaikan täyttämisen aikataulun, käytettävät työvoiman hankintapalvelut ja neuvottelevat työtehtävän ammattitaito- ja osaamisvaatimukset. Työvoimatoimisto tarjoaa työnantajan rekrytoinnin tueksi mahdollisuutta tiedottaa avoimista työpaikoista ja muista työmahdollisuuksista työhallinnon sähköisten palvelujen avulla sekä etsimällä ja esittelemällä työnantajan toiveiden mukaisia ehdokkaita työnhakijarekisterissä olevien työnhaku-, koulutus-, ammatti- ja työkokemustietojen perusteella. Työnantajan työvoiman hankintaa voidaan tukea myös tarjoamalla työnantajalle mahdollisuus hakea työnhakijoita työhallinnon ylläpitämästä sähköisestä työnhakijoiden esittelytietojen erillisrekisteristä, jonne työnhakijat ovat antaneet työnhakutietonsa.

Suurin osa työvoimatoimistoihin avoimeksi ilmoitetuista työpaikoista on nähtävillä työhallinnon Internet -sivuilla. Työnantajat voivat myös ilmoittaa avoimet työpaikkansa työvoimatoimistoon Internet -sivujen kautta ja asiointitunnuksiin perustuva verkkoasiakkuus on käynnistynyt vuonna 2002.

Työnhakijat etsivät verkkopalvelusta itselleen sopivimmat työmahdollisuudet ja ottavat suoraan yhteyttä rekrytoivaan työnantajaan. Avoimet työpaikat –sivuston tietojen ajantasaisuus varmistetaan sopimalla työnantajan kanssa siitä, minkä ajan työpaikka on avoinna ja siitä, että työnantaja ilmoittaa työvoimatoimistolle työpaikan täyttymisestä.

Työnantajilla on mahdollisuus käyttää rekrytoinnissaan myös työhallinnon Internet –sivujen kautta niiden työnhakijoiden esittelytietoja, jotka ovat antaneet suostumuksensa esittelytietojen kirjaamiseen tai itse verkkopalvelun kautta toimittaneet esittelynsä työnantajien käyttöön.

Silloin kun yhtä työpaikkaa kohti arvioidaan olevan runsaasti työpaikan ammattitaitovaatimukset täyttäviä hakijoita, työnantaja-asiakas ja työvoimatoimisto sopivat yksilöidystä ehdokashausta ja esittelystä. Ehdokashaun ja esittelyn tuloksena työnantaja saa tiedot niistä työnhakijarekisterissä olevista hakijoista, joiden ammattitaito ja osaaminen parhaiten sopii avoinna olevan työpaikan vaatimuksiin. Työnantaja tekee valinnan tarjolla olevista ehdokkaista tai sopii työvoimatoimiston kanssa muiden työvoiman hankintapalvelujen käytöstä.

Maksulliset erityispalvelut työnantaja-asiakkaalle

Valtion maksuperustelakiin (150/1992) ja työvoimapolitiikkalakiin perustuen työvoimatoimisto palvelee työnantaja-asiakkaita työnvälitystä täydentävillä maksullisilla palveluilla asiakkaan toimeksiannosta työministeriön erikseen määräämissä toimitoissa. Maksullisia erityispalveluja tarjoavia toimistoja on nykyisin 24 kappaletta. Maksullinen palvelutarjonta, josta käytetään nimeä henkilöstöratkaisut, muodostuu työnvälitystä täydentävistä työnantajan tarpeita vastaavista henkilöstön hankintaan tai vähentämiseen taikka työyhteisön kehittämiseen liittyvistä erityispalveluista. Ministeriön määräämissä kuudessa työvoimatoimistossa järjestetään myös työnantajien tilapäistyövoiman hankkimiseksi työnvälitystä täydentävänä palveluna

työntekijöiden vuokrausta, josta palvelusta käytetään nimitystä henkilöstövuokraus.

Maksullisten työnantajapalvelujen tavoitteena on täydentää työvoimatoimiston työnantajalle tarjoamien maksuttomien peruspalvelujen valikoimaa niin, että palveluilla voitaisiin entistä paremmin vastata työmarkkinoiden muutoksista johtuviin työnantaja-asiakkaan palvelutarpeisiin.

2.1.2.2. Ammatillisen kehittymisen palvelut

Ammatillisen kehittymisen palveluiden tavoitteena on tukea henkilöasiakkaan ammatillisten valmiuksien kehittämistä hänen työllistymisensä edistämiseksi. Tällaisia palveluita ovat työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus, ammatinvalinnanohjaus (ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalvelut), ammatillinen kuntoutus sekä koulutus- ja ammattitietopalvelu.

Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus

Työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta säädetään työvoimapolitiikkalain 8 §:ssä sekä työvoimapolitiikkalain 8 §:ssä sekä työvoimapolitiikkalain 8 §:ssä annetussa laissa ja asetuksessa (912/1990). Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus on työvoimapolitiittisin perustein järjestettävää pääosin ammatillista perus-, uudelleen-, jatko- ja täydennyskoulutusta. Yleissivistävää koulutusta voidaan hankkia ammattiin tai tehtävään valmentavana koulutuksena silloin, kun sen puuttuminen on esteenä työllistymiselle tai osallistumiselle ammatilliseen koulutukseen.

Työvoimapolitiikkalain 8 §:ssä säädetään myös yhteishankintana. Tällöin koulutusta hankitaan määrätyn työnantajan tarpeisiin sen palveluksessa oleville tai sen palvelukseen tuleville työntekijöille. Yhteishankinnassa työnantaja on hankintasopimuksen osapuolena ja yhdessä työvoimaviranomaisen kanssa osallistuu koulutuksen rahoitukseen sovitulla osuudella.

Osa työvoimapolitiikkalain 8 §:ssä säädetystä aikuiskoulutuksesta on ohjaavaa ja valmentavaa koulutusta, jossa etsitään henkilöille sopivaa työ- tai koulutusvaihtoehtoa. Koulutusohjelmilla pyritään kohentamaan tietotekniikan perusvalmiuksia, työnhakutaitoja ja kielitaitoa.

Valmentavan koulutuksen keskeinen tavoite on myös edistää maahanmuuttajien kotoutumista.

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen tarkoituksena on edistää työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapainoa työmarkkinoilla sekä torjua työttömyyttä ja työvoimapolua turvaamalla osaavan työvoiman saatavuus. Koulutuksella pyritään parantamaan työmarkkinoiden toimivuutta vastaamalla työmarkkinoiden määrällisiin, laadullisiin ja alueellisiin muutoksiin. Lisäksi koulutuksen haasteena on vastata tarpeisiin, jotka liittyvät kansainvälisen kilpailukyvyyn lisäämiseen, teknistymiseen, kasvavan tietomäärän hallinnan ongelmiin, väestön ikärakenteen muutoksiin sekä työ- ja tuotantoprosessien uudistumistarpeisiin. Tavoitteena on erityisesti kapean ammattitaidon ja puutteellisen peruskoulutuksen omaavien aikuisten ammatillisten valmiuksien saattaminen tuotantolämän vaatimusten tasolle sekä valmentaminen ammatin vaihtoon.

Koulutusta voidaan hankkia ammatillisilta aikuiskoulutuskeskuksilta, ammatillisilta oppilaitoksilta ja korkeakouluilta sekä muilta koulutuksen järjestäjiltä. Työministeriö antaa työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankintojen suuntaamista ja kehittämistä koskevia ohjeita. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen suunnittelusta, koulutustarpeiden ennakoinnista ja koulutushankinnoista vastaavia hankintayksiköjä ovat työvoima- ja elinkeinokeskusten työvoimaosastot sekä paikalliset työvoimatoimistot.

Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvalla opiskelijalla on oikeus jäljempänä kuvatulla tavalla opintososiaaliin etuuksiin, joiden tarkoituksena on turvata hänen koulutusaikainen toimeentulonsa ja korvata koulutuksesta aiheutuvia matka- ja muita ylläpitokustannuksia.

Opintososiaaliset etuudet

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ajalta opiskelijalle voidaan maksaa koulutustukea tai työmarkkinatukea sekä ylläpitokorvausta. Koulutustukeen on oikeus 17 vuotta täytäneellä opiskelijalla, joka työttömäksi jäädessään tai koulutuksen aloittaessaan on täyttänyt työssäoloehdon ja jolla työttömyys-

päivärahan enimmäisaika ei ole täyttynyt ennen koulutuksen alkua. Vastaavasti 17 - 64-vuotiaille opiskelijoille, jotka eivät täytä työssäoloehdot tai jotka ovat saaneet työttömyyspäivärahaa enimmäisajan, on oikeus työmarkkinatukeen työmarkkinatuesta annetun lain mukaisesti.

Koulutustuki maksetaan joko perustukena tai ansiotukena. Perustuki on työttömyysturvan peruspäivärahan suuruinen. Ansiotukea maksetaan työttömyyskassojen jäsenille. Se muodostuu perusosasta sekä ansio-osasta. Perusosa on työttömyysturvan peruspäivärahan suuruinen. Ansio-osa on 45 prosenttia vakiintuneen päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Ansio-osaa voivat saada sellaiset ansiotukeen oikeutetut, jotka ovat työttömiä tai lomautettuja tai joiden työaika on lyhennetty tai jotka ovat työttömyysuhan alaisia. Alle 18-vuotiaiden lasten huoltajille maksetaan lisäksi lapsikorotusta samoin perustein kuin työttömyysturvassa. Koulutustukea maksetaan enintään viideltä päivältä viikossa.

Opiskelijan muut tulot vaikuttavat vähentävästi koulutustuen määrään eräitä sosiaalietuuksia lukuun ottamatta. Vaikutuksettomia etuuksia ovat muun muassa perhe-eläkkeet, eroraha, asumistuki, lapsilisä ja sotilasavustus. Koulutustuki maksetaan vähennettynä, jos tuen saajan tulot kuukaudessa ylittävät 127 euroa. Suojaosan ylittävästä osasta 80 prosenttia vähentää koulutustukea.

Ylläpitokorvausta maksetaan koulutuksesta aiheutuvien ylimääräisten matka-, ateriointi-, ja majoituskustannusten korvaamiseksi. Maksamisen edellytyksenä on, että opiskelija saa koulutus- tai työmarkkinatukea. Ylläpitokorvauksen määrä on 7 euroa päivältä. Korvaus maksetaan viideltä päivältä viikossa. Se voidaan maksaa korotettuna silloin, kun opiskelija osallistuu koulutukseen työssäkäyntialueensa ulkopuolella, ja eräin edellytyksin myös, kun opiskelija osallistuu koulutukseen työssäkäyntialueellaan, mutta kotikuntansa ulkopuolella. Korotetun ylläpitokorvauksen suuruus on 14 euroa päivältä.

Jos koulutus tai siihen liittyvä työharjoittelu järjestetään ulkomailla, maksetaan opiskelijalle ylläpito- ja majoituskustannusten kor-

vauksena 50 prosenttia valtion virkamiehille kyseisessä maassa tehdyn virkamatkan perusteella maksettavasta päivärahasta. Ulkomaan ylläpitokorvaus maksetaan enintään seitsemältä päivältä viikossa.

Ammatinvalinnanohjaus (ammatinvalinta- ja urasuunnittelu)

Perussäännös ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalveluista on työvoimapalvelulain 7 §:ssä. Ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalvelujen tavoitteena on auttaa henkilöasiakasta ratkaisemaan ammatinvalintaan, ammatilliseen kehittymiseen sekä työn saamiseen liittyviä kysymyksiä. Asiakasta autetaan sovittamaan yhteen tietoa itsestään ja tarjolla olevista koulutus- ja työllistymismahdollisuuksista ammatilliseen kehittymiseen tähtäävän suunnitelman laatimiseksi, erityisesti harkittaessa ensimmäistä koulutusvalintaa tai koulutuksen jälkeistä siirtymistä työelämään, jatko- tai täydennyskoulutusta tai alanvaihtoa sekä työttömyyteen, terveydentilaan ja työssä jaksamiseen liittyvien ongelmien yhteydessä. Ohjauskeskusteluissa jäsennetään asiakkaan elämäntilannetta, työelämään liittyviä odotuksia, koulutustaustaa ja työkokemusta. Tarvittaessa ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalvelujen tukitoimenpiteinä voidaan käyttää erilaisia selvityksiä kuten soveltuvuusarviointoja, asiantuntijalausuntoja ja –konsultaatioita, työkokeiluja, koulutuskokeiluja, yhdistettyjä työ- ja koulutuskokeiluja, tutustumiskäyntejä oppilaitoksiin ja terveydentilan tutkimuksia (lääkärintutkimuksia ja kuntoutustutkimuksia).

Ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalvelut ovat kaikkien käytettävissä työnhakijaksi rekisteröitymättä.

Koulutus- ja ammattitietopalvelu

Koulutus- ja ammattitietopalvelu perustuu työvoimapalvelulain 9 §:ään. Koulutus- ja ammattitietopalveluun on koottu tietoja aloista ja ammateista, koulutusvaihtoehtoista sekä opintojen aikaisesta toimeentulosta. Henkilökohtainen koulutusneuvonta lähtee asiakkaan tilanteesta ja tarpeista huomioiden mm. aiemman koulutuksen, osaamisen ja

toiveet. Koulutusneuvonnan tavoite on, että asiakkaalla on neuvonnan jälkeen riittävät tiedot tehdä koulutukseen hakeutumista tai ammatillista kehittymistä koskevia päätöksiä. Koulutus- ja ammattitietoja voi saada henkilökohtaisen koulutusneuvonnan lisäksi osallistumalla koulutusinforyhmiin tai itsepalveluna. Koulutus- ja ammattitietopalvelu toimii avoimena palveluna.

Ammatillinen kuntoutus

Ammatillinen kuntoutus on yläkäsite työvoimapalvelulain 10 §:ssä ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitetuille palveluille ja toimenpiteille, joiden tarkoituksena on edistää vajaakuntoisten henkilöiden yhdenvertaisia koulutus- ja työllisyysmahdollisuuksia. Ammatillinen kuntoutus sisältää laajasti ammatinvalinnanohjauksen, ammattikoulutuksen, työhönsijoitus- ja kuntoutusneuvonnan palvelut sekä työhönsijoittumisen tukitoimenpiteet. Ammatillisen kuntoutuksen tarkoituksena on edistää vajaakuntoisten ammatillista suunnittelua, työllistymistä ja työssä pysymistä.

Vajaakuntoisella henkilöasiakkaalla tarkoitetaan henkilöä, jonka mahdollisuudet saada sopivaa työtä, säilyttää työ tai edetä työssä ovat huomattavasti vähentyneet asianmukaisesti todetun vamman, sairauden tai vajavuuden takia. Käytännössä yleisimpiä vajaakuntoisuuden syitä olivat tuki- ja liikuntaelinten vammat ja sairaudet, hengityselinten taudit, mielenterveyden häiriöt, hermoston ja aistien taudit sekä ihotaudit.

Ammatillisessa kuntoutuksessa vajaakuntoisia henkilöasiakkaita varten järjestetään ammatinvalinnanohjausta ja siihen liittyviä terveydentilaa ja soveltuvuutta selvittäviä tutkimuksia sekä työ- ja koulutuskokeiluja, työhönsijoittumiseen ja koulutukseen liittyvää neuvontaa ja ohjaamista, työvoimapolitisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta sekä työvoimapalvelulain 13 §:ssä tarkoitettuja työhön sijoituksen tukitoimenpiteitä.

Ammatinvalinnanohjauksen ja vajaakuntoisten työhön sijoituksen tukitoimenpiteistä säädetään erikseen työvoimapalveluihin (1253/1993) liittyvistä etuuksista annetussa asetuksessa. Tällaisia tukitoimenpiteitä ovat

terveydelliset ja muut tutkimukset, työ-kunnan tutkimukset, asiantuntijakonsultaatiot ja -lausunnot, koulutuskokeilut sekä yhdistetyt työ- ja koulutuskokeilut ammattioppilaitoksissa, työkokeilut työpaikalla, työkokeilu- ja työhön valmennustoimenpiteet työlinikassa sekä tutustumiskäynnit ammattioppilaitoksiin.

Vajaakuntoisten palvelussa on lisäksi noudatettava kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annettua lakia (604/1991).

2.1.3. Työllisyysmäärärahojen käyttäminen

Työnhakija pyritään työvoimapolvelulain 4 §:n ja työllisyyslain 16 §:n niin sanottujen marssijärjestyssäännösten mukaan aina ensisijaisesti työllistämään työvoimapolvelujen avulla avoimeen työpaikkaan tai ohjamaan työnsaantia edistävään koulutukseen. Jos työnhakija ei työvoimapolvelujen eikä hänen yksilöllisen tilanteensa edellyttämällä tehostetuilla toimenpiteillä onnistu työllistymään, työvoimatoimisto voi myöntää työllisyyslain ja -asetuksen (1363/1997) mukaisesti työnantajalle työttömän palkkauskustannuksiin työllistämistä tai yhdistelmätukea.

Työllistämistuki työnantajalle

Tuki voidaan myöntää työsuhteessa tehtävään työhön tai, myös oppisopimuskoulutukseen. Tuet myönnetään valtion talousarviossa olevien määrärahojen puitteissa ja niiden myöntäminen perustuu työvoimapolitiittiseen tarkoituksenmukaisuuteen ja harkintaan, toisin sanoen työvoimatoimisto harkitsee tapauskohtaisesti, milloin työnhakijan työllistymistä voidaan edistää myöntämällä työllistämistä tai yhdistelmätukea. Edellytyksenä tukien myöntämiselle on, että työvoimatoimisto on yhdessä työnhakijan kanssa laatinut työvoimapolvelulain mukainen työnhakusuunnitelma.

Työllisyyslain mukaisesti työllistämistuella työllistetään ensisijassa pitkäaikaistyöttömiä, alle 25-vuotiaita nuoria, vajaakuntoisia ja muita työttömiä, joita uhkaa pitkäaikaisyöttömyys tai syrjäytyminen työmarkkinoilta. Tuen saaja voi olla valtion virasto

tai laitos, kunta, kuntainliitto (nykyisin kuntayhtymä), yritys tai muu yksityisen sektorin työnantaja, kuten esimerkiksi yhdistys, säätiö tai kotitalous. Valtion virastolle ja laitokselle tuki osoitetaan työllisyysasetuksen 6 luvun mukaisina määrärahoina palkkauskustannuksiin ja muihin työn järjestämisestä aiheutuneisiin kustannuksiin.

Työllistämistuen myöntämisen edellytyksistä ja rajoituksista säädetään työllisyysasetuksessa. Työllistämistukea ei myönnetä työnantajalle, jos työsuhte on alkanut ennen tuen myöntämispäätöstä. Tukea ei myöskään myönnetä silloin, jos

- työnantaja on hakemuksen jättämistä edeltäneiden yhdeksän kuukauden aikana tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanonut tai lomauttanut työntekijöitään samoista tai samanlaisista tehtävistä tai lyhentänyt heidän työaikaansa;

- tukityöllistettävän palkkaaminen aiheuttaisi muiden työntekijöiden irtisanomisen tai lomauttamisen tai heikentäisi heidän työolosuhteitaan tai etuuksiaan;

- tuki vääristäisi muiden samoja tuotteita tai palveluita tarjoavien tahojen välistä kilpailua;

- työpaikka täytyisi ilman tukeakin, tai;
- työnantaja saa työllistettävän henkilön palkkaamiseen tai työllistämisen edistämiseen samalta ajalta muuta valtion tukea lukuun ottamatta oppisopimuskoulutuksessa työnantajalle maksettavaa koulutuskorvausta tai työmarkkinatukea.

Työllistämistukea ei myönnetä rekisteröidylle puolueelle, sen piirijärjestölle tai paikallisyhdistykselle.

Työllisyysasetuksessa säädetään eräitä erityisehtoja työllistämistuella, erityisesti yritykselle myönnettävälle tuelle. Myönnettäessä työllistämistukea yritykselle edellytetään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassaolevan työsopimuksen tekemistä työllistettävän kanssa. Tukea voidaan myöntää yritykselle myös määräaikaisen työsopimuksen perusteella, jos yritys tekee työttömän kanssa oppisopimuksen, järjestää palvelukokonaisuuteen liittyvän valmentavan työtilaisuuden vaikeasti työllistettävän työttömän työllistämisedellytysten parantamiseksi, palkkaa pitkäaikaistyöttömän vuorotteluvapaan sijaiseksi, palkkaa työttömän

metsänparannustöihin tai yhdistelmätuella. Työvoimatoimisto harkitsee tapauskohtaisesti työllistämistuen määrän. Tuen vähimmäismäärä on normaali työllistämistuki eli 19,85 euroa päivältä. Enimmillään tuki on normaali työllistämistuki 80 prosentilla korotettuna eli 35,72 euroa päivältä. Normaalin ja korotetun työllistämistuen maksaminen täysimääräisinä edellyttää, että työllistetyt työaika on vähintään 85 prosenttia alan normaalista työajasta.

Työllistämistukea voidaan myöntää kerrallaan enintään 10 kuukauden ajaksi. Valtion talousarviossa työllisyysmäärärahat on mitoitettu siten, että käytännössä työllistämistukijakso on keskimäärin kuusi kuukautta. Poikkeuksena on oppisopimus, jossa työllistämistuki voidaan myöntää koko sopimuskauden ajaksi. Lisäksi työllistämistukea voidaan myöntää kerrallaan enintään 24 kuukaudeksi vajaakuntoisen ja työsuunnittelijan palkkauskustannuksiin. Työsuunnittelijalla tarkoitetaan henkilöä, joka suunnittelee ja järjestää työttömille sopivia työ- ja koulutuspaikkoja sekä muita työllistymistä edistäviä toimenpiteitä yhdistyksessä, säätiössä, valtion virastossa tai laitoksessa tai kunnassa.

Tukea maksetaan niiltä päiviltä, joilta työnantaja on velvollinen maksamaan palkkaa, kuitenkin enintään viideltä päivältä viikossa.

Yhdistelmätuella työllistäminen

Yhdistelmätukea koskevat perussäännökset ovat työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) 2 a luvussa. Lähtökohtaisesti yhdistelmätukeen sovelletaan lisäksi työllistämistukea koskevia säännöksiä.

Yhdistelmätuen avulla voidaan työllistää työtai oppisopimuksen perusteella työnhakija, jolle on maksettu työttömyyspäivärahaa enimmäisaika tai työmarkkinatukea työttömyyden perusteella vähintään 500 päivältä ja joka työllistettäessä on oikeutettu työmarkkinatukeen. Yhdistelmätukea myönnetään ensisijaisesti sellaisten työmarkkinatuen saajien työllistymisen edistämiseksi, jotka eivät ole olleet lainkaan tai ovat olleet vain satunnaisesti työssä 500 päivän työttömyytensä aikana. Yhdistelmä-

tukea ei myönnetä valtion virastolle tai laitokselle. Yhdistelmätuki voidaan myöntää täysimääräisenä myös osa-aikaiseen työhön. Rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle, jonka tarkoituksena ei ole voiton hankkiminen tai varallisuuden kasvattaminen, voidaan yhdistelmätuella työllistettäessä maksaa tukena palkkauskustannusten määrä. Palkkauskustannuksina pidetään työllistetylle maksettavaa palkkaa ennen vakuutetun lakisääteisten maksujen ja verojen pidätystä ja sen lisäksi työnantajan lakisääteistä sosiaaliturva-, työeläkevakuutus-, tapaturmavakuutus- ja työttömyysvakuutusmaksua sekä pakollista ryhmähenkivakuutusmaksua. Muulle työnantajalle tukena voidaan maksaa enintään palkkakustannukset.

Yhdistelmätukea voidaan myöntää saman henkilön työllistämisen edistämiseksi enintään 24 kuukaudeksi kerrallaan. Tuki on porrasteinen siten, että ensimmäisen vuoden aikana työnantajalle voidaan maksaa sekä työllistämistukea että työmarkkinatukea. Toisena vuonna työnantajalle voidaan maksaa työmarkkinatuki.

Työvoimatoimisto harkitsee työvoimapolitiittisin perustein tapauskohtaisesti yhdistelmätukeen sisältyvän työllistämistuen suuruuden. Työllistämistuen osuus voi olla enintään edellä mainitun normaalin työllistämistuen määrä. Työmarkkinatuki maksetaan yhdistelmätuessa täysimääräisenä.

Yhdistelmätukityöstä voidaan lukea työttömyyspäivärahan työssäoloehtoon puolet.

Alueelliset näkökohdat

Työllisyyslain 19 § edellyttää työllisyyden alueellisesta tasapainosta huolehdittavan niin, että minkään työssäkäyntialueen työttömyys ei olennaisesti ylitä maan keskimääräistä tasoa. Valtion talousarvion ylittämiskriteeriksi on määritelty 1,8-kertainen työttömyysaste. Ylittymisen estämiseksi työllistäminen työllistämistuen avulla on mahdollista aloittaa valtion talousarvion perusteluiden mukaisesti silloin, kun työttömyysaste on 1,6 kertaa suurempi kuin maan keskiarvo.

Kuntoutus-, koulutus- tai yöntekomahdollisuuden järjestäminen

Työllisyyslain 18 §:n mukaan vuonna 1942 tai sen jälkeen syntyneelle 55 vuotta täyttäneelle työttömälle työnhakijalle, jolle on maksettu työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalaissa säädetty enimmäisaika, mutta jolla ennen 1 päivää tammikuuta 1997 voimassa olleiden työttömyysturvalain säännösten mukaan on ollut lisäpäiväoikeus, turvataan mahdollisuus työllistymistä edistävään kuntoutukseen tai koulutukseen.

Jos edellä mainittua työtöntä ei voida työllistää avoimille työmarkkinoille eikä hänelle voida järjestää soveltuvaa koulutusta tai kuntoutusta, on sen kunnan, joka kotikuntalain mukaan on henkilön kotikunta, työvoimaviranomaisten osoituksesta järjestettävä hänelle työntekomahdollisuus 10 kuukauden ajaksi kokoaikatyössä.

Työllistämistuki työttömän toimeentulon turvaamiseksi

Yrittäjäksi ryhtyvälle työttömälle työnhakijalle voidaan myöntää työllistämistukea hänen toimeentulonsa turvaamiseksi sinä aikana, jonka yritystoiminnan käynnistämisen ja vakiinnuttamisen arvioidaan kestävän.

Jos jäljempänä osassa 2.1.4. kuvattuun työelämävalmennukseen osallistuva saa työttömyysturvaetuutena työttömyyspäivärahaa, työvoimatoimisto voi myöntää työelämävalmennuksen ajalta toimeentulon turvaamiseksi työllistämistukea.

Työttömän toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettua työllistämistukea voidaan maksaa samalle henkilölle kerrallaan enintään 10 kuukaudelta.

Osa-aikaisten työntekomahdollisuuksien lisäämiseksi voidaan kokoaikatyöstä vapaaehtoisesti osa-aikatyöhön siirtyvälle työntekijälle myöntää ansiovähennyksen korvausta (osa-aikalisä), jos työnantaja samalla sitoutuu vastaavaksi ajaksi palkkaamaan työvoimatoimistossa työttömänä työnhakijana olevan työvoimatoimiston osoittaman henkilön. Osa-aikalisää voidaan myöntää samalle henkilölle kerrallaan enintään 12 kuukaudelta.

Työllisyysmäärärahojen käyttäminen investointeihin ja muuhun työllisyyden edistämiseen

Investointeihin myönnettävä rahoitus

Työllisyyslain 13 §:n 1 momentin mukaan valtion talousarvion työllisyysmäärärahoista voidaan osoittaa tai myöntää valtion talousarvion perustelujen mukaisesti määrärahoja rakentamista, kunnossapitoa, perusrannusta, laajentamista ja rakenteellisesti uudelleen järjestämistä koskeviin hankkeisiin tai muihin investointeihin.

Valtion talousarviossa on työllisyysperusteisiin investointiavustuksiin tarkoitettujen määrärahojen (momentti 34.06.64) käytön osalta todettu, että määrärahaa voidaan käyttää osarahoituksena kuntien, kunta-yhtymien ja muiden yhteisöjen työllisyysperusteisiin investointeihin, joilla edistetään uusien työpaikkojen syntymistä ottamalla samalla huomioon myös alueelliset työllisyysnäkökohdat. Momentin 34.06.77 mukaista määrärahaa (sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi) voidaan käyttää valtion investointikohteisiin sekä investoinneiksi katsottavien valtion hankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Investointiavustuksen myöntämistä, osoittamista sekä työllisyystyöohjelmaa koskevat säännökset ovat työllisyysasetuksen 2 luvussa.

Työllisyyslain 14 §:ssä määritellään investointiavustuksen enimmäismäärä ja samaan hankkeeseen tarkoitettun valtionavun enimmäismäärä. Sen mukaan investointia koskevaan hankkeeseen ei saa yhdessä samaan kohteeseen suoritettavan muun valtionavun kanssa ylittää asianomaista valtionapuhanketta koskevissa erityissäännöksissä tai määräyksissä säädettyä tai määrättyä taikka muutoin vahvistettua tällaisen hankkeen valtionavun enimmäismäärää. Valtionapu ei kuitenkaan saa ylittää 90 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista. Työllisyysmäärärahoista myönnetty valtionapu otetaan huomioon erityissäännösten perusteella myönnettävän valtionavun vähennyksenä.

Hankkeisiin, jotka toteutetaan vaikeimmilla työttömyysalueilla, voidaan lisäksi osoittaa ylimääräistä valtionapua enintään 20 pro-

senttia valtionavun perusteeksi hyväksyttävistä kustannuksista. Hankkeeseen tulevan valtion rahoituksen yhteismäärä ei tällöinkään saa ylittää 90 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista. Ylimääräistä valtionapua ei oteta huomioon mahdollisesti myönnettävän muun valtionavun vähennyksenä. Jos valtionavun enimmäismäärästä ei ole annettu erityissäännöksiä tai -määräyksiä, työllisyysmäärärahoista myönnettävä valtionapu yhdessä muun valtionavun kanssa ei saa ylittää 75 prosenttia hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista.

Työllisyyslain 15 §:n mukaan työllisyysmäärärahojen käyttämisen edellytyksenä investointia koskeviin hankkeisiin on, että valtionapuhankkeen suunnittelussa, toteuttamisessa ja valtionaputoiminnassa noudatetaan, mitä kunkin hankkeen osalta mahdollisesti on erikseen säädetty tai määrätty.

Muu työllistymisen edistäminen

Työvoimapolitiikan uudistuksen keskeinen painopiste oli uusien työmahdollisuuksien ja aktiivointitoimenpiteiden etsiminen syrjäytymisvaarassa oleville työttömille, erityisesti vähintään 500 päivää työttöminä olleille työmarkkinatuen saajille. Kolmannen sektorin avulla on voitu käynnistää projekteja, joissa järjestetään aktiivointitoimenpiteitä muun muassa työmarkkinatukea saaville pitkäaikaistyöttömille.

Työllisyysasetukseen sisältyy säädökset työllisyyspoliittisesta projektituesta. Projektitukea voidaan myöntää kunnalle, kuntayhtymälle ja muulle yhteisölle sekä säätiölle työllisyyden edistämiseksi hankkeisiin, joiden avulla järjestetään uusia työmahdollisuuksia työttömille työnhakijoille ja toteutetaan muita heidän työllistymistään edistäviä toimenpiteitä. Lisäksi projektitukea voidaan myöntää muihin työllisyyttä ja työvoiman kehittämistä edistäviin alueellisiin ja paikallisiin hankkeisiin. Projektituella on voitu käynnistää projektien organisointia. Projektitukea maksetaan projektien vastuuhenkilöiden, vetäjien ja ohjaajien palkkauskustannuksiin sekä muihin hallinnointimenoihin. Projektien kohteena olevien työttömien toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin myönnetään projektien sisällön

mukaisesti työllisyysmäärärahoista ja työmarkkinatukivaroista työllistämistä ja yhdistelmätukea, oppisopimustukea ja muita käytettävissä olevia tukia sekä järjestetään koulutus-, kuntoutus- ja muiden palvelujen rahoitusta ao. rahoituslähteistä.

Asetus työttömien aloitteellisuuden tukemisesta (1788/1995) tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996. Sen säännökset siirrettiin työllisyysasetukseen vuoden 2002 alusta. Omatomisuusavustus antaa mahdollisuuden tukea yhdistysten, uusosuuskuntien ja yhteisöjen työttömien oma-aloitteisuuteen perustuvaa työskentelyä sekä muuta työllistymistä edistävää toimintaa sekä niitä tukevan koulutuksen järjestämistä. Omatomisuusavustusta voidaan myöntää yhteisölle aiheutuviin kokoontumis- ja toimitilojen vuokramenoihin, koulutustilaisuuksien järjestämiseen, työttömien oman osaamisen ja työsuoritusten markkinointikustannuksiin ja toiminnan ohjaajan palkkakustannuksiin. Lisäksi tukea voidaan myöntää alkuavustuksena uusosuuskunnalle rekisteröintiä edeltäviin perustamiskustannuksiin, mutta ei varsinaiseen liiketoimintaan.

Lisäksi työvoimapolitiikassa on toteutettu viime vuosina paikalliseen yhteistyöhön perustuvan työllisyyden hoidon edistämiseen tähtäviä hankkeita, joista keskeisimpiä ovat aiesopimusmenettely, kuntien, Kansaneläkelaitoksen ja työhallinnon kesken vuonna 2002 aloitettu kaksivuotinen yhteispalvelukokeilu sekä valtakunnallinen kokeilu paikallisista työllisyyskumppanuuksista.

2.1.4. Toimenpiteet ilman työsuhdetta

Henkilöasiakkaan työllistymistä voidaan tukea toimenpiteillä, jotka järjestetään työpaikalla, mutta joissa henkilö ei ole työsuhhteessa toimenpiteen järjestäjään. Työtön työnhakija voi osallistua työelämään perehtymiseksi sekä työhönsijoittumisen ja ammattitaidon edistämiseksi työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen. Henkilöasiakas voi ammatinvalinnanohjauksen tai vajaa-kuntoisen työllistymisen edistämisen tuki-toimenpiteenä osallistua työkokeiluun. Työharjoittelusta säädetään työmarkkinatuesta annetussa laissa, työelämävalmennuksesta työmarkkinatuesta annetussa laissa,

työllisyyslaissa ja -asetuksessa sekä työkokeilusta työmarkkinatuesta annetussa laissa ja työvoimapalvelulaissa. Työharjoittelu on tarkoitettu nuorelle ammatillista koulutusta vailla olevalle työmarkkinatukeen oikeutetulle työttömälle. Työelämävalmennusta voidaan järjestää, jos työtön työnhakija on täyttänyt 25 vuotta tai hänellä on ammatillinen koulutus tai hän saa työttömyyspäivärahaa.

Työvoimatoimisto tekee toimenpiteen järjestäjän ja henkilön kanssa sopimuksen ennen työharjoittelun tai työelämävalmennuksen taikka työkokeilun alkamista. Toimenpiteen järjestäjänä voi olla valtio, kunta, kuntayhtymä, yritys, yhdistys tai muu yhteisö tai yksityinen elinkeinonharjoittaja.

Työharjoittelu- tai työelämävalmennuspaikan järjestämisessä on joitakin rajoituksia. Näillä turvataan toimenpiteen tarkoituksen toteutumista, työnantajan palveluksessa olevien työntekijöiden asemaa sekä estetään yritysten kilpailutilanteen vääristymistä. Työharjoittelu ja työelämävalmennus suoritetaan aina työpaikalla eli työharjoittelun ja työelämävalmennuspaikan järjestäjän palveluksessa täytyy olla vähintään yksi virka- tai työsuhteessa oleva työntekijä. Työnhakijaa ei voida myöskään osoittaa työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen samoihin tai samantyyppisiin tehtäviin, joista työnantaja on työharjoittelua tai työelämävalmennusta edeltäneiden yhdeksän kuukauden aikana tuotannollisista tai taloudellisista syistä

- irtisanonut,
- lomauttanut työntekijöitä, tai
- lyhentänyt heidän työaikaansa.

Työtöntä työnhakijaa ei myöskään sijoiteta työpaikalle,

- jos työharjoittelu tai työelämävalmennus aiheuttaisi palveluksessa olevien työntekijöiden irtisanomisia tai lomautuksia tai heikentäisi heidän työsuhteidensa ehtoja, tai
- jos työharjoittelulla tai työelämävalmennuksella aiheutettaisiin yritysten tai yksityisten elinkeinonharjoittajien välisen kilpailun vääristymistä.

Toimenpiteeseen osallistuvan toimeentulo turvataan työmarkkinatuella, työttömyyspäivärahalla, työllistämistuella tai erityisellä päivärahalla toimeentulon turvaamiseen. Toimenpiteeseen osallistuvalla maksetaan

eräin edellytyksin myös ylläpitokorvausta. Työllistämistuen saajalle ja työkokeiluun osallistuvalla ylläpitokorvauksen myöntäminen on harkinnanvaraista.

2.2. Nykytilan arviointi

2.2.1. Lainsäädännön rakenne ja selkeys

Lainsäädännön kehitys

Voimassa oleva työttömyysturvalaki (602/1984) samoin kuin työllisyyslaki on laadittu pääosiltaan alhaisen työttömyyden tilanteessa 1980-luvun puolivälissä ja laki työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta vastaavasti 1980-luvun lopulla. Laki työmarkkinatuesta sekä työvoimapalveluita koskeva lainsäädäntö on puolestaan laadittu ajankohtana, jolloin oltiin siirtymässä nopeassa tahdissa lähes täystyöllisyydestä massatyöttömyyteen. Työllisyysilanteen muutosten ohella myös työmarkkinoiden sisäinen muutos on lakien antamisen jälkeen ollut huomattava.

Työvoimapolitiikan linjauksiin ja keinovalikoimaan on tehty lakien antamisen jälkeen lukuisia muutoksia. Väestön ikärakenteen muutoksen myötä työvoiman saatavuuden turvaaminen on noussut entistä keskeisemmäksi tavoitteeksi. Työvoimapolitiikan perusuudistuksen ja sen jatkamisen yhteydessä on painotettu henkilöasiakkaan omatoimisen työnhaun merkitystä ja työvoimatoimiston palvelujen prosessinomaisuutta, jolloin työvoimapalvelujen sekä työvoimapolitiittisten toimenpiteiden yhteydet ja yhteiset tavoitteet korostuvat. Lisäksi työvoimapalveluita on niiden tuotteistamisen yhteydessä pyritty systematisoimaan ja selkeyttämään palvelutuotteiksi tavalla, jota nykyinen työvoimapalveluita koskeva lainsäädäntö ei tunne. Työllisyyslain alun perin keskeiset säännökset nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämismahdollisuudesta on kumottu, ja harkinnanvaraisen työllistämistuen ja sittemmin yhdistelmätoimenpiteen merkitys työllisyyden hoidon keinona on kasvanut.

Työttömyysaikaiseen toimeentuloturvaan ja työvoimapolitiikkaan liittyviä järjestelmiä kehitettiin pitkään perusrakenteeltaan itse-

näisinä, erillisinä kokonaisuuksina. Samoin työvoimapolitiikan eri lohkoja (työvoimapaalvelut, työvoimapolitiittiset toimenpiteet, taloudelliset tuet ja etuudet) on kehitetty pitkälti niiden omista lähtökohdista. Tämän vuoksi järjestelmiä koskevassa sääntelyssä on olennaisia rakenteellisia eroja, jotka vaikeuttavat työvoimapolitiittisen järjestelmän kokonaistarkastelua.

Toimeentuloturva ja aktiivitoimenpiteitä on laajemmin pyritty tietoisesti sovittamaan yhteen vasta 1990-luvun puolivälistä alkaen, jolloin joukkotyöttömyyden aiheuttamassa toimintaympäristössä olivat työttömyys-turvan ja työvoimapolitiikan, varsinkin työvoimapolitiittisten toimenpiteiden, yhtymäkohdat korostuneet. Järjestelmien yhteensovittamisessa ovat viime vuosina korostuneet toimeentuloturvan kattavuutta, kannustavuutta ja omatoimisuuden tukemista painottavat linjaukset. Varsinkin työmarkkinatuon soveltamisalaa on toistuvasti laajennettu aktiivitoimenpiteiden aikaiseksi toimeentuloturvaksi sekä työllistymisen tueksi. Muutosten yhteydessä työmarkkinatuesta annettuun lakiin on otettu säännöksiä, joiden sääntelykohde on muu kuin toimeentulo-etuus.

Säännösten jakautuminen eri lakeihin ja asetuksiin on perustunut palvelukokonaisuuden varsin keinotekoiseen jakoon työvoimapaalveluihin ja työllisyyden hoidon toimenpiteisiin. Palveluja ja toimenpiteitä koskevien lakien rakenteeseen ja sisältöön on myös vaikuttanut se etuuslaji, johon henkilöasiakas on oikeutettu.

Omatoimisuutta korostuvien linjausten kannalta on erityisen ongelmallista, että yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita koskevat säännökset ovat hajallaan eri laeissa. Erityisesti etuuksia koskevissa säännöksissä merkittävä ongelma on lisäksi eri etuuslakien keskinäiset ja ristikkäiset sekä osin ketjutetut säädösviittaukset, jotka tekevät laeista vaikeaselkoisia.

Työvoimapolitiikkaa sääntelevä lainsäädäntö on siten muotoutunut hajanaiseksi, ja lainsäädäntötyössä tavoitteena oleva selkeys, läpinäkyvyys ja ennakoitavuus on suurelta osin jäänyt saavuttamatta.

Säädöstaso

Valtaosin perustuslain vaatimukset säädöstasosta ja säännösten täsmällisyydestä täyttyvät lainsäädännössä. Alemmanasteisten normien valtuussäännöksissä on kuitenkin puutteita muun muassa valtuussäännösten täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden osalta. Lisäksi lainsäädännössä on eräiden keskeisten käsitteiden kohdalla ”normiaukkoja”. Voimassaolevissa laeissa ei ole määritelty esimerkiksi työttömän tai työkykyisen käsitteitä, vaan niiden soveltaminen on perustunut hallinnollisiin ohjeisiin.

Erityisen ongelmallisia säädöstasoon liittyvän arvioinnin kannalta ovat valtion talousarviossa olevista määrärahoista riippuvaiset tuet ja etuudet, joiden myöntäminen perustuu työvoimaviranomaisen tarkoituksemukaisuusharkintaan. Pääosin tuki myönnetään työnantajalle (työllistämistuki työnantajalle), joten sen myöntämisedellytyksiä ei muodollisesti ole pidettävä työttömän oikeuksien perusteita määrittävinä normeina. Tukiin ja etuuksiin liittyy runsaasti teknisluonteisia säännöksiä esimerkiksi niiden yhteensovittamisesta muiden tukijärjestelmien kanssa, samoin kuin säännöksiä taloudelliselta merkitykseltään suhteellisen pienistä etuuksista. Nämä näkökohdat puoltaisivat nykyisenkaltaista menettelyä, jossa niistä säädetään laajasti valtioneuvoston asetuksin.

Kuitenkin on tekijöitä, jotka edellyttävät säännösten ottamista nykyistä laajemmin lakiin. Työllistämistuen myöntämisellä on tosiasiasa välitön yhteys yksittäisen työttömän mahdollisuuteen saada työtä. Samoin lainsäädännön systematiikan kannalta nykyinen tilanne on epätydyttävä: vaikka tukijärjestelmän perussäännökset olisivatkin asianmukaisen normivaltuuden perusteella asetuksessa, eräistä järjestelmän toimeenpanoon liittyvistä asioista on perustuslain tai muun lain lakivarauksen johdosta joka tapauksessa säädettävä lain tasolla. Tällaisia ovat muun muassa perusteettomasti maksetun tuen takaisinperintä, takaisinperittäville tuelle maksettava korko ja viivästyskorko sekä muutoksenhaku ja hyvän hallinnon takeisiin liittyvät asiat.

Käsite julkinen työvoimapaalvelu

Julkinen työvoimapalvelu (Public Employment Service, PES) on kansainvälisesti vakiintunut käsite, jota käytetään sekä työvoimapolitiikan toimeenpanosta vastaavasta organisaatiosta että organisaation tarjoamasta palveluvalikoimasta. Käsite on vakiintunut käyttöön sekä Euroopan Unionin että Kansainvälisen työjärjestön ILO:n piirissä.

Suomessa tähän asti myös lainsäädännössä käytetty jaottelu toisaalta työvoimapalveluihin, joilla on tarkoitettu työnvälitystä, työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta, ammatinvalinnanohjausta, ammatillista kuntoutusta sekä koulutus- ja ammattitietopalvelua sekä toisaalta työvoimapalveluista erillisiin työllisyyden hoidon toimenpiteisiin, poikkeaa kansainvälisesti vakiintuneesta käsitteistöstä. Jaottelun perustana lienee ollut pikemminkin organisaatioon kuin jaottelun systemaattisuuteen liittyviä syitä.

Käsitteellisesti julkisen vallan tarjoama kokonaisuus käsittää kolme tehtäväaluetta, joita ovat:

- 1) tiedon välitys työpaikoista, työnhakijoista ja työmarkkinoista;
- 2) työpaikkojen välittäminen; ja
- 3) työvoiman työllistymistä edistävät toimenpiteet.

Kaikissa läntisen Euroopan maissa julkisiin työvoimapalveluihin kuuluu vähintään kaksi ensin mainittua tehtäväaluetta. Eri maiden välillä on eroja siinä, miten laajasti palveluvalikoimaan sisältyy työllistymistä edistävää koulutusta ja erilaisia työllistymiseen liittyviä toimenpiteitä. Kansallisista eroista riippumatta tätä kokonaisuutta kutsutaan vakiintuneesti yhteiskäsitteellä julkinen työvoimapalvelu.

2.2.2 Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankinta

Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus muodostuu nykyisellään aikuisten perus- ja uudelleen koulutuksesta, jatko- ja täydennyskoulutuksesta sekä ei-ammattillisesta valmistavasta koulutuksesta. Voimassa olevan työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 1 §:n 3 momentin mukaan koulu-

tuksena ei voida hankkia lukio-opintoja eikä korkeakoulututkintoja. Siten työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena on voitu hankkia opistoasteen tutkintoja sekä näyttötutkintoina suoritettavia ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja.

Koulutusjärjestelmän uudistuksen myötä opistotason tutkinnot ovat pääosin poistuneet ja niiden tilalle ovat tulleet ammattikorkeakouluissa suoritettavat tutkinnot. Ammattikorkeakouluissa voi suorittaa tutkinnon luonnonvara-alalla, tekniikan ja liikenteen alalla, hallinnon ja kaupan alalla, matkailu-, ravitsemus- ja talousalalla, sosiaali- ja terveysalalla, kulttuurialalla ja humanistisella ja opetusalalla. Kaikki mainitut alat ovat työmarkkinoiden toimivuuden kannalta merkittäviä. Työelämän osaamisvaatimusten muutosten seurauksena korkeakoulututkinnon suorittaneiden henkilöiden kysyntä työmarkkinoilla kasvaa. Työmarkkinoiden lähivuosien rakenteellisista muutoksista johtuen tarvitaan ammatillista liikkuvuutta ja vanhentuneiden tutkintojen ja osaamisen päivittämistä työmarkkinakelpoisiksi. Tätä silmällä pitäen on viime vuosina järjestetty erityisesti tietoteollisuuden työvoimatarpeisiin vastaavaa niin sanottua muuntokoulutusta.

Työministeriön tilastojen mukaan (helmikuu 2002) alimman korkea-asteen tutkinnon suorittaneita työttömiä työnhakijoita oli noin 23 700. Näistä suurimpia ryhmiä olivat merkonomit (5 300 henkilöä), teknikot (4 800 henkilöä) ja terveydenhuollon koulutuksen saaneet (3 400 henkilöä). Alemman korkea-kouluasteen suorittaneita työttömiä työnhakijoita oli 10 200. Tähän ryhmään kuuluvat muun muassa ammattikorkeakoulututkinnot sekä alemmat korkeakoulututkinnot. Luvut ovat poikkileikkaustietoja, joten vuoden aikana kyseisiin koulutusryhmiin kuuluvia henkilöitä on työttöminä työnhakijoina huomattavasti enemmän.

Koulutustuki

Ikääntyviltä, työttömäksi jääneiltä henkilöiltä puuttuu usein ammattikoulutus tai se on vanhentunut tai suuntautunut alalle, jossa työpaikkoja ei enää ole tarjolla. Tästä syystä

uudelleen koulutus tai täydennyskoulutus on tarpeellista erityisesti tilanteissa, joissa henkilö on jäänyt työttömäksi pitkän työuran jälkeen. Koulutus- ja erorahaston toimeenpanemaa erorahajärjestelmää onkin viime vuosina kehitetty siten, että voimavarot on suunnattu aktiivisten toimenpiteiden tukemiseen muun muassa erorahan aikuis-koulutuslisän muodossa. Koulutus- ja erorahaston toiminta on yhä enemmän painotunut työelämässä olevien palkansaajien omaehtoisen aikuiskoulutuksen tukemiseen ja kehittämiseen. Tässä kokonaisuudessa rahaston myöntämä eroraha ja osin myös aikuiskoulutuslisä ovat jääneet irralliseksi työttömyysturvan taikka koulutustuen tai koulutuspäivärahan kanssa päällekkäin myönnettäväksi lisätueksi.

2.2.3. Maksulliset työnantajapalvelut

Kokeiluna toteutettujen maksullisten palvelujen avulla työvoimaviranomainen pystyy tarjoamaan työnantajille kokonaisvaltaista palvelua ja vastaamaan monipuolisesti työvoiman rekryointitarpeisiin ja tarjoamaan työnhakijoille uusia mahdollisuuksia työsaannissa. Maksullisista palveluista saatu palaute on ollut myönteistä. Käytännössä työnantajat ovat kokeneet työvoimatoimiston luotettavana yhteistyökumppanina. Myös kansainvälisesti maksullisten palvelujen kehittäminen muuta julkista palveluvalikoimaa täydentävänä palveluna on nähty tärkeänä osana tehokkaiden ja monipuolisten julkisten työvoimapalvelujen kehittämisessä.

Julkinen työvoimapalvelu on lähtökohtaisesti maksutonta. Työnantajalle maksuttomia ovat työnvälityspalvelut. Maksullisten työnantajapalvelujen läpinäkyvyyden kannalta on perusteltua, että niitä koskevat säännökset otettaisiin lakiin. Rajanveto maksullisten erityispalveluiden ja maksuttomien peruspalveluiden välillä edellyttää myös, että työnvälityksen peruspalveluista säädetään nykyistä yksityiskohtaisemmin lailla.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

3.1.1. Lainsäädännön selkeyttäminen

Hallituksen esityksellä pyritään selkeyttämään työvoimapolitiikan toimeenpanoa koskevaa lainsäädäntöä sekä rakenteellisesti että sanonnallisesti ja määrittelemään lainsäädännössä käytettävät käsitteet ja termit mahdollisimman yhdenmukaisesti. Erityisesti perustuslain asettamat vaatimukset säädösten ja valtuussäännöksistä sekä säännösten täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta otettaisiin huomioon.

Suomessa käytetty käsitteistö yhdenmukaistettaisiin lainsäädännössä vastaamaan kansainvälistä käsitteistöä. Nykyisestä jaotellusta työvoimapalveluihin ja toisaalta työllisyyden hoidon toimenpiteisiin luovutaisiin.

Esityksen keskeisenä tavoitteena on selkeyttää työvoimapolitiikka lainsäädäntöä ja sen rakennetta niin, että työvoimaviranomaisen järjestämistä tai hankkimista palveluista ja niihin liittyvistä taloudellisista etuuksista säädettäisiin yhtenäisesti. Nykyisen kolmen eri lain sijasta palveluvalikoimasta sekä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädettäisiin pääosin yhdessä laissa. Lainsäädännön rakenne korostaisi julkisen työvoimapalvelun yhteisiä työvoimapolitiittisia tavoitteita, työvoimatoimiston keskeistä asemaa, asiakkaan palvelutarvetta palvelujen järjestämisen lähtökohtana sekä palvelujen prosessinomaisuutta. Lainsäädännön rakenteella pyritään lisäksi nykyistä selkeämmin korostamaan työvoimatoimiston keskeisimpiä toimintalojia, joita ovat työnvälitys, ammatillisten valmiuksien parantaminen työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen avulla ja työttömien työllistymisen tukeminen työllistämistuella. Työmarkkinoiden toimivuuden kannalta korostettaisiin avoimien työmarkkinoiden ja työnvälityspalveluiden ensisijaisuutta.

Työttömyysturvalaissa säädettäisiin työvoimatoimiston neljännessä ydintehtävästä eli työttömyysaikaisen toimeentuloturvan työvoimapolitiittisiin edellytyksiin liittyvistä tehtävistä. Työttömyysaikaista toimeentulo-

turvaa koskevien säännösten suhde työvoimapoliittisia toimenpiteitä koskeviin säännöksiin järjestettäisiin eräin osin lainsäädännössä uudelleen. Tavoitteena on, että varsinkin työmarkkinatukena maksettavia etuuksia koskevien säännösten suhde julkista työvoimapalvelua koskeviin säännöksiin olisi mahdollisimman selkeä. Erikseen annettu työttömyysturvalakiesitys liittyy läheisesti esityksen tähän tavoitteeseen.

Rakenteellisten muutosten lisäksi yksittäisten säännösten sanamuotoja täsmennettäisiin. Tavoitteena on saattaa myös ne vastaamaan nykyistä paremmin työvoimapolitiikan uudistamisessa omaksuttuja keskeisiä periaatteita, muun muassa asiakkaan oikeuksien ja velvollisuuksien läpinäkyvyyttä ja tasapainoa. Säännösten sanamuotoja täsmennettäisiin myös ottamalla toimeenpanoa ohjannut hallinnollisiin ohjeisiin perustunut tulkintakäytäntö lakiin normiaukkotilanteissa, joissa on kyse yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien kannalta keskeisistä käsitteistä.

3.1.2. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen kehittäminen

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankintamenettelyn osalta otettaisiin huomioon edellä kuvattuja koulutusjärjestelmässä tapahtuneita muutoksia. Samassa yhteydessä vahvistettaisiin opiskelijan oikeusturvaa ja selkeytettäisiin hänen oikeusasemaansa.

Työttömyysturvajärjestelmään erikseen esitettyjen muutosten tavoitteena on kehittää työttömyysturvaa ja työvoimapolitiikkaa työllistymistä tukevaan suuntaan. Ehdotukset perustuvat vuoden 2000 tuloratkaisun mukaisesti asetetun kolmikantaisen työryhmän ehdotuksiin. Työttömyysturvan, työvoimapolitiikan ja työeläkkeiden kehittämisenä pyritään kehittämään järjestelmää työssä pysymistä, työkykyä ja työllistymistä tukevaan suuntaan. Työttömyysturvajärjestelmään ehdotetut muutokset otettaisiin huomioon myös työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ajalta maksettavia opintotukiosia etuuksia koskevissa säännöksissä.

3.2. Keskeiset ehdotukset

3.2.1. Lainsäädännön selkeyttäminen

Laki julkisesta työvoimapalvelusta korvaisi työvoimapalvelulain, työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain ja työllisyyslain. Siihen otettaisiin myös eräitä nykyisin työttömyysetuuksia koskevissa laeissa olevia säännöksiä, joilla on läheisempi asiallinen yhteys työvoimapolitiikkaan kuin työttömyysturvaan. Tällaisia olisivat muun muassa työvoimapolitiittisten toimenpiteiden sisältöä määrittelevä työmarkkinatuesta annetun lain 2 luku, eräät yhdistelmätukea koskevat mainitun lain 2 a luvun säännökset, työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumista ja työhakemuksen voimassaoloa koskevat säännökset sekä nykyisin pääosin asetustasoiset työvoimatoimikunnan nimittämistä, kokoonpanoa, päätösvaltaa ja tehtäviä koskevat säännökset. Työvoimatoimikunnan tehtävistä, jotka liittyvät yksityisen henkilön oikeuteen saada etuutta, säädettäisiin pääosin työttömyysturvalaissa.

Voimassa olevien lakien korvaaminen yhdellä yhtenäisellä lailla edellyttää uuden tyyppisiä rakenteellisia ja sisällöllisiä ratkaisuja. Lainvalmistelun lähtökohtana on ollut sekä toimeenpanijoiden että työvoimaviranomaisen, erityisesti työvoimatoimiston asiakkaiden kannalta mahdollisimman selkeä, johdonmukainen ja ymmärrettävä kokonaisuus, joka kuvastaa keskeisiä työvoimapolitiittisia tavoitteita nykyistä paremmin. Työvoimapolitiikan keinovalikoima on kuitenkin moniportainen ja etuuksien osalta osin hajautettu siten, että sen toimeenpanotehtäviä hoitavat muun muassa Kansaneläkelaitos ja työttömyyskassat. Lainsäädäntökokonaisuus on tästä johtuen pakostakin laaja myös uudistetussa muodossa: ehdotettu laki jakaantuisi neljään eri osaan ja 14 lukuun seuraavasti:

I OSA

YHTEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku. Yleiset säännökset

2 luku. Julkisessa työvoimapalvelussa noudatettavat periaatteet

II OSA

TYÖVOIMATOIMISTON PALVELUT JA PALVELUPROSESSI

3 luku. Työvoimatoimiston palvelujen perusteet

4 luku. Työnvälityspalvelut

5 luku. Työnhakusuunnitelma

6 luku. Ammatillisen kehittymisen palvelut

7 luku. Työllistymisen edistäminen työllisyysmäärärahojen avulla

8 luku. Työmarkkinatoimenpiteet

III OSA

MUUT TUET, AVUSTUKSET JA ETUUDET

9 luku. Koulutustuki

10 luku. Ylläpitokustannusten korvaaminen

IV OSA

TOIMEENPANO JA MUUTOKSENHAKU SEKÄ VOIMAANTULOJA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET

11. luku. Toimeenpanoon liittyvä yhteistyö

12. luku. Tukien, avustusten ja etuuksien toimeenpanoa koskevat säännökset

13. luku. Muutoksenhaku

14. luku. Voimaantulo

Rakennetta on pyritty selkeyttämään kokoamalla julkiselle työvoimapalvelulle yhteiset määritelmät ja säännökset lain ensimmäiseen osaan. Kaksi seuraavaa osaa koskisivat eri palvelujen ja etuuslajien erityissäännöksiä siten, että toisessa osassa säädettäisiin työvoimatoimiston palvelukokonaisuudesta ja kolmannessa etuuksista, joiden toimeenpanosta vastaavat kokonaan tai osittain Kansaneläkelaitos ja työttömyyskassat. Säännökset, jotka koskevat yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, koottaisiin 2 lukuun ja työvoimatoimiston palvelujen osalta 3 lukuun. Lain kahdessa viimeisessä osassa säädettäisiin toimeenpanosta, siinä noudatettavasta yhteistyöstä ja muutoksenhausta.

Ehdotetun rakenteen avulla laki olisi nykyistä lainsäädäntöä toimivampi, koska lukuisista sisäisistä ja ristikkäisistä viittauksista samoin kuin viittauksista muuhun lainsäädäntöön on pääosin voitu luopua. Sisäisesti lain rakennetta on uudistettu myös siten, että asiayhteydeltään läheisesti toisiinsa liittyviä säännöksiä on koottu kokonaisuuksiksi ja ryhmitelty uudelleen johdonmukaisemmalla tavalla. Yksittäiset säännökset

pohjaavat suurelta osin voimassa olevaan lainsäädäntöön, mutta pitkät ja vaikeaselkoiset säännökset on jaettu useampiin, yhden asiakokonaisuuden käsittäviin säännöksiin. Suuri osa säännösten sanamuodoista on uudistettu edellä todetuista tavoitteista lähtien vastaamaan paremmin nykyisten työmarkkinoiden ja uudistetun työvoimapolitiikan asettamia vaatimuksia. Samoin laissa on pyritty ottamaan huomioon ja ennakoimaan palvelutarjontaan vaikuttavia toimintaympäristön muutoksia, joita ovat esimerkiksi kansainvälistyvät työmarkkinat sekä sähköisten palvelujen ja sähköisen asioinnin kehittyminen.

3.2.2 Työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta koskevat ehdotukset

Koulutuksen hankinta

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen alaa ehdotetaan laajennettavaksi siten, että myös korkeakoulututkintoja (yliopisto- ja ammattikorkeakoulututkinnot) ja lukio-opintoja olisi mahdollista hankkia. Yleisenä hankintojen lähtökohtana on, että monesti työnhakijoilta puuttuu sellaista osaamista, jonka puute on esteenä työmarkkinoille sijoittumiselle. Ehdotetun muutoksen tarkoituksena on, että työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena voitaisiin hankkia aiempaa koulutusta täydentävää koulutusta, jonka tavoitteena on nostaa koulutusjärjestelmän muutoksen vuoksi vanhentunut vähintään opistotasoinen koulutus ammattikorkeakoulutasoiseksi, saattaa kesken jääneet korkeakouluopinnot päätökseen tai täydentää työnhakijan nykyistä osaamista sellaisilla korkeakouluopinnoilla, jotka edistävät työnhakijan työllistymistä. Lukio-opintoja hankittaisiin vain poikkeustilanteissa, kun puuttuva suoritus tai aikaisempien opintojen heikko opintomenestys olisi ilmeisesti esteenä varsinaisen ammatillisen koulutuksen suorittamiselle.

Koulutustuki

Työttömyysturvalakiesityksessä työttömyysturvajärjestelmää ehdotetaan yksinkertaistettavaksi siten, että Koulutus- ja erorahaston myöntämä eroraha liitetään osaksi

työttömyysturvajärjestelmää ottamalla käyttöön työttömyysturvan ansiopäivärahassa korotettu ansio-osa. Siihen olisi oikeutettu henkilö, joka on irtisanottu taloudellisista tai tuotannollisista syistä taikka vastaavista sellaisista syistä, jotka johtuvat julkisen alan toiminnasta. Korotettua ansio-osaa maksettaisiin vain pitkän, vähintään 20 vuoden työhistorian omaavalle henkilölle, joka ennen työn menettämistä on ollut palkansaajakassan jäsen vähintään viisi vuotta. Tarkoituksena on, että korotettua ansio-osaa maksettaisiin vain kerran yksi 130 päivän jakso.

Vastaavasti Koulutus- ja erorahaston aikuiskoulutuslisä liitettäisiin osaksi koulutustukea ja koulutuspäivärahaa. Korotettu ansio-osa olisi 55 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Jos henkilölle maksettu palkka kuukaudessa on 90-kertainen perusosa, ansio-osa olisi rajan ylittävältä osalta 32,5 prosenttia. Koulutustuessa korotettu ansio-osa maksettaisiin ansiotukeen oikeutetulle opiskelijalle koulutuksen kestosta ja hänelle työttömyyspäivärahana maksettujen korotettujen ansio-osapäivien määrästä riippumatta.

Työttömyysturvalakiesityksessä ehdotetaan lisäksi, että varsinkin satunnaista kokoaikatyötä tekevien henkilöiden aseman parantamiseksi soviteltua päivärahaa kehitetään siten, että päivärahaa voitaisiin maksaa ennakkomaksuna tilanteissa, joissa tarvittavat palkkatiedot päivärahalla määräämiseksi vielä puuttuvat. Työttömyyspäivärahan takaisinperinnästä johtuneita kohtuuttomuuksia korjattaisiin vastaavasti luopumalla takautuvasti myönnetyn eläkkeen takaisinperinnästä siltä osin kuin on kysymys siitä eläkkeen osasta, jota ei ole saatu eläkelaitokselta suoraan takaisin. Nämä muutokset ehdotetaan koskemaan myös vähennetyn koulutustuen maksamisen menettelyä ja koulutustuen takaisinperintää.

3.2.3. Maksullisten työnantajapalveluiden vakinaistaminen

Kokeiluissa kehitetyt maksulliset työnantajapalvelut vakiinnutettaisiin osaksi työvoimaviranomaisen palveluvalikoimaa ottamalla niitä koskevat nykyistä käytäntöä vastaavat säännökset lakiin.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole mainittavaa vaikutusta valtion menoihin tai tuloihin.

Työttömien työnhakijoiden joukossa on koulutustarvetta esityksessä ehdotettaviin korkea-asteen opintoihin, joten alkuvaiheessa koulutuksen kysynnän arvioidaan olevan noin 2 000—3 000 henkilöä ja jatkossa koulutustarpeen arvioidaan olevan noin 1 500—2 000 henkilöä vuosittain. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankinnat suoritetaan tarkoitukseen valtion talousarviossa olevien määrärahojen puitteissa, joten hankintamenettelyyn ehdotetuilla muutoksilla ei ole taloudellisia vaikutuksia.

Työvoimapolitiittisessa aikuiskoulutuksessa korotetun ansio-osan maksaminen aiheuttaisi vuositasolla yhteensä 3,2 miljoonan euron lisämenot, kun siihen oikeutettuja ansiotukea saavia opiskelijoita arvioidaan olevan noin 2200. Koska korotus kohdistuu koulutustuen ansio-osaan, muutos ei lisäisi valtionosuuksia, eikä sillä siten olisi vaikutusta valtion menoihin. Työttömyyspäivärahaan liittyen korotetun ansio-osan kokonaisvaikutukset on kuvattu työttömyysturvalakiesityksessä, johon tässä yhteydessä viitataan. Muilla koulutustukea koskevilla muutoksilla ei olisi mainittavia taloudellisia vaikutuksia.

Esityksen lähtökohtana on, että työnantaja-asiakkaan maksullisten palvelujen on oltava kannattavia. Valtion maksuperustelain 4 §:ssä on säädetty suoritteista joiden tulee olla maksullisia. Maksulliset suoritteet jaetaan julkisoikeudellisiin suoritteisiin sekä suoritteisiin, jotka hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein. Maksullisten työnantajapalvelujen tuottajana työhallinto toimii kilpailutilanteessa alalla toimivien yksityisten henkilöstöpalveluyritysten kanssa. Tämä edellyttää, että suoritteiden tulee olla liike-taloudellisesti hinnoiteltuja ja toiminnan on oltava kannattavaa niin, että se tuottaa vähintään maksulliseen toimintaan sidotulle pääomalle valtiokonttorin määrittämän tuotovaatimuksen mukaisen koron (vuonna 2002 4,9 prosenttia). Henkilöstöratkaisujen koko-

naisliikevaihto oli vuodelta 2001 vajaa 1,6 miljoonaa euroa ja vastaavasti henkilöstövuokrauksen liikevaihto oli noin 6 miljoonaa euroa. Henkilöstöratkaisut tuottivat 130 000 euron ja henkilöstövuokraus 660 000 euron ylijäämän. Toimintaa ei ole lähivuosina tarkoitettu oleellisesti laajentaa.

4.2. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Korotetun ansio-osan arvioidaan nostavan siihen oikeutetulla koulutuspäivärahan määrää keskimäärin 5,5 eurolla päivässä eli noin 118 eurolla kuukaudessa. Korotus parantaa merkittävästi pitkään työelämässä olleen taloudellisia mahdollisuuksia osallistua työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen varsinkin, kun oikeus korotettuun ansio-osaan säilyisi koko koulutusajan. Toisaalta koulutus- ja erorahaetuksien piirissä ovat olleet myös perusturvan piiriin kuuluvat, kun korotettua ansio-osaa saisivat ainoastaan ansiotukeen oikeutetut.

Maksullisten erityispalvelujen vakinaistaminen ehdotetulla tavalla merkitsisi entistä tehokkaamman ja monipuolisemman julkisen työnvälitysjärjestelmän vakiinnuttamista. Henkilöstöratkaisujen onnistuminen työnantaja-asiakkaan henkilöstöhankinnan yhteydessä, henkilöstön vähentämistilanteisiin liittyvä uudelleensijoittumisvalmennus sekä resurssikartoituksista saatava hyöty työyhteisön pitkäjänteiselle henkilöstösuunnittelulle ovat sellaisia työvoimapolitiittisia, jotka ehkäisevät työttömyyttä ja parantavat työvoiman nopeaa saatavuutta. Vastaavasti henkilöstövuokrauksella pyritään parantamaan myös sellaisten työnhakijoiden asemaa, joiden sijoittuminen ilman erityistoimenpiteitä avoimille työmarkkinoille on vaikeaa. Henkilöstövuokraus tarjoaa osaltaan mahdollisuuden tilapäistöihin ja niiden kautta parantaa mahdollisuuksia työllistyä myös pysyvästi.

5. Asian valmistelu

5.1. Lainsäädännön selkeyttäminen

Esitys on valmisteltu työministeriössä virkatyönä. Lainsäädännön selkeyttämiseen

liittyvien ehdotusten valmistelu on tapahtunut kiinteässä yhteistyössä edellä johdanto-osassa tarkoitetun työttömyysturvallakiesitystä valmistelleen projektin kanssa. Valmisteluun ovat osallistuneet tai sen yhteydessä kuultu seuraavia organisaatioita: Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto, Palvelutyönantajat ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Akava, Kunnallinen työmarkkinalaite, Suomen Kuntaliitto, Suomen Yrittäjät, sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, opetusministeriö, työvoima- ja elinkeinokeskukset, Kansaneläkelaitos, Työttömyyskassojen yhteisjärjestö ry ja Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö TVY ry. Esityksestä on erikseen pyydetty lausunnot edellä mainituilta tahoilta sekä lisäksi seuraavilta organisaatioilta: kauppa- ja teollisuusministeriö, oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Helsingin, Espoon, Vantaan, Turun, Tampereen, Oulun, Lahden ja Jyväskylän työvoimatoimisto, Vakuutusvalvontavirasto, Työttömyysvakuutusrahasto, Työttömyysturvavaltakunta, Vakuutusosasto, Helsingin hallinto-oikeus, Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten liitto ry, Suomen ammattiin opiskelevien keskusliitto SAKKI ry sekä työhallinnon henkilöstöjärjestöt. Hallituksen esityksen jatkovalmistelussa lausunnot on otettu huomioon.

Esitysluonnos on käsitelty työministeriön yhteydessä toimivassa työpolitiikan neuvottelukunnassa.

5.2. Työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta koskevat ehdotukset

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen soveltamisalan laajentamista koskevan valmistelutyön lähtökohtana oli parlamentaarisen aikuiskoulutuskomitean mietintö (3:2002), jossa todettiin, että työministeriö ja opetusministeriö yhteistyössä selvittävät missä määrin ja millaisella tehtävajaolla työvoimapolitiittista koulutusta järjestetään myös korkea-asteella. Selvitystyötä varten työministeriö asetti 8 päivänä toukokuuta 2002 työryhmän, jonka ehdotuksiin työvoimapolitiittisen koulutuksen sovelta-

misalaan liittyvät ehdotukset perustuvat. Työryhmässä olivat edustettuina työministeriö, opetusministeriö, työvoima- ja elinkeinokeskusten työvoimaosastot sekä Suomen yliopistojen rehtorien neuvosto ja ARENE ry.

Etuusjärjestelmiä koskevien säännösten osalta valmistelu on tehty yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Koulutukseen liittyvät ehdotukset perustuvat sosiaali- ja terveysministeriön 9 päivänä helmikuuta 2001 asettaman työryhmän ehdotuksiin. Työryhmä asetettiin selvittämään tarpeet ja mahdollisuudet kehittää työttömyysturvaa ja työvoimapolitiikkaa työllistämistä tukevaan suuntaan. Työryhmässä olivat edustettuina sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, työministeriö ja keskeiset työmarkkinajärjestöt. Työttömyysturvatyöryhmä 2001 luovutti muistionsa 12 päivänä marraskuuta 2001.

5.3. Maksulliset työnantajapalvelut

Työministeriö asetti maaliskuussa 2000 Työnvälityksen työnantajaprojektin (nro 656/022/2000), jonka keskeinen tavoite muun ohella oli laatia työnantajapalvelujen kokonaisstrategia, jossa huomioidaan työvoiman kysynnän ja rekrytointitapojen muutokset sekä työnantajien esittämät palvelutoivomukset. Projektin loppuraportti valmistui vuoden 2000 lopussa. Projekti valmisteli myös alustavat säädösehdotukset työnantaja-asiakkaan maksullisten työnantajapalvelujen kehittämiseksi ja työnvälityksen tehostamiseksi.

Edellä mainittuun aineistoon perustuvaa henkilöstöratkaisuja ja henkilöstövuokrausta koskevasta esitysluonnoksesta on keskeisten työmarkkinajärjestöjen ja ministeriöiden lisäksi erikseen saatu lausunto kilpailuvirastolta, Suomen Kuntaliitolta ja Suomen Yrittäjät ry:ltä. Kilpailuviraston lausunnossa on työhallinnon henkilöstövuokrauksen osalta todettu, ettei henkilöstövuokraukselle saa muodostua määräävää markkina-asemaa eikä kilpailuneutraliteettia yksityiseen yritys-toimintaan nähden saa vääristöä.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

6.1. Riippuvuus muista esityksistä

Työttömyysaikaista toimeentuloturvaan koskevilla säännöksillä on läheisiä yhtymäkohtia työvoimapolitiittiseen lainsäädäntöön. Hallitus on antanut erikseen esityksen työttömyysturvavalaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 115/2002 vp), mihin lainsäädäntöön tässä esityksessä on lukuisia viittauksia.

Lisäksi työvoimapolitiikan toimeenpanoon liittyvästä tietosuojasta säädettäisiin erillislailla. Hallitus on antanut esityksen laeiksi työvoimahallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmästä sekä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain muuttamisesta ja työvoimapolitiittisen eräiden säännösten kumoamisesta (HE 87/2002 vp).

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen opintososiaalisten etuuskien rahoitusta sekä eräiden etuuskien verottomuutta koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäviksi asianomaisiin lakeihin. Hallitus on antanut esityksen tuloverolain muuttamisesta muun muassa tältä osin (HE 122/2002 vp). Hallitus antaa syysistuntokaudella 2002 esityksen laiksi työttömyysetuuskien rahoituksesta, jossa tämä säännösten siirtäminen on otettu huomioon.

Hallituksen tarkoituksena on syysistuntokauden aikana antaa esitys laiksi ulkomalaislain muuttamisesta ja esitys vuorotteluvapaalain muuttamisesta ja esitys kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 164/2002 vp). Niillä saattaa olla yhtymäkohtia tässä esityksessä ehdotettuihin säännöksiin.

Hallituksen tarkoituksena on lisäksi antaa esitykset eräiden direktiivien edellyttämiksi lainsäädännöksi. Lainsäädäntöä edellyttävät neuvoston direktiivi 2000/78/EY yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista (niin sanottu työsyryntädirektiivi) ja neuvoston direktiivi 2000/43/EY rodusta ja etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta (niin sanottu rasismidirektiivi). EU:n syrjinnänvastaiseen toimenpidekokonaisuuteen kuuluu mainittujen direktiivien lisäksi neuvoston päätös syrjinnän torjumista koskevan yhteisön toimintaohjelman perustamisesta vuosiksi

2001—2006. On mahdollista, että toimenpidekokonaisuuden toimeenpanolla on

vaikutusta myös julkista työvoimapalvelua koskeviin säännöksiin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki julkisesta työvoimapalvelusta

I OSA. YHTEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus.* Pykälässä kuvattaisiin julkisen työvoimapalvelun tarkoitus. Työvoimapolitiikan uudistuksen yhteydessä julkisen työvoimapalvelun ydintehtäväksi määriteltiin työmarkkinoiden toimivuuden edistäminen yleisperustelujen osassa Työvoimapolitiikan lähivuosien linjaukset (s. 8—9) tarkemmin kuvatulla tavalla. Tämä tarkoitus täsmennettynä 3 §:ssä määritellyillä julkisen työvoimapalvelun tavoitteilla sisältäisi asiallisesti työvoimapalvelulain, työvoimapolitiikasta aikuiskoulutuksesta annetun lain ja työllisyyslain tarkoitukset, joista säädetään kunkin lain 1 §:ssä.

2 §. *Julkinen työvoimapalvelu.* Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin julkinen työvoimapalvelu. Säännös vastaisi työvoimapolitiikan uudistuksen yhteydessä omaksuttua linjausta julkisen työvoimapalvelun ydintehtävistä.

Kansainvälisesti käsitettä julkinen työvoimapalvelu on käytetty kuvaamaan sekä julkisen vallan tarjoamaa työvoimapolitiikan keinovalikoimaa että toimeenpanosta vastaavaa hallinnonala. Tässä laissa toimeenpanijasta joko käytettäisiin yhdenmukaisesti työttömyysturvalakiesityksen kanssa käsitettä työvoimaviranomainen tai mainittaisiin toimintayksikkö (työvoimatoimisto, työvoima-

ja elinkeinokeskus, työministeriö) nimeltä. Julkisella työvoimapalvelulla tarkoitettaisiin työvoimaviranomaisen järjestämää tai hankkimaa toimenpidekokonaisuutta, joka koostuu työnvälityspalveluista, ammatillisen kehittymisen palveluista sekä työllistymisen edistämisestä työllistämistuen avulla ja muista tuista, avustuksista ja etuuksista. Ammatillisen kehittymisen palveluja olisivat työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus sekä lisäksi ammatinvalinnanohjaus (ammatinvalinta ja urasuunnittelu), koulutus- ja ammattitietopalvelu sekä ammatillinen kuntoutus. Julkiseen työvoimapalveluun kuulisivat myös 3 luvun 1 §:n 2 ja 3 momentin nojalla järjestettävät täydentävät palvelut.

Työttömyysturvalaissa säädettävillä etuuksilla on kiinteä yhteys julkiseen työvoimapalveluun. Pykälän 2 momentissa viitattaisiin työttömyysturvalakiesitykseen. Säännös olisi luonteeltaan informatiivinen, mutta toimisi samalla lain ”lukuohjeena”, jonka avulla on mahdollista välttää toistuvien työttömyysturvalakiin viittaavien määrittelyketjujen käyttöä. Käytettäessä jäljempänä laissa käsitteitä työmarkkinatuki tai työttömyyspäiväraha tarkoitettaisiin työttömyysturvalain mukaista etuutta.

3 §. *Julkinen työvoimapalvelun tavoitteet.* Työvoimapalvelulain 1 §:n mukaan valtio järjestää ja kehittää työvoimapalveluja työmarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi tukemaan yksityisten henkilöiden ammatillista kehitystä ja työhön sijoittumista sekä turvaamaan työnantajien työvoiman saantia. Työvoimapolitiikasta aikuiskoulutuksesta annetun lain tarkoituksena on

aikuisväestölle koulutusta hankkimalla edistää ja ylläpitää työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapainoa työmarkkinoilla sekä torjua työttömyyttä ja poistaa työvoimapulaa. Vastaavasti työllisyyslain tarkoituksena on järjestää Suomen kansalaiselle mahdollisuus tehdä työtä. Säännökset ehdotetaan yhdistettäväksi kuvaamaan koko julkisen työvoimapaalvelun yhteisiä tavoitteita. Säännösten sanamuotoja ajanmukaistettaisiin muun muassa poistamalla viittaukset kansalaisuuteen. Ehdotetun 1 momentin mukaan julkisella työvoimapaalvelulla edistetään ja pidetään yllä työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapainoa työmarkkinoilla, turvataan työvoiman saatavuutta, torjutaan työttömyyttä sekä järjestetään työtä hakeville mahdollisuuksia tehdä työtä. Säännöksen muotoilu vastaa työvoimapolitiikan uudistuksen jatkamisen yhteydessä omaksuttua linjausta.

Työhallinnossa on ollut käytössä tulosohtaus jo vuodesta 1991 saakka. Vuosittain tulostavoitteista sovitaan neuvotteluissa työministeriön sekä työvoima- ja elinkeinokeskuksen kesken, joka puolestaan käy vastaavat neuvottelut alueensa työvoimatoimistojen kanssa. Myös työministeriössä käydään tulostavoiteneuvottelut vuosittain. Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan tulosohtaukseen viittaava nykyisin ainoastaan työllistämistukea koskeva työllisyysasetuksen 29 §:n 1 momentin säännös, joka siten laajennettaisiin koskemaan koko työvoimaviranomaisen toimeenpanemaa julkista työvoimapaalvelua. Julkista työvoimapaalvelua tarjottaessa ja kehitettäessä työvoimaviranomaisen olisi otettava huomioon työvoimapolitiittiset tavoitteet, jotka työministeriö vahvistaa vuosittain. Sisällöltään momentti vastaisi myös työvoimapolitiikan uudistuksen linjausta, jonka mukaan työvoimapolitiikan ydintavoitteiden puitteissa priorisointeja tarkistetaan vuosittain.

4 §. *Työvoima- ja talouspolitiikan vuorovaikutus.* Työvoimapolitiikan uudistuksen yhteydessä on korostettu työvoima- ja talouspolitiikan vuorovaikutusta ja sen vahvistamista edelleen. Poliittikalohkojen keskinäisen koordinaation merkityksen korostamiseksi säännös ehdotetaan otsikoitavaksi työvoima- ja talouspolitiikan

vuorovaikutukseksi. Pykälän 1—3 momentiksi ehdotetaan otettavaksi työllisyystavoitetta ja sen vaatimia toimenpiteitä koskevat työllisyyslain 2 §:n säännökset. Säännöksiä on sanonnallisesti ajanmukaistettu. Pykälä, erityisesti sen 3 momentti korostaisi nimenomaisen työllisyystavoitteen lisäksi eräiden perusoikeuksien edistämistä koko työvoima- ja muun yhteiskuntapolitiikan tavoitteena.

Pykälän 4 momentiksi siirrettäisiin työllisyyslain 25 §, jonka mukaan työvoimaviranomaisen tehtävänä on huolehtia työvoiman saatavuuden turvaamiseksi ja työttömyyden torjumiseksi sekä täystyöllisyystavoitteen saavuttamiseksi sellaisten esitysten tekemisestä, jotka koskevat muiden valtion viranomaisten tavoitteiden ja toimenpiteiden yhteensovittamista.

5 §. *Työllisyysnäkökohtien huomioonottaminen investoinneissa.* Työllisyyslain 3 luvussa säädetään työllisyysnäkökohtien huomioonottamisesta (9—12 §) sekä työllisyysmäärärahoista (13—15 §). Työllisyysnäkökohtia koskevat säännökset koottaisiin yhteen siten, että pykälässä säädettäisiin työllisyyslain 9 §:ää vastaavasti valtion, kuntien ja kuntayhtymien velvollisuudesta ajoittaa investointeja suhdannevaihteluista tasaavasti, sekä sen 12 §:ää vastaavasti velvollisuudesta ottaa huomioon työllisyyden edistämiseen ja tasapainoiseen aluekehitykseen liittyvät näkökohdat myönnettäessä valtion talousarviossa olevasta määrärahasta lainoja, avustuksia tai korkotukea investointeihin.

Työllisyyslain 10 §:n mukaan valtion virastojen ja laitosten sekä kuntien ja kuntainliittojen (nykyisin kuntayhtymät) on, mikäli ulkomaankauppaa koskevista Suomea velvoittavista kansainvälisistä sopimuksista ei muuta johdu, hankinnoissa otettava huomioon työllisyyslain säännökset. Julkisista hankinnoista annetun lain (1505/1992) antamisen jälkeen pykälän soveltamis-mahdollisuudet ovat olleet epäselvät, ja käytännössä se on jäänyt ”kuolleeksi kirjaimeksi”. Tämän vuoksi säännöstä ei enää ehdoteta lakiin.

Säännös valtion ja kuntien velvollisuudesta ottaa toiminnassaan huomioon työllisyysnäkökohdat investoinneissa ei olisi tyh-

jentävä. Suomen perustuslain työllisyyden edistämistä ja oikeutta työhön koskeva 18 §:n 2 momentti velvoittaa sanamuotonsa mukaisesti julkista valtaa, eli valtiota ja kuntia. Valtio ja kunnat ovat siten muussakin toiminnassaan velvollisia ottamaan huomioon työllisyysnäkökohdat ja edistämään perusoikeuden toteutumista.

6 §. *Lain toimeenpano.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 3 §:n 1 momentin sanamuotoa vastaavasti työministeriön hallinnollisesta asemasta. Kuitenkin ilmaisun ”valvoo” sijasta ministeriön tehtäväksi säädettäisiin lain toimeenpanon ohjaaminen.

Pykälän 2 momentin mukaan julkisen työvoimapalvelun lakisääteiset toimeenpanotehtävät hoitavat työvoimatoimisto sekä työvoima- ja elinkeinokeskus. Niistä säädetään tarkemmin työvoima- ja elinkeinokeskuksista annetussa laissa (23/1997) ja sen nojalla annetuissa asetuksissa työvoima- ja elinkeinokeskuksista (93/1997) ja työvoimatoimistosta (567/1997). Työvoima- ja elinkeinokeskuksen tehtäväksi säädetyt työvoimaviranomaisen tehtävät hoitaa käytännössä sen työvoimaosasto. Lailla tai valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää julkisen työpalvelun toimeenpanotehtäviä myös muille tahoille. Merkittävimpiä tässä esityksissä tarkoitettuja muita toimeenpanijoita ovat Kansaneläkelaitos ja työttömyyskassat, jotka pääosin huolehtivat jäljempänä III osassa tarkoitettujen taloudellisten etuuksien myöntämisestä ja maksamisesta.

Julkisen työvoimapalvelun toimeenpanossa on avainasemassa työvoimaviranomaisen ylläpitämä tietojärjestelmä, jonka tulee soveltua myös asiakkaiden omatoimiseen käyttöön. Työvoimapalvelulain 5 §:n 1 momenttia vastaava yleissäännös tietojärjestelmän ylläpitämisestä ja tavoitteista olisi pykälän 3 momentissa. Lainsäädännön informatiivisuuden vuoksi momentissa viitattaisiin erillislakiin työvoimahallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmästä, josta hallitus on antanut esityksen (HE 87/2002 vp) erikseen. Erillislakiin siirrettäisiin työvoimapalvelulain 6 luvun yksityisyyden suojaa koskevat säännökset sekä 21 §:n 2 momentin rangaistussäännös salassapitovel-

vollisuuden rikkomisesta täsmennettyinä ja osin muutettuina.

7 §. *Määritelmät.* Pykälässä määriteltäisiin keskeisimmät laissa käytettävät käsitteet. Nuoren, pitkäaikaistyöttömän, vajaakuntoisen, työllisyysmäärärahojen, työllistämistuen ja normaalin työllistämistuen määritelmät vastaisivat nykyistä käytäntöä. Pitkäaikaistyöttömän määritelmää täsmennettäisiin soveltamiskäytäntöä vastaavasti siten, että useassa jaksossa työttömänä olleen pitkäaikaistyöttömyyttä arvioitaessa otettaisiin työttömyyden kokonaiskeston lisäksi huomioon työttömyyden toistuvuus. Myös muiden pykälässä määriteltyjen käsitteiden sisältö vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä ja käytäntöä. Nykyisessä lainsäädännössä on ”normiaukkoja”, koska eräät keskeiset käsitteet on määritelty pelkästään hallinnollisin ohjein. Tällaisia ovat työkykyisyyden ja työttömän määrittelyt, jotka ehdotetaan 8 §:ksi. Siinäkään ei vakiintuneiden käytäntöjen sisältöä ehdoteta muutettavaksi.

Pykälässä on määritelty myös eräitä yleiskäsitteitä, joita ovat asiakas, työnhakija ja palvelukokonaisuus. Tarkoituksena on korvata niillä säännöksissä toistuvat sen soveltamisalan edellyttämät pitkät määrittelyt. Henkilöasiakkaan määritelmää täsmennettäisiin ottamalla siihen maininta maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijan vastaanotosta annetun lain (493/1999) mukaista kotoutumistukea hakevasta tai saavasta henkilöstä.

Työvoimapolitiikkaa koskevalla lainsäädännöllä on kiinteitä yhteyksiä työttömien toimeentuloturvaan koskevaan lainsäädäntöön ja eräin osin myös työoikeudellisiin säännöksiin. Siitä on seurannut, että lainsäädännön rakenteen monimutkaisuuden ja toistuvien lakiviittausten lisäksi yksittäisissä säännöksissä on pitkiä määrittelyosuuksia ja -ketjuja, jotka tekevät säännöksistä raskaslukuisia ja vaikeaselkoisia. Tämän vuoksi pykälässä määriteltäisiin laissa toistuvasti käytettyjä käsitteitä kuten yhdistelmäetuki, työssäkäyntialue ja työsuhde. Niillä korvattaisiin edellä mainittuja sisäisiä viittaussäännöksiä ja määrittelyketjuja. Vastaavanlainen merkitys olisi 2 §:n 2 momentilla. Virkasuhteen rinnastamisesta

työsuhteeseen säädettäisiin 2 momentissa, joka vastaisi työttömyysturvalakiesityksen 1 luvun 5 §:n 2 momenttia.

8 §. *Työtön työnhakija*. Pykälässä olisi työttömän työnhakijan määritelmä, jolla on lain soveltamisen kannalta keskeinen merkitys myönnettäessä jäljempänä 7 luvussa tarkoitettua työllistämistukea tai osoitettaessa työnhakija eräisiin 8 luvussa tarkoitettuihin työmarkkinatoimenpiteisiin (työharjoittelu ja työelämävalmennus). Työnhakijan käsite on määritelty nykytilaa vastaavasti 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa. Periaatteiltaan pykälä vastaa työllisyyslain 16 §:n 1 momentin edellytyksiä ja 3 momenttia, kuitenkin siten, että ikärajojen osalta 1 momenttiin ja työmarkkinoiden käytettävissä oloa koskevaan 3 momenttiin on tehty täsmennyksiä. Pykälän 2 ja 4 momentti ovat uusia.

Pykälän 1 momentin mukaan työttömällä työnhakijalla tarkoitettaisiin nykyistä vastaavasti 17 vuotta täyttänyttä työnhakijaa, joka on työkykyinen, työmarkkinoiden käytettävissä ja vailla työtä. Työllisyyslain 16 §:n 1 momentin mukaan edistetään 17—64 –vuotiaan työllistymistä. Yläikäraja ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi työttömyysturvaa koskevien säännösten kanssa niin, että henkilöä voitaisiin pitää työttömänä työnhakijana vielä sen kalenterikuukauden loppuun, jona hän täyttää 65 vuotta. Työttömyysturvalakiesityksessä ikää koskeva edellytys on 3 luvun 1 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työkykyisyydestä. Työkykyisyydellä on nykyisin henkilön oikeusaseman kannalta merkitystä työllisyyslain ja -asetuksen säännöksiä sovellettaessa, koska työllisyyslain 16 §:n 1 momentissa työttömän työllistämisen edistämisen edellytykseksi on asetettu muun muassa, että hän on työkykyinen. Nykyisin työkykyisen tarkempaa määrittelyä ei lainsäädännössä ole, vaan se perustuu hallinnolliseen ohjeeseen. Käsitteen määrittely laissa liittyisi työllistämistuen tai yhdistelmätuen myöntämiseen sekä työmarkkinatoimenpiteistä työharjoitteluun ja työelämävalmennukseen. Työkykyisyyden määrittely liittyy myös oikeuteen työnhaku-suunnitelmaan. Sen sijaan muun palvelun, toimenpiteen tai etuuden epäminen sillä perusteella, että henkilöasiakas ei ole

työkykyinen, olisi ehdotetun lain vastaista.

Yhdenmukaisesti työttömyysturvalakiesityksen kanssa henkilöä olisi pidettävä aina työkykyisenä, jollei häntä ole etuusjärjestelmissä todettu työkyvyttömäksi. Henkilö on todettu työkyvyttömäksi, jos hän saa täyden työkyvyttömyytensä perusteella lakisääteistä etuutta, kuten sairausvakuutuslain (364/1963) mukaista päivärahaa, työkyvyttömyyseläkettä tai kuntoutustukea. Lisäksi työkyvyttömäksi toteamisena pidetään sairausvakuutuslain tai kansaneläkelain (347/1956) nojalla tehtyä työkyvyttömyysratkaisua, vaikkei mainittujen lakien mukaista etuutta henkilölle esimerkiksi laissa olevan rajoituksen johdosta maksettaisikaan.

Etuusjärjestelmiä koskevista säädöksistä poiketen työkykyisenä voitaisiin harkinnanvaraisesti pitää myös työkyvyttömyysetuuden saajaa tai edellä kuvatulla tavalla työkyvyttömäksi todettua. Arvion työkykyisyydestä tekisi tällöin työvoimatoimisto. Arvion perusteena olisi, voidaanko työnhakijan tosiasiallisen työkyvyn puitteissa tuloksellisesti edistää hänen pääsyään viime kädessä avoimille työmarkkinoille. Siten esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeensä leppäämään jättäneen työllistymistä voitaisiin näissä tapauksissa edistää työllistämistuella. Työvoimatoimiston arviolla olisi merkitystä ainoastaan sen tarjotessa julkista työvoimapalvelua, eikä sillä olisi vaikutusta henkilön oikeuksiin saada muita etuuksia.

Työkyvyttömänä ei kuitenkaan pidettäisi kansaneläkelain 22 §:n 2 momentin nojalla eläkettä saavaa eikä myöskään henkilöä, jonka saama työkyvyttömyyseläke perustuu pelkästään muun valtion kuin Suomen lainsäädäntöön. Kansaneläkelain mainitussa pykälässä säädetään työkyvyttömyydestä pysyvästi sokean, liikuntakyvyttömän ja sellaisen muun henkilön osalta, joka sairautensa, vikansa tai vammansa vuoksi on pysyvästi niin avuttomassa tilassa, ettei hän voi tulla toimeen ilman toisen henkilön apua. Työttömyysturvalakiesityksessä nykyinen työmarkkinoiden käytettävissä oloa koskeva säännös on jaettu kahtia siten, että työmarkkinoilla olon esteistä säädettäisiin työttömyysturvalain 2 luvun 3 §:ssä ja työmarkkinoiden ulkopuolella olosta työstä

tai koulutuksesta kieltäytymisen tai eroamisen seurauksena sen 8 §:ssä. Työmarkkinoiden käytettävissä olon määritelmä ehdotetaan yhtenäistettäväksi työttömyysturvalain kanssa ja otettavaksi pykälän 3 momentiksi. Momenttia selkeytettäisiin soveltamiskäytäntöä vastaavasti 4 kohdan säännöksellä, jonka mukaan päätoimisen opiskelijan ei katsottaisi olevan tässä laissa tarkoitettulla tavalla työmarkkinoiden käytettävissä. Päätoiminen opiskelu on tarkoitettu tulkittavaksi yhdenmukaisesti työttömyysturvalakiesityksen 2 luvun 6 ja 7 §:n kanssa. Pykälän 4 momentin mukaan työttömällä tarkoitettaisiin työnhakijaa, joka ei ole työsuhteessa. Työttömänä pidettäisiin lisäksi työsuhteessa olevaa, joka on kokonaan lomautettu tai jonka säännöllistä viikoittaista tai päivittäistä työaikaa on lyhennetty taikka joka työskentelee osa-aikatyössä niin, että hänen viikoittainen työskentelyaikansa on alle neljä tuntia, ja joka ei työllisty päätoimisesti yritystoiminnassa tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään. Momentti olisi lain tasolla uusi, mutta vastaa hallinnollisiin ohjeisiin perustuvaa soveltamiskäytäntöä.

2 luku. **Julkisessa työvoimapolitiikassa noudatettavat periaatteet**

Työvoimapolitiikkaa koskevan lain-säädännön uudistamisen keskeisenä lähtökohtana on ollut koota yhteen lakiin yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia, erityisesti niiden perusteita koskevat säännökset. Ehdotetussa 2 luvussa olisi kuvattu koko julkista työvoimapolitiikkaa koskevat keskeiset periaatteet pääosin nykytilaa vastaavina. Luku olisi luonteeltaan osittain informatiivinen, koska siihen on otettu eräitä perusoikeuksia, joiden toteutumista perustuslain tai muun lain nojalla olisi julkisessa työvoimapolitiikassa muutoinkin edistettävä. Tällaisia ovat esimerkiksi sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja kielellisiin oikeuksiin liittyvät säännökset, joissa on säädöstason osalta otettu huomioon perustuslain edellyttämä lailla säätämisen vaatimus. Lisäksi luvussa on laajennettu koko julkista työvoimapolitiikkaa koskeviksi eräät keskeiset periaatteet, joista nykyisin on säädetty vain julkisen työvoimapolitiikan jollakin osa-

alueella. Tällaisia säännöksiä ovat esimerkiksi ennakoitua koskeva 1 §:n 2 momentti, joka nykyisin koskee pääosin vain työvoimapolitiikasta aikuiskoulutusta sekä nykyisin ainoastaan työnvälitykseen rajattu tasapuolisuusvaatimus työriidan osalta.

Työvoimatoimiston asiakkaan oikeuksia ja velvollisuuksia määrittävät säännökset olisivat pääosin 3 luvussa. Se koskisi lähinnä henkilöasiakkaan palveluita. Vastaavasti työnantajan oikeusasemaa koskevat säännökset on tarkoitettu sisällyttävä 4 lukuun, koska työnantajan oikeudet ja velvollisuudet liittyvät leimallisesti työnvälityspalveluihin.

1 §. *Palvelutarve ja ennakoitua.* Julkisen työvoimapolitiikan toiminnan ja kehittämisen perusta on työnantaja- ja henkilöasiakkaan palvelutarve ja tilanne. Tätä ilmentävät muun muassa työvoimapolitiikan 4 §:n 2 momentin ja työvoimapolitiikanasetuksen 4 §:n 1 momentin säännökset. Yleissäännös, jonka mukaan julkista työvoimapolitiikkaa tarjotaan ja kehitetään asiakkaiden palvelutarpeen ja tilanteen mukaisesti, ehdotetaan 1 §:ään. Palvelutarpeen arvioinnista työvoimatoimiston palvelujen osalta säädettäisiin 3 luvun 2 §:n 1 momentissa.

Pykälään ehdotetaan lisäksi elinkeinorakenteen muutoksia, työvoimaa ja sen osaamisvaatimusten selvittämistä ja ennakoitua koskeva 2 momentti. Työministeriössä tapahtuvan suunnittelun ja ennakoinnin lisäksi asiakkaiden tarpeiden mukaisten palvelujen tarjoamiseksi ja kehittämiseksi työvoima- ja elinkeinokeskukset sekä työvoimatoimistot selvittävät ja ennakoivat alueensa työvoiman tarpeita ja tulevia osaamisvaatimuksia. Avainasemassa tiedonkeruussa ovat asiantuntijakäynnit työnantajien luona sekä muut ennakoitukäynnit, joilla mainittuja tarpeita selvitetään yksityiskohtaisesti. Ennakoitutietoja käytetään alueellisten strategioiden, tulohajautuksen ja vuotuisten toimintasuunnitelmien pohjana. Käytännön toimeenpanossa ennakoitutietoja käytetään muun muassa työelämälähtöisen työvoimapolitiikan aikuiskoulutuksen hankintapäätöksiä tehtäessä sekä tehtäessä aloitteita muun koulutuksen kehittämiseksi. Työvoimatoimiston rekrytointipalvelujen kannalta keskeinen merkitys on tiedoilla, jotka liittyvät muutoksiin alueen

kasvuyritysten teknologiassa ja muihin uusiin osaamisvaatimuksiin.

2 §. *Toimeenpanojärjestys ja työllisyysmäärärahojen käyttö.* Julkisen työvoimapolun keinoin tulee pyrkiä työllistymiseen avoimille työmarkkinoille joko suoraan tai ohjaamalla työvoimapolitiittiseen aikuis-koulutukseen tai omaehtoiseen koulutukseen. Toissijaisesti voidaan työttömän työnhakijan työllistymistä tukea käyttämällä työllisyysmäärärahoja. Työllistymistä edistetään ja tuetaan ehdotuksen mukaan selvittämällä ensin henkilöasiakkaan mahdollisuudet saada työtä omalta työssäkäyntialueeltaan. Yleis-periaatteet todettaisiin pykälän 1 ja 2 momentissa, jotka vastaavat asiallisesti työvoimapolulain 4 §:n 1 momenttia ja työllisyyslain 16 §:n 1 ja 2 momentissa todettua ”marssijärjestystä”. Yksittäisen asiakkaan palveluprosessin osalta toimeenpanojärjestyksestä säädettäisiin 3 luvun 3 §:ssä.

Työllisyysmäärärahojen määritelmä ehdotetaan 1 luvun 7 §:n 1 momentin 8 kohdaksi. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tarkemmin työllisyysmäärärahojen käyttötarkoituksista. Momentti vastaa työllisyyslain 13 §:n 1 momenttia. Säännöstä on muutettu sanonnallisesti ja täsmennetty maininnalla säätiöstä tahona, jolle määrärahoja voidaan myöntää.

3 §. *Tasapuolisuus.* Pykälässä olisi yleis-säännös asiakkaiden tasapuolisesta ja puolueettomasta kohtelusta sekä erityis-säännös työriidan vaikutuksista julkiseen työvoimapoluun.

Pykälän 1 momentin tasapuolisen ja puolueettoman kohtelun vaatimus ja 2 momentin vaatimus tasapuolisuudesta työriidan aikana vastaavat työvoimapolulain 6 §:n 2 momenttia, joka nykyisellään koskee ainoastaan työnvälitystä. Nykyistä vastaavasti työriidalla tarkoitettaisiin lakon, työ-sulun ja saarron lisäksi myös muita mahdollisia erimielisyyksiä työpaikalla, kuten kiistoja sovellettavista työehdoista tai työturvallisuuteen liittyvistä seikoista. Työn-antajan ilmeisen ja todetun laiminlyönnin vaikutuksista hänen oikeutensa saada julkista työvoimapolua säädettäisiin 4 luvun 7 §:ssä.

Työvoimapolulain mukaan työvoima-

viranomaisen on kerrottava työriidasta henkilöasiakkaalle. Koska työriidasta kertominen ei ole mahdollista esimerkiksi työnantajan ja henkilöasiakkaan ollessa suoraan yhteydessä toisiinsa, työvoima-viranomaisen informaatiovelvollisuus rajat-taisiin koskemaan henkilökohtaista palvelua. Työttömälle työnhakijalle tulisi tällöin kertoa viimeistään työtarjouksen yhteydessä hänen mahdollisuudestaan kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysetuuteen sellaisesta työstä, joka on lakon, työsulun tai saarron alaista. Tätä oikeutta koskeva säännös on työttömyysturvalakiesityksen 2 luvun 12 §:n 1 momentissa.

4 §. *Sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen.* Sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisestä työvoimapoluissa säädetään työvoimapolulain 3 §:n 4 momentissa ja työvoimapoluasetuksen 5 §:ssä. Säännökset otettaisiin lakiin mainittuja lainkohtia vastaavina, kuitenkin siten, että 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta velvollisuudesta edistää tasa-arvon toteutumista koulu-tuksesta ja opetuksessa. Momentin viimeinen virke ilmentäisi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 5 §:n periaatteita. Käytännössä velvollisuus tasa-arvon edistämiseen koulutusta hankittaessa ja järjestettäessä liittyisi työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankintaan sekä työnhaku-valmennuksen järjestämiseen.

Lähtökohtaisesti viranomaisella on ehdoton velvollisuus edistää perusoikeuksien toteutu-mista. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kuitenkin tilanteista, joissa julkisella työvoimapolulla on mahdollista vain välillisesti edistää tasa-arvon toteutumista pyrkimällä vaikuttamaan asiakkaisiin ja muihin toimijoihin työmarkkinoilla. Vastaa-vasti 2 momentissa on kyse julkisen työvoimapolun toimeenpanosta työvoima-viranomaisen omin toimenpitein. Tällöin velvollisuus edistää tasa-arvoa olisi ehdoton ja ilmaistu esityksessä esimerkiksi ilmaisulla ”on edistettävä”.

5 §. *Maksuttomuus.* Asiallisesti säännös vastaisi työvoimapolulain 15 §:ää. Erityisistä työnvälityksen maksukielloista, jotka koskisivat myös yksityisiä työvoima-poluita, säädettäisiin 4 luvun 2 §:ssä ja työnantaja-asiakkaan maksullisista erityis-

palveluista sen 6 §:ssä. Pykälän asetuksen-antovaltuutta laajennettaisiin siten, että valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annettavalla työministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin mainittujen työnantajan erityispalveluiden maksullisuudesta.

6 §. *Käytettävät kielet.* Nykyisin asetustasoiset yleissäännökset työvoimaviranomaisen asiakkaan kielellisistä oikeuksista samoin kuin näiden oikeuksien huomioon ottamisesta tiedotettaessa julkisesta työvoimapalvelusta otettaisiin lakiin. Ehdotettu pykälä vastaa työvoimapalveluasetuksen 6 §:ää.

Säännösten aineellinen sisältö määräytyisi myös julkisessa työvoimapalvelussa kielellisiä oikeuksia koskevan lainsäädännön mukaisesti. Hallitus on antanut esityksen uudeksi kielilaki ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi (HE 92/2002 vp), jossa ehdotetaan säädettäväksi uusi kielilaki ja annettavaksi siihen liittyvä muu uusi lainsäädäntö. Esityksen mukaan kielilaki on Suomen kansalliskieliä, suomen ja ruotsin kieltä, koskeva yleislaki. Lakiin sisältyisivät viittaukset muita kieliä koskevaan lainsäädäntöön sekä kielisäännöksiä sisältävään erityislainsäädäntöön.

Uusi kielilaki olisi hallituksen esityksen mukaan soveltamisalaltaan laaja ja velvoittaisi laissa määriteltyjen viranomaisten lisäksi valtion liikelaitoksia ja eräin edellytyksin myös sellaisia palveluja tuottavia yhtiöitä, joissa valtiolla tai kunnilla on määräämisvalta. Laki koskisi annettavan palvelun osalta myös muita kuin viranomaisia, jotka viranomaisen toimeksiannosta tarjoavat palvelua yleisölle, sekä niitä, joille viranomaisen antaa julkisia hallintotehtäviä. Lain mukaan viranomaisen tehtävien hoitaminen ostamalla palveluja yksityisiltä ei vaikuttaisi ihmisten kielellisiin oikeuksiin.

II OSA. TYÖVOIMATOIMISTON PALVELUT JA PALVELUPROSESSI

3 luku. Työvoimatoimiston palvelujen perusteet

Lukuun koottaisiin työvoimatoimiston keskeisiä palveluperiaatteita, joista palveluiden

1....1..5.

jakautuminen itsepalveluun ja henkilökohtaiseen palveluun sekä toisaalta lakisääteisiin palveluihin ja niitä täydentäviin palveluihin kuvattaisiin 1 ja 2 §:ssä. Asia-sisällöltään ne vastaisivat nykyistä käytäntöä kuitenkin siten, että säädöksissä on korostettu asiakkaan palvelutarpeen arvioinnin merkitystä. Luvun 3 ja 4 § kuvaisivat palveluprosessia ja työtoimiston velvollisuutta tarjota tehostuvia palveluja, elleivät itsepalvelut ja tiedottavat palvelut ole asiakkaan palvelutarve huomioon ottaen riittäviä taikka eivät johda työpaikan täyttymiseen tai henkilöasiakkaan työllistymiseen. Luvun 5—9 §:ssä säädettäisiin henkilöasiakkaan oikeuksien ja velvollisuuksien perusteisiin liittyvistä asioista ja 10 §:ssä työnantajaa koskevasta työpaikan ilmoitusvelvollisuudesta.

1 §. *Työvoimatoimiston palvelujen järjestäminen ja hankinta.* Työvoimapalvelulaissa ei ole nimenomaista mainintaa palvelujen tarjoamisesta itsepalveluina ja henkilökohtaisina palveluina.

Työvoimapalvelulain 5 §:ssä mainitaan, että työvoimaviranomainen ylläpitää asiakkaiden omatoimiseen käyttöön soveltuvaa avointen työpaikkojen, koulutusmahdollisuuksien ja henkilöasiakkaita koskevien tietojen tietojärjestelmää. Työvoimapalveluasetuksen 4 §:ssä todetaan, että asiakkaalle tarjotaan palvelutarve huomioon ottaen ensin mahdollisuuksia käyttää tiedottavia palveluja ja tuetaan omatoimista palvelujen käyttöä. Ellei omatoimisten itsepalveluiden käyttäminen ole tarkoituksenmukaista tai johda tavoitteeseen työvoimatoimiston on asetuksen 4 §:n 2 momentin mukaan suunniteltava ja järjestettävä yhdessä asiakkaan kanssa järjestelmällisesti tehostuvia palveluja. Mainitut säännökset ehdotetaan myös lakiin julkisesta työvoimapalvelusta.

Asiakkaiden omatoimiseen käyttöön soveltuvia palveluja on kehitetty voimakkaasti 1990-luvun alkuvuosista lähtien. Sähköiset asiointipalvelut ovat parantaneet työvoimatoimiston palvelujen saatavuutta ja ne tarjoavat asiakkaille mahdollisuuden käyttää monia palveluja työvoimatoimiston aukioloajoista riippumatta. Omatoimiseen käyttöön soveltuvat palvelut ovat myös vapauttaneet työvoimatoimistojen asiakaspalveluhenkilöstöä henkilökohtaisten neuvonta-

ja ohjauspalvelujen tarjoamiseen niille asiakkaille, joiden palvelutarve edellyttää henkilökohtaista ja yksilöllisesti räätälöityä palvelua. Työnhakija-asiakkaiden sähköinen verkkoasiointipalvelu on ollut käytössä vuodesta 2001 lähtien ja työnantaja-asiakkaiden verkkoasiointipalvelu 2002 lähtien. Työmarkkinoita koskevaa informaatiota välitetään sekä asiakkaiden omatoimiseen käyttöön soveltuvilla tietoaineistoilla ja sähköisillä palveluilla että henkilökohtaisena neuvontana. Työvoimatoimisto tukee henkilöasiakkaiden omatoimista työnhakua ja työhön sijoittumista henkilökohtaisin neuvonta- ja ohjauspalveluin sekä tarjoamalla omatoimiseen käyttöön soveltuvia palveluja Internetin ja muiden sähköisten palvelujen avulla. Työnantajille tarjotaan henkilökohtaista rekryointineuvontaa ja työvoiman välitystä sekä mahdollisuus työvoiman hankintaan myös omatoimisten palvelujen ja sähköisen asioinnin avulla. Henkilöasiakkaan itsepalveluja ovat mm. työpaikka- ja koulutustietojen haku työhallinnon Internet -sivuilta ja työvoimatoimistojen itsepalvelupäätteiltä, oman työnhakuesittelyn kirjaaminen työnantajien käyttöön sähköisen verkkoasiointipalvelun kautta ja teksti-TV:n työpaikkatietojen katselu. Omatoimisen palvelun tukena henkilöasiakkaalle on tarjolla myös työhallinnon valtakunnallinen puhelinpalvelu, jonka kautta saa tietoja avoimista työpaikoista ja koulutusmahdollisuuksista sekä tukea verkkoapalvelujen käytössä. Työttömän työnhakijan kanssa itsepalvelujen ja omatoimisten palvelujen käytöstä sovitaan jäljempänä ehdotetussa 5 luvun mukaisessa työnhakusuunnitelmassa.

Jos itsepalvelut tai omatoimiset palvelut eivät johda työ- tai koulutusmahdollisuuden löytymiseen, työvoimatoimisto tarjoaa asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti yksilöityjä henkilökohtaisia ohjaus- ja neuvontapalveluja. Henkilökohtainen palvelu perustuu aina vuorovaikutukseen, asiakkaan palvelutarpeen ja tilanteen arviointiin ja yksilöityjen palveluvaihtoehtojen harkintaan. Henkilökohtaisia palveluja ovat mm. henkilökohtaiset työ- ja koulutustarjoukset, koulutukseen hakeutumiseen liittyvä neuvonta ja ohjaus, osaamisen kartoitus ja työnhaku-

suunnitelman tekeminen.

Työnantajan itsepalveluja ovat mm. työllisyystä ja työmarkkinoita koskevan tiedon haku ja avoimen työpaikan ilmoittaminen työhallinnon Internet -sivuilla, asiointitunnuksiin perustuva verkkoasiointipalvelu, työnhakijoiden etsiminen työhallinnon Internet -sivuston työnhakuesittelyistä ja valtakunnallinen puhelinpalvelu, jonne työnantaja voi ilmoittaa avoimen työpaikan ja saada tukea verkkopalvelujen käytölle. Työnantajan kanssa sovitaan soveltuvien työvoimapalvelujen käytöstä ja tarjotaan tarpeen mukaan räätälöityjä työvoiman hankintapalveluja tai henkilöstön kehittämisen palveluja. Työnantajalle tarjottavia henkilökohtaisia palveluja ovat esimerkiksi työvoiman saatavuuteen ja hankintaan liittyvä neuvonta sekä ehdokkaiden haku ja esittely.

Täydentävien palvelujen järjestämistä koskeva 2 momentti vastaisi asiasisällöltään työvoimapalvelulain 3 §:n 2 momenttia. Työmarkkinoilla tapahtuvat muutokset ja asiakkaiden muuttuvat tarpeet edellyttävät työvoimatoimistoilta joustavuutta ja nopeaa reagointia palvelujen kehittämisessä ja tarjoamisessa. Työvoimatoimiston palveluja voidaan tukea ja täydentää asiakkaiden palvelutarpeiden mukaisesti järjestetyillä palveluilla. Täydentäviä palveluja ovat muun muassa rekryointikampanjat, työnhaku- ja muut ryhmäpalvelut sekä ammattitaitokartoitukset.

Palvelujen ostamisesta säädettäisiin asiallisesti työvoimapalvelulain 3 §:n 3 momenttia vastaavasti pykälän 3 momentissa. Työvoimatoimisto voisi ostaa palveluita taikka järjestää tai ostaa niitä yhdessä muiden toimijoiden kanssa edellyttäen että se olisi taloudellista sekä työvoimatoimiston työn ja julkisen työvoimapalvelun tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaista. Osana työvoimapolitiikan uudistuksen jatkamista on suositettu työvoimapalvelujen hankinnan lisäämistä. Palvelujen hankinnalla voidaan vapauttaa työvoimatoimistojen asiakaspalveluhenkilöstön resursseja työvoimatoimiston keskeisten tehtäväalueiden hoitamiseen ja niiden asiakkaiden palveluun, jotka erityisesti hyötyvät henkilökohtaisesta palvelusta työvoimatoimistossa. Vuodesta

2002 lähtien työvoimatoimistoilla on ollut mahdollisuus hankkia täydentävinä palveluina esimerkiksi työnetsijäkokeiluun liittyviä palveluja. Esimerkkinä yhdessä muiden toimijoiden kanssa järjestettävistä palveluista samoin vuonna 2002 aloitettu yhteistyö Kansaneläkelaitoksen ja kuntien kanssa yhteispalvelupisteissä. Jäljempänä 6 luvun 3 §:ssä kuvatulla tavalla työvoimapoliittista aikuiskoulutusta voitaisiin edelleen hankkia yhteishankintana yrityksen kanssa.

2 §. *Palvelutarpeen arviointi ja palvelujen tarjoaminen.* Pykälän 1 momentin sisältö vastaa pääosin nykyisen työvoimapalvelulain 4 §:n ja työvoimapalveluasetuksen 1 §:ssä ja 4 §:ssä mainittuja periaatteita, joiden mukaan asiakkaan palvelutarve on lähtökohtana palvelujen tarjoamiselle. Työvoimapalvelulain 4 §:n mukaan työvoimapalvelut perustuvat asiakkaan tarpeisiin ja vapaaseen valintaan ja niillä edistetään yksityisen henkilön työllistymistä ja pysymistä vapailla työmarkkinoilla sekä työnantajan työvoiman saamista ja henkilöstön kehittämistä.

Työelämän jatkuvan muutoksen myötä vakiintuneet ammattirakenteet murtuvat ja pysyvät työurat muuttuvat joustavan tuotannon myötä epävakaisiksi. Taloudellisen laman seurauksena rakenteellinen työttömyys kasvoi. Myös työelämän ammattitaito- ja osaamisvaatimukset muuttuvat jatkuvasti. Työvoimatoimiston asiakkaiden ongelmat ja palvelutarve ovat myös muuttuneet. Samalla työvoimatoimistoissa on tullut entistä tärkeämmäksi löytää henkilöasiakkaille työllistymistä edistäviä väyliä ja palveluja sekä auttaa heitä hahmottamaan osaamis- ja kehittämistarpeitaan. Työnantajien palvelussa ovat korostuneet nopeat ja joustavat rekrytointipalvelut, yksilöllisesti räätälöidyt työvoiman hankintapalvelut sekä työelämän ja yritysten tarpeista lähtevän ammatillisen koulutuksen tarjoaminen. Työvoimatoimiston on entistä tärkeämpää ottaa huomioon asiakkaiden palveluihin kohdistuvat odotukset tarjotessaan ja järjestäessään työvoimapalveluja. Palvelutarpeen arvioinnin avulla saadaan tietoa asiakaskunnan tarpeiden kohdentumisesta eri palveluihin työvoimatoimisto-, alue- ja valtakunnallisella tasolla. Näin saadaan lisätietoa resurssien kohdentamiseen sekä tuetaan tulosehjäykseen

liittyvää analysointia ja luodaan edellytyksiä työhallinnon strategian alueellistamiselle.

Asiakkaan oma osallistuminen palvelutarpeensa määrittelyyn on välttämätön edellytys sille, että työvoimatoimiston tarjoamat palvelut johtavat toivottuun tulokseen tai ratkaisuun. Palvelutarpeen arviointi tapahtuu yhdessä asiakkaan kanssa ja arvioinnin jälkeen sovitaan tarjottavista palveluista. Henkilöasiakkaan palvelutarpeen arviointi edellyttää usein henkilökohtaista keskustelua työvoimatoimiston ja asiakkaan kesken sekä riittäviä taustatietoja asiakkaan odotuksista, tilanteesta ja omista tavoitteista. Työministeriö on vuoden 2002 alussa antanut työvoimatoimistoille ohjeen työkäytännöstä, jonka mukaan jokaisen työnhakijaksi ilmoittautuvan työnhakijan palvelutarve arvioidaan ja arvio kirjataan asiakkaan työnhakutietoihin. Työttömän työnhakijan palvelutarpeen arvioinnista on säädetty työvoimapalvelulain 10 c §:n 1 momentissa, jota asiallisesti vastaa jäljempänä ehdotettu 5 luvun 2 §:n 1 momentti. Palvelutarve arvioidaan työnhakuhaastattelun yhteydessä ja se kirjataan työnhakusuunnitelmaan. Vastaavasti työnantajan palvelutarvetta arvioidaan ehdotetun lain 2 luvun 1 §:ssä mainitulla ennakoititoinnilla sekä työvoimatoimistojen tekemien työnantajakäyntien ja toimeksiantosopimusten yhteydessä.

Palvelutarjonnan tavoitteista säädettäisiin 2 momentissa. Momentin 1–3 kohdassa olevat lähtökohdat vastaisivat osin edellä kuvattua työvoimapalvelulain 4 §:ää sekä työvoimapalveluasetuksen 3 §:ää. Koska momentti koskisi koko julkista työvoimapalvelua, nykyisen työllisyyslain ja -asetuksen tavoite edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja ehkäistä heidän syrjäytymistään työmarkkinoilta otettaisiin momentin 4 ja 5 kohdaksi.

Pykälän 3 momentti vastaisi työvoimapalvelulain 4 §:ssä mainittua palvelujen vapaan valinnan periaatetta ja työvoimapalveluasetuksen 16 §:n sisältöä. Asiakkaan oikeutta asioida muussa kuin tietyssä työvoimatoimistossa voitaisiin rajoittaa vain lailla tai asetuksella. Nykyisin tällainen rajoitussäännös on työttömän työnhakijan osalta kuntouttavasta työtoiminnasta annetun

lain 7 §:ssä. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella on säädetty eräitä tukia ja etuuksia koskevan hakemuksen jättämisestä määrättyyn työvoimatoimistoon.

3 §. *Palveluprosessin eteneminen.* Edellä 2 luvun 2 §:ssä kuvattaisiin periaatetasolla avoimien työmarkkinoiden ensisijaisuus suhteessa työllisyysmäärärahoihin. Tässä pykälässä ehdotetaan säädettäväksi työvoimatoimiston palveluprosessin perusteista yksittäiselle työnantaja- ja henkilöasiakkaalle tarjottavan palvelun osalta.

Tiedottavien palvelujen sekä omatoimista palvelujen käytön tukemisen ensisijaisuutta ja tehostuvia palveluja koskeva 1 momentti vastaisi työvoimapalveluasetuksen 4 §:ää ja 2 momentin säännös työttömän työnhakijan työllistymisen tukemisesta työllisyysmäärärahojen avulla työllisyyslain 16 §:n 2 momentin ensimmäistä virkettä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin etusijajärjestyksestä työllisyysmäärärahojen avulla työllistettäessä. Säännös vastaisi asiasisällöltään työllisyyslain 16 §:n 2 momenttia. Tulkinnanvarainen ja epäselvä ilmaisu velvollisuudesta ”antaa etusija niille, joiden työnsaannin tarve suurin” korvattaisiin täsmällisemmällä ilmaisulla, jonka mukaan työllisyysmäärärahojen avulla työllistetään erityisesti pitkäaikaistyöttömiä, nuoria ja vajaakuntoisia sekä estetään ennalta työttömyyden pitkittymistä ja tasoitetaan työttömyyden alueellisia eroja. Säännöksen sanamuoto olisi sama kuin työllisyysasetuksen 1 §:n 2 momentissa.

4 §. *Muiden viranomaisten palveluihin ohjaaminen.* Pykälä vastaa asiallisesti työvoimapalvelulain 17 :n 3 ja 4 momenttia, jotka koskevat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, kuntoutuspalveluihin ja kuntouttavaan työtoimintaan ohjaamista sekä kuntoutusmahdollisuuksista tiedottamista. Säännöstä on selkeytetty vastaamaan hallituksen esityksessä 164/2002 vp työvoimapalvelulain 17 §:ään ehdotettua sanamuotoa.

5 §. *Työnhakijaksi rekisteröityminen.* Läh-
tökohtaisesti julkinen työvoimapalvelu on avointa. Ellei toisin säädetä, palvelujen saamiselle ei ole ikärajoja eikä edellytystä, että henkilöasiakas on työtön. Rekisteröityminen työnhakijaksi ei myöskään ole edellytyksenä palvelujen eikä tukien ja etuuksien

saamiselle. Esimerkiksi ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalvelut, työvoimapoliittinen aikuiskoulutus eivätkä pääsääntöisesti myöskään työnvälityspalvelut edellytä rekisteröitymistä. Kuitenkin rekisteröityminen työnhakijaksi on säädetty edellytykseksi henkilökohtaisten työnvälityspalvelujen saamiselle, ja rekisteröityminen työttömäksi työnhakijaksi on edellytyksenä työllistymisen tukemiselle työllisyysmäärärahoista sekä eräille muille jäljempänä tarkoitetuille tuille ja etuuksille. Työttömäksi työnhakijaksi rekisteröityminen on lisäksi edellytyksenä työttömyysaikaiselle toimeentuloturvalle ja myös toimeentulotuelle, jos toimeentulotuen tarve johtuu ensisijaisesti työttömyydestä.

Rekisteröitymiseen liittyy edellä todetulla tavalla henkilöasiakkaan kannalta merkittäviä oikeusvaikutuksia. Lisäksi rekisteröitymisen yhteydessä edellytetään työnhakijan antavan itsestään palvelujen tarjoamisen ja etuuksien myöntämisen kannalta tarpeelliset tiedot, jotka erityisesti työttömän kohdalla saattavat olla arkaluontoisia tietoja hänen tilanteestaan, terveydentilastaan ja taloudellisesta asemastaan. Tämän johdosta laissa julkisesta työvoimapalvelusta säädettäisiin pääosin nykyistä käytäntöä vastaavasti, mutta lain tasolla nykyistä yksityiskohtaisemmin työnhakijaksi rekisteröitymisestä ja sen oikeusvaikutuksista. Työnhakijaksi rekisteröitymisestä ja työnhaun voimassaolosta säädettäisiin lisäksi 6 ja 7 §:ssä. Vastaavasti työnhakijaksi ilmoittautumista ja työnhaun uusimista koskevat säännökset ehdotetaan työttömyysturvalakiesityksessä kumottaviksi työttömyysturvalaista, jossa tältä osin viitattaisiin lakiin julkisesta työvoimapalvelusta.

Työnhakua koskevissa säännöksissä nykyisin käytetty käsite ”ilmoittautuminen” korvattaisiin palvelutoiminnan yhteyteen paremmin sopivilla ilmaisulla ”pyynnöstä työnhakijaksi rekisteröiminen” ja ”työhakemuksen voimassaolo”. Pykälän 1 momentti vastaisi pääosin nykyisen työvoimapalvelulain 10 a §:n 1 ja 2 momenttien sisältöä. Säännöksessä otettaisiin kuitenkin huomioon sähköisen asioinnin mahdollisuus sekä niin sanottu ryhmälomautusmenettely. Lisäksi momenttiin ehdotetaan valtuus säätää valtioneuvoston asetuksella rekisteröinnissä

noudatettavista menettelytavoista.

Asiakkaat asioivat usein työvoimatoimiston kanssa sähköpostitse ja voivat lähettää työvoimatoimistolle muutostietoja sekä sähköpostin, puhelimen että verkkoasiointipalvelun kautta. Verkkoasiointipalvelua kehitetään jatkuvasti ja tavoitteena on, että työtä hakeva voi jatkossa myös ilmoittautua asiakkaaksi verkkopalvelun kautta.

Työttömyyteen liittyvien etuuksien vireillepano edellyttää kuitenkin käytännössä henkilökohtaista asiointia työvoimatoimistossa. Pitkäaikainen käytäntö on kuitenkin ollut, että henkilökohtaista asiointia ei edellytetä niin sanotuissa ryhmälomautuksissa, vaan työnantajan työvoimatoimistolle lähettämässä lomautusilmoituksessa mainitut työntekijät rinnastetaan työnhakijoihin, jolloin heillä on oikeus työttömyysturvaan lomautusilmoituksessa ilmoitetulta työttömyysajalta. Ryhmälomautuksissa työnantajan ilmoitusvelvollisuus perustuu työsopimuslain nimenomaiseen säännökseen.

Yleinen periaate julkisen työvoimapolun avoimuudesta ehdotetaan 2 momenttiin.

Nykyisinkin henkilöasiakas voi rekisteröityä erillistiedostoon yksittäisen palvelun hakijaksi. Tällaisia palveluja ovat olleet esimerkiksi työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus ja ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalvelut. Tällöin henkilöasiakkaan ei kuitenkaan katsota rekisteröityneen työnhakijaksi. Säännös tällaisesta rekisteröitymismahdollisuudesta ja sen oikeusvaikutuksesta ehdotetaan 2 momenttiin.

Työvoimapolunlain 10 a §:n 2 momentin mukaan henkilöasiakkaalle on kerrottava häntä koskevien asiakastietojen tallentamisesta tietojärjestelmään. Säännös ehdotetaan pykälän 3 momentiksi. Se koskisi paitsi työnhakijaksi rekisteröityä myös muita henkilöasiakkaita, esimerkiksi vain yksittäistä palvelua hakevaa, jos tietoja tallennetaan.

6 §. *Työhakemuksen voimassaolo.* Työhakemuksen voimassaolon alkamisajankohdasta koskeva 1 momentti vastaisi työvoimapolunlain 10 b §:n 1 momenttia.

Työhakemuksen voimassaolon lakkaamista koskevan 2 momentin 1 ja 2 kohta vastaisivat nykyisen työvoimapolunlain 10 b §:n 2 momenttia. Sen sijaan momentin 3 kohta

olisi uusi. Työttömyysturvalakiesityksessä ehdotetaan, että kieltäytymisestä työkyvyn ja työkyvyn selvittämiseen tähtäävistä toimenpiteistä ei enää seuraisi korvauksetonta määräaika, vaikkei menettelyyn olisikaan pätevää syytä. Työttömyysturvalakiesityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyin perustein ehdotetaan, että työvoimaviranomaisen tarjoamista mainituista toimenpiteistä kieltäytymisen jälkeen työhakemus ei enää olisi voimassa. Nykyisestä työttömyysturvalaista poiketen kieltäytymiseltä ei edellytetä toistuvuutta, mutta toisaalta työnhaku päättyisi vain tilanteissa, joissa työnhakijan palvelutarpeen arvioimiseksi ja siten julkisen työvoimapolun tarjoamisen kannalta kyseinen työkyvyn tai työkyvyn selvitys olisi ollut välttämätön. Jäljempänä 4 luvun 5 §:n 2 momentissa säädettäisiin selvitysten tarpeen arvioimisesta työnhakuhaastattelun yhteydessä. Työkyvyn ja työkyvyn selvittämiseen tähtäävillä toimenpiteillä tarkoitettaisiin nykyistä vastaavasti terveydentilaa selvittäviä tutkimuksia ja siihen liittyviä asiantuntijakonsultaatioita. Säännöstä ei sovellettaisi työpaikalla tapahtuviin työkokeiluun eikä muihin jäljempänä 8 luvussa tarkoitettuihin työmarkkinatoimenpiteisiin, vaan niistä kieltäytymisestä aiheutuista seuraamuksista säädettäisiin työttömyysturvalaissa.

7 §. *Ulkomaalaisen rekisteröinti työnhakijaksi.* Työvoimapolunlakia sovelletaan Suomen kansalaisuutta vailla olevaan Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten määräysten mukaisesti ja ottaen huomioon, mitä tällaisen henkilön työnteosta erikseen säädetään. Yleensä ulkomaan kansalaisella ja kansalaisuudettomalla edellytetään, että hänellä on rajoittamaton oikeus tehdä työtä Suomessa. Lisäksi Suomen kansalaiseen on rinnastettu pysyvään maassaoloon oikeutettu, jos hänellä on määrätyn alan työhön oikeuttava työlupa. Ehdotus vastaisi mainittuja periaatteita koskevaa työvoimapolunlain 2 §:ää, sitä täydentävää työvoimapolunasetuksen 2 §:ää sekä työllisyyslain 26 §:ää.

Valmisteilla oleva ulkomaalaislain muutos saattaa aiheuttaa toteutuessaan muutoksia ehdotetun pykälän sisältöön.

8 §. *Työnhakijan informointi.* Pykälä vastaisi

työvoimapalvelulain 10 a §:n 4 momenttia. Työvoimatoimiston velvollisuus informoida palveluistaan ja toimenpiteistä sisältää velvollisuuden antaa tietoja työnhakijalle niihin liittyvistä oikeuksista, joista tässä laissa säädettäisiin.

9 §. *Työttömän työnhakijan yleiset velvollisuudet.* Pykälä on uusi. Koska lakiin julkisesta työvoimapalvelusta on tarkoitus koota yhteen oikeuksien lisäksi myös keskeiset velvollisuudet, työtöntä työnhakijaa koskeva yleissäännös ehdotetaan 9 §:ksi. Asiasisällöltään se vastaisi nykyisen työttömyysturvalain 2 §:n 3 momenttia ja työmarkkinatuesta annetun lain 1 a §:ää, jotka työttömyysturvalakiesityksen mukaan yhdistettäisiin työttömyysturvalain 1 luvun 3 §:ksi. Työnhaun tukemiseksi tarkoitetuilla palveluilla tarkoitettaisiin ensisijaisesti työnhakusuunnitelmaa, josta säädettäisiin jäljempänä.

Pykälä olisi luonteeltaan yleinen tarkoituksäännös, eikä yksin sen nojalla työttömältä evättäisi palveluita tai etuuksia.

10 §. *Työpaikan ilmoittaminen.* Pykälän 1 momentti vastaisi työvoimapalvelulain 5 §:n 2 ja 3 momenttia. Ilmoitusvelvollisuuden täytäntöönpanosta valtion virastoissa ja laitoksissa on tarkoitus edelleen säätää valtioneuvoston asetuksella. Tätä koskeva yksilöity asetuksenantovaltuus ehdotetaan lakiin. Pykälän 2 momentti olisi uusi. Jäljempänä 4 luvun 3 §:n 1 momentissa ehdotetaan työnantajan työnvälityspalveluja annettavaksi toimeksiannon mukaisesti, jollei lailla toisin säädetä. Voimassaolevissa laeissa ei ole säännöksiä, joiden nojalla työvoimatoimisto voisi kieltäytyä ottamasta vastaan työnantajan ilmoittamaa työpaikkaa, vaikka työpaikkailmoitus olisi ilmeisen epäasiallinen tai työnantajan aiemman menettelyn, esimerkiksi palkkaturvarästien perusteella olisi perusteltua syytä epäillä, ettei työpaikkaan välitettävä työnhakija tulisi saamaan palkkaa tekemästään työstä. Käytännössä tällaisia tapauksia on varsin vähän, joitakin kymmeniä tai enintään satoja vuosittain. Toisaalta työnvälityspalvelujen kehittyminen, erityisesti internet-pohjainen ja muu sähköinen työpaikkainformaatio on johtanut työpaikkatietojen leviämiseen merkittävästi aiempaa nopeammin ja

laajemman henkilöryhmän tietoon. Tämän vuoksi on tarpeen säätää perusteista, joilla julkinen viranomainen voi kieltäytyä ottamasta vastaan työpaikkailmoitusta, jos ilmoitus ei ole sopusoinnussa lainsäädännön velvoitteiden kanssa. Palvelujen epäämisestä sillä perusteella, että työnantajan toiminta muutoin ei ole hyväksyttävää, ja evättävistä palveluista säädettäisiin 4 luvun 7 §:ssä.

Julkinen työnvälityspalvelu voitaisiin evätä työnantajalta tilanteissa, joissa työnantajan työpaikkailmoitus on laissa säädetyn syrjintäkiellon vastainen, työtehtävät lain vastaisia tai haettujen henkilöiden työhön ottaminen olisi lain vastaista, eikä työnantaja työvoimatoimiston kehotuksesta oikaise työpaikkailmoitustaan. Käytännössä tällaiset työpaikkailmoitukset rikkovat joko työsopimuslain 2 luvun 2 §:n 4 momentissa säädettyä syrjintäkieltoa ja tasapuolisen kohtelun vaatimusta tai naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 14 §:ssä säädettyä syrjivän ilmoittelun kieltoa taikka niissä haetaan alaikäistä työtehtäviin, joihin hänen ottamisensa olisi nuorista työntekijöistä annetun lain vastaista.

4 luku. Työnvälityspalvelut

Julkisen työvoimapalvelun osalta työnvälitystä koskevat säännökset on ryhmitelty uudelleen muun muassa ottamalla tähän lukuun nykyisiä, työvoimapalveluita koskevia yleissäännöksiä, jotka leimallisesti liittyvät työnvälitykseen. Luvussa säädetäisiin julkisena työpalveluna järjestettävien työnvälityspalvelujen lisäksi eräistä yksityisiä työvoimapalveluita koskevista velvollisuuksista.

Työnantaja-asiakkaalle julkisena työvoimapalveluna tarjottavat maksullisia erityispalveluita koskevat säännökset otettaisiin lakiin. Sisällöltään ne vastaisivat nykyistä käytäntöä. Erityispalveluina työvoimatoimisto tarjoaa peruspalveluita laajempaa ja syvällisempää palvelua. Rajanveto maksullisiin palveluihin edellyttää, että myös työnvälityksen maksuttomista peruspalveluista säädetään nykyistä kattavammin lailla.

1 §. *Työnvälitys.* Työnvälityspalveluiden keskeisin tarkoitus on edistää työvoiman mahdollisimman tehokasta ja tarkoituksen-

mukaista työhönsijoittumista pyrkimällä siihen, että työnantaja saa tarjottuun työpaikkaan sopivimman ja parhaan saatavissa olevan työntekijän, ja työntekijä työtä, jota hän parhaiten kykenee tekemään. Tämä työnvälityksen perusteita koskeva säännös on työvoimapalvelulain 6 §:n 1 momentissa ja se ehdotetaan 1 §:n 1 momenttiin.

Työvoimapalveluita koskevassa lainsäädännössä on useassa kohdassa säännöksiä erityisesti työnvälitykseen liittyvistä periaatteista, kuten sopimusvapaudesta työsopimusta tehtäessä, perustuslain 18 §:n 1 momentin turvaamasta oikeudesta valita työnsä ja ammattinsa sekä työnvälityspalveluiden liittymisestä avoimiin työmarkkinoihin. Nykyisin tällaisia säännöksiä on työvoimapalvelulain 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä sekä työvoimapalveluasetuksen 7 §:n 1 momentissa, jotka koottaisiin yhteen. Työnantajan ja työntekijän sopimusvapaudesta sekä vapaasta valinnasta työnvälityspalveluiden tarjoamisen perustana säädettäisiin 1 momentissa. Lisäksi työnvälityksen tarkoitusta täydennettäisiin säännöksellä, jonka mukaan työnvälityksellä tuetaan työvoiman pysymistä avoimilla työmarkkinoilla. Työvoiman kansainvälistä liikkuvuutta ja sen huomioon ottamista koskevin osin 2 momentti vastaa nykyistä lainsäädäntöä. Yleissäännös työmarkkinoiden kansainvälistymiskehityksen vaikutuksista sisältyy työvoimapalvelulain 3 §:n 4 momenttiin. Kansainvälisestä liikkuvuudesta seuraavat tarpeet julkisen työvoimapalvelun toimeenpanossa liittyvät valtaosin työnvälitykseen. Lakiin ehdotetaan uutta säännöstä, jonka mukaan työvoimatoimiston työnvälityspalveluihin kuuluu neuvonta ulkomaalaisen työntöön edellyttämistä luvista. Oleskelu- ja työluvista säädetään ulkomaalaislaissa (378/1991). Maahanmuuttajien määrän ja ennakoitavissa oleva ulkomaisen työvoiman tarpeen lisääntyminen korostavat työlupiin liittyvien työvoimaviranomaisten tehtävien merkitystä. Lisäksi ulkomaalaistyöryhmän mietinnön (Sisäasiainministeriön julkaisusarja 12/2001) mukaan työlupaa, joka siinä ehdotetaan muutettavaksi työntekijän oleskeluluvaksi, voisi hakea kaksivaiheisesti siten, että työvoimaviranomainen harkitsisi luvan myöntämisen työmarkkinaedellytykset. Sen

jälkeen ulkomaalaisvirasto epäisi luvan ainoastaan, jos sen myöntämiselle olisi yleiseen järjestykseen tai turvallisuuteen liittyviä esteitä.

Kansainväliseen työnvälitykseen sovelletaan 1 momentin työnvälityksen yleisiä periaatteita. Tarkemmat säännökset työnvälityksestä Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen ovat työvoimapalveluasetuksen 3 luvussa, jossa on säännös myös harjoittelijoiden kansainvälisestä liikkuvuudesta. Niistä tarkoitus säätää nykytilaa vastaavasti valtioneuvoston asetuksella, joten pykälään ehdotetaan tätä koskeva yksilöity asetuksenantovaltuus.

2 §. *Työnvälityksen maksukiellot.* Pykälä vastaa työvoimapalvelulain 16 §:ää. Pykälän 1 momentissa tarkoitetut työllistymiseen suoraan tähtäävät työnvälityspalvelut on tarkoitus nykyistä työvoimapalveluasetuksen 17 §:ää vastaavasti määritellä valtioneuvoston asetuksella. Pykälään ehdotetaan tätä koskeva asetuksenantovaltuus.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin työvoimapalvelulain 21 §:n 1 momenttia vastaavasti rikoslain työnvälitysrikosta koskeviin säännöksiin. Työnvälitysrikoksesta säädetään rikoslain 47 luvun 6 §:n 1 momentissa, jonka teonkuvaus vastaa 1 ja 2 momenttia.

3 §. *Työnantaja-asiakkaan työnvälityspalvelut.* Myös työnantaja-asiakkaan työnvälityspalvelujen tarjoaminen perustuu palvelutarpeeseen ja työnantajan tilanteeseen. Tämän varmistamiseksi ja työnantaja-palvelujen tehostamiseksi osana työvoimapolitiikan uudistamista siirrytään enenevästi sopimusasiakassuhteen suuntaan. Käytännön toimenpiteitä, jotka liittyvät sopimusasiakassuhteen luomiseen, ovat muun muassa työnantajan laajennetut mahdollisuudet työpaikkojen tallentamiseen ja tietojen päivittämiseen internetin avulla, nimikko-työvoimaneuvojat ja palvelutarpeen täsmentämisen edellyttämä palvelukortti.

Pykälän 1 momentiksi ehdotetaan otettavaksi asiasta säännös, jonka mukaan työvoimatoimisto välittää avoimeksi ilmoitettuja työpaikkoja ja muita työmahdollisuuksia työnantajan työpaikkailmoituksen tai muun toimeksiannon mukaisesti, ellei toisin säädetä. Muilla työmah-

dollisuuksilla tarkoitettaisiin työskentelyä ilman työsuhdetta, jota voi olla toimiminen yrittäjänä, osallistuminen 8 luvussa tarkoitettuihin työmarkkinatoimenpiteisiin ja esimerkiksi työskentely omaishoitajana. Työnvälityspalvelut samoin kuin eräät muut julkisen työvoimapalvelun tarjoamat palvelut voitaisiin evätä työnantajalta vain hänen toimintansa tai oman menettelynsä johdosta 7 §:ssä ja 3 luvun 10 §:n 2 momentissa säädetyin perustein.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin työnantaja-asiakkaalle tarjottavista työnvälityspalveluista. Momentti vastaisi työvoimapalveluasetuksen 7 §:n 3 momenttia. Siinä lueteltaisiin työnvälityspalvelut, joita 2 luvun 5 §:n 1 momentin mukaisesti tarjotaan maksutta.

4 §. *Henkilöasiakkaan työnvälityspalvelut.* Henkilöasiakkaalle tarjottavat työnvälityspalvelut ehdotetaan otettavaksi lakiin omaksi pykäläkseen. Pykälän 1 ja 2 momentti vastaisi työvoimapalveluasetuksen 7 §:n 2 momenttia. Tältä osin säännöksiä on ajanmukaistettu ja täsmennetty ottamalla 1 momentin 1 kohtaan maininta yrittäjyyden edistämisestä ja 3 kohtaan maininta työnhakuvalmennuksesta.

Lakiesityksen tarkoituksena on lain tasolla selkeyttää 3 luvun 5 §:n perusteluista ilmenevistä syistä työnhakijaksi rekisteröitymistä ja sen oikeusvaikutuksia. Siksi pykälän 2 momentiksi ehdotetaan säännöstä siitä, että työnhakutietojen kirjaamiseen ja ylläpitoon, henkilökohtaisiin työnvälitykseen ja työnhakijan esittelyyn työnantajalle liittyvät palvelut edellyttävät henkilöasiakkaan rekisteröitymistä työnhakijaksi. Nykyisin asiasta säädetään työvoimapalveluasetuksen 16 §:n 2 momentissa. Momentin 4 kohdassa mainittu työnhakutietojen kirjaaminen ja ylläpito velvoittaisi työvoimatoimistoa huolehtimaan henkilöasiakkaan ilmoittamien tietojen kirjaamisesta asiakaspalvelun tietojärjestelmään ja ilmoitettujen tietojen ajan tasalla pitämisestä.

Pykälän 3 momentti oikeudesta työnhakusuunnitelmaan vastaisi työvoimapalvelulain 10 c §:n 1 momentissa olevaa periaatetta. Työnhakija-asiakkaan ja työvoimatoimiston yhteistyönä laadittu työnhakusuunnitelma on keskeinen osa myös

henkilöasiakkaan työnvälityspalvelua. Työnhakusuunnitelmaan kirjataan ne yhdessä harkitut, sovitut tavoitteet, palvelut ja toimenpiteet, jotka tukevat asiakkaan työnhakua ja edistävät hänen sijoittumistaan työhön tai koulutukseen. Työnhakusuunnitelman tavoitteena on myös edistää työnhakija-asiakkaan omatoimista työnhakua. Työnhakusuunnitelma on pohjana paitsi työnvälityksen myös muun julkisen työvoimapalvelun tarjoamiselle. Momenttiin ehdotetaan lisäksi yleissäännöstä työnhakuhaastatteluista, joiden keskeinen tavoite on luoda pohjaa työnhakusuunnitelman laatimiseksi. Säännöksen mukaan työnhakuhaastattelujen tarkoitus on tarjota mahdollisuus työnhakusuunnitelman tarkistamiselle ja uudistamiselle. Työnhakusuunnitelmasta, sen laatimisesta ja uudistamisesta ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin 5 luvussa. Momentissa olisi lisäksi asetuksenantovaltuus, jonka nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin lakia täydentävästi palveluprosessin etenemisestä sekä työnhakuhaastatteluista ja -suunnitelmista.

5 §. *Työnhakuhaastattelut.* Pykälä vastaisi työvoimapalvelulain 10 d §:ää. Säännöksestä on poistettu viittaus työministeriön vuodeksi kerrallaan työnhakuhaastatteluille määräämään aikatauluun. Käytännössä aikataulu määritellään nykyisinkin tulohajauksen yhteydessä, eikä hallinnollisella päätöksellä. Tulohajaukselta koskeva säännös olisi 1 luvun 3 §:n 2 momentissa.

6 §. *Työnantaja-asiakkaan maksulliset erityispalvelut.* Pykälä on uusi. Ehdotetun pykälän nojalla työministeriö voisi määrätä, missä työvoimatoimistossa työnantaja-asiakkaan maksullisia työnvälitystä täydentäviä erityispalveluja järjestetään. Maksullisten työnantajapalveluiden keskittämiseksi tiettyihin työvoimatoimistoihin pyritään toisaalta palvelujen hyvään laatutasoon ja toisaalta talouden hoidon ja seurannan hyvään hallintaan, kun hinnoittelu tapahtuu yhtenäisin perustein. Ministeriö määräisi maksuperustelain nojalla annettavalla maksullisia suoritteita koskevalla päätöksellä työnantaja-asiakkaalta palveluista perittävien maksujen perusteista.

Pykälässä säädettäisiin lisäksi siitä, millaisia maksullisia työnantaja-asiakaspalveluja

pääsääntöisesti tehtävään nimetyissä työvoimatoimistoissa järjestetään. Ehdotuksen mukaan työvoimatoimisto järjestää sellaisia maksullisia palveluita, jotka täydentävät työnvälitystä. Tällaisia palveluja olisivat henkilöstön vähentämiseen taikka henkilöstön ja työyhteisön kehittämiseen liittyvät maksullisina järjestettävät työnantaja-asiakkaan tarpeita vastaavat erityispalvelut (henkilöstöratkaisut) ja työnantajien tilapäisen työvoiman hankkimiseksi tarjottava työvoiman vuokraus (henkilöstövuokraus). Niiden tarkemmasta sisällöstä säädettäisiin 4 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella.

Henkilöstöratkaisut: Henkilöstön rekrytointiin liittyvillä palveluilla tarkoitetaan ehdokkaiden etsimistä avoimeen työpaikkaan myös työvoimahallinnon henkilörekisteriä laajemmin ja myös muita työvoimahallinnon tiedotuskanavia käyttäen. Kysymys on tapauskohtaisesti räätälöidystä palvelusta työnantaja-asiakkaan tarpeiden mukaan. Tähän palveluun voi kuulua muun muassa työpaikkailmoitusten laatimista, tiedusteluihin vastaamista, kirjallisten hakemusten vastaanottoa ja läpikäyntiä sekä ehdokkaiden haastatteluja. Soveltuvuusarvioiden tekeminen on keskeinen osa rekrytointipalvelua. Tavoitteena on antaa työnantaja-asiakkaalle mahdollisimman perusteellinen henkilöarvio ehdokkaista rekrytointia koskevan päätöksen tueksi. Arvion tekemisessä voidaan käyttää haastattelujen lisäksi monipuolisia ja luotettavia psykologisia testimenetelmiä ja simulaatioita. Arviosta tehdään aina kirjallinen lausunto valintasuosituksineen työnantaja-asiakaan käyttöön.

Henkilöstön vähentämiseen liittyvässä palvelussa on kysymyksessä uudelleensijoitusedellytysten luomisesta työelämässä pysymistä varten. Henkilöstön vähennytilanteessa voidaan irtisanottavalle henkilölle tai ryhmille laatia yksilöllinen valmennusohjelma nopean uudelleen sijoittumisen edistämiseksi. Valmennus voi sisältää esimerkiksi kriisitilanteiden käsittelyä, tietoa senhetkisistä työmahdollisuuksista tai pitemmällä tähtäyksellä, erilaisten koulutus- ja yrittäjyysvaihtoehtojen esittelyä ja työnhakuvalmennusta. Myös henkilökohtaiset keskustelut ja työllistymissuunnitelmien

tekeminen voivat kuulua valmennukseen.

Henkilöstön ja työyhteisön kehittämistä koskevaan palveluun kuuluu koulutuskokonaisuuksia henkilöstölle, työryhmille ja työyhteisön johdolle. Työyhteisön henkilöstön kehittymismahdollisuuksia voidaan selvittää resurssikartoituksella. Käytössä on myös menetelmiä työyhteisön toimivuuden analysoimiseksi. Analyysin avulla selvitetään henkilöstön käsitykset työyhteisön arvoista ja menestystekijöistä, sisäisestä toimivuudesta ja työn kuormittavuudesta. Tulosten pohjalta laaditaan kehittämissuunnitelma.

Henkilöstövuokraus: Henkilöstövuokrauksella tarkoitetaan tilapäistyön järjestämistä työnantajalle tarjottavana erityispalveluna. Työnhakija, joka oma-aloitteisesti ilmoittautuu henkilöstövuokraukseen työvoimatoimistossa, voidaan työllistää tilapäisesti siten, että työvoimatoimisto työnantajana korvausta vastaan sopii työnhakijan käyttämisestä toisen työnantajan johdon ja valvonnan alaisessa tilapäistyössä. Henkilöstövuokrauksessa työvoimatoimiston ja työnhakijan kesken tehdään työsopimus sekä työvoimatoimiston ja työnteettäjäyrityksen kesken vuokrasopimus kirjallisena.

Henkilöstövuokrauksessa tulee noudattaa yleisiä työvoiman vuokrausta koskevia säännöksiä ja Suomea sitovia kansainvälisiä sopimuksia. Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan nimenomainen vuokratyössä sovellettavaa työehtosopimusta koskeva viittaus työehtosopimuslain asianomaiseen pykälään. Maksullisten erityispalvelujen osalta keskeinen on ILO:n sopimus nro 181, joka koskee yksityisiä työnvälitystoimistoja. Sen 4 artikla turvaa välitettyjen työntekijöiden oikeutta järjestäytymiseen ja kollektiivista neuvotteluoikeutta.

Partneritoiminta: Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin maksullisten työnantaja-asiakaspalveluiden alihankinnasta. Ehdotuksen mukaan sellainen edellä 1 momentissa tarkoitettu työvoimatoimisto, jonka nimenomaiseksi tehtäväksi on määrätty järjestää maksullisen työnantaja-asiakaan tarvitsemia työnvälitystä täydentäviä palveluja, voi sopia muun työvoimatoimiston kanssa palveluiden alihankinnasta. Tällainen partneritoimisto voisi osallistua yksittäisten palvelujen markkinointiin, toimeksiantojen hankintaan

ja yksittäisten palveluiden tarjoamiseen. Sopimuksella palveluiden alihankinnasta määritellään, millä edellytyksillä ja hinnoittelulla alihankinta tapahtuu. Partneritoimisto laskuttaa hallinnon sisäisellä laskulla osuutensa toimeksiannosta siltä maksullisia palveluita tuottavalta yksiköltä, joka vastaa toimeksiannosta. Jos partneritoimistossa tehdään paljon toimeksiantoja ja osaaminen ja taloudenhoito sekä kustannusseuranta toiminnan myötä kehittyvät, voidaan partneritoimisto työministeriön päätöksellä määrätä järjestämään maksullisia työnantaja-asiakaspalveluja pysyvästi. Partneritoiminta ei koske henkilöstövuokrausta.

Maksullisten erityispalvelujen kannattavuusvaatimuksesta ja kilpailuneutraliteetista säädettäisiin 3 momentissa. Siinä säädettäisiin työnantaja-asiakkaan palveluiden hinnoittelun kannattavuudesta. Kannattavuusvaatimus johtuu valtion maksuperustelain säännöksistä. Työhallinnon maksullisten työnantaja-asiakkaan palvelujen on kokonaisuutena pystyttävä kattamaan kaikki menonsa saaduilla tuloilla. Yksittäisenä vuonna kustannusvastaavuus voi toteutua alhaisempanakin, jos toiminta on pitkällä aikavälillä kannattavaa. Työnantaja-asiakkaan erityispalveluilta edellytettäisiin pykälän mukaan valtion yleistä tuottovaatimusta vastaavaa kannattavuutta (vuonna 2002 tuottovaatimus on 4,9 %).

Palveluita järjestettäessä olisi ehdotuksen mukaan otettava huomioon, ettei työhallinnolle muodostu kilpailunrajoituksista annettun lain (480/1992) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua määrävää markkina-asemaa, joka voisi johtaa kyseisen lain vastaiseen tilanteeseen. Työministeriön tehtävänä on ottaa tämä vaatimus huomioon määrätessään missä laajuudessa työvoimatoimistoissa palveluja voidaan järjestää ja millaisia maksuja palveluista peritään kustannusvastaavuuden saavuttamiseksi.

7 §. *Työnantaja-asiakkaan palveluiden rajoitukset.* Pykälä on uusi. Siinä säädettäisiin 3 luvun 10 §:n 2 momenttia täydentäen julkisen työvoimapalvelun epäämistä työntekijän keskeisten oikeuksien turvaamiseksi tai hänen suojelemiseksi epäasialliselta kohtelulta työpaikalla. Se tulisi sovellettavaksi tilanteissa, joissa työnantaja

on muiden työntekijöiden osalta olennaisesti laiminlyönyt työsopimussopimuslain 2 luvussa säädettyjä velvollisuuksiaan tai on laiminlyönyt olennaisesti veroja tai lakisääteisiä maksuja. Lisäksi säännöstä sovellettaisiin, jos olisi ilmeistä, että työntekijältä edellytettävät työtehtävät ovat epäsiiveellisiä tai hyvän tavan vastaisia taikka on perusteltua syytä epäillä, että työhön liittyy ilmeinen väkivallan uhka taikka siinä esiintyy työntekijään kohdistuvaa hänen terveydelleen haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua.

Säännösten soveltaminen edellyttäisi aina, että työvoimatoimistolla on työnantajan työpaikkailmoituksen, työnantajan menettelystä saamiensa tietojen tai muun luotettavan selvityksen perusteella objektiivisesti tarkastellen perusteltu syy pitää avoimeksi ilmoitettua työpaikkaa edellä mainitun tavoin ilmeisesti epäasiallisena. Säännös ei perustaisi työvoimatoimistolle työpaikkailmoituksen sisältöä pitemmälle menevää tarkastamis- tai seurantavelvoitetta, vaan työvoimatoimisto toimisi niiden tietojen perusteella, joita sillä esimerkiksi paikallisen yhteistyön perusteella työnantajista on.

Säännöstä samoin kuin 3 luvun 10 §:n 2 momenttia sovellettaisiin 2 momentin mukaan työnvälityspalveluiden lisäksi työnantajalle tarjottaviin maksullisiin erityispalveluihin, työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankintaan työnantajan tarpeisiin yhteishankintana, myönnettäessä työllistämistukea sekä työpaikalla ilman työsuhdetta järjestettäviin työmarkkinatoimenpiteisiin.

8 §. *Yksityiset työvoimapalvelut ja lain soveltaminen niihin.* Yksityinen työvoimapalvelu määriteltäisiin nykytilaa vastaavasti 1 momentissa. Ehdotettava eri asemaan asettamisen kieltö ja kieltö tarjota alaikäistä työvoimaa vastaa työvoimapalvelulain 3 a §:ää ja työnvälityspalvelujen maksukieltö vastaa työvoimapalvelulain 16 §:ää ja sen 1 a §:n viittaussäännöstä.

Julkisen työvoimapalvelun yhteistyöstä yksityisten työvoimapalveluiden kanssa ja niiden valvonnasta säädettäisiin 11 luvun 5 §:ssä.

5 luku. Työnhakusuunnitelma

Lukuun koottaisiin nykyisin pääosin työvoimapalvelulain 2 a luvussa olevat säännökset työttömän työnhakija-asiakkaan ja työvoimatoimiston yhteistyöstä. Työnhakusuunnitelman keskeistä asemaa työvoimatoimiston palveluprosessissa ja työttömän osaamisen arvioinnissa korostettaisiin luvun otsikoinnilla. Nykyiset työvoimapalvelulain 2 a luvun pitkät ja lukuisia pykäläviittauksia sisältävät säännökset ehdotetaan ryhmiteltäväksi uudelleen ja jaettaviksi nykyistä useampaan pykälään. Työttömän työnhakijan oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainon varmistamiseksi luvun 6 §:ksi lisättäisiin säännös työvoimatoimiston velvollisuuksista työnhakusuunnitelman toteuttamisessa.

1 §. *Työnhakusuunnitelman laatiminen.* Pykälä sisältäisi perussäännökset työnhakusuunnitelman laatimisesta, sen uudistamisesta sekä suunnitelman laatimisajankohdasta. Pykälän 1 momentti vastaa asiallisesti työvoimapalvelulain 10 c §:n 1 momentin ensimmäistä virkettä, kuitenkin siten, että suunnitelman allekirjoituksista säädettäisiin suunnitelman sisältöä koskevan 2 §:n 3 momentissa. Työttömän työnhakijan oikeudesta työnhaun tueksi laadittavaan työnhakusuunnitelmaan säädettäisiin yleisellä tasolla 4 luvun 4 §:n 3 momentissa. Lisäksi vastaava yleissäännös on työttömyysturvalakiesityksen 1 luvun 3 §:n 1 momentissa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yksilöidyn työnhakusuunnitelman laatimisesta ja laatimisajankohdasta työvoimapalvelulain 10 c §:n 2 momentin ensimmäistä virkettä vastaavasti. Jos työnhakijan työttömyys on yhdenjaksoisesti kestänyt vähintään viiden kuukauden ajan, työnhakusuunnitelman tulee olla yksilöity. Yksilöidyn työnhakusuunnitelman sisällöstä säädettäisiin 2 §:n 2 momentissa.

Pykälän 2 momentin mukaan uudistettu yksilöity työnhakusuunnitelma olisi laadittava, jos työtön työnhakija on työmarkkinatukeen oikeutettu ja on saanut työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalaissa säädetyn enimmäisajan tai saanut työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä. Säännös vastaa työvoimapalvelulain 10 c §:n 3 momenttia.

Työnhakusuunnitelmaa tarkistettaisiin

tarvittaessa työnhakuhaastattelussa, josta säädetään 4 luvun 5 §:ssä.

2 §. *Työnhakusuunnitelman sisältö.* Ehdotettu pykälä vastaa työnhakusuunnitelman sisältöä koskevia säännöksiä työvoimapalvelulain 10 c §:n 1 ja 2 momentissa.

Lisäksi työnhakusuunnitelman allekirjoittamista koskeva säännös ehdotetaan siirrettäväksi pykälän 3 momentiksi. Säännösten rakenteella korostettaisiin, ettei työnhakusuunnitelmaa ole laadittu ennen kuin se on puolin ja toisin allekirjoitettu. Ehdotetuista työttömän työnhakijan yhteistyövelvollisuutta ja työvoimatoimiston velvollisuuksia koskevista 4 ja 6 §:stä seuraa automaattisesti, että työttömän työnhakijan tulee saada yksi kappale allekirjoitettua suunnitelmaa itselleen.

3 §. *Työnhakusuunnitelman korvaaminen kotoutumissuunnitelmalla tai aktiivintisuunnitelmalla.* Lainsäädännön informatiivisuuden lisäämiseksi pykälään koottaisiin säännökset työnhakusuunnitelman laatimisesta tilanteissa, joissa työtön työnhakija on oikeutettu muuhun työllistymisensä edistämiseksi tarkoitettuun lakisääteiseen suunnitelmaan.

Maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain 10 §:n 1 momentin mukaan maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelma korvaa työnhakusuunnitelman. Säännös ehdotetaan siirrettäväksi pykälän 1 momenttiin, jossa viitattaisiin maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annettuun lakiin siltä osin kuin siinä säädetään maahanmuuttajan oikeudesta kotoutumissuunnitelmaan, kotoutumistoi-
menpiteistä sekä niiden rinnastamisesta tässä laissa tarkoitettuihin palveluihin ja toimenpiteisiin.

Työvoimapalvelulain 10 c §:n 5 momentin mukaan voidaan uudistetun yksilöidyn työnhakusuunnitelman sijasta laatia aktiivintisuunnitelma, jos työttömällä työnhakijalla on kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaisesti oikeus aktiivintisuunnitelmaan. Vastaava säännös ehdotetaan 2 momentiksi.

4 §. *Työttömän työnhakijan yhteistyövelvollisuus.* 5 §. *Yhteistyövelvollisuuden voimassaolo.* Työttömän työnhakijan yhteis-

työvelvollisuutta koskevat säännökset sovitettaisiin yhteen työttömyysturvalakiesityksen kanssa. Niiden rakennetta muutettaisiin siten, että yhteistyövelvollisuuden sisällöstä ja sen laiminlyönnin seuraamuksista säädettäisiin 4 §:ssä ja yhteistyövelvollisuuden voimassaolosta 5 §:ssä työvoimapalvelulain 10 e §:ää vastaavasti.

6 §. *Työvoimatoimiston velvollisuudet.* Pykälä on uusi. Työvoimapolitiikan uudistamisessa on korostettu työttömän työnhakijan oikeuksia ja velvollisuuksia, niiden läpinäkyvyyttä sekä oikeuksien ja velvollisuuksien keskinäistä tasapainoa. Edellä tarkoitetun työttömän yhteistyövelvollisuuden vastapainona ehdotetaan lakiin otettavaksi säännös työvoimatoimiston velvollisuuksista työnhakusuunnitelman toteuttamisessa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työvoimatoimiston tehtäväksi aktiivisesti tarjota työnhakusuunnitelmaa toteuttavia palveluja ja toimenpiteitä sekä seurata työnhakusuunnitelman toteutumista. Jos työnhakijan työttömyys pitkittyy, työvoimatoimiston tehtävänä olisi osaltaan huolehtia palveluprosessin etenemisestä, kuten esimerkiksi työnhakusuunnitelman tarkistamisesta tai uudistamisesta. Momentti on lain tasolla uusi, mutta se vastaa asiasisällöltään yksilöityä työnhakusuunnitelmaa koskeneen hallituksen esityksen (hallituksen esitys Eduskunnalle työvoimapolitiikan uudistuksen jatkamiseen liittyväksi lainsäädännöksi; HE 161/2001 vp) yksityiskohtaisissa perusteluissa todettua tulkin-taohjetta. Työnhakusuunnitelman tavoitteena on julkisen työvoimapalvelun ydintavoit-teiden mukaisesti työttömyysjaksojen lyhen-täminen sekä työllistyminen avoimille markkinoille joko suoraan tai koulutuksen avulla. Tilanteessa, jossa avoimilla työ-markkinoilla on tarjolla työtä tai tarjolla on työttömälle työnhakijalle soveltuvaa koulu-tusta, ei ole tarpeen pitkittää palvelu-prosessia. Tämän korostamiseksi momenttiin ehdotetaan mainintaa työvoimatoimiston velvollisuudesta ensisijaisesti tarjota työtä tai koulutusta, jos sitä on tarjolla.

Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan sanon-nallisesti täsmennettynä otettavaksi työ-voimapalvelulain 10 c §:n 4 momentin

säännös uudistetussa yksilöidyssä työn-hakusuunnitelmassa olevien työllistymistä edistävien palveluiden ja muiden toimen-piteiden järjestämisestä.

Pykälän 3 momenttiin koottaisiin nykyisestä lainsäädännöstä palvelut ja toimenpiteet, joiden edellytyksenä on, että työvoi-matoimisto on yhdessä työttömän työn-hakijan kanssa laatinut työnhakusuunni-telman. Työvoimapalvelulain 10 c §:n 1 momentin viimeisen virkkeen mukaan työn-hakusuunnitelma on edellytyksenä asiakkaan osoittamiselle työllisyyslaissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettuihin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin. Säännös uudistetusta yksilöidystä työnhaku-suunnitelmasta yhdistelmätuen edellytyksenä on työmarkkinatuesta annetun lain 12 §:ssä. Lisäksi työllisyysasetuksen 33 §:n 3 momentin mukaan työllistämistuella työllis-tämisen yhdistämisestä muihin toimen-piteisiin (palvelukokonaisuus) sovitaan työn-hakusuunnitelmassa. Edellä mainitut sään-nökset ehdotetaan otettavaksi 3 momentin 1, 3 ja 4 kohdaksi.

Säännösten asiasisältöön tehtäisiin lisäksi eräitä täsmennyksiä. Ehdotetun 1 kohdan mukaan työnhakusuunnitelma olisi edelly-tyksenä myös osoittamiselle työhön, jonka järjestämiseksi myönnetään 7 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua osa-aikalisää. Momentin 2 kohdan mukaan työnhaku-suunnitelma olisi edellytyksenä 8 luvun 1 §:n 4 momentissa tarkoitettuun työelämä-valmennukseen osoittamiselle myös silloin, kun henkilölle maksetaan sen ajalta työmarkkinatukea, ja 3 kohdan mukaan olisi edellytyksenä myös 7 luvun 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun starttirahan myöntämiselle.

Pykälän 3 momentin mukainen velvollisuus täytyisi ainoastaan silloin, kun työnhakusuunnitelma olisi laadittu 1 §:n mukaisesti. Siten esimerkiksi yhdistelmätuen myöntäminen edellyttäisi aina uudistettua työnhakusuunnitelmaa, jollei kyseessä ole työttömyysturvalakiesityksen 7 luvun 11 §:ssä kuvattuna yhdistelmätukikoikeiluna myönnettävä tuki.

6 luku. Ammatillisen kehittymisen palvelut

Luvussa säädettäisiin ammatillisen kehittymisen palveluista, joita ovat työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus, ammatinvalinnanohjaus, koulutus- ja ammattitietopalvelu sekä ammatillinen kuntoutus. Ammatinvalinnanohjauksesta laissa käytettäisiin käsitettä ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalvelut. Lukuun koottaisiin säännökset, jotka pääosin ovat työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 1—4 luvussa ja työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 2 luvussa. Säännöksiä on ryhmitelty ja jaettu uudelleen nykyistä johdonmukaisemmaksi kokonaisuudeksi. Erityisesti työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankintaan ja hankintamenettelyyn sekä opiskelijan oikeusaseman määrittelyyn ehdotetaan myös lukuisia sisällöllisiä muutoksia ja täsmennyksiä.

1 §. *Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen tavoitteesta. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen tavoitteena on parantaa aikuisväestön ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka sekä edistää varsinkin yritysten tarvitseman ammattitaitoisen työvoiman saantia. Tavoitteen määrittely vastaa työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 §:ää sanonnallisesti ajanmukaistettuna.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin asiallisesti työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 5 §:ää ja 11 §:n 1 momenttia vastaavasti koulutuspalvelujen tuottajista ja koulutushankintojen rahoituksesta. Säännöksen sanamuoto muutettaisiin vastaamaan koulutusta koskevassa lainsäädännössä omaksuttua terminologiaa.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan säännökset hankittavasta koulutuksesta. Yleissäännökset ammatillisia valmiuksia lisäävän koulutuksen keskeisestä asemasta ja yleissivistävän koulutuksen hankkimisesta valmentavana koulutuksena vastaavat työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 1 §:n 2 momentin säännöksiä. Sen sijaan mainitun pykälän 3 momentissa nykyisin oleva rajoitus, jonka mukaan yleissivistävänä koulutuksena ei voida hankkia lukio-opintoja eikä korkeakouluopintoja, kumottaisiin. Työvoimapolitiittisen tarkoituksenmukaisuuden ja kansalaisten

yhdenvertaisuuden turvaaminen edellyttää koulutuksen hankintakäytäntöjen yhdenmukaisuutta. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin koulutushankintojen suuntaamisesta hankittaessa tutkintoa ammattikorkeakouluilta ja yliopistoilta. Tarkoituksena on, että ammattikorkeakoulututkintoa suorittamaan voitaisiin valita henkilö, jolla on suoritettuna vähintään opistoasteen tutkinto. Alempaa korkeakoulututkintoa suorittamaan voitaisiin valita henkilö, jonka tutkinnon loppuunsaattamisen voidaan arvioida edellyttävän korkeintaan yhden vuoden päätoimisia opintoja. Ylempää korkeakoulututkintoa suorittamaan voitaisiin valita henkilö, jonka tutkinnon loppuunsaattamisen voidaan arvioida edellyttävän korkeintaan kahden vuoden päätoimisia opintoja. Henkilön, joka aloittaisi opinnot olisi täytettävä samat lähtötasovaatimukset kuin korkeakoulun tavanomaisten valintaprosessien kautta opiskelupaikan saavien omaehtoisesti opiskelevien. Yliopisto tai ammattikorkeakoulu päättäisi opiskeluoikeudesta. Tätä koskeva muutos ehdotetaan 7 §:n 2 momenttiin. Työvoimapolitiittiset ehdot opiskelijavalinnalle asettaisi työvoimaviranomainen.

Korkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta hankittaisiin työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena opiskelijaryhmille, ei yksittäisinä oppilaspaikeina. Tällöin voitaisiin koulutuksesta tiedottaessa sekä opiskelijavalinnassa asettaa erityisiä työvoimapolitiittisiä reunaehtoja. Opintoja tuettaisiin pääsääntöisesti korkeintaan kahden vuoden ajan. Lisäksi työvoimaviranomaisen tulisi ennen koulutuksen hankintapäätöstä pyytää asiasta lausunto opetusministeriöltä. Lausuntomenettely on tarpeen, jotta opetusministeriö voi valvoa ja seurata, miten korkeakoulut toimivat niille säädetyn koulutusvastuun puitteissa. Koulutuksen määrällisistä tavoitteista päättäessään opetusministeriön on oltava tietoinen myös ulkopuolisella rahoituksella tapahtuvasta tutkintoon johtavasta koulutuksesta.

Käytännössä työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen sisältyy käytännön taitojen parantamista työpaikalla joko harjoitteluna tai työssäoppimisena. Opiskelijan oikeusaseman selkeyttämiseksi työpaikalla tapahtuvien koulutusjaksojen aikana ehdotetaan

pykälän 3 momenttiin nimenomaista mainintaa työssäoppimisesta ja harjoittelusta. Käsitteellisesti harjoittelulla tarkoitetaan jaksoa, jonka aikana opiskelija soveltaa oppimaansa käytäntöön, kun taas työssäoppimisjaksolla opiskelijalle työn kautta opetetaan myös uusia taitoja. Opiskelijan oikeusasemasta säädettäisiin lisäksi 8 §:ssä. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen yleinen lähtökohta on, että koulutus on opiskelijoille maksutonta. Työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 § 1 momentin toisen virkkeen mukaan koulutuksen hankintamäärärahalla ei voida hankkia opiskelijoiden henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettua oppimateriaalia. Käytännössä tämä on johtanut maksujen perintään opiskelijoilta sellaisesta oppimateriaalin osalta, joka koulutuksen toteuttamisen kannalta on opiskelijoille välttämätöntä, kuten erilaiset luentomonistheet. Osa materiaalista on lisäksi ollut sellaista, joka on jäänyt koulutuksen toteuttajan käyttöön. Koulutuksen maksuttomuuden turvaamiseksi lakiin julkisesta työvoimapalvelusta ei otettaisi nykyisen lain rajoitusta. 2 §. *Koulutuksen yleiset hankintaperusteet.* Työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 6 §:ssä säädetään koulutustarpeen selvittämisestä ja ennakoinnista. Sen mukaan työvoimaviranomaisen on seurattava muun muassa työvoiman kysynnän ja tarjonnan laadullisia ja määrällisiä muutoksia. Työvoiman tarpeen ja henkilöasiakkaiden yksilöllisten palvelutarpeiden selvittämistä ja ennakoimista koskevat säännökset on edellä ehdotettu siirrettäväksi 2 luvun 1 §:n 2 momenttiin ja laajennettaviksi koskemaan koko julkisen työvoimapalvelun toimeenpanoa ja kehittämistä. Työvoimaviranomaisen velvollisuus seurata muun ammatillisen koulutuksen kehitystä liittyy kiinteästi työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen suunnitteluun ja hankkimiseen, joten siitä säädettäisiin pykälän 1 momentissa. Pykälän 1 momentti vastaisi edellä kuvatuin osin työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 6 §:ää ja hankintaperusteiden osalta sen 7 §:ää. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen tehtävänä on, paitsi edistää työttömien pysyväsuluonteista työllistymistä ja estää

työttömyysuhanalaisten työttömäksi joutumista, edistää työssä olevien työssä pysymistä työsuhteessa tai omassa elinkeinotoiminnassaan. Työssä pysymisen tukemisessa on mahdollisuus toimia pitemmällä aikavälillä, vaikkei työpaikalla ole lomautuksia tai välitöntä lomautusuhkaa. Mahdollisuus hyvissä ajoin reagoida muutoksiin toteuttaa osaltaan elinikäisen oppimisen tavoitetta. Tästä syystä 1 momentin sanamuotoa muutettaisiin siten, että työttömyysuhka korvattaisiin käsitteellä työssä pysymisen edistäminen. Sen sijaan 9 luvun 6 §:n mukaan koulutustuen ansio-osan maksaminen edellyttäisi nykyiseen tapaan välitöntä työttömyysuhkaa.

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen tavoitteena on tukea ja edistää työmarkkinoiden kannalta tarkoituksenmukaista liikkuvuutta. Momentin 3 kohtaa täydennettäisiin maininnalla ammatillisesta liikkuvuudesta.

Työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 2 momentin mukaan työvoimapiirin toimisto (nykyisin työvoimaja elinkeinokeskus) laatii vuosittaisen koulutustarpeisiin perustuvan työvoimapolitiittisen aikuiskoulutussuunnitelman. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen suunta- viivoista sovitaan nykyisin tulostavoitteiden asettamisen yhteydessä, joten erillistä suunnitelmaa koskevaa säännöstä ei ehdoteta lakiin.

Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 14 §:n 4 momentin loppuosaa vastaava säännös työministeriön vahvistamista yleisistä hankintaehdoista. Valtuus- säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että mainitut ehdot annettaisiin ministeriön asetuksella määräysten sijasta.

3 §. *Koulutuksen yhteishankinta.* Työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 13 § ehdotetaan säännösten pääasiallista sisältöä muuttamatta yhteishankintaa koskevan pykälän 1 momentiksi. Viittaus valtion talousarviossa olevaan määrärahaan poistettaisiin tarpeettomana, koska työvoimaviranomaisen rahoitusosuutta varten ei ole erillistä määrärahaa, vaan myös yhteishankintaosuus rahoitetaan 1 §:n 2 momentissa tarkoitettusta määrärahasta.

4 §. *Suhde muuhun valtion rahoitukseen.*

Pykälä vastaisi työvoimapolitiittisesta aikuis-koulutuksesta annetun lain 12 §:ää. Säännös, joka liittyy opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain perusteella suoritettavaan valtionavustukseen, ehdotetaan määräaikaisuutensa vuoksi 14 luvun 3 §:ään siirtymäsäännökseksi.

5 §. *Koulutuksen hankintasopimus.* Koulutuksen hankintasopimusta koskevaksi pykäläksi otettaisiin työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 14 §:n säännökset. Niitä täydennettäisiin opiskelijan oikeusasemaa ja työnantajan rahoitusosuutta koskevalla lisäyksillä pykälän 2 momenttiin ja täsmentämällä valtuussäännöksiä. Työministeriön vahvistamista yleisistä hankinta-ehdoista säädettäisiin 2 §:n 2 momentissa.

Yksilön velvollisuuksien läpinäkyvyyden lisäämiseksi hankintasopimukseen olisi aina kirjattava opiskelijan oikeusaseman perusteet. Oikeusaseman perusteilla tarkoitettaisiin opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia sekä normeja, erityisesti oppilaitoksen mahdollisia omia järjestyssääntöjä, joiden noudattamatta jättämisestä opiskelijalle voi seurata koulutukseen liittyviä sanktioita, kuten varoitus tai koulutuksen keskeyttäminen. Hankintasopimukseen olisi myös otettava maininta tavoista, joilla koulutuspalvelujen tuottaja tiedottaa mainituista normeista opiskelijoilleen.

Koulutuksen yhteishankinnassa työnantajan osuus voi koostua paitsi koulutuksen hankintahintana maksettavasta osuudesta myös muusta koulutuksen osoitettavasta osuudesta, joka hankintasopimuksessa arvioidaan kouluttajan rahoitusosuudeksi. Tällaisia rahoitusosuuksia voivat olla esimerkiksi työnantajan toimiminen kouluttajana, koneiden ja laitteiden käyttö ja käyttökustannukset. Tästä syystä pykälän 2 momentissa käytettäisiin maksuosuuden sijasta käsitettä rahoitusosuus. Työnantajan rahoitusosuuteen ei kuitenkaan voitaisi lukea koulutukseen osallistuville opiskelijoille maksettua palkkaa.

6 §. *Opiskelijavalinnan yleiset edellytykset.* Pykälä vastaa työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 §:ää. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi siltä osin kuin siinä säädetään alle 20-vuotiaan

valitsemisesta koulutukseen. Perusteet, joilla alle 20-vuotias voidaan valita koulutukseen, vastaavat nykyistä työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen (912/1990) 9 §:n 1 momenttia. Yhdenmukaisesti koulutusta koskevan lainsäädännön kanssa oppivelvollisuuden suorittamisella tarkoitettaisiin sekä sen täyttämistä että oppivelvollisuusiän ylittämistä.

7 §. *Opiskelijavalinnasta päättäminen.* Pykälä vastaa pääasialliselta sisällöltään työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 9 §:ää. Pykälää täydennettäisiin maininnalla lukio-opinnoista sekä edellä 1 §:n perusteluissa kuvatuista syistä ottamalla siihen säännös, jonka mukaan hankittaessa tutkintotavoitteista koulutusta ammattikorkeakoululta tai yliopistolta, kyseinen oppilaitos päättää opiskeluoikeuden myöntämisestä. Lisäksi nykyinen valtuussäännös, jonka mukaan työministeriö antaa määräyksiä opiskelijoiden valintamenettelystä, muutettaisiin valtuudeksi antaa asiasta työministeriön asetus.

8 §. *Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet.* Lähtökohtaisesti koulutusta koskevaa yleislainsäädäntöä ei sovelleta maksulliseen palvelutoimintaan, jollaista on esimerkiksi työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus. Siten käytännössä on ilmennyt epätietoisuutta opiskelijan oikeusasemaa keskeisesti määrittävistä oikeuksista ja velvollisuuksista. Tämän vuoksi pykälässä säädettäisiin työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvan opiskelijan keskeisistä oikeuksista ja velvollisuuksista.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin oikeudesta saada opetusta ja nykytilaa vastaavasta velvollisuudesta säännöllisesti osallistua koulutus- tai opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen, johon kuuluvat myös mahdolliset työssäoppimis- ja harjoittelujaksot. Vastaavasti opiskelijan oikeus opetukseen tarkoittaisi, että hänen osallistussaan ilman työsuhdetta toteutettavaan työssäoppimiseen tai harjoitteluun, se toteutetaan tämän lain ja jäljempänä 10 §:ssä tarkoitettun sopimuksen mukaisena. Momenttia täydennettäisiin koulutuslainsäädännössä olevalla opiskelijan yleisellä velvollisuudella suorittaa tehtävänä tunnollisesti ja käyttäytyä asiallisesti. Laissa

säädettävä yleinen velvollisuus olisi perustuslain 80 §:ssä yksilön velvollisuuksien peruste, jonka tarkempi sisältö voitaisiin määrittellä esimerkiksi järjestyssäännöillä.

Opiskelijan oikeuksia koskeva 2 momentti on uusi. Sen mukaan työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksessa olisi opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön, opintojen hyväksilukemisesta, opiskelu-oikeuden menettämisestä, opiskelijan salassapitovelvollisuudesta, kurinpidosta ja opiskelijan kuulemisesta voimassa, mitä niistä säädetään hankinnan kohteena olevaa koulutusta koskevassa lainsäädännössä, jollei tässä laissa toisin säädetä. Jollei tällaista

lainsäädäntöä asianomaisen hankittavan koulutuksen osalta ole, sovellettaisiin vastaavasti ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettua lakia. Edellä 5 §:ssä ja sen perusteluissa todetulla tavalla turvattaisiin työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksen opiskelijan oikeusasemaa ja hänen oikeuttaan saada siitä tieto.

Sovellettavien lakien lukuisuuden johdosta työvoimapolitiiseen aikuiskoulutukseen osallistuvan oikeusasema ja siihen ehdotettavat muutokset ja täsmennykset on alla kuvattu taulukkomuodossa:

Oikeus tai velvollisuus	Perusopetuslaki	Lukiolaki	Laki ammat. koulut.	Laki ammat. aikuis-koulutuksesta	Laki vapaasta sivistystyöstä	Laki taiteen perusopetuksesta	SUHDE TYÖVOIMAPOLIITTISEEN AIKUISKOULUTUKSEEN
Oppivelvollisuus/ opiskeluaika	X	X	X				Hankintasopimus määrää keston
Oppivelvollisuuden suorittaminen	X						1 §:n 3 momentti, 6 §:n 2 momentti
Poikkeava aloittaminen	X						Ei tarpeen
Koulutuspaikka	X						Määritellään tarjouspyynnössä ja sovitaan hankintasopimuksessa
Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön	X	X	X	X			EHDOTETAAN PYKÄLÄÄN
Oikeus saada opetusta	X	X	X	X			EHDOTETAAN PYKÄLÄÄN
Opetuksen maksuttomuus	X						Oppimateriaalikustannukset sisältyvät hankintahintaan, 1 §
Koulumatkat	X						Ei tarpeen
Majoitus	X						Ei tarpeen
Tapaturman hoito ja terveydenhoito	X						SÄÄDETÄÄN ERIKSEEN
Opiskelijan - Velv. osallistua opetukseen - Velv. suorittaa tehtävät - Velv. käyttäytyä asiallisesti	X X X	X X X	X X X	X X X			EHDOTETAAN PYKÄLÄÄN
Kurinpito	X	X	X	X			EHDOTETAAN PYKÄLÄÄN

1...1..5.

Opiskelijaksi hakeutuminen		X	X	X			6 §
Opiskelijaksi ottamisen perusteet		X	X	X		X	1—3, 6—7 §
Opintojen hyväksilukeminen		X	X	X			EHDOTETAAN PYKÄLÄÄN
Opiskelijoiden kuuleminen		X	X	X			EHDOTETAAN PYKÄLÄÄN
Opiskeluoikeuden menettäminen			X				EHDOTETAAN PYKÄLÄÄN
Opiskelijan salassapitovelvollisuus			X	X			EHDOTETAAN PYKÄLÄÄN
Opintososiaaliset edut		X	X	(X) Vain oppisopimus			9 luku, 10 luvun 3—5 §
Muut edut		X	X				10 luvun 2 §
				Sisältyvät lain 11 §:n viittaus-säännökseen	Laissa ei ole erillistä lukua opiskelijan oikeuksista ja velvoitteista	Laissa ei ole erillistä lukua opiskelijan oikeuksista ja velvoitteista	

9 §. *Koulutuksen keskeyttäminen.* Opiskelijan velvollisuuksia koskeva työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 10 § jaettaisiin kahtia siten, että koulutuksen keskeyttämisestä koskevat säännökset otettaisiin omaksi pykäläkseen ja niitä täsmennettäisiin.

Pykälän 1 momentiksi ehdotetaan työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 10 §:n 2 momenttia vastaava säännös. Sen mukaan koulutus katsottava keskeytyneeksi, jos opiskelija on ollut poissa koulutus- tai opetussuunnitelman mukaisesta koulutuksesta siten, ettei hän ilmeisesti kykene hyväksyttävästi suoriutumaan suunnitelman mukaisista opinnoista tai hän on muutoin olennaisesti laiminlyönyt opiskeluaan. Säännöstä täsmennettäisiin siten, että olennaiseksi laiminlyönniksi on aina katsottava luvaton poissaolo, joka on kestänyt yhdenjaksoisesti vähintään viisi opetuspäivää. Säännöstä sovellettaessa opetuspäivinä pidettäisiin myös harjoittelu- ja

1...1..5.

työssäoppimisjaksoja.

Koulutuksen keskeyttämiseen liittyvä päätöksentekomenettely säilytettäisiin perusteiltaan työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 10 §:n 3 momenttia vastaavana. Opiskelijan oikeusturvan vahvistamiseksi säännöksiä täsmennettäisiin ottamalla pykälän 2 momenttiin nimenomaiset säännökset siitä, että opiskelijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen koulutuksen keskeyttämistä koskevan päätöksen tekemistä, päätös on tehtävä kirjallisesti ja siitä viipymättä tiedotettava opiskelijalle.

Muutoksenhakukiellosta koulutuksen keskeyttämistä koskevaan päätökseen säädetäisiin 13 luvun 4 §:n 5 kohdassa.

10 §. *Koulutukseen liittyvä työssäoppiminen ja harjoittelu.* Pykälä on uusi. Käytännössä työssäoppimista ja harjoittelua on toteutettu niin, ettei sen järjestäjän ja opiskelijan välillä ole tehty työsopimusta. Opiskelijan asema on tällöin muistuttanut työharjoitteluun tai

muuhun jäljempänä 8 luvussa tarkoitettuun työmarkkinatoimenpiteeseen osallistuvan asemaa. Opiskelijan oikeusasemasta on vallinnut jonkin verran epäselvyyttä, koska tilannetta koskevia säännöksiä ei ole ollut. Esimerkiksi työneuvosto on aloitteessaan kiinnittänyt työministeriön huomiota siihen, että ”koulutuksen aikaisen työskentelyolosuhteen luonteesta tulisi säätää työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta koskevassa laissa ja mahdollisesti muissakin työhallinnon säädöksissä”.

Opiskelijan oikeuksien ja velvollisuuksien selkeyttämiseksi pykälässä säädettäisiin opiskelijan oikeusasemasta ja vakuutusturvasta tilanteissa, joissa työsopimusta ei ole tehty. Tällöin opiskelijan oikeusasemaa koskevat keskeiset säännökset vastaisivat 8 luvussa tarkoitettuihin työmarkkinatoimenpiteisiin osallistuvaan sovellettavia säännöksiä.

Työmarkkinatoimenpiteiden osalta toimenpiteen päivittäinen enimmäiskesto on rajattu enintään kahdeksaksi tunniksi. Vastaavaa rajoitusta sovellettaisiin myös työssäoppimisen ja harjoittelun ajalta. Eräillä ammattialoilla (esimerkiksi kuljetus ja terveydenhoito) työaikajärjestelyt voivat olla sellaiset, että enimmäiskeston päiväkohtainen tarkastelu olisi ongelmallista. Tämän vuoksi päivittäinen enimmäiskesto voisi tasoittua kahdeksaan tuntiin erityisen tasoittumisjakson aikana. Tasoittumisjakson käyttämiselle tulisi olla erityiset perusteet ja asia tulisi lisäksi kirjata koulutuksen hankintasopimukseen.

Ehdotetut säännökset eivät luonnollisestikaan estäisi tekemästä työsopimusta ja siten järjestämästä työssäoppimis- tai harjoittelujaksoa palkkatyönä, jolloin tämän pykälän säännökset sen 1 momentin mukaan eivät tulisi sovellettaviksi.

11 §. *Ammatinvalinta ja urasuunnittelu.* Pykälässä säädettäisiin ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalveluiden tavoitteista, niiden antamisesta ja niihin liittyvistä tukitoimenpiteistä. Pykälään on tehty sanonnallisia muutoksia, mutta asiasisällöltään se vastaisi työvoimapalvelulain 7 §:ää sekä työvoimapalveluasetuksen 8 §:ää.

12 §. *Koulutus- ja ammattitietopalvelu.* Pykälä vastaisi asiasisällöltään työvoimapalvelulain 9 §:ää ja työvoimapalveluase-

tuksen 9 §:ää.

13 §. *Ammatillinen kuntoutus.* Ammatillisen kuntoutuksen tavoite ja palvelut määriteltäisiin asiallisesti työvoimapalvelulain 10 §:ää vastaavasti, täydennettynä nykyisen työvoimapalveluasetuksen 10 §:ssä olevilla säännöksillä.

Työolosuhteiden järjestelytuella tarkoitetaan pykälän 2 momentissa työkoneisiin, työmenetelmiin tai työpaikan ulkoisiin olosuhteisiin tehtävistä muutoksista tai järjestelyistä aiheutuneiden kustannusten korvausta työnantajalle. Työvoimatoimisto voisi myöntää tuen, jos vajaakuntoisen työhönsijoittuminen tai työn säilyttäminen sitä edellyttää. Työolosuhteiden järjestelytuesta säädetään nykyisin työvoimapalvelulain 13 §:ssä ja työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annetun asetuksen 4 luvussa.

14 §. *Vakuutusturva.* Henkilöasiakkaan vakuutusturvaa tapaturman, ammattitautin ja vahingonkorvausvastuun varalta ehdotetaan laajennettavaksi edellä todettujen tukitoimenpiteiden ja 8 luvun mukaisten työmarkkinatoimenpiteiden lisäksi koskemaan myös työnhakuvalmennukseen osallistuvaa. Työnhakuvalmennuksella tarkoitetaan 4 luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa ehdotettua henkilöasiakkaan työnvälityspalveluna oma-toimisen työnhaun tueksi annettavaa koulutusta ja muuta valmennusta. Muutoin pykälä vastaa asiasisällöltään työvoimapalvelulain 13 a §:ää ja työmarkkinatuesta annetun lain 9 §:ää, jota sovelletaan työllisyyslain 17 §:n 4 momentin viittaus-säännöksen nojalla myös työelämävalmennukseen osallistuvaan työllistämistuen saajaan. Muutoksenhausta tapaturman tai ammattitautin korvaamista koskevaan valtiokonttorin päätökseen säädettäisiin 13 luvun 3 §:ssä.

15 §. *Tukitoimenpiteitä koskeva asetuksen-antovaltuus.* Edellä tarkoitetuista ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalveluja saavan henkilön soveltuvuuden sekä koulutus- ja työvaihtoehtojen selvittämiseksi sekä vajaakuntoisten työhön sijoituksen ja työssä pysymisen tukitoimenpiteitä on nykyisin säädetty työvoimapalvelulain 23 §:n nojalla asetuksilla. Toimenpiteiden järjestämisestä sekä niihin liittyvistä harkinnanvaraisista

etuksista ja korvauksista säädettäisiin edelleen valtioneuvoston asetuksella. Pykälään ehdotetaan tätä ja 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua työolosuhteiden järjestelytukea koskeva yksilöity asetuksenantovaltuus.

7 luku. Työllistymisen edistäminen työllisyysmäärärahojen avulla

Luvussa säädettäisiin työllistämistuesta sekä valtion virastolle ja laitokselle henkilöstön palkkaamiseen osoitettavista työllisyysmäärärahoista. Työllisyysmäärärahoista investointeihin, muuhun työllistymisen edistämiseen ja työllisyystyöohjelmasta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella, johon siirrettäisiin nykyiset investointeja koskevat työllisyyslain säännökset.

Työnantajalle palkkauskustannuksiin myönnettävästä työllistämistuesta samoin kuin henkilön toimeentulon turvaamiseksi myönnettävästä työllistämistuesta säädettäisiin nykyistä kattavammin lailla. Lakiin on otettu useita nykyisin työllisyysasetuksessa olevia säännöksiä. Tukien edellytyksiä, määrää ja kestoja koskevat säännökset on ryhmitelty ja jaettu uudelleen nykyistä johdonmukaisempiin kokonaisuuksiin. Lakiin otettaisiin työllistämistukien keskeiset myöntämisedellytykset. Eräistä poikkeuksista säädettäisiin laissa olevan asetuksenantovaltuuden perusteella edelleen valtioneuvoston asetuksella. Sääntelytapa vastaa työttömyysturvalakiesityksessä omaksuttua tapaa, jonka mukaan muun muassa työttömyyspäivärahan työssäoloehdosta eräillä työaikajärjestelyiltään poikkeavilla aloilla säädetään pääsäännöstä poikkeavasti asetuksella. Työllistämistuen osalta asetuksella säädettävät poikkeukset liittyisivät työllistämistuen yhteensovittamiseen muiden valtion tukien kanssa sekä tuen enimmäismaksuaikaan.

Asiasisällöltään ehdotukset vastaavat nykyisiä säännöksiä ja käytäntöä. Ikään-tyneitä pitkään työttömänä koskevaa työllistämismahdollisuutta koskevia säännöksiä kuitenkin muutettaisiin. Muutokset johtuisivat työttömyysturvalakiesityksessä ehdotetuista työttömyyspäivärahan enimmäiskestoista ja päivärahaoikeuden uudistamiseen liittyvää työssäoloehdosta koskevista muutok-

sista.

1 §. *Työllistämistuki työnantajalle.* Pykälän 1 momentissa olisi perussäännös työnantajalle myönnettävästä työllistämistuesta. Tuen avulla edistettäisiin työttömän työnhakijan työllistymistä ja parannettaisiin työmarkkinoille sijoittumisen edellytyksiä. Säännös olisi lain tasolla uusi, mutta vastaa työllisyysasetuksen 29 §:n 1 momentin ensimmäistä virkettä, jota työllisyysasetuksen 37 §:n viittaussäännöksen nojalla on sovellettu myös valtion virastoille ja laitoksille osoitettaviin määrärahoihin. Niistä säädettäisiin 4 §:ssä.

Yhdistelmätuen tarkoituksena on lisätä työttömyyden dynamiikkaa sellaisessa työttömyyden vaiheessa, jolloin kyseisten työttömien työllistyminen muutoin on epätodennäköistä. Sen lisäksi, että yhdistelmätuen myöntämisen edellytyksenä on pääsääntöisesti noin kaksi vuotta kestänyt työttömyys, sen avulla järjestetään työtä ensisijaisesti työmarkkinatukeen oikeutetuille, jotka eivät yhdistelmätuen käyttöön oikeuttavan työttömyytensä aikana ole olleet työssä tai joiden työssäolo on ollut vähäistä ja satunnaista, ja joita ei ole työllistetty työllistämistuen avulla. Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan yhdistelmätuen tavoitetta ja etusijajärjestystä koskeva nykyinen työllisyysasetuksen 29 §:n 2 momentin säännös.

Tuella järjestettävän työn tarkoituksena on tukea työhönsijoittumista saadun työkokeumuksen kautta, parantaa työttömien ammatitaitoa ja osaamista, edistää pitkään työttömänä olleiden työnhakijoiden paluuta työmarkkinoille, yhdessä muiden työllistymistä edistävien palvelujen ja toimenpiteiden kanssa parantaa työttömien työllistymismahdollisuuksia ja sopeutumista työelämän rakenteellisiin muutoksiin sekä ehkäistä työttömien syrjäytymistä työmarkkinoilta. Pykälän 3 momentti vastaisi työllisyysasetuksen 29 §:n 1 momentissa lueteltuja tavoitteita, jotka ovat myös yhdistelmätuella järjestettävän työn tavoitteina.

Pykälän 4 momentin mukaan työvoimatoimisto voisi tukea myöntäessään asettaa tuen saamiselle työllistettävän ja sen tarkoituksen toteuttamisen kannalta muitakin kuin laissa tai asetuksessa säädetyjä, tarpeellisia ehtoja. Vastaava säännös olisi

työmarkkinatoimenpiteiden osalta 8 luvun 4 §:n 2 momentissa. Työllistämistukeen liitettävän koulutuksen ja muun vastikkeellisuuden tärkeyteen on kiinnitetty huomiota useassa yhteydessä, muun muassa valmisteltaessa toimia elinikäisen oppimisen edistämiseksi sekä Suomen vuoden 2002 kansallisessa työllisyysohjelmassa (NAP). Momentin nojalla asetettavat ehdot voivat hyvin liittyä tämän tavoitteen toteuttamiseen.

2 §. *Työnantajaan liittyvät työllistämistuen edellytykset.* Työllistämistukea voitaisiin työllisyysasetuksen 29 §:n 1 momenttia vastaavasti myöntää kunnalle, kuntayhtymälle ja yhteisölle sekä muulle työnantajalle. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työllistämistuen rajoituksista, jotka ovat tarpeen työllistämistukea hakevan työnantajan palveluksessa olevien muiden työntekijöiden aseman ja avoimien työmarkkinoiden ensisijaisuuden turvaamiseksi sekä kilpailun vääristymien estämiseksi. Asiasisällöltään rajoitukset vastaisivat työllisyysasetuksen 30 §:n 1 momentin 2—6 kohdassa olevia ja yhdistelmätukeen työmarkkinatuesta annetun lain 12 a §:n 4 momentin viittaussäännöksen nojalla sovellettavia rajoituksia. Rekisteröidylle puolueelle, sen piirijärjestölle tai paikallisyhdistykselle ei sanotun työllisyysasetuksen säännöksen 7 kohdan mukaan myönnetä työllistämistukea. Rajoitus ei koske työmarkkinatoimenpiteitä. Säännökset yhtenäistettäisiin poistamalla mainittu rajoitus työllistämistuesta, koska rajoitukselle ei ole työvoimapolitiittisia perusteita.

Ehdotetun 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää poikkeuksista 2 momentin 3 ja 4 kohdassa säädettyihin edellytyksiin. Nykyistä vastaavasti tarkoituksena olisi asetuksella säätää, että pitkäaikaistyötön voitaisiin palkata yritykseen työllistämistuella vuorottelupaapaan ajaksi, vaikka työpaikan arvioitaisiin muutoinkin täyttyvän. Samoin valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin, että 2 momentin 4 kohdan tarkoittamana työllistettävän henkilön palkkaamiseen tai työllistämisen edistämiseen tarkoitettuna muuna valtion tukena ei pidettäisi ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettua oppisopi-

muksen perusteella työnantajalle maksettavaa koulutuskorvausta eikä yhdistelmätukena maksettavaa työmarkkinatukea. Yhdistelmätukea myönnettäessä työnantajan saamaa Raha-automaattiyhdistyksen avustusta ja veikkausvaroista maksettavaa avustusta ei pidettäisi tällaisena valtion tukena. Yhdistelmätuki ei kuitenkaan yhdessä oppisopimuskoulutuksesta maksettavan koulutuskorvauksen, Raha-automaattiyhdistyksen avustuksen tai veikkausvaroista maksettavan avustuksen kanssa edelleenkään saisi ylittää työnantajalle henkilön palkkauksesta aiheutuvia kustannuksia

3 §. *Työsuhteeseen liittyvät työllistämistuen edellytykset.* Pykälän 1 momentti on uusi. Siihen ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan työllistämistuen myöntäminen edellyttää, että työnantaja sitoutuu maksamaan työllistetylle työehtosopimuksen mukaisen palkan, tai jollei työehtosopimusta ole, sellaisesta työstä maksettavan tavanomaisen ja kohtuullisen palkan.

Työllisyysasetuksen nykyisen 30 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti pykälän 2 momentissa säädettäisiin, ettei työllistämistukea myönnetä, jos työsuhde on alkanut ennen kuin tuen myöntämisestä on tehty päätös.

Kunta voisi sijoittaa työllistämistuella työllistetyn pitkäaikaistyöttömän muun työn järjestäjän tehtäviin, ei kuitenkaan yritykseen nykyisin valtioneuvoston asetuksella säädettyin edellytyksin. Tätä koskeva asetuksenantovaltuus ehdotetaan 3 momenttiin. Säännösten täsmentämiseksi momentissa olisi muita työnantajatahoja koskeva rajoitus, jonka mukaan työllistettyä ei saa sijoittaa edelleen. Tavoitteena on kuitenkin laajentaa edelleensijoittamisen mahdollisuutta niin sanottujen työpajojen osalta. Tämän vuoksi asetuksenantovaltuudessa otettaisiin huomioon myös muut työpajan ylläpitäjät.

Pääsääntöisesti yritykselle voidaan myöntää työllistämistukea vain toistaiseksi voimassa olevan työsuhteen perusteella, toisin sanoen työhön, josta on tehty työsopimuslain 1 luvun 3 §:n mukaisesti toistaiseksi voimassa oleva työsopimus. Ehdosta säädettäisiin 4 momentissa työllisyysasetuksen 31 §:n 1 momenttia vastaavasti. Momentin 1—5 kohdaksi ehdotettavat poikkeukset, jolloin

toistaiseksi voimassaolevaa työsopimusta ei vaadittaisi, vastaavat työllisyysasetuksen 31 §:n 2 momentin säännöksiä.

4 §. *Valtion virastolle tai laitokselle osoitettavat määrärahat.* Valtion virastolle tai laitokselle voidaan osoittaa työllisyysmäärärahoja henkilöstön palkkaamiseen samassa tarkoituksessa ja pääosin samoin edellytyksin kuin työllistämistukea myönnetään muulle työnantajalle. Työllisyysmäärärahoista suoritetaan tällöin työllistetyn palkkauskustannukset kokonaisuudessaan sekä lisäksi osoitetaan määrärahoja työn järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin sen mukaan kuin valtioneuvosto päättää. Määrärahojen osoittamista ja niillä maksettavia kustannuksia koskevat säännökset siirrettäisiin työllisyysasetuksen 37 ja 38 §:stä lakiin.

Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan työllisyysasetuksen 38 §:ää vastaava säännös työajasta. Sen mukaan määrärahoja valtion virastoille tai laitoksille osoitettaisiin koko-aikatyön tai sellaisen työn järjestämiseen, jonka työaika on vähintään 85 prosenttia alan säännöllisestä työajasta.

5 §. *Työllistämistuki toimeentulon turvaamiseksi.* Pykälän 1 momentissa olisi perussäännös työllistämistuen myöntämisestä yksityisen henkilön toimeentulon turvaamiseen ja hänen omaehtoisen työllistymisensä tukemiseksi. Momentti vastaisi työllisyyslain 17 §:n 1 momenttia, jota on täsmennetty ottamalla tukimuotojen keskeiset myöntämisedellytykset lakiin. Yrittäjäksi ryhtyvälle myönnettävän työllistämistuen edellytykset vastaavat työllisyysasetuksen 42 §:ää ja työelämävalmennuksen edellytykset työllisyysasetuksen 45 §:ää. Yrittäjäksi ryhtyvälle myönnettävästä työllistämistuesta käytettäisiin yleisessä kielenkäytössä vakiintunutta käsitettä starttiraha.

Osa-aikaisten työntekomahdollisuuksien lisäämisestä työllistämistuen avulla säädetäisiin 2 momentissa. Osa-aikaisän edellytykset vastaisivat työllisyysasetuksen 50 §:ää. Säännöstä täydennettäisiin informatiivisella viittauksella vuorotteluvapaaseen. Toimeentulon turvaamiseksi tarkoitetun työllistämistuen määrään ja keston sovellettaisiin mitä jäljempänä 9 ja 11 §:ssä säädetään. Tuen myöntämisedellytyksistä säädetäisiin pykälän 2 momentin nojalla

tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tukeen oikeuttavista korvauspäivistä säädetäisiin tarkemmin 10 §:n 4 momentin nojalla.

6 §. *Alueelliset näkökohdat ja aluevelvoite.* Pykälän 1 momentti vastaisi asiasisällöltään alueellisia näkökohtia koskevaa työllisyyslain 19 §:ää, kunnan työllistämisvelvollisuuden rajoitusta koskeva 2 momentti työllisyyslain 20 §:ää ja 3 momentti työllisyyslain 21 §:n 1 momentin alkuosaa. Olennainen alueellinen työttömyyden ero sekä määrärahojen käyttö määriteltäisiin edelleen valtion talousarviossa.

Työttömyyden alueellisia eroja tarkastellaan työllisyyslain 19 §:n mukaan työssäkäyntialueittain, jotka työministeriö määrittelee erikseen työllisyyslain 2 a §:n 4 kohdan nojalla ministeriön asetuksella. Työssäkäyntialueen käsite poikkeaa tässä yhteydessä tavoitteiltaan ja sisällöltään työttömyysturvalaissa säädetystä työssäkäyntialueesta. Myös käytännössä työllisyyslain mukaisiin alueellisiin eroihin liittyvät työssäkäyntialueet ja työttömyysturvalain mukaiset työssäkäyntialueet poikkeavat toisistaan. Aluevelvoitteen työssäkäyntialueet on määritelty työministeriön määräyksellä (M 4/94) Lainsäädäntöä selkeytettäisiin siten, että käsitteellä työssäkäyntialue tarkoitettaisiin 1 luvun 7 §:n määritelmän mukaisesti työttömyysturvalain perusteella määriteltävää aluetta. Alueellisten työttömyyserojen määrittelyyn käytettävää aluetta kutsuttaisiin laissa työmarkkina-alueeksi. Työmarkkina-alueet muodostuisivat kokonaisista kunnista. Työministeriön asetuksella on tarkoitus määritellä työmarkkina-alueet samoin periaattein kuin mainitussa ministeriön määräyksessä. Asetusta valmisteltaessa kuullaan muun muassa Suomen Kuntaliittoa.

7 §. *Kuntoutus- koulutus- tai työntekomahdollisuuden järjestäminen.* Työllisyyslain 18 §:n mukaan ikääntyneellä pitkään työttömänä olleella on oikeus työllistymistään edistävään kuntoutukseen, koulutukseen tai työntekomahdollisuuteen, jos hänen oikeutensa työttömyyspäivärahaan päättyy työttömyysturvalaissa säädetyn 500 päivän enimmäismaksuajan johdosta hänen täytettyään 55 vuotta, mutta ennen kuin hän

täyttää 57 vuotta. Säännös liittyy työttömyysturvan kokonaisuudistukseen, joka tuli voimaan vuoden 1997 alusta. Silloin työttömyyspäivärahan saamisedellytyksiä muutettiin muun muassa siten, että oikeus 500 maksupäivän jälkeen maksettaviin lisäpäiviin edellytti, että 500 päivän enimmäisaika täyttyi henkilön täytettyä 57 vuotta. Vastaava aiempi alaikäraja oli 55 vuotta.

Kuntoutus- koulutus- tai työntekomahdollisuuden järjestämistä koskevat säännökset ja asetuksenantovaltuus ehdotetaan pykälän 1 ja 3—6 momentiksi pääosin työllisyyslain 18 §:n 1, 2 ja 5 momenttia vastaavina.

Nyt työttömyysturvalakiesityksessä työttömyyspäivärahan enimmäiskesto koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että työnhakijalla olisi oikeus saada työttömyyspäivärahaa sen kuukauden loppuun, jolloin hän täyttää 65 vuotta, jos hänellä on 500 päivän enimmäisajan täyttyessä työhistoriaa vähintään 5 vuotta viimeksi kuluneen 15 vuoden aikana ja hän on täyttänyt 59 vuotta. Muutos tulisi koskemaan henkilöitä, jotka ovat syntyneet vuonna 1950 tai sen jälkeen. Lisäksi työttömyyspäiväraha-oikeuden uusimisen edellytyksenä olevaa työssäoloehdotetaan mainitussa esityksessä lyhennettäväksi kahdeksaan kuukauteen eli 34 viikkoon.

Työttömyyspäiväraha-oikeutta koskevia muutoksia vastaavasti ehdotetaan, että vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneelle työttömälle työnhakijalle turvataan mahdollisuus työllistymistä edistävään kuntoutukseen tai koulutukseen, jos hänen oikeutensa työttömyyspäivärahaan päättyy työttömyysturvalaissa säädetyn enimmäismaksuajan johdosta hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 59 vuotta. Säännös ehdotetaan pykälän 2 momentiksi.

Työttömyyspäivärahan työssäoloehtoon ehdotettuja muutoksia vastaavasti kunnan velvollisuus järjestää työntekomahdollisuus lyhenisi kahdeksaan kuukauteen nykyistä työttömyysturvan työssäoloehdotta vastaavan kymmenen kuukauden sijasta. Kotikunnalla tarkoitettaisiin edelleen kotikuntalain 2 §:n mukaista henkilön kotikuntaa.

Työllistämismäärätyksen perusteella järjestettävän työn työaikaa koskeva säännös

otettaisiin 5 momentiksi. Nykyistä vastaavasti kunnan tulisi järjestää kokoaikatyötä. Säännöstä täsmennettäisiin kuitenkin siten, että työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavalle järjestettävä työ voisi olla myös osaikatyötä. Työllistämismäärätyksen tarkoituksen toteuttamiseksi työn tulisi tällöinkin olla työttömyyspäivärahan työssäoloehdon täyttävää.

8 §. *Työllistämismäärätyksen rajoitukset ja lakkaaminen.* Jos henkilö jättää hakematta työttömyyspäivärahaa tai muutoin saa aikaan sen, ettei työttömyyspäivärahan enimmäisaika täyty ennen 7 §:n 1 momentin mukaista 55 vuoden tai sen 2 momentin mukaista 57 vuoden ikää, ei hänellä ole 7 §:n nojalla oikeutta työllistymistään edistävään kuntoutukseen, koulutukseen tai työntekomahdollisuuteen. Pykälän 1 momentin säännös vastaisi asiasisällöltään työllisyyslain 18 §:n 3 momenttia.

Pykälän 2 momentti työllistämismäärätyksessä vähentävästä työstä ja 3 momentti kunnan työllistämismäärätyksen lakkaamisesta vastaisivat työllisyyslain 18 §:n 4 momenttia ja 18 a :ää, kuitenkin siten, että työttömyysturvalakiesityksessä oleva ehdotus työttömyyspäiväraha-oikeuden uudistamiseen liittyvän työssäoloehdon lyhentämisestä kahdeksaan kuukauteen on otettu huomioon.

9 §. *Työllistämismäärä.* Työllistämismäärä voidaan myöntää työvoimatoimiston harkinnan mukaan siten, että sitä myönnetään vähintään normaali työllistämismäärä on normaali työllistämismäärä korotettuna 80 prosentilla. Vaihteluväliä (19,85—35,72 euroa päivältä) sovelletaan myönnettäessä sekä tukea työnantajalle että tukea toimeentulon turvaamiseen. Kunnalla on kuitenkin aina oikeus saada normaali työllistämismäärä 80 prosentilla korotettuna työllistämismäärätyksen nojalla järjestetyn kokoaikatyön palkkauskustannuksiin. Pykälän 1 momentissa olisi työllisyysasetuksen 34 §:n 1 momenttia, 44 §:ää ja 47 §:n 1 momenttia sekä työllisyyslain 21 §:n 3 momenttia vastaavat säännökset työllistämismäärästä.

Työllistämismäärästä on nykyisin säädetty eräitä poikkeuksia. Niitä vastaavasti yhdistelmätuen määrästä säädetäisiin 2

momentissa ja osa-aikalisän määrästä 4 momentissa. Pykälän 2 momentin mukaan yhdistelmätukea voidaan myöntää täysimääräisen työmarkkinatuen lisäksi enintään normaali työllistämistuki. Työttömyysturvalakiesityksessä ehdotetussa yhdistelmätukikokeilussa työllistämistukiosuutta ei myönnettäisi. Momentti vastaa asiasisällöltään työmarkkinatuesta annetun lain 12 a §:n 3 momentin toista virkettä ja työllisyysasetuksen 34 §:n 1 momentin toista virkettä sekä työttömyysturvalakiesityksen 7 luvun 11 §:ää.

Pykälän 3 momentissa olisi työllistämistuen ja yhdistelmätuen kattosääntö sekä palkkauskustannusten määritelmä nykyistä työmarkkinatuesta annetun lain 12 b §:n 2 momenttia vastaavina.

Työllisyysasetuksen 54 §:n 1 momentin mukaan osa aikalisa on 50 prosenttia työnantajan ilmoittamasta osa-aikatyöhön siirtyneen työntekijän kokoaikatyön ja osa aikatyön palkan erotuksesta. Säännös ehdotetaan otettavaksi 4 momenttiin. Työllistämistuen korottamisesta sekä kokoaikatyön ja osa-aikatyön palkan erotuksen määrittelystä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

10 §. *Tukeen oikeuttava työaika ja korvauspäivät.* Pykälään olisi koottu työllistämistukeen oikeuttavaa työaikaa koskevat, lainsäädännössä nykyisin hajallaan olevat säännökset. Pykälän 1 momentti, jonka mukaan normaali tai korotettu työllistämistuki voitaisiin myöntää täysimääräisenä työnantajalle työsuhteeseen, jonka työaika on palkanmaksukautta vastaavana ajanjaksona vähintään 85 prosenttia alan säännöllisestä työajasta, vastaa työllisyysasetuksen 34 §:n 3 momentin alkuosaa. Työnantajalle myönnettävän työllistämistuen korvauspäiviä koskeva 4 momentti vastaa työllisyysasetuksen 34 §:n 4 momenttia.

Normaali työllistämistuki voitaisiin kuitenkin osana yhdistelmätukea myöntää täysimääräisenä osa-aikatyöhön. Asiaa koskeva 2 momentti vastaa työmarkkinatuesta annetun lain 12 a §:n 1 momentin viimeistä virkettä ja työllisyysasetuksen 34 §:n 3 momentin viimeistä virkettä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työaikaa koskevista poikkeuksista kunnan

työllistäessä henkilön työllistämistä tai aluevelvoitteen perusteella. Työllistämistä velvollisuuden perusteella järjestettävän työn tulee 7 §:n 5 momentin mukaan olla koko-aikatyötä, paitsi jos työllistettävä saa työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä. Kunnalle maksettaisiin täysimääräinen 80 prosentilla korotettu työllistämistuki työllistämistä velvoitteen perusteella järjestettyyn kokoaikatyöhön. Aluevelvoitteen perusteella täysimääräinen työllistämistuki voitaisiin myöntää työhön, jonka työaika palkanmaksukautta vastaavana ajanjaksona on vähintään 75 prosenttia alan säännöllisestä työajasta. Tältä osin momentti vastaisi asiallisesti työllisyyslain 21 §:n 2 momenttia ja sen 1 momentin asetuksenantovaltuutta kunnalle myönnettävästä korotetusta työllistämistuesta.

Pykälän 4 momentissa määriteltäisiin palkkauskustannuksiin myönnettävän työllistämistuen korvauspäivät nykyistä vastaavasti. Sairausvakuutuslain mukaisten etuuksien vaikutusta työllistämistuen maksamiseen muutettaisiin kuitenkin siten, että työnantajan oikeus saada etuutta estäisi työllistämistuen maksamisen. Nykyisessä työllisyysasetuksessa edellytetään, että työnantaja saa mainittua etuutta.

Toimeentulon turvaamiseksi myönnettävän työllistämistuen korvauspäivistä säädettäisiin 5 momentissa. Pääsääntö, jonka mukaan tukea maksetaan enintään viideltä päivältä viikossa, ehdotetaan myös tältä osin lakiin. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin toimeentulon turvaamiseen tarkoitettuun tukeen oikeuttavista korvauspäivistä.

11 §. *Tuen kesto.* Pykälään koottaisiin säännökset työllistämistuen enimmäiskestosta nykyisiä lakeja ja asetuksia vastaavina. Työllisyysasetuksen 35 §:n 1 momentin pääsääntö, jonka mukaan työllistämistukea voidaan myöntää henkilöä kohden enintään 10 kuukaudeksi kerrallaan, ehdotetaan 1 momenttiin. Rajoitusta ei sovellettaisi oppisopimuskoulutukseen, johon samoin kuin nykyään voitaisiin myöntää tukea koko oppisopimuksen ajaksi.

Kuntaa koskevan aluevelvoitteen perusteella työtön työllistettäisiin enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Ehdotettu 2

momentti vastaa työllisyyslain 21 §:n 4 momenttia.

Työttömyysturvalakiesityksen 9 luvun 7 §:n 3 momentissa säädettäisiin yhdistelmätuen enimmäiskestosta, johon tämän pykälän 3 momentissa viitattaisiin. Nykytilaa vastaavasti yhdistelmätuki voitaisiin määrätä maksettavaksi työnantajalle enintään 24 kuukaudeksi henkilöä kohti. Työllistämistukeen yhdistettynä työmarkkinatuki voitaisiin kuitenkin määrätä maksettavaksi työnantajalle enintään 12 kuukaudeksi henkilöä kohti. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin työllistämistuen myöntämisestä uudelleen saman henkilön työllistämiseen tai toimeentulon turvaamiseen sekä palvelukokonaisuudesta ja sen enimmäiskestosta. Momenttiin ehdotetaan lisäksi otettavaksi asetuksenantovaltuus, jonka nojalla valtioneuvoston asetuksella voitaisiin erityisestä syystä pidentää erityisestä tuen enimmäiskesto enintään 24 kuukauteen. Voimassa olevan työllisyysasetuksen mukaan työllistämistuella voidaan työllistää vajaakuntoinen ja työnsuunnittelija enintään 24 kuukaudeksi kerrallaan ja myöntää osa-aikalisää enintään 12 kuukaudeksi. Työnsuunnittelijalla tarkoitetaan työllisyysasetuksessa henkilöä, jonka valtion virasto tai laitos, kunta, yhdistys tai säätiö on palkannut työllisyysmäärärahoihin suunnittelemaan ja järjestämään työttömille sopivia työ- ja koulutuspaikkoja sekä muita työllistymistä edistäviä toimenpiteitä.

12 §. *Lisätuki.* Kunnan oikeus saada lisätukea vastaisi työllisyyslain 21 §:n 3 momenttia.

13 §. *Työllisyysmäärärahoja koskeva asetuksenantovaltuus.* Pykälään ehdotetun asetuksenantovaltuuden nojalla asetuksen antaisi valtioneuvosto. Pykälän 1 kohdan mukaan investointeihin myönnettävästä valtionavusta ja niistä investointeihin osoitettavista määrärahoista säädettäisiin asetuksella. Tällöin työllisyyslain 14 ja 15 §:n säännökset valtionavun määrästä ja työllisyysmäärärahojen käytön eräistä edellytyksistä siirrettäisiin asetukseen. Pääosa investointeja samoin kuin kohdassa tarkoitettua työllisyystyöohjelmaa koskevista säännöksistä on nykyisin työllisyysasetuksen 2 luvussa. Nykyistä vastaavasti pykälän 2 ja 3 kohdan nojalla annettavalla asetuksella säädettäisiin työllisyystyöohjelmasta ja

työllisyysmäärärahojen käyttämisestä muihin työllisyyden edistämiseen. Tällaista muuta työllisyyden edistämistä toteutetaan nykyisin esimerkiksi työllisyysasetuksen 4 luvun mukaisella projektituella ja sen 11 luvun mukaisella omatoimisuusavustuksella. Työllisyyslain 17 §:ää vastaavasti valtioneuvoston asetuksella voitaisiin valtion talousarvion rajoissa säätää myös työllistämistuen myöntämisestä toimeentulon turvaamiseksi muussa kuin 5 §:n tarkoituksessa.

8 luku. Työmarkkinatoimenpiteet

Säännökset työpaikalla ilman työsuhdetta järjestettävistä työllistymistä edistävästä toimista ovat hajallaan eri laeissa. Ammatinvalinnanohjauksen ja vajaakuntoisten työhönsijoituksen tukena järjestettävästä työkokeilusta säädetään työvoimapalvelulaissa, työmarkkinatukijärjestelmän piiriin kuuluvien nuorten työharjoittelusta työmarkkinatuesta annetussa laissa sekä työelämävalmennuksesta työllisyyslaissa ja työmarkkinatuesta annetussa laissa. Säännösten sijoittelu eri lakeihin on ainakin osittain perustunut toimenpiteisiin osallistuvalla maksettaviin etuuslajeihin.

Työkokeilua, työharjoittelua ja työelämävalmennusta koskevat säännökset ehdotetaan koottavaksi yhteen. Niistä käytettäisiin yhteisnimeä työmarkkinatoimenpiteet. Käsite työmarkkinatoimenpiteet perustuu esityksen johdanto-osassa kuvattuun selvitysmies Arajärven lakiluonnokseen, jossa sitä tosin käytettiin laajemmassa merkityksessä. Lisäksi työmarkkinatoimenpiteitä koskevaa terminologiaa ja eri toimenpiteitä koskevia säännöksiä ehdotetaan yhtenäistettäväksi siltä osin kuin poikkeamat eivät ole perusteltuja toimenpiteen erityisten tavoitteiden johdosta.

Ilman työsuhdetta työpaikalla toteutetaan lisäksi työvoimapolitiiseen aikuiskoulutukseen liittyvää harjoittelua ja työssäoppimistä. Niitä koskevat säännökset on edellä ehdotettu 6 lukuun.

1 §. *Työmarkkinatoimenpiteet.* Pykälän 1 momentissa olisi lueteltu työmarkkinatoimenpiteet, joita olisivat työpaikalla tapahtuva työkokeilu, työelämävalmennus ja

työharjoittelu. Työmarkkinatoimenpiteen järjestäjänä voisi olla valtio, kunta, kuntayhtymä, yhteisö, säätiö tai yksityinen elinkeinonharjoittaja. Säännös vastaa työvoimapalvelulain 13 b §:n 3 momentin säännöksiä ja työmarkkinatuesta annetun lain 7 §:n 1 momenttia sillä poikkeuksella, että työvoimapalvelulaissa ei nimenomaisesti ole mainittu kuntaa, kuntayhtymää ja säätiötä. Työmarkkinatoimenpiteeseen osallistuvan oikeusasemasta säädettäisiin 3 §:ssä.

Työmarkkinatoimenpiteeseen ohjaamisesta ja osoittamisesta ja työmarkkinatoimenpiteen tavoitteista säädettäisiin pykälän 2—4 momentissa siten, että 2 momentti koskisi työkokeilua, 3 momentti työharjoittelua ja 4 momentti työelämävalmennusta. Asiasisällöltään 2 momentti vastaisi työvoimapalvelulain 12 ja 13 §:ää. Ehdotettu 3 momentti vastaa työmarkkinatuesta annetun lain 6 §:n 1 momenttia ja 4 momentti työmarkkinatuesta annetun lain 6 §:n 2 momentin, työllisyyslain 17 §:n 1 momentin tavoitesäännöstä ja 4 momentin viittaussäännöstä sekä työllisyysasetuksen 45 §:n 1 momenttia. 2 §. *Työmarkkinatoimenpiteiden rajoitukset.* Pykälässä säädettäisiin työmarkkinatoimenpiteiden rajoituksista, joiden tarkoituksena on estää palkkatyöntekijöiden korvaamista työmarkkinatoimenpiteeseen palkatta osallistuvilla, estää toimenpiteen järjestäjän palveluksessa olevien palkkatyöntekijöiden aseman heikentymistä sekä ehkäistä yritysten välisen kilpailun vääristymistä. Pykälän 1 momentin 1—3 kohdan rajoitukset vastaisivat työelämävalmennuksen ja työharjoittelun rajoituksia, joista säädetään työmarkkinatuesta annetun lain 7 §:n 2 momentin 2—4 kohdassa ja työllisyysasetuksen 46 §:n 2—4 kohdassa.

Työmarkkinatuesta annetun lain 8 §:n 1 momentin 1 kohdan ja työllisyysasetuksen 46 §:n 1 kohdan mukaan työelämävalmennuksen tai työharjoittelun järjestäjänä ei voi toimia sellainen, jolla ei ole palveluksessaan työsuhteessa olevia työntekijöitä. Edellytyksen osalta eduskunnan työasiainvaliokunta on käsitellessään hallituksen toimintakertomusta todennut lausunnossaan (TyVL 7/2002 vp) vuoden 2001 työllisyyskertomusta koskien seuraavan: ”Saadun palautteen perusteella näyttää kuitenkin

tarpeelliselta, että työharjoittelua koskevista säännöksistä poistetaan vaatimus siitä, että työnjärjestäjän palveluksessa on myös muita työntekijöitä. Sama täsmennys tulee tehdä myös työkokeilua koskeviin säännöksiin.”

Valiokunnan kannanoton mukaisesti rajoitusta ei enää ehdoteta lakiin. Työttömän osallistuessa niin sanotun yksinyrittäjän järjestämään työmarkkinatoimenpiteeseen työvoimaviranomaisen tulee valiokunnan mainitussa lausunnossaankin toteaman mukaisesti erityisesti valvoa, että työtöntä kohdellaan säännösten mukaisesti eikä käytetä tavalla, josta aiheutuu työnjärjestäjälle kilpailua vääristävää etua.

Työvoimapalvelulain 13 b §:n 1 momentin mukaan työkokeilua ei voida järjestää työnantajalla, johon asiakas on työ- tai muussa palvelussuhteessa. Säännös otettaisiin ajanmukaistettuna ja täsmennettynä pykälän 2 momentiksi. Koska ei ole tarkoituksenmukaista, että muunkaan työmarkkinatoimenpiteen järjestäjänä toimisi työnantaja, johon henkilöasiakas on työsuhteessa, rajoitus ehdotetaan laajennettavaksi kosemaan myös työharjoittelun ja työelämävalmennuksen järjestämistä.

Työllistämistuen osalta 7 luvun 3 §:n 3 momentissa säädetään edelleen sijoittamisen kiellosta, jonka mukaan työnantaja ei saa sijoittaa työllistettyä edelleen muun työnantajan tehtäviin. Vastaava säännös ehdotetaan työmarkkinatoimenpiteiden osalta pykälän 3 momentiksi. Momentti on uusi. Työllistämistukea koskeva kunnan, yhdistyksen tai säätiön oikeus edelleen sijoittamiseen ei koskisi työmarkkinatoimenpiteitä. Voimassaolevan lainsäädännön mukaan eräät edellä mainitut rajoitukset eivät koske työkokeilua. Koska ei ole perustetta asettaa työkokeilua eri asemaan siltä osin kuin on kyse työmarkkinoiden ja elinkeinotoiminnan keskeisten pelisääntöjen turvaamisesta, pykälässä ehdotetut rajoitukset ehdotetaan laennettaviksi koskemaan myös työpaikalla tapahtuvaa työkokeilua.

3 §. *Oikeusasema ja vastuu työturvallisuudesta.* Työmarkkinatoimenpiteeseen osallistuva ei olisi työsuhteessa toimenpiteen järjestäjään eikä työvoimatoimistoon. Säännös vastaa työvoimapalvelulain 13 b §:n 1 momenttia, työmarkkinatuesta annetun lain

8 a §:n 1 momenttia ja työllisyyslain 17 §:n 2 momenttia.

Työmarkkinatoimenpiteen järjestäjä vastaisi 2 momentin mukaan edelleen toimenpiteeseen osallistuvan työturvallisuudesta. Viittaussäännöksissä on otettu huomioon uudistettu työturvallisuuslaki (738/2002), joka tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

4 §. *Sopimus työmarkkinatoimenpiteestä.* Pykälässä säädettäisiin työmarkkinatoimenpiteestä tehtävästä sopimuksesta, sopimukseen otettavista seikoista ja erityisehdoista. Lisäksi pykälän 3 momentissa säädettäisiin ilmoitusmenettelystä, jolla työmarkkinatoimenpidettä koskevasta sopimuksesta tiedotetaan työpaikan luottamusmiehelle tai muulle työntekijöiden edustajalle. Asiasisällöltään pykälä vastaisi työmarkkinatuesta annetun lain 8 §:n 1—4 momentin säännöksiä, joita työllisyyslain 17 §:n 4 momentin viittaussäännöksen nojalla on sovellettu myös sellaiseen työelämävalmennukseen, jonka perusteella henkilölle myönnetään työllistämistukea toimeentulon turvaamiseksi. Ehdotettu pykälä vastaa eräin täsmennyksin myös työkokeilua työpaikalla koskevaa työvoimapalvelulain 13 b §:n 3 momenttia ja sen 4 momentin kahta viimeistä virkettä.

Työmarkkinatuesta annetun lain 8 §:n 2 momentti sisältää asetuksenantovaltuuden, jonka mukaan sopimuksesta säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Kyseinen valtuus ehdotetaan tarpeettomana poistettavaksi.

5 §. *Sopimuksen enimmäiskesto.* Eri työmarkkinatoimenpiteiden enimmäiskestot poikkeavat toisistaan. Lisäksi enimmäiskestoista on säädetty poikkeuksia, ja enimmäisajan laskentaa määrittävät varsin monipolviset säännökset. Enimmäisaikojen laskentaa koskevia säännöksiä monimutkaistaa niiden tiivis sidos työttömyyspäivärahan enimmäisaikoihin ja työttömyyden perusteella maksetun työmarkkinatuen keston. Siksi työmarkkinatoimenpiteistä tehtävien sopimusten enimmäiskestoja koskevat säännökset koottaisiin yhteen ja erotettaisiin omaksi pykäläkseen. Pykälän 1 momentin pääsäännön mukaan työvoimatoimisto voisi tehdä työmarkkina-

toimenpidettä koskevan sopimuksen siksi ajaksi, jonka toimenpiteen tavoitteena olevan työmarkkinavalmiuksien edistämisen arvioidaan kestävän. Pääsääntö samoin kuin eri työmarkkinatoimenpiteitä koskevat aikamäärinä määritellyt enimmäisajat vastaavat työvoimapalvelulain 13 b §:n 4 momenttia, työmarkkinatuesta annetun lain 8 §:n 5 momenttia ja työllisyysasetuksen 47 §:n 1 momenttia.

Työmarkkinatukeen oikeutettua koskevat poikkeussäännökset ehdotetaan pykälän 2 momenttiin työmarkkinatuesta annetun lain 8 §:n 5 momenttia vastaavina. Pykälän 3 ja 4 momenttiin sisältyvät laskentasääntöihin ehdotetaan tehtäväksi sanonnallisia ja teknisiä muutoksia. Asiallisesti ne vastaavat työmarkkinatuesta annetun lain 8 §:n 6 momenttia.

III OSA. MUUT TUET, AVUSTUKSET JA ETUUDET

9 luku. Koulutustuki

Luvussa säädettäisiin Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan maksamasta koulutuksesta, jolla turvataan työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvan toimeentulo. Koulutustukea koskevat säännökset ehdotetaan lakiin pääosin työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 5 luvun säännöksiä vastaavina. Eräitä pitkiä ja useita säädösviittauksia sisältäneitä pykäläitä on kuitenkin ryhmitelty uudelleen.

Esitetyissä säännöksissä on otettu huomioon työttömyysturvalakiesityksistä seuraavat tekniset muutostarpeet sekä työttömyyspäivärahaa koskevien sisällöllisten muutosten vaikutukset.

1 §. *Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen opintososiaaliset etuudet.* Pykälän 1 momentissa olisi yleissäännös opiskelijan koulutusaikaisen toimeentulon turvaamisesta ja opintososiaalisten etuuksien järjestelmästä. Momentissa säädettäisiin myös työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 20 §:ää vastaavasti oikeudesta opintososiaalisiin etuuksiin silloin, kun Suomen viranomaisen hankkii työvoimapolitiittisen

aikuiskoulutuksen ulkomailta tai opiskelija osallistuu muun pohjoismaan viranomaisen asianomaisessa maassa järjestämään työllisyyttä edistävään koulutukseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 25 §:n 2 momenttia vastaavasti, ettei henkilöllä ole oikeutta etuuksiin jaksotettuna koulutuksena järjestetyn koulutuksen eri jaksojen väliajalta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:n 1 momenttia vastaavasti Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassojen tehtävästä opintososiaalisten etuuksien toimeenpanossa.

2 §. *Koulutustuki.* Koulutustukea koskeva säännös vastaa asiallisesti työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 §:n 3 momenttia ja 16 §:ää.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi ansiotuen ansio-osan maksamisesta korotettuna viittaamalla työttömyysturvalakiin. Työttömyysturvalakiesityksen mukaan nykyinen eroraha liitettäisiin osaksi työttömyysturvajärjestelmää siten, että ansio-päiväraha maksettaisiin korotettuna 130 päivän ajalta henkilölle, joka on irtisanottu tuotannollisista tai taloudellisista syistä. Lisäedellytyksenä on, että henkilöllä on vähintään 20 vuoden työhistoria ja että hän on ollut työttömyyskassan jäsenenä vähintään viisi vuotta. Työttömyyspäivärahan korotettu ansio-osa olisi 55 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta, ja niin sanottu ylitteprosentti olisi vastaavasti 32,5.

Koulutustuessa ansiotuen ansio-osa ehdotetaan maksettavaksi korotettuna samoin kuin ansiopäivärahassa. Edellytyksenä korotetun tuen maksamiselle olisi lisäksi, että koulutus alkaa lain tultua voimaan. Kannustavuuden edistämiseksi ei ansiotukeen kuitenkaan sovellettaisi työttömyyspäivärahassa noudatettavaksi ehdotettua 130 päivän enimmäis-aikaa. Opiskelijalla olisi enimmäisajan estämättä oikeus korotettuun tukeen koko sen ajan kun hän muutoin täyttää ansio-tuen ja sen ansio-osan saamisen edellytykset riippumatta työttömyyden kestosta koulutuksen alkaessa tai työttömyyspäivärahana maksetuista korotetuista ansio-osista. Tältä osin säännös vastaisi työttömyysturvalakiesi-

tyksen 10 luvun 5 §:n 2 momenttia, jossa säädetään työttömän omaehtoisen opiskelun tukena maksettavasta koulutuspäivärahasta.

3 §. *Oikeus koulutustukeen.* Perustuen, ansiotuen perusosan ja ansio-osan edellytyksiä koskeva pykälä vastaisi asiasisällöltään työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 §:n 1 ja 2 momenttia.

4 §. *Koulutustuen saamisen rajoitukset.* Pykälän 1 momentti vastaisi työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 19 §:ää, ja viikoittaista enimmäis-aikaa koskeva 2 momentti mainitun lain 24 §:n 1 momentin ensimmäistä virkettä.

5 §. *Vähennetty koulutustuki.* Työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 18 §:n säännökset ehdotetaan ryhmiteltäväksi uudelleen siten, että 1 momentissa olisi perussäännös vähennetystä koulutustuesta ja huomioon otettavista etuuksista, 2 momentissa säännös suojaosasta ja poikkeuksellisesta sovittelujaksosta sekä 3 momentissa säännös eräiden korvausten ja etuuksien jaksottamisesta. Lisäksi pykälään yhdistettäisiin 4 momentiksi työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 18 §:n 4 momentin säännökset kuukautta kohden lasketun etuuden muuttamisesta päiväkorvaukseksi ja päinvastoin.

Pykälän 3 momentissa tarkoitettua jaksotusta muutettaisiin yhdenmukaisesti työttömyysturvalakiesityksen kanssa siten, että korvaus tai taloudellinen etuus jaksotettaisiin ansiopäivärahan perusteena olevan palkan sijasta henkilön viimeisen työsuhteen palkan perusteella. Käytännössä jaksotus tulee harvoin sovellettavaksi, koska lomakorvauksia ei koulutustuen saajalla toisin kuin työttömyysetuuden saajalla lainkaan jaksoteta.

6 §. *Oikeus ansiotukeen.* Oikeus ansiotukeen ja sen ansio-osaan vastaisi työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 §:n 4 ja 5 momenttia.

10 luku. Ylläpitokustannusten korvaaminen

Luvussa säädettäisiin matka- tai muiden ylläpitokustannusten korvauksena henkilöasiakkaalle maksettavista etuuksista, joiden tavoitteena on tukea hänen työllistymistään,

koulutukseen hakeutumistaan ja alueellista liikkuvuutta. Etuuksia koskeviin säännöksiin ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia. Lakiin on otettu eräitä nykyisin asetustasoisia säännöksiä. Ylläpitokustannusten korvaamiseen tarkoitetuista etuuksista säädettäisiin edelleen yksityiskohtaisemmin valtioneuvoston asetuksella erityisesti silloin, kun kyseisen etuuden myöntäminen perustuu työvoimatoimiston harkintaan ja etuudella korvataan yksittäisiä matkoja tai sen taloudellinen merkitys muutoin on pienehkö. Ammatinvalinta ja urasuunnitteluun sekä ammatilliseen kuntoutukseen liittyvistä korvauksista säädettäisiin 6 luvun 15 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella.

1 §. *Liikkuvuusavustus.* Pykälässä säädettäisiin liikkuvuusavustuksesta työvoimapalvelulain 11 §:ää vastaavasti. Lainkohtaan on otettu nykyisin asetustasoiset koululaista ja opiskelijaa koskevat säännökset sekä maininta matkakustannuksista. Ne ovat nykyisin työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annetun asetuksen (1253/1993) 4 §:ssä.

Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan asetuksenantovaltuus, jonka nojalla avustuksen tarkemmista myöntämisedellytyksistä, korvattavista matkoista sekä matkojen korvauserusteista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

2 §. *Etudet ennen koulutuksen alkua.* Pykälän 1 momentin säännös etuuksista ennen työvoimapoliittisen koulutuksen alkua vastaa työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 14 a §:ää ja opiskelijavalinnan maksuttomuutta koskevaa 27 §:ää.

Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan omaehtoiseen koulutukseen hakeutuvan etuuksia koskeva, työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annetun asetuksen 11 §:n 1 momentin 5 kohtaa sekä 2 momenttia vastaava säännös.

Pykälän 3 momentin mukaan etuuksista ennen koulutuksen alkua säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

3 §. *Oikeus ylläpitokorvaukseen.* Pykälässä säädettäisiin Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan maksamasta ylläpitokorvauksesta muuttamatta sen saamisedellytyksiä tai suuruutta.

Viime vuosina henkilöasiakkaan, varsinkin

työttömän työnhakijan oikeutta ylläpitokustannusten korvauksiin on laajennettu ja samalla enenevästi siirrytty hallinnollisesti joustavaan menettelyyn, jossa koulutukseen tai työmarkkinatoimenpiteisiin osallistumisesta aiheutuvat matka- ja muut ylläpitokustannukset korvataan määrätyn suuruisella päiväkorpauksella. Ylläpitokorvauksen määrä on nykyisin 7 euroa päivältä ja korotetun ylläpitokorvauksen määrä on 14 euroa. Ylläpitokorvauksia koskevat säännökset ovat hajallaan eri laeissa ja asetuksissa.

Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvalla, koulutustukea tai työmarkkinatukea saavalla opiskelijalla sekä työmarkkinatuen saajalla, joka osallistuu työharjoitteluun tai työelämävalmennukseen, on laissa säädetyin edellytyksin oikeus ylläpitokorvaukseen ilman työvoimaviranomaisen harkintaa. Sen maksaa työttömyyskassa työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvalla, joka saa ansiotukea. Muutoin ylläpitokorvauksen maksaa Kansaneläkelaitos. Pykälä vastaisi työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 17 §:n 1 ja 2 momenttia sekä työmarkkinatuesta annetun lain 11 a §:ää.

Ylläpitokorvauksesta, jonka työvoimatoimisto voi myöntää työvoimapolitiittisen harkinnan perusteella, säädettäisiin 6 §:ssä. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla maksettavasta ylläpitokorvauksesta säädettäisiin työttömyysturvalaissa.

4 §. *Oikeus ylläpitokorvaukseen ulkomailla järjestettävässä työvoimapolitiittisessa aikuiskoulutuksessa.* Pykälä vastaa asiasisällöltään työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 17 §:n 3 momenttia.

5 §. *Ylläpitokorvauksen rajoitukset.* Ylläpitokorvauksen rajoitukset vastaisivat asiasisällöltään työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 19 a §:ää.

6 §. *Harkinnanvarainen ylläpitokorvaus.* Pykälä on uusi. Siihen koottaisiin työmarkkinatuesta annetun lain 11 §:n 2 momentissa, työllisyysasetuksen 48 §:ssä, työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annetussa asetuksessa sekä työnhakuvalmennukseen osallistuvien ylläpitokorvauksesta annetussa asetuksessa (1464/2001) olevat ylläpitokorvauksen määrää ja keskeisiä saamisedellytyksiä koskevat

säännökset niiden asiasisältöä muuttamatta. Koska ylläpitokorvausta maksettaisiin tavoitteiltaan ja järjestämistavaltaan toisistaan poikkeavien toimenpiteiden perusteella, valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin pykälän 3 momentin mukaan harkinnanvaraisen ylläpitokorvauksen edellytyksistä ja 7 §:ään ehdotettavan valtuuden nojalla etuuksiin oikeuttavista korvauspäivistä.

7 §. *Ylläpitokorvauksen korvauspäivät.* Pykälä on uusi. Sitä sovellettaisiin myös harkinnanvaraiseen ylläpitokorvaukseen. Ylläpitokorvausta voitaisiin maksaa enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa, paitsi ulkomailla järjestettävään työvoimapolitiiseen aikuiskoulutukseen osallistuvalla, jolle korvausta voitaisiin maksaa enintään seitsemältä päivältä kalenteriviikossa. Asiasisällöltään ylläpitokorvauksen viikoittaista enimmäismaksuaikaa koskevat säännökset vastaavat työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 24 §:n 1 momentin ensimmäistä virkettä ja 2 momenttia.

IV OSA. TOIMEENPANO JA MUUTOKSENHAKU SEKÄ VOIMAANTULOJA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET

11 luku. Toimeenpanoon liittyvä yhteistyö

1 §. *Viranomaisyhteistyö.* Työvoima-, sosiaali- ja terveydenhuolto- sekä opetusviranomaisten yleisestä velvollisuudesta olla keskenään yhteistyössä julkista työvoimaa järjestettäessä ja siihen liittyviä toimenpiteitä toteutettaessa säädetään työvoimapolitiikan lain 17 §:n 1 momentissa. Säännös siirrettäisiin pykälän 1 momenttiin. Säännöksiä viranomaisyhteistyön toteuttamisesta muun muassa asepalveluksesta pääseville sekä koulutusta koskevan tiedottamisen ja neuvonnan järjestämisestä on työvoimapolitiikan lain 18 §:ssä. Lakiin ehdotetaan yksilöity asetuksenantovaltuus, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin viranomaisyhteistyön tarkemmasta toteuttamisesta. Nykyinen työvoimapolitiikan lain 17 §:n 2 momentin

säännös viranomaisyhteistyöstä opiskelijoiden ammatinvalintaan ja työnhakuun liittyvien palvelujen järjestämisessä siirrettäisiin valtuussäännöksen nojalla valtioneuvoston asetukseen.

Velvollisuudesta noudattaa vajaakuntoisten palvelujen järjestämisessä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annettua lakia (604/1991) säädetään työvoimapolitiikan lain 10 §:n 2 momentissa. Säännös siirrettäisiin pykälän 2 momentiksi.

2 §. *Työvoimaviranomaisen, työmarkkinajärjestöjen ja muiden sidosryhmien yhteistyö.* Työvoimaviranomaisen yhteistyöstä työmarkkinajärjestöjen sekä kuntia edustavien samoin kuin muita sidosryhmiä edustavien asianomaisten järjestöjen kanssa säädettäisiin työllisyyslain 25 §:n 2 momenttia ja työvoimapolitiikan lain 18 §:n 1 momenttia vastaavasti. Pykälään ehdotetaan lisäksi asetuksenantovaltuus yhteistyön tarkemmasta järjestämisestä ja sitä varten asetettavista toimenpiteistä.

Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan yleissäännös työvoimatoimikunnasta, joka toimisi työvoimatoimiston, työmarkkinajärjestöjen ja työvoimatoimiston toimialueen kuntien paikallisena yhteistyöelimenä.

3 §. *Työvoimatoimikunta.* Työvoimatoimikuntaa koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi työttömyysturvallista lakiin julkisesta työvoimapolitiikasta. Siirtämisen tavoitteena on selkeyttää työttömyysturvalakia ja työvoimapolitiikan uudistamisessa omaksutun linjauksen mukaisesti korostaa työvoimatoimikunnan asemaa paikalliseen ja seutukuntaiseen yhteistyöhön perustuvassa työvoimapolitiikassa. Hyvän hallinnon ja julkisen vallan käytön vaatimusten korostamiseksi keskeiset säännökset työvoimatoimikunnan kokoonpanosta, nimittämisestä ja päätösvaltaisuudesta otettaisiin lakiin. Nykyisin niistä säädetään työvoimatoimikunnasta annetussa asetuksessa (1681/1993). Työttömyysturvallaisissa ja sen nojalla säädettäisiin edelleen työvoimatoimikunnan tehtävistä annettaessa työttömyyspäivärahan saamisen työvoimapolitiisista edellytyksistä sitova lausunto etuuden maksajalle. Samoin työvoimatoimikunta antaisi ja seuraisi edelleen vastaavasti lausuntoja työmarkkinatuen ja vuorottelukorvauksen edellytyksistä. Pykä-

lään ehdotettuja säännöksiä, kuten työvoimatoimikunnan kokoonpanoa, päätöksentekoa, esteellisyttä ja päätösvaltaa, sovellettaisiin myös annettaessa edellä mainittuja sitovia lausuntoja. Nykyistä vastaavasti etuusasioita käsiteltäessä eivät olisi läsnä muut kuin toimikunnan puheenjohtaja, jäsenet ja toimikunnan sihteeri.

Työllisyyslain 27 §:n mukaan työvoimatoimikunnassa käsitellään mainitun lain toimeenpanoon liittyviä asioita. Työvoimatoimikunnasta annetun asetuksen 5 §:n mukaan toimikunnan tehtävänä on seurata työnvälityksen ja muiden työvoimapalveluiden toimeenpanoa, työllisyyden hoitoa sekä tehdä tarvittaessa esityksiä niiden kehittämiseksi. Säännökset yhdistettäisiin asiallisesti niiden nykyistä sisältöä vastaavaksi pykälän 1 momentiksi.

Työvoimatoimikunnan nimittämistä, toimikautta, kokoonpanoa, päätösvaltaa, puheenjohtajan ja varapuheenjohtajien esteellisyyden vaikutusta sekä päätöksentekoa ei muutettaisi. Pykälän 2—4 momentti vastaisivat työvoimatoimikunnassa annetun asetuksen 6—8 §:n asiasisältöä.

Pykälän 5 momentiksi ehdotetaan asetuksenantovaltuutta, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin toimikunnan kokouspalkkioista ja kokoukseen osallistuvalla maksettavista matkakustannusten korvauksista.

4 §. *Seutukuntayhteistyö*. Pykälä on uusi. Aluepolitiikassa edellytetään seutukuntien kehittämistä. Työssäkäyntiin ja kuntien väliseen yhteistyöhön perustuva seutukunta on työmarkkinoiden toimivuuden kannalta keskeinen. Ohjeellisina kehittämissuuntina työvoimatoimistojen alueita määriteltäessä ja muutettaessa ovatkin seutukunnat ja kihlakunnat, kuitenkin eräin poikkeuksin. Poikkeuksena on pääkaupunkiseutu, jonka toimistoverkkoratkaisuun seutukunta-ajattelu ei alueen koon ja suurten asiakasmäärien vuoksi sovellu. Lisäksi työvoimatoimistoverkossa otetaan huomioon palvelujen saatavuus harvaan asutuilla alueilla sekä ruotsinkielisten palvelujen saatavuus.

Työvoimapolitiikan uudistuksen jatkamisen yhteydessä omaksutun linjauksen mukaisesti työvoimatoimisto-organisaatiota kehitetään niin, että työvoimatoimistojen toiminta-

alueet noudattaisivat paremmin seutukunta-aluejaottelua. Meneillään olevalla toimistoverkkouudistuksella pyritään joustavoittamaan alueilla tapahtuvaa toimintaa, tehostamaan resurssien käyttöä paikallistasolla sekä tukemaan erikoistumista. Työvoimatoimistoilla tarkoitetaan tässä itsenäisiä mahdollisesti useamman palvelupisteen muodostamia yksiköitä.

Seutukunnan kehittäminen rakentuu omaloitteisuuteen ja paikallisten toimijoiden yhteistyöhön. Alueelliset kehittämishankkeet, kuten mittavat Euroopan sosiaalirahastosta (jäljempänä: ESR) rahoitettavat hankkeet ja yhteistyö elinkeinokehitysyritysten kanssa, sekä muut yhteistyöhankkeet, kuten esimerkiksi yhteispalvelupisteet ja sosiaalisen yritystoiminnan edistäminen, edellyttävät työvoimatoimiston osallistumista niiden koordinointiin. Riippumatta toimistoverkkouudistuksesta työvoimatoimistoilla on oltava jo nyt valmiudet osallistua seutukuntayhteistyöhön. Tätä koskeva yleinen säännös ehdotetaan pykälän 1 momentiksi.

Työvoimatoimiston palveluiden laatuvaatimukset ovat kohonneet. Myös erikoistuminen on välttämätöntä työmarkkinoiden osaamis- ja laatuvaatimusten vuoksi. Tämä lisää tarvetta toiminnan yhtenäistämiseen: asiakkaan on löydettävä eri toimistoista samansisältöiset palvelut. Tämän lain valmistelun yhteydessä useat kuultavana olleet tahot ovat korostaneet tarvetta toimenpiteisiin, joilla turvataan mahdollisimman yhdenvertaisesti työvoimatoimistojen palvelujen taso eri puolilla maata.

Mainituin perustein pykälän 2 momentiksi ehdotetaan poikkeussäännöstä tilanteisiin, joissa seutukuntayhteistyö on puutteellista tai koordinoimatonta taikka asiakaspalvelun taso työvoimatoimistossa on olennaisesti heikompi kuin keskeiset laatuvaatimukset edellyttävät. Sen mukaan työministeriö voisi, poiketen työvoimatoimistojen olemassa olevasta toiminta-alueesta ja toimivallasta sekä siitä, mitä työvoimatoimiston toimivallan ja toiminta-alueen muuttamisesta muutoin säädetään, nimetä seutukunnan muun työvoimatoimiston päättämään joko kokonaan tai osittain julkisen työvoimapalvelun täytäntöönpanosta.

5 §. *Yhteistyö yksityisten työvoimapalveluiden kanssa ja niiden valvonta.* Säännösten asiasisältöä ei muutettaisi, vaan pykälä vastaa työvoimapalvelulain 18 §:n 2 momenttia ja 22 §:ää. Yksityisten työvoimapalvelujen antamista tiedoista, niiden toimittamiseen liittyvistä menettelyistä ja tietojen käsittelystä säädettäisiin vastaavasti valtioneuvoston asetuksella. Lakiin ehdotetaan tätä koskeva asetuksenantovaltuus.

6 §. *Tiedonsaanti.* Toimeenpanoon ja kehittämiseen sekä opintososiaalisten etuuksien valvontaan ja kehittämiseen liittyvä työministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, työvoima- ja elinkeinokeskuksen sekä työvoimatoimiston tiedonsaantioikeus vastaisi asiallisesti työllisyyslain 24 §:ää ja työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 31 §:ää.

12 luku. **Tukien, avustusten ja etuuksien toimeenpanoa koskevat säännökset**

1 §. *Valtionavustuslain soveltaminen.* Valtionavustuslaki (688/2001) tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 2001. Lain tarkoituksena on yhtenäistää harkinnanvaraisesti myönnettäviin valtionavustuksiin liittyviä menettelytapoja ja soveltamiskäytäntöä, mikä puolestaan turvaa sekä valtion taloudellisia etuja että valtionavustusten hakijoiden ja saajien yhdenvertaista kohtelua. Uudistuksen tarkoituksena ei ollut tehdä merkittäviä muutoksia harkinnanvaraisten valtionavustusten myöntämisen aineellisiin perusteisiin, vaan nämä määritellään edelleen joko erityislainsäädännössä tai valtion talousarviossa sekä asetuksissa.

Valtionavustuslakia sovelletaan harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin. Valtionavustus tarkoittaa taloudellista tukea, jonka myöntäminen tai myönnettävästä määrästä päättäminen perustuu viranomaisen harkintaan. Valtionavustuslaki on toissijainen valtionavustuksia koskevaan erityislainsäädäntöön nähden. Sitä sovelletaan vain siltä osin kuin muualla laissa ei ole valtionavustuslaista poikkeavia säännöksiä. Valtionavustuksen hakijan ja saajan oikeusaseman perusteista ja viranomaisen toimivaltuuksista ei enää voida säätää

asetuksella tai sitä alemmanasteisella säädöksellä. Valtionavustuslakia on voimaantulostaan sovellettu työllisyysmäärärahojen osalta ja sen kanssa ristiriidassa olleet työllisyysasetuksen säännökset on kumottu. Valtionavustuslaissa tarkoitettuja valtionavustuksia työhallinnossa ovat siten olleet muun muassa työllisyysasetuksen mukaiset työllistämistuet, investointiavustus, projektituki sekä työttömien aloitteellisuuden tukemisesta annetun asetuksen (sittemmin työllisyysasetuksen) mukainen omatoimisuusavustus.

Valtionavustuslain mukaisena valtionavustuksena ei pidetä yksityiselle henkilölle annettavaan sosiaaliavustukseen, sosiaalivakuutukseen tai muuhun lakisääteiseen sosiaaliturvaan liittyvää tukea. Valtionavustuslakia ei myöskään sovelleta korvauksiin eikä palvelujen hankintoihin. Korvauksella tarkoitetaan suoritusta, jolla katetaan sen saajalle jostakin tietyistä toimenpiteistä tai toiminnasta taikka vahingosta aiheutuneet kustannukset, ja joka perustuu lakiin tai sopimukseen. Valtionavustuslain 3 §:n 3 momentin mukaan lailla voidaan kuitenkin säätää, että valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuna pidetään muutakin taloudellista tukea.

Valtionavustuslain soveltamisalan ulkopuolelle ovat jääneet työvoimapalveluihin liittyvät pääosin korvaustyypiset etuudet, mutta myös eräät työnantajalle tai toiminnan järjestäjälle maksettavat tuet ja korvaukset, kuten työolosuhteiden järjestelytuki ja valtion korvaus kunnalle kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen.

Valtionavustuslaissa on säännökset valtionavustuksen perusteista sekä menettelytavoista, kuten esimerkiksi hakemisesta, myöntämisestä ja maksamisesta (9—12 §) maksatuksen keskeyttämisestä (19 §), velvollisuudesta valtionavustuksen takaisinperintään (21 §), valtionavustuksen harkinnanvaraisesta takaisinperinnästä (22 §), kohtuullistamisesta (26 §) ja kuittauksesta (30 §).

Valtionavustuslain soveltamisala ehdotetaan pykälän 1 momentissa laajennettavaksi koskemaan työllisyysmäärärahojen lisäksi muitakin työvoimaviranomaisen myöntämiä tukia, avustuksia ja etuuksia. Ehdotettu 1 momentti johtaisi siihen, että erillinen korkoa

ja viivästyskorkoa koskeva työllisyyslain 24 a § korvautuisi asiallisesti samansisällöisillä valtionavustuslain 24 ja 25 §:llä. Siltä osin kuin valtionavustuslaki ei sovellu toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettuihin etuuksiin tai ylläpitokustannusten korvauksiin niiden erityisluonteen vuoksi poikkeuksista sen soveltamiseen säädettäisiin 2 momentissa. Korvauksiin ei sovellettaisi sellaista päätöstä, saajan valvontaa tai tarkastusoikeutta koskevia säännöksiä, jotka leimallisesti liittyvät yhteisölle myönnettäviin tukiin. Korkoa ja viivästyskorkoa on sovellettu henkilön toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettujen työllistämistukien takaisinperinnässä. Sen sijaan vastaavaan toimenpiteeseen osallistuneelta työmarkkinatuen saajalta ei takaisinperittäville määrälle peritä korkoja. Mainittuja korkoja koskeva säännös yhtenäistettäisiin, eikä henkilön toimeentuloetuksista niitä perittäisi.

Valtionavustuslaki tulisi 1 momentin säännöksellä vastaavasti sovellettavaksi silloin, kun tämän lain mukaisia tukia, avustuksia tai etuuksia rahoitetaan ESR-hankkeina. ESR-hankkeisiin liittyviin muihin taloudellisiin tukiin valtionavustuslakia sovelletaan suoraan, ellei laista muuta johdu. 2 §. *Eräät työvoimaviranomaisen myöntämiä tukia, etuuksia tai avustuksia koskevat säännökset.* Valtionapuviranomainen eli päätöksen tehnyt viranomainen voi määrätä valtionavustuksen maksatuksen keskeyttäväksi. Käytäntö ei tältä osin muuttuisi, vaan työvoimatoimisto voisi määrätä esimerkiksi työllistämistuen maksatuksen keskeyttäväksi. Työvoima- ja elinkeinokeskus voisi määrätä esimerkiksi investointiavustuksen ja projektituen maksatuksen keskeyttäväksi.

Valtionavustuslain mukaan myös takaisinperintäpäätöksen tekee valtionapuviranomainen. Esimerkiksi työllistämistukien osalta tämä tarkoittaa, että takaisinperintäpäätöksen tekee työvoimatoimisto. Ennen mainitun lain voimaantuloa työvoima- ja elinkeinokeskuksella oli toimivalta takaisinperinnän osalta. Käytännössä takaisinperintäpäätösten tekeminen työvoimatoimistoissa on ongelmallista ja päätöksen tekeminen on usein edellyttänyt konsultointia työvoima- ja

elinkeinokeskuksen työvoimaosaston kanssa. Oikeusvarmuuden merkitystä takaisinperintäasioissa korostaa se, että valtionavustuslain mukaan takaisinperintää koskeva valtionapuviranomaisen päätös kelpaa sellaisenaan ulosoton perusteeksi. Takaisinperintää ei siten tarvitse saattaa lopullisesti ratkaistavaksi hallintoriitamenettelyssä.

Mainituin perustein 1 momentiksi ehdotetaan maksamisen ja maksamisen keskeyttämisen osalta nykytilaa vastaavaa säännöstä. Takaisinperinnän osalta ehdotetaan, että takaisinperinnästä päättää työvoima- ja elinkeinokeskus myös silloin, kun etuuspäätöksen on tehnyt työvoimatoimisto.

Valtionavustus on mahdollista periä takaisin myös kuittaamalla se muusta saman valtionapuviranomaisen myöntämästä valtionavustuksesta. Takaisinperintään liittyvän saatavan kuittaus ei kuitenkaan ole mahdollista toisen valtion viraston tai laitoksen momenttiin liittyvästä menosta. Yksityiselle henkilölle maksettua toimeentulon turvaamiseksi tai ylläpitokustannusten korvaamiseksi tarkoitettua tukea, avustusta tai etuutta takaisin perittäessä kuittausta ehdotetaan 2 momentissa rajoitettavaksi. Rajoitus vastaa työttömyysturvalakiesityksen 11 luvun 13 §:ssä ehdotettua työttömyys-etuksien kuittausmenettelyä. Henkilön suostumuksella kuittaus voitaisiin tehdä ulosoton suojaosuutta suurempana, ei kuitenkaan muusta kuin työvoimaviranomaisen menosta.

Pykälän 3 momentiksi ehdotetaan asetuksenantovaltuutta, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin tukien, etuuksien ja avustusten hakemis-, myöntämis-, osoittamis- ja maksamisen menettelyä sekä siinä noudatettavasta työvoimaviranomaisten keskinäisestä tehtävänjaosta.

3 §. *Koulutustuen ja ylläpitokorvausten myöntäminen ja maksaminen.* Pykälässä säädettäisiin nykytilaa vastaavasti työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen koulutustuen sekä ylläpitokorvausten myöntämiseen ja maksamiseen liittyvistä asioista. Hakemuksen jättämistä koskeva työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 21 §:n 1 momentti siirrettäisiin 1 momentiksi sekä maksamisen lakkauttamista ja siihen liittyviä ilmoituksia koskeva 25 §:n 1

momentti siirrettäisiin 3 momentiksi. Viimemainittua momenttia täydennettäisiin ottamalla siihen työvoimapolitiittisesta aikuis-koulutuksesta annetussa asetuksessa oleva sen 19 §:n säännös etuuden saajan ilmoitus-velvollisuudesta. Jäljempänä ehdotetun 4 §:n mukaan etuuksien hakemiseen sovellettaisiin muutoin työttömyysturvalain säännöksiä, joten hakemuksen tulisi edelleen olla kirjallinen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 21 §:n 2 ja 3 momenttia vastaavasti työvoimatoimiston ilmoituksista etuuden maksajalle. Teknisesti säännös yhtenäistettäisiin työvoimapolitiittisen lausunnon antamista koskevien työttömyysturvalakiin ehdotettujen säännösten kanssa. Käytännössä työvoimatoimisto edelleen lähettäisi ilmoituksen ilman erillistä pyyntöä, jos henkilö työvoimatoimistossa ilmoittaa etuutta hakevansa. Työvoimatoimiston ilmoitus ei työttömyyspäivärahaa ja työmarkkinatukea koskevasta menettelystä poiketen edelleenkään olisi etuuden maksajaa sitova.

Pykälän 4 momentiksi ehdotetaan työvoimatoimiston muuta oma-aloitteista tietojen-antovelvollisuutta koskeva valtuussäännös.

4 §. *Työttömyysturva- ja työttömyyskassalain soveltaminen.* Koulutustuessa ja soveltuvin osin myös ylläpitokorvausta koskevassa asiassa noudatettaisiin, mitä työttömyysetuuksien osalta säädetään hakemisesta, velvollisuudesta tietojen antamiseen, etuutta koskevasta päätöksestä, etuuden epäämisestä myöhästyneen hakemuksen johdosta, maksamistavasta, maksamisen väliaikaisesta keskeyttämisestä tai vähentämisestä, maksamisesta muulle kuin opiskelijalle, takaisinperinnästä, kuittaamisesta, siirtämisestä muulle henkilölle, oikaisemisesta, virheen korjaamisesta, tietojen saamisesta ja luovuttamisesta sekä avoliitosta ja erillään asumisesta, jollei tässä laissa toisin säädetä. Asiallisesti pykälä vastaa työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 22 §:ää, 24 §:n 1 momentin kahta viimeistä virkettä, 26, 28 ja 33 §:ää siten, että viittauksissa on otettu huomioon työttömyysturvalain muutokset, ja että perustukea ja ylläpitokorvausta koskeva ulosmittauskielto ehdotetaan pykälän 2

momenttiin. Mainittuja säännöksiä on työmarkkinatuesta annetun lain 11 a §:n 3 momentin viittaussäännöksen nojalla sovellettu työmarkkinatukea saavan ylläpitokorvaukseen.

Ylläpitokorvauksen osalta päätöstä koskevia säännöksiä ehdotetaan sisällöllisesti muutettavaksi, jolloin myös asianomaisen mahdollisuus hakea siihen muutosta tosiasiallisesti laajenisi. Työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 22 §:n 2 momentin mukaan ylläpitokorvausta koskevassa asiassa on annettava kirjallinen päätös vain, jos hakija sitä vaatii. Vaatimus on esitettävä Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle seitsemän päivän kuluessa asianomaisen saatua ratkaisusta tiedon. Muussa tapauksessa ratkaisu jää pysyväksi. Erillinen kirjallinen päätöksen vaatimis-velvollisuus ja siitä seuraava valitusoikeuden rajoitus ei ole enää perusteltu, koska tosiasiallisten kustannusten korvaamisen sijasta on siirrytty kiinteisiin ylläpitokorvauksiin ja lisäksi on luovuttu erillisestä majoituskorvauksesta. Tämän johdosta ehdotetaan, että myös ylläpitokorvausten osalta etuuden maksaja antaa kirjallisen päätöksen, johon tyytymätön saisi hakea valittamalla muutosta 13 luvun mukaisesti tavanomaisessa valitusajassa.

5 §. *Koulutustuen ja ylläpitokorvauksen maksaminen ilman päätöstä.* Työttömyysturvalakiesityksen 11 luvun 8 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi sovitellun työttömyysetuuden maksamisesta ilman päätöstä. Menettelyä ehdotetaan sovellettavaksi myös koulutustukeen ja ylläpitokorvaukseen. Koska muiden tulojen huomioon ottaminen koulutustuessa poikkeaa työttömyysetuuksista, ja koska menettely ylläpitokorvauksia koskevassa asiassa on työttömyysetuuksista poikkeava, ehdotetaan asiasta lakiin nimenomainen säännös. Vähennetty koulutustuki voitaisiin maksaa ilman päätöstä erityisesti tilanteissa, joissa tuen vähennys johtuu opiskelijan palkkatuloista, joista hänellä ei ole esittää työnantajan antamaa palkkalaskelmaa.

Työttömyysturvalakiesityksessä ehdotetaan, että ilman päätöstä maksettaisiin enintään 70 prosenttia siitä etuudesta, mihin henkilöllä antamiensa tietojen perusteella muutoin olisi

oikeus. Vastaavaa prosenttiosuutta sovellettaisiin myös vähennyksessä koulutustuessa. Sen sijaan ylläpitokorvauksen maksamiselle alennettuna ei ole etuuden luonteen ja sen toimeenpanoon liittyvät näkökohdat huomioon ottaen perusteita. Siksi ylläpitokorvaus maksettaisiin täysimääräisenä.

6 §. *Maksamistapa.* Useissa tässä esityksessä tarkoitettuja tukia, avustuksia ja etuuksia koskevissa asetuksissa on samansisällöiset säännökset maksamistavasta. Asiasisällöltään niitä ja työttömyysturvalakiesityksen 11 luvun 5 §:ää vastaava säännös ehdotetaan lakiin.

7 §. *Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen opintososiaalisia etuuksia koskevat toimeenpano-ohjeet.* Säännös on yhdenmukainen työttömyysturvalakiesityksen 14 luvun 4 §:n kanssa. Pykälän 1 momentin mukaan ohjeiden valmisteluun osallistuisi tältä osin myös työministeriö. Lisäksi pykälän 3 momentiksi ehdotetaan nykyistä työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 33 §:n 2 momentin säännös Kansaneläkelaitoksen oikeudesta antaa sisäisiä menettelytapaohteita.

13 luku. Muutoksenhaku

1 §. *Muutoksenhaku työvoimaviranomaisen päätökseen.* Edellä 12 luvun yhteydessä on ehdotettu, että työvoimaviranomaisen myöntämiin tukiin, avustuksiin ja etuuksiin lähtökohtaisesti sovelletaan valtionavustuslain säännöksiä. Samoin lähtökohtana on, että muutoksenhaunakin osalta noudatetaan valtionavustuslakia. Muutoksenhakuoikeuden läpinäkyvyyden vuoksi ehdotetaan kuitenkin, että muutoksenhausta olisi nimenomainen säännös, joka sisällöltään vastaa valtionavustuslain 34 §:ää. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin oikaisuvaatimuksesta ja 2 momentissa muutoksenhausta työvoimaviranomaisen oikaisuvaatimuksen johdosta tekemään päätökseen. Lisäksi 3 momentissa viitattaisiin tulkintavaikeuksien välttämiseksi valtionavustuslain mukaiseen päätösten tiedoksiantomenettelyyn.

Työllisyysmäärärahoista myönnettävän valtionavun osalta sovelletaan jo nykyisin valtionavustuslain mukaista muutoksen-

hakua. Valtionapuviranomaisen päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Valtionapuviranomaisen päätökseen saa hakea oikaisua 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus tehdään päätöksen tehneelle viranomaiselle. Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saa valittamalla hakea muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Pykälää sovelletaan, jollei muussa laissa toisin säädetä.

Muiden tässä pykälässä tarkoitettujen tukien, avustusten ja etuuksien osalta sovelletaan nykyisin hallintolainkäyttölakia, jollei niitä koske nimenomainen muutoksenhakukiello. Valtionavustuslakia vastaava muutoksenhakumenettely ulotettaisiin kosemaan myös niitä. Jäljempänä 4 §:ssä ehdotetut muutoksenhakukiellot koskisivat myös oikaisumenettelyä.

2 §. *Muutoksenhaku eräitä opintososiaalisia etuuksia ja ylläpitokorvauksia koskevaan päätökseen.* Koulutustukea ja ylläpitokorvausta koskevaan muutoksenhakuun ei ehdoteta muutoksia. Kuitenkin ylläpitokorvauksen osalta ehdotettu muutos päätöksen antamiseen laajentaisi 12 luvun 4 §:n perusteluissa tarkemmin kuvatulla tavalla tosiasiallisia valitusmahdollisuuksia. Työmarkkinatuen muutoksenhausta säädetään työttömyysturvalaissa, jota sovelletaan myös silloin, kun valitus koskee työmarkkinatukea opintososiaalisena etuutena.

Pykälän 1 momentti vastaisi asiallisesti työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 23 §:ää siten, että mainitun pykälän 2 momentin viimeinen virke ehdotetaan tämän pykälän 2 momentiksi, ja 3 momentti vastaisi mainitun lain 32 §:n viittaussäännöstä nykyisen työttömyysturvalain 43 §:ään. Ehdotuksen mukaan olisi mahdollista hakea myös työvoimatoimiston päätöksen poistamista silloin, kun siinä on päätetty etuudesta ennen työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen alkua.

Nykytilaa vastaavasti ehdotetaan 4 momentiksi säännös siitä, ettei työttömyysturvalakiesityksessä tarkoitettu työttömyysturvasiamies ole toimivaltainen koulutustukea tai siihen liittyvää ylläpitokorvausta koskevassa asiassa.

3 §. *Muutoksenhaku valtiokonttorin pää-*

tökseen. Säännöstä ei ehdoteta muutettavaksi. Sanamuodoltaan se vastaisi työvoimapalvelulain 13 a §:n 3 momenttia.

4 §. *Muutoksenhakukiellot.* Muutoksenhaun rajoitukset ehdotetaan pykälään muuttamattomina.

Työllisyyslain 27 a §:ssä on säädetty muutoksenhakukielloista. Sen mukaan työvoima- ja elinkeinokeskuksen työllisyysmäärärahan osoittamispäätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta. Valittamalla ei myöskään saa hakea muutosta työvoimatoimiston päätöksiin työllistämistuen tai työharjoittelutuen myöntämisestä tai sijoituksesta valtion työtehtäviin.

Työvoimapalvelulain 22 a §:n mukaan työvoimapalveluita koskeviin päätöksiin ei saa hakea valittamalla muutosta, ellei lailla erikseen toisin säädetä. Valituskielto koskee palvelujen tarjoamista tosiasiallisena toimintana, sen sijaan työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annettuun työvoimatoimiston päätökseen on oikeus hakea valittamalla muutosta 1 §:n perusteluissa mainitulla tavalla. Työvoimapalvelulakia vastaava muutoksenhakukielto koskisi myös 3 luvun 10 §:n 2 momentiksi ja 4 luvun 7 §:ksi ehdotettuja työnantajan palvelujen rajoituksia.

Työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 25 a §:n mukaan valittamalla ei saa hakea muutosta muihin kuin opinto-sosiaalisia etuuksia koskevaan päätökseen. Lisäksi sen 10 §:n 4 momentissa on valituskielto, joka koskee päätöstä koulutuksen keskeyttämisestä.

Siltä osin kuin työvoimatoimiston päätös koskee tarjottavaa palvelua tai toimenpidettä tai päätös koskee koulutuksen keskeyttämistä, siihen tyytymättömällä työnhakija-asiakkaalla on edelleen oikeus saada sen oikeellisuus tutkittavaksi työttömyysturvalain mukaisen muutoksenhaun yhteydessä valittamalla Kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan päätöksestä, jos menettelyllä on ollut vaikutusta hänen oikeuteensa saada työttömyysetuutta tai etuuden määrään.

14 luku.

Voimaantulo

1...1..5.

1 §. *Voimaantulo.* Lakiin ehdotetaan tavanomainen voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2003.

Työttömyysetuuksien korotettua ansio-osaa koskevien säännösten voimaantulosta säädetäisiin työttömyysturvalakiesityksen voimaantulosäännöksessä (15 luvun 1 §). Sen 7 momentin mukaan korotettua koulutus-päivärahaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin henkilöön, joka aloittaa koulutuksen lain voimaantulon jälkeen. Työttömyysturvalakiesityksen voimaantulosäännöksiä täydentäen 2 momentissa ehdotetaan vastaavasti, että säännös opiskelijan oikeudesta koulutustuen korotettuun ansio-osaan tulisi voimaan niin, että sitä sovellettaisiin lain voimaantulon jälkeen alkavaan työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen.

2 §. *Kumottavat säädökset.* Laki julkisesta työvoimapalvelusta korvaksi työvoimapalvelulain, työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain ja työllisyyslain.

Edellä yleisperusteluissa tai asianomaisen pykälän perusteluissa on kuvattu eräitä säännöksiä, joita ei enää ehdoteta lakiin. Tällaisia ovat muun muassa työvoimapalveluita määrittelevä työvoimapalvelulain 3 §:n 1 momentti ja julkisia hankintoja koskeva työllisyyslain 10 §. Lisäksi nykyisen työllisyyslain 2 lukua (3—6 §), jossa säädetään suunnittelusta, ei enää otettaisi lakiin. Työvoimapolitiikkaa varten laadittaisiin edelleen tutkimuksia, ennusteita ja tilastoja sekä tarvittaessa työllisyyden hoidon tavoiteohjelma sekä laadittaisiin työministeriön työllisyyskertomus hallituksen toimenpidekertomuksen liitteeksi, mutta niistä ei enää säädettäisi lain tasolla.

3 §. *Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetusta laista johtuva siirtymäsäännös.* Vuosina 2003 ja 2004 sovellettava säännös vastaisi työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta annettua lakia (1394/2001).

4 §. *Soveltamissäännös.* Lainsäädäntöön sisältyy useita viittauksia kumottavaksi ehdotettuihin työvoimapalvelulakiin, työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lakiin ja työllisyyslakiin. Pykälään ehdotetaan otettavaksi tämän vuoksi yleinen

viittaussäännöksiä koskeva soveltamissäännös. Sen mukaan viittauksen kumottavaan lakiin tai sen mukaiseen palveluun, toimenpiteeseen, tukeen, avustukseen tai etuuteen on katsottava koskevan tätä lakia ja sen mukaista julkista työvoimapalvelua.

1.2. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

4 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälän 3 momenttiin tehtäisiin julkisesta työvoimapalvelusta annetusta laista johtuva teknisluontoinen muutos.

24 §. *Valtion korvaus.* Pykälän 1 momenttia ei muutettaisi. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin 1. lakiehdotuksen 12 luvun 2 §:ää vastaava säännös työvoima- ja elinkeinokeskuksen toimivallasta päätettäessä valtion korvauksen takaisinperintään ryhtymisestä ja tarvittavista takaisinperintätoimista. Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin kumottavaa työllisyyslain 24 a §:ää vastaavasti koron ja viivästyskoron maksamisesta takaisinperittäväälle valtion korvaukselle.

1.3. Laki pitkäaikaistyöttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain kumoamisesta

1 §. *Kumoamissäännös.* Pitkäaikaistyöttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annettu laki (709/1997) tuli voimaan 1 päivänä elokuuta 1997. Se oli ensimmäinen vaihe järjestelmästä, jonka tarkoitus on antaa pitkään työelämässä olleille eräin edellytyksin mahdollisuus saada aiempaa parempaa toimeentuloturvaa aikuisopiskeluun (niin sanottu koulutusvakuutus). Järjestelmän ensimmäisessä vaiheessa tuettiin pitkäaikaistyöttömien mahdollisuuksia osallistua pitkäkestoiseen, omaehtoiseen, ammatillisia valmiuksia edistävään koulutukseen ja siten heidän sijoittumistaan uudelleen työmarkkinoille.

Laki säädettiin olemaan voimassa toistaiseksi, vaikka pitkäaikaistyöttömän tuki oli luonteeltaan määräaikainen erillisohjelma. Laki koski pitkäaikaistyttömiä, jotka aloittivat opintonsa lukuvuoden 1997—1998 aikana. Sen 7 §:n mukaan tukea voitiin

maksaa koulutuksen ajalta enintään kaksi vuotta, kuitenkin enintään vuoden 1999 loppuun saakka.

Pitkäaikaistyöttömien omaehtoista opiskelua tuettiin maksamalla koulutustukea tai työmarkkinatukea. Tukea ei edellä todetulla tavalla ole maksettu vuoden 1999 jälkeen. Siksi pitkäaikaistyöttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annettu laki ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi. Jos lain nojalla maksettuun tukeen liittyviä asioita, kuten etuuden takaisinperintöjä on edelleen vireillä, niihin sovelletaan kyseistä etuuslajia koskevaa lainsäädäntöä. Koulutuksesta ja sitä koskevan asian käsittelystä ehdotetaan säädettäväksi 1. lakiehdotuksessa ja työmarkkinatuen osalta vastaavasti työttömyysturvalakiesityksessä.

2 §. *Voimaantulosäännös.* Lakiin ehdotetaan tavanomainen voimaantulosäännös.

1.4. Laki raha-automaattivastuksista annetun lain 20 §:n kumoamisesta

1 §. *Kumoamissäännös.* Työllisyyslain aiemman 12 §:n 2 momentin mukaan myönnettäessä valtion talousarviossa olevasta määrärahasta lainoja, avustuksia tai korkotukea investointeihin on niiden käytölle asetettava työvoiman käyttöä koskevat ehdot, joiden perusteet valtioneuvosto vahvistaa. Lainkohta samoin kuin sen nojalla annetut säännökset kumottiin vuoden 2002 alusta, eikä sitä ehdoteta myöskään 1. lakiehdotuksessa otettavaksi lakiin julkisesta työvoimapalvelusta. Tämän johdosta työllisyyslain 12 §:n 2 momenttiin viittaava raha-automaattivastuksista annetun lain 20 § kumottaisiin tarpeettomana.

2 §. *Voimaantulosäännös.* Lakiin ehdotetaan tavanomainen voimaantulosäännös.

1.5. Laki yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

7 §. Pykälän 1 ja 2 momenttia ei muutettaisi, mutta sen työllisyyslain 12 §:n 2 momenttiin viittaava 3 momentti kumottaisiin tarpeettomana 4. lakiehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa lausutuista syistä.

1.6. Laki kuntien suhdannetalletuksista annetun lain 5 §:n kumoamisesta

1 §. *Kumoamissäännös.* Kuntien suhdannetalletuksista annetun lain 5 § viittaa työllisyylain (946/1971) työohjelmaa koskeneeseen 9 §:ään. Työllisyylaisissa (275/1987) säännös siirrettiin lain 4 §:ksi, joka oli koski suunnittelua. Pykälä kumottiin lailla 1113/2001, joka tuli voimaan vuoden 2002 alusta, eikä sitä myöskään ehdoteta lakiin julkisesta työvoimapalvelusta. Mainituin perustein kuntien suhdannetalletuksista annetun lain 5 § kumottaisiin tarpeettomana.

2 §. *Voimaantulosäännös.* Lakiin ehdotetaan tavanomainen voimaantulosäännös.

2. Tarkemmat säännökset

Julkista työvoimapalvelua koskevan lainsäädännön rakenteen muuttamisella olisi vaikutusta myös alemmanasteisiin säännöksiin. Hallituksen esityksen lähtökohtana on ollut ottaa lakiin nykyisellään asetustasoisia säännöksiä, joilla on liittymäkohtia perusoikeuksiin tai kansalaisten oikeuksien ja velvollisuuksien perusteisiin. Lakiin on otettu lisäksi säännöksiä tukijärjestelmistä, joita vastaavista tuista on vakiintuneesti säädetty lailla. Toisaalta eräiden teknisluonteisten asioiden osalta valtuussäännökset oikeuttaisivat työministeriön tai sosiaali- ja terveysministeriön antamaan asetuksen nykyisten hallinnollisten määräysten tai ohjeiden sijaan. Työvoimapalvelulain, työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain ja työllisyylain nojalla annetut asetukset kumottaisiin.

2.1. Valtioneuvoston asetukset

Edellä kuvatusta hallituksen esityksen lähtökohdasta seuraa, että asetustasoisien säännösten määrä vähenee olennaisesti varsinkin työnvälityspalvelujen, henkilöasiakkaan palveluprosessin ja työllistämistukien osalta. Lakiin julkisesta työvoimapalvelusta ehdotettavien asetuksenantovaltuuksien perusteella annettavissa asetuksissa säännöksiä selkeytettäisiin rakenteellisesti ja sanonnallisesti. Asiasisällöltään asetukset

vastaisivat pääosin nykytilaa. Asetustasoiset säännökset on tarkoitus ryhmitellä uudelleen seuraavasti:

Asetus julkisesta työvoimapalvelusta täydentäisi 1. lakiehdotuksen 3—7 lukujen työvoimatoimiston palvelukokonaisuutta määritteleviä säännöksiä niihin sisältyvien asetuksenantovaltuuksien puitteissa. Siten asetus korvaisi pääosin nykyisen työvoimapalveluasetuksen, työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen koulutuksen hankintaa koskevat säännökset sekä työllisyysasetuksen työnantajalle myönnettäviä työllistämistukia määrittävät säännökset. Asetuksessa määriteltäisiin lisäksi mainitun lakiehdotuksen 3 luvun 10 §:n 1 momentissa tarkoitettu valtion viraston ja laitoksen velvollisuus ilmoittaa avoimista työpaikoista nykyistä työvoimapalvelulain 5 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden toimeenpanosta valtion virastoissa ja laitoksissa annettua asetusta (1255/1993) vastaavasti sekä määriteltäisiin lain 4 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettut suoranaisesti työllistymiseen tähtäävät työnvälityspalvelut, joista ei saa periä maksua henkilöasiakkaalta. Asetukseen julkiseen työvoimapalveluun liittyvistä etuuksista koottaisiin ehdotetun lain 6 luvun 15 §:n, 7 luvun 5 §:n sekä 9 ja 10 lukuun sisältyvien asetuksenantovaltuuksien nojalla säännökset etuuksista, jotka myönnetään yksityiselle henkilölle toimeentulon turvaamiseksi tai korvaukseksi ylläpitokustannuksista. Asetus korvaisi työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annetun asetuksen, työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen opinto-sosiaalisia etuuksia koskevat säännökset, pääosin työllisyysasetuksen säännökset työllistämistuesta työttömälle maksettavana korvauksena sekä työnhakuvalmennukseen osallistuvien ylläpitokorvauksesta annetun asetuksen.

Asetukseen eräistä työllisyysmäärärahoista koottaisiin investointiavustuksia, työllisyys-työohjelmaa, projektitukea ja omatoimisuusavustusta koskevat säännökset. Valtuus asetuksen antamiseen on 1. lakiehdotuksen 7 luvun 13 §:n 1—3 kohdassa. Asetus korvaisi työllisyylain 14 ja 15 §:n sekä työllisyysasetuksen 2, 4 ja 11 luvun.

Asetukseen julkisen työvoimapalvelun

täytäntöönpanosta koottaisiin vastaavasti tukien, avustusten ja etuuskien osoittamis-, myöntämis- ja maksamisen menettelyyn liittyvät säännökset lain 12 luvun 2 §:n 3 momenttiin ehdotetun valtuuden nojalla. Asetuksessa olisi lisäksi säännökset ilmoitus- ja yhteistyömenettelyistä, joista säädettäisiin lain 7 luvun 7 §:n 6 momentissa, 11 luvun 1 §:n 1 momentissa, 2 §:n 1 momentissa, 5 §:n 1 momentissa ja 3 §:n 4 momentissa. Asetus korvaisi nykyisten edellä mainittujen asetusten menettelytapasäännökset sekä yksityisiä työvoimapalveluja koskevasta tietojenantovelvollisuudesta annetun asetuksen (1360/1999).

2.2. Ministeriön asetukset

Työministeriön maksullisia suoritteita koskevalla asetuksella määriteltäisiin edelleen tietojärjestelmän käytön ja työnantajan erityispalvelujen maksullisuus 1. lakiehdotuksen 2 luvun 5 §:n 2 momentin nojalla. Samoin työministeriö tarvittaessa vahvistaisi sen 6 luvun 2 §:n 2 momentin ja 7 §:n 1 momentin nojalla työvoimapolitiittisen aikuis-koulutuksen yleiset hankintaehdot sekä tarkemman opiskelijoiden valintamenettelyn. Tarkoituksena on, että alueellisten työttömyyserojen määrittelyä varten tarkoitettujen työmarkkina-alueet vahvistettaisiin 1. lakiehdotuksen 7 luvun 6 §:n 1 momentin nojalla työministeriön asetuksella.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö antaisi tarvittaessa 1. lakiehdotuksen 12 luvun 7 §:n nojalla asetuksen menettelytavoista, jotka koskevat opintososiaalisten etuuskien myöntämistä, maksamista ja takaisinperintää.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003. Työllistämismääräysvelvoitetta ja työttömyysturvallakiesityksessä ehdotettua muutosta lisäpäiväoikeuteen vastaavat muutokset työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen opiskelijan koulutustukeen koskisivat käytännössä vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneitä henkilöitä. Koulutustuen korotettua ansio-osaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen, joka alkaa lakien tultua

voimaan.

4. Säättämisjärjestys

Esityksessä ei ehdoteta nykyiseen lainsäädäntöön sellaisia muutoksia, joilla olisi lain säätämismääräystä arvioitaessa merkitystä. Perustuslakivaliokunta on antanut lausuntonsa useista työvoimapolitiittista järjestelmää koskevista hallituksen esityksistä. Esimerkiksi työvoimapolitiikan uudistamista koskevat esitykset samoin kuin työmarkkinatuen soveltamisalan laajennukset, työllistämismääräysvelvoitetta, muutoksenhakua ja 1. lakiehdotuksen 10 luvussa tarkoitettua ylläpitokorvausta koskeva säätely ovat säännönmukaisesti olleet perustuslakivaliokunnan arvioitavina. Näihin säännöksiin ei ehdoteta muutoksia lukuun ottamatta työttömyysturvallakiesityksestä työllistämismääräysvelvoitteen seuraavia muutoksia ja eräitä täsmennyksiä.

Esityksessä on erityisesti otettu huomioon lailla säätämisen vaatimukset. Lisäksi pyrkimys lainsäädännön rakenteen ja säännösten selkeyteen tukee osaltaan jäljempänä mainittujen perusoikeuksien toteutumista.

Perustuslain 80 §:n tavoitteiden toteuttamiseksi siirrettäisiin lakiin keskeisiä käsitteitä, palvelujen tavoitteita ja niiden saamisen ehtoja sekä etuuden saamis-edellytyksiä tai rajoituksia koskevia säännöksiä. Tällaisia ovat muun muassa 1. lakiehdotuksen 1 luvun 8 § työkyvyttömyydestä ja työttömästä työnhakijasta sekä sen 7 luvun säännökset työllistämistuen tavoitteista ja keskeisistä saamis-edellytyksistä. Esityksessä on otettu lisäksi huomioon perustuslain 80 §:n periaatteista johdettavissa oleva työsopimuslain 2 §:n 3 kohdan säännös, jonka mukaan työsopimuslakia sovelletaan työsuoritusta edellyttävään sopimukseen, jollei erikseen lailla toisin säädetä. Säädöstason liittyviä täsmennyksiä valmisteltaessa on ollut merkitystä myös perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuutta ja 17 §:n oman kielen käyttämistä koskevien säännösten lakivarauksilla.

Perustuslain 21 ja 119 §:n edellyttämän oikeusturvan ja hyvän hallinnon takeiden takaamiseksi lakiin otettaisiin muun muassa

työvoimatoimikunnan kokoonpanoa ja päätöksentekoa koskevat nykyisin asetustasoiset säännökset sekä täsmennettäisiin työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvan opiskelijan oikeusasemaa ja koulutuksen keskeyttämiseen liittyviä menettelyjä. Neuvottelukuntien, joista säädettäisiin 1. lakiehdotuksen 11 luvun 2 §:n 1 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella, tehtäviin ei kuuluisi perustuslain 119 tai 124 §:n tarkoittamaa julkisen vallan käyttöä tai julkisia hallintotehtäviä.

Asetuksenantovaltuutta koskevien säännösten sanamuodot on tarkennettu vastaamaan nykyistä paremmin perustuslain edellyttämää täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimusta. Samoin esityksessä on noudatettu perustuslakivaliokunnan ja myös eduskunnan vastauksessaan hallituksen esitykseen uudeksi Suomen Hallitusmuodoksi (EV 262/1998 vp) edellyttämää lainvalmistelukäytäntöä, jonka mukaan säädöksissä osoitetaan ministeriön toimi-

valtaisuus mainitsemalla ministeriö nimeltä. Hallituksen käsityksen mukaan ehdotettu laki vastaa perustuslain vaatimuksia, eikä sisällä sellaisia perusoikeuksien rajoituksia, joiden takia esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Esityksessä ehdotetaan kuitenkin uudistettavaksi kokonaisuudessaan lainsäädäntö, jolla on läheinen asiallinen yhteys perustuslain 18 §:n 2 momentin tavoitteiden toteuttamiseen. Lisäksi lainsäädäntökokonaisuudella, joka koostuu tästä esityksestä ja työttömyys-turvalakiesityksestä, on vastaavanlainen yhteys perustuslain 19 §:n 2 momentin mukaiseen perustoimeentulon turvaan työttömyyden varalta. Siksi hallitus pitää suotavana, että esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Laki

julkisesta työvoimapalvelusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään

I OSA

YHTEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Julkisella työvoimapalvelulla edistetään työmarkkinoiden toimivuutta tämän lain mukaisesti.

2 §

Julkinen työvoimapalvelu

Työvoimaviranomainen järjestää tai hankkii julkisena työvoimapalveluna työnvälityspalveluita, työvoimapolitiittista aikuis-koulutusta ja muita ammatillisen kehittymisen palveluita sekä edistää työt-tömien työllistymistä työllistämistuen avulla. Julkiseen työvoimapalveluun kuuluvat myös muut tämän lain mukaiset tuet, avustukset ja etuudet.

Toimeentulon turvaamisesta työnhaun ajalta työmarkkinatuella ja työttömyyspäivärahalla säädetään työttömyysturvalaissa (/2002).

3 §

1....1..5.

Julkisen työvoimapalvelun tavoitteet

Julkisella työvoimapalvelulla pidetään yllä ja edistetään työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapainoa työmarkkinoilla, turvataan työvoiman saatavuutta, torjutaan työttömyyttä sekä järjestetään työtä hakeville mahdollisuuksia tehdä työtä.

Julkista työvoimapalvelua tarjottaessa ja kehitettäessä työvoimaviranomaisen on lisäksi otettava huomioon työvoimapolitiittiset tavoitteet, jotka työministeriö vahvistaa vuosittain.

4 §

Työvoima- ja talouspolitiikan vuorovaikutus

Valtio edistää korkeaa ja tasaista työvoiman kysyntää yleisillä talous- ja elinkeinopoliittisilla sekä muilla työllisyyteen vaikuttavilla toimenpiteillä.

Työvoiman saatavuuden turvaamiseksi ja työttömyyden torjumiseksi valtio edistää aktiivisella työvoimapolitiikalla ja elinkeino- ja koulutuspoliittisilla sekä muilla kehittä-villä ja ohjaavilla toimenpiteillä työvoiman kysynnän ja tarjonnan ammatillista ja alueellista kohtaamista.

Toimeentulon turvaavaan, työpaikan vapaaseen valintaan ja tuottavan työn tekemiseen perustuvan täystyöllisyyden saavuttamiseksi valtio edistää vakaata ja alueellisesti tasapainoista talous-, työllisyys- ja muuta yhteiskunnallista kehitystä.

Työvoimaviranomainen huolehtii esitysten

tekemisestä muiden valtion viranomaisten tavoitteiden ja toimenpiteiden yhteensovittamisesta 2 ja 3 momentissa säädettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi.

5 §

Työllisyysnäkökohtien huomioonottaminen investoinneissa

Valtion, kuntien ja kuntayhtymien on huolehdittava, että niiden rahoittamat investoinnit sekä investointien edellyttämä työvoiman käyttö ajoitetaan suhdannevaihteluita tasoittavasti. Myönnettäessä valtion talousarviossa olevasta määrärahasta lainoja, avustuksia tai korkotukea investointeihin on otettava huomioon työllisyyden edistämiseen ja tasapainoiseen aluekehitykseen liittyvät näkökohdat.

6 §

Lain toimeenpano

Tämän lain toimeenpanoa johtaa, ohjaa ja kehittää ylimpänä viranomaisena työministeriö.

Työvoimatoimisto sekä työvoima- ja elinkeinokeskus hoitavat julkisen työvoimapalvelun toimeenpanotehtävät, ellei lailla tai valtioneuvoston asetuksella toisin säädetä.

Työvoimaviranomainen pitää yllä asiakkaiden omatoimiseen käyttöön soveltuvaa avoimia työpaikkoja, koulutusmahdollisuuksia ja henkilöasiakkaita koskevien tietojen tietojärjestelmää, jolla nopeutetaan työmarkkinoiden tiedonvälitystä ja tehostetaan työvoimatoimiston palvelujen järjestämistä. Tietojärjestelmästä ja yksityisyyden suojasta sitä käytettäessä säädetään työvoimahallinnon asiakas-palvelun tietojärjestelmästä annetussa laissa (/2002).

7 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan

1) asiakkaalla työvoimaviranomaisen palveluita sekä tämän lain ja maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijan vas-

taanotosta (493/1999) annetun lain mukaisia tukia, avustuksia ja etuuksia hakevaa tai saavaa yksityistä henkilöä (henkilöasiakas) ja työnantajaa (työnantaja-asiakas);

2) työsuhteella työsopimussopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä ja merimieslain (423/1978) 1 §:ssä tarkoitettua työnantajan ja työntekijän sopimussuhdetta sekä ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettua työnantajan ja oppisopimusoppilaan sopimussuhdetta (oppisopimuskoulutus);

3) työnhakijalla työvoimahallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään työnhakijaksi rekisteröityä henkilöasiakasta, joka on pitänyt työhakemuksensa voimassa;

4) nuorella alle 25-vuotiasta työtöntä työnhakijaa;

5) pitkäaikaistyöttömällä työtöntä työnhakijaa, joka on ollut yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä työnhakijana sekä työtöntä työnhakijaa, joka on ollut useammassa työttömyysjaksossa yhteensä vähintään 12 kuukautta työttömänä työnhakijana ja joka työttömyyden toistuvuuden ja kokonaiskeston perusteella on rinnastettavissa yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä olleeseen työnhakijaan;

6) vajaakuntoisella henkilöasiakasta, jonka mahdollisuudet saada sopivaa työtä, säilyttää työ tai edetä työssä ovat huomattavasti vähentyneet asianmukaisesti todetun vamman, sairauden tai vajavuuden takia;

7) työvoimapolitiisella aikuiskoulutuksella työvoimaviranomaisen työvoimapolitiisin perustein hankkimaa koulutusta;

8) työllisyysmäärärahoilla valtion talousarviossa työministeriön hallinnonalan pääluokkaan osoitettuja määrärahoja, jotka on tarkoitettu työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan;

9) työllistämistuella työttömän työnhakijan työllistymisen edistämiseksi tarkoitettua tukea, jota voidaan työllisyysmäärärahoista myöntää työnantajalle palkkauskustannuksiin tai henkilöasiakkaalle toimeentulon turvaamiseksi;

10) normaalilla työllistämistuella työllistämistukea, jonka määrä on 19,85 euroa päivältä;

11) yhdistelmätuella työttömyysturvalain 7 luvun 6 §:ssä tarkoitettua tukea, jossa työmarkkinatuki maksetaan työnantajalle joko yksinään tai yhdistettynä työllistämistukeen;

12) palvelukokonaisuudella työnantajalle myönnettävällä työllistämistuella, yhdistelmätuella tai valtion virastossa tai laitoksessa palkkauskustannuksiin myönnettyillä työllisyysmäärärahoilla tapahtuvan työllistämisen yhdistämistä muihin työllistymistä edistäviin palveluihin;

13) työssäkäyntialueella työttömyysturvalain 1 luvun 9 §:ssä tarkoitettua aluetta.

Tätä lakia sovellettaessa virkasuhteessa tehtävä työ ja virkasuhteeseen liittyvä asia rinnastetaan työsuhteeseen ja työsopimusasiaan.

8 §

Työtön työnhakija

Työttömällä työnhakijalla tarkoitetaan tässä laissa 17 vuotta täyttäneitä työnhakijaa, joka on työkykyinen, työmarkkinoiden käytävissä ja työtön. Henkilöä pidetään työttömänä työnhakijana enintään sen kalenterikauden loppuun, jona hän täyttää 65 vuotta.

Työkykyisellä tarkoitetaan henkilöä, joka ei saa sairausvakuutuslain (364/1963) mukaista päivärahaa tai kansaneläkelain (347/1956) mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai kuntoutustukea taikka täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa etuutta jonkin muun lain nojalla ja jota ei ole todettu sairausvakuutuslain tai kansaneläkelain mukaisesti työkyvyttömäksi. Lisäksi työkykyisenä pidetään mainitun etuuden saajaa tai mainituilla tavoilla työkyvyttömäksi todettua, jonka työllistymistä työvoimatoimiston arvion mukaan voidaan tuloksellisesti tukea julkisella työvoimapalvelulla. Kansaneläkelain 22 §:n 2 momentin perusteella tai työkyvyttömyyden perusteella toisen valtion lainsäädännön mukaan eläkettä saavaa pidetään kuitenkin työkykyisenä.

Työmarkkinoiden käytävissä olevalla tarkoitetaan henkilöä, joka työttömyysturvalaissa tarkoitettulla tavalla ei

1) ole estynyt olemasta työmarkkinoilla;

1....1..5.

2) itse aseta rajoituksia, jotka estäisivät tarjotun työn vastaanottamisen työmarkkinoilla yleisesti sovellettavin ehdoin tai tarjottuun hänelle soveltuvaan koulutukseen osallistumisen;

3) ole eronnut työstä tai koulutuksesta 2 kohdassa tarkoitettujen rajoitusten johdosta; tai

4) ole päätoiminen opiskelija.

Työttömällä tarkoitetaan henkilöä, joka ei ole työsuhteessa eikä työllisty päätoimisesti yritystoiminnassa tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään. Työsuhteessa olevaa pidetään työttömänä, jos hän on kokonaan lomautettu tai hänen säännöllinen viikoittainen työskentelyaikansa on alle neljä tuntia.

2 luku

Julkisessa työvoimapalvelussa noudatettavat periaatteet

1 §

Palvelutarve ja ennakointi

Julkista työvoimapalvelua tarjotaan ja kehitetään asiakkaiden palvelutarpeen ja tilanteen mukaisesti.

Työvoimaviranomaisen tehtävänä on selvittää ja ennakoida elinkeinorakenteen sekä työvoiman kysynnän ja tarjonnan määrällisiä ja laadullisia muutoksia, jotka otetaan huomioon julkisen työvoimapalvelun toimeenpanossa ja kehittämisessä. Työvoimaviranomaisen tulee erityisesti ennakoida työnantajien työvoiman tarpeita ja osaamisvaatimuksia sekä henkilöasiakkaiden työmarkkinavalmiuksien yksilöllisiä kehittämistarpeita.

2 §

Toimeenpanojärjestys ja työllisyysmäärärahojen käyttö

Julkisella työvoimapalvelulla edistetään työllistymistä ensisijaisesti avoimille työmarkkinoille joko suoraan tai koulutuksen avulla. Toissijaisesti työllistymistä tuetaan käyttämällä työllisyysmäärärahoja.

Työllistymistä edistettäessä ja tuettaessa

selvitetään ensin henkilöasiakkaan mahdollisuudet saada työtä työssäkäyntialueellaan. Työllisyysmäärärahoista voidaan osoittaa tai myöntää valtion talousarvion rajoissa määrärahoja valtion virastoille ja laitoksille, kunnille ja kuntayhtymille sekä yksityisille, yhteisöille ja säätiöille investointeihin, palkkauskustannuksiin, henkilölle toimeentulon turvaamiseksi maksettaviin korvauksiin sekä muuhun työllisyyden edistämiseen.

3 §

Tasapuolisuus

Julkisessa työvoimapalvelussa noudatetaan tasapuolisuutta ja puolueettomuutta. Työriita ei vaikuta julkiseen työvoimapalveluun. Henkilökohtaisen palvelun yhteydessä on työriidasta kuitenkin annettava tietoja asiakkaalle.

4 §

Sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen

Julkista työvoimapalvelua tarjottaessa, kehitettäessä sekä siitä tiedotettaessa on pyrittävä aktiivisesti edistämään sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Työmarkkinoista sekä työ- ja koulutusvaihtoehtoista tiedottamisessa on edistettävä tasa-arvon toteutumista työmarkkinoilla. Työ- ja koulutusvaihtoehtoja, avoimia työpaikkoja sekä työnhakijoita on esiteltävä tasapuolisesti samojen periaatteiden mukaisesti riippumatta henkilön sukupuolesta tai välillisesti sukupuolesta johtuvasta syystä siten, että naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet työnhakuun, ammatilliseen kehittymiseen ja koulutukseen. Koulutusta järjestettäessä ja hankittaessa on huolehdittava siitä, että annettava opetus tukee tasa-arvon edistämistä.

5 §

Maksuttomuus

Julkinen työvoimapalvelu on maksutonta, ellei jäljempänä tai muussa laissa taikka valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla

1...1..5.

annetussa työministeriön asetuksessa toisin säädetä. Työvoimatoimiston tarjoamat palvelut ovat henkilöasiakkaalle maksuttomia. Työnantajalle maksuttomia ovat työnvälityspalvelut.

Työministeriön asetuksella säädetään 1 luvun 6 §:n 3 momentissa tarkoitetun tietojärjestelmän käytön ja tarkemmin 4 luvun 6 §:ssä tarkoitettujen työnantajan erityispalveluiden maksullisuudesta.

6 §

Käytettävät kielet

Julkista työvoimapalvelua tarjottaessa sekä siitä tiedotettaessa suomenkielisen ja ruotsinkielisen väestön tarpeet on otettava huomioon samojen perusteiden mukaisesti siten kuin erikseen säädetään. Julkista työvoimapalvelua annettaessa on lisäksi otettava huomioon saamenkielisen väestön tarpeet.

II OSA

TYÖVOIMATOIMISTON PALVELUT JA PALVELUPROSESSI

3 luku

Työvoimatoimiston palvelujen perusteet

1 §

Työvoimatoimiston palvelujen järjestäminen ja hankinta

Työvoimatoimiston palvelut järjestetään itsepalveluina ja henkilökohtaisina palveluina.

Tämän lain mukaisia palveluja voidaan tarpeen mukaan tukea järjestämällä niitä täydentäviä palveluja. Täydentävinä palveluina voidaan toteuttaa myös ajankohtaisesti tai alueellisesti tarpeellisia hankkeita.

Palveluja ja täydentäviä palveluja voidaan myös ostaa taikka järjestää tai ostaa yhdessä muiden toimijoiden kanssa, jos tätä pidetään taloudellisena ja tarkoituksenmukaisena.

2 §

Palvelutarpeen arviointi ja palvelujen tarjoaminen

Asiakkaan palvelutarpeen arvioinnin perusteella tarjotaan palveluja, jotka parhaiten turvaavat osaavan työvoiman saatavuutta ja edistävät henkilöasiakkaan sijoittumista avoimille työmarkkinoille. Palvelutarve arvioidaan vuorovaikutuksessa asiakkaan ja työvoimatoimiston kesken.

Palveluja tarjotaan siten, että niillä:

- 1) parannetaan ura-, työpaikka- ja henkilövalintojen onnistumisen edellytyksiä;
- 2) lisätään työvoiman ammatillista pätevyyttä;
- 3) helpotetaan työmarkkinoilla tarjolla olevien vaihtoehtojen ratkaisujen etsintää ja tuetaan onnistuneita valintoja tarjolla olevien vaihtoehtojen puitteissa;
- 4) järjestetään työttömille mahdollisuuksia tehdä työtä;
- 5) ehkäistään työttömien syrjäytymistä työmarkkinoilta.

Asiakas voi työvoimatoimiston toiminta-alueesta riippumatta saada palveluja siitä toimipisteestä, missä niitä on tarjolla, ellei lailla tai valtioneuvoston asetuksella toisin säädetä.

3 §

Palveluprosessin eteneminen

Asiakkaalle tarjotaan mahdollisuuksia omatoimiseen palvelujen käyttöön itsepalvelun ja tiedottavien palvelujen avulla. Jos palvelujen käyttäminen tällä tavalla ei ole asiakkaan palvelutarpeen kannalta tarkoituksenmukaista taikka ei johda työhön tai koulutukseen sijoittumiseen tai työpaikan täyttymiseen, työvoimatoimiston on yhdessä asiakkaan kanssa suunniteltava ja järjestettävä tehostuvia palveluja (palveluprosessi). Työttömälle työnhakijalle pyritään järjestämään mahdollisuus tehdä työtä työllisyysmäärärahojen avulla, jollei hän työllisty 1 momentin mukaisesti eikä häntä onnistuta ohjaamaan koulutukseen niin kuin tässä laissa tai erikseen säädetään. Työllisyysmäärärahojen avulla tuetaan

1....1..5.

erityisesti pitkäaikaistyöttömien, nuorten ja vajaakuntoisten työllistymistä sekä ehkäistään työttömyyden pitkittymistä ja tasoitetaan työttömyyden alueellisia eroja.

4 §

Muiden viranomaisten palveluihin ohjaaminen

Jos henkilöasiakkaan tarvitsemia palveluja ei ole mahdollista järjestää työvoimatoimiston palveluina, työvoimatoimiston tehtävänä on huolehtia siitä, että asianomaiselle annetaan tietoja muista kuntoutusmahdollisuuksista ja että hänet ohjataan tarpeen mukaan sosiaali-, terveydenhuolto- ja opetusviranomaisen tai Kansaneläkelaitoksen taikka muun palvelujen järjestäjän palvelujen piiriin yhteistyössä niitä järjestävien tahojen kanssa. Työvoimatoimiston osallistumisesta aktiivointisuunnitelman laatimiseen ja velvollisuudesta aloittaa toimenpiteet työttömän työnhakijan aktiivointisuunnitelman tekemiseksi säädetään kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001).

5 §

Työnhakijaksi rekisteröityminen

Työvoimatoimisto rekisteröi työnhakijaksi työvoimahallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään henkilöasiakkaan, joka pyytää sitä henkilökohtaisesti työvoimatoimistossa. Työvoimatoimisto voi hyväksyä sähköisesti tai muullakin tavoin esitetyn pyynnön. Henkilöasiakkaan tulee esittää julkisen työvoimapalvelun tarjoamiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset ammatillisesta osaamisestaan, työkokemuksestaan, koulutuksestaan ja työkyvystään. Henkilön katsotaan rekisteröityneen työnhakijaksi myös, jos työnantaja on tehnyt hänestä työvoimatoimistolle työsopimuslain 5 luvun 4 §:n 3 momentin mukaisen ryhmälomautusilmoituksen. Rekisteröitymiseen liittyvistä menettelytavoista säädetään tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

Työnhakijaksi rekisteröityminen ei ole edellytyksenä tämän lain mukaisten palvelujen eikä tukien, avustusten ja etuuksien

saamiselle, ellei jäljempänä toisin säädetä. Henkilöasiakas voidaan pyynnöstään rekisteröidä yksittäisen palvelun asiakkaaksi. Tällöin hänen ei katsota rekisteröityneen työnhakijaksi. Asiakastietojen tallentamisesta tietojärjestelmään on kerrottava henkilöasiakkaalle.

6 §

Työhakemuksen voimassaolo

Työhakemuksen voimassaolon katsotaan alkaneen sinä päivänä, jolloin sitä on edellä säädetyllä tavalla työvoimatoimistolta pyydetty.

Työnhakijan on pidettävä työhakemus voimassa työvoimatoimiston määräämällä tavalla. Hakemuksen voimassaolo lakkaa, jos työnhakija:

- 1) ilmoittaa, ettei enää halua pitää hakemustaan voimassa;
- 2) laiminlyö työvoimatoimiston edellyttämiä toimenpiteitä hakemuksen voimassa-pitämiseksi; tai
- 3) ei osallistu työkyvyn ja työkyvyn selvittämiseen liittyviin toimenpiteisiin, jotka ovat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi.

7 §

Ulkomaalaisen rekisteröinti työnhakijaksi

Niiden valtioiden kansalaiset, joilla Suomea velvoittavien työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella on oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja ottaa vastaan työtä ilman työlupaa, rinnastetaan työnhakijaksi rekisteröinnissä Suomen kansalaisiin, jolle näistä sopimuksista muuta johdu.

Jollei Suomea velvoittavista kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu, muut ulkomaan kansalaiset ja kansalaisuutta vailla olevat rinnastetaan työnhakijaksi rekisteröinnissä Suomen kansalaisiin, jos:

- 1) heillä on myönnetyn oleskeluluvan tai oleskelu- ja työlupien perusteella oikeus ottaa vastaan työtä rajoituksetta; tai
- 2) heillä on oikeus ottaa vastaan määrätyn alan työtä edellyttäen, että heille myönnetty

1...1..5.

oleskelu- ja työlupa on tarkoitettu jatkuvaan maassaoloon.

8 §

Työnhakijan informointi

Työnhakijaa tulee informoida työnhakijaksi rekisteröinnin yhteydessä tai viipymättä sen jälkeen hänelle tarjolla olevista työvoimatoimiston palveluista ja hänen 6 §:n 2 momentin mukaisesta velvollisuudestaan pitää työhakemus voimassa.

Työtöntä työnhakijaa tulee 1 momentissa säädetyn lisäksi informoida työnhakuun liittyvistä seikoista, tarvittaessa hänen työllistymistään edistävästä muista palveluista ja toimenpiteistä, jäljempänä 9 §:ssä säädetyistä yleisistä velvollisuuksistaan sekä 6 §:n 2 momentin mukaisen velvollisuuden laiminlyönnistä aiheutuvista seuraamuksista ja työttömyyspäivärahan tai työmarkkinatuen keskeisistä työvoimapoliittisista saamis-edellytyksistä.

9 §

Työttömän työnhakijan yleiset velvollisuudet

Työttömän työnhakijan yleisenä velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta sekä tarvittaessa hakeutua ja osallistua työnhakuun tukeviin sekä työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään edistäviin palveluihin ja toimenpiteisiin.

10 §

Työpaikan ilmoittaminen

Työnantajan on ilmoitettava työvoimaviranomaiselle merkittävistä työvoiman käyttöä koskevista muutoksista ja uuden toimipisteen perustamisesta sekä avoimiksi tulevista työpaikoista (ilmoitus-velvollisuus). Työministeriön ja työnantajia edustavien yhdistysten välillä sovitaan ilmoitusvelvollisuuden tarkemmasta toimeenpanosta. Ilmoitusvelvollisuuden toimeenpanosta valtion virastoissa ja laitoksissa säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Jos avointa työpaikkaa koskevan työpaik-

kailmoituksen perusteella on ilmeistä, että työnantaja rikkoo laissa säädettyä syrjintäkieltoa tai tasapuolisen kohtelun vaatimusta taikka hakee työntekijää työtehtäviin, jotka ovat lain vastaisia tai joihin haetun henkilön työhön ottaminen on kiellettyä, eikä työnantaja työvoimatoimiston kehotuksesta ole oikaissut työpaikkailmoitustaan, työvoimatoimisto ei ota ilmoitusta vastaan. Muista työnantaja-asiakkaan palvelujen rajoituksista säädetään 4 luvun 7 §:ssä.

4 luku

Työnvälityspalvelut

1 §

Työnvälitys

Työnantajan ja työntekijän sopimusvapautteen sekä vapaaseen valintaan perustuvalla työnvälityksellä edistetään työvoiman mahdollisimman tehokasta ja tarkoituksenmukaista työhönsijoittumista siten, että työnantaja saa tarjottuun työpaikkaan sopivimman ja parhaan saatavissa olevan työntekijän ja työntekijä työtä, jota hän parhaiten kykenee tekemään. Työnvälityksellä tuetaan työvoiman pysymistä avoimilla työmarkkinoilla.

Työnvälityspalveluja järjestettäessä ja kehitettäessä otetaan huomioon työvoiman yli eri maiden rajojen tapahtuvan liikkuvuuden aiheuttamat tarpeet. Työnvälityspalveluna annetaan tietoja Suomessa työskentelevältä ulkomaalaiselta edellytettävistä luvista ja niiden myöntämisen edellytyksistä, joista säädetään ulkomaalaislaissa (378/1991). Työnvälityksestä Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen sekä kansainvälisestä harjoittelusta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

2 §

Työnvälityksen maksukiellot

Työllistymiseen suoranaisesti tähtäävistä työnvälityspalveluista, jotka määrittellään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella, ei saa periä maksua henkilöasiakkaalta.

1...1..5.

Työnvälitys merenkulkijoille on kiellettyä, jos siitä peritään maksua.

Seuraamuksista työnvälityksen maksukiellojen rikkomisesta säädetään rikoslain 47 luvun 6 §:n 1 momentissa.

3 §

Työnantaja-asiakkaan työnvälityspalvelut

Työvoimatoimisto välittää avoimeksi ilmoitettuja työpaikkoja ja muita työntekomahdollisuuksia työnantajan toimeksiannon mukaisesti, ellei jäljempänä toisin säädetä. Työnantaja-asiakkaalle tarjottavia työnvälityspalveluja ovat:

- 1) avoimista työpaikoista tiedottaminen;
- 2) työvoiman saatavuutta ja hankintaa koskeva tiedonvälitys ja neuvonta;
- 3) työpaikkoihin sopivien työnhakijoiden etsiminen, esittely ja ehdolle asettelu työnhakijarekisterissä olevien työnhaku-, koulutus-, ammatti- ja työkokemustietojen perusteella;
- 4) mahdollisuuden tarjoaminen työnantajille hakea omatoimisesti työntekijöitä työvoimaviranomaisen ylläpitämistä erillistiedoista, joihin työnhakijat ovat antaneet työnhakutietonsa.

4 §

Henkilöasiakkaan työnvälityspalvelut

Henkilöasiakkaalle tarjottavia työnvälityspalveluja ovat:

- 1) tietojen välittäminen avoimista työpaikoista, yrittäjyyden tarjoamista mahdollisuuksista ja muista työntekomahdollisuuksista;
- 2) itsepalveluna tapahtuva työpaikkojen haku;
- 3) työnhakuun liittyvä neuvonta ja työnhakuvalmennus.

Työnhakijalle tarjottavia työnvälityspalveluja ovat lisäksi:

- 1) työnhakijaksi rekisteröinti, työnhakutietojen kirjaaminen ja ylläpito;
- 2) työpaikkojen etsintä, esittely ja työtarjousten tekeminen sekä työhön osoittaminen;
- 3) työnhakijan esittely työnantajalle.

Työttömällä työnhakijalla on oikeus 5 luvun

mukaisesti työnhaun tueksi laadittavaan työnhakusuunnitelmaan, jonka laatimiseksi, tarkistamiseksi tai uudistamiseksi työvoimatoimiston tulee määräjain varata hänelle tilaisuus työnhakuhaastatteluun. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin henkilöasiakkaan 3 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua palveluprosessista sekä työnhakusuunnitelmista ja työnhakuhaastatteluista.

5 §

Työnhakuhaastattelut

Työtön työnhakija kutsutaan pääsääntöisesti kuukauden kuluessa työnhakijaksi rekisteröinnistä työnhakuhaastatteluun, jossa kartoitetaan työnhaun tavoitteet, tarkastetaan ja täydennetään työnhakutiedot, selvitetään tarjolla olevat työ- ja koulutusvaihtoehdot, arvioidaan palvelutarve sekä sovitaan työnhakemuksen uusimisesta, jatkohaastatteluista ja muista jatkotoimenpiteistä (alkuhaastattelu).

Jatkossa työnhakuhaastatteluissa arvioidaan työnhaun tuloksellisuutta ja tehtyjen suunnitelmien toteutumista sekä selvitetään tarjolla olevia palveluvaihtoehtoja ja sovitaan jatkotoimenpiteistä. Tällöin arvioidaan myös tarve työkykyä ja terveydentilaa selvittäviin tutkimuksiin.

6 §

Työnantaja-asiakkaan maksulliset erityispalvelut

Työministeriön määräämissä työvoimatoimistoissa voidaan järjestää työnvälitystä täydentäviä työnantajan tarpeita vastaavia henkilöstön hankintaan tai vähentämiseen taikka työyhteisön kehittämiseen liittyviä erityispalveluja (henkilöstöratkaisut) sekä työnantajien tilapäistyövoiman hankkimiseksi työnvälitystä täydentävänä palveluna työntekijöiden vuokrausta (henkilöstövuokraus).

Henkilöstöratkaisuja järjestävä työvoimatoimisto voi sopia toisen työvoimatoimiston

(partneritoimisto) kanssa, millä edellytyksillä ja kustannuksin partneritoimisto osallistuu niiden markkinointiin, toimeksiantojen hankintaan ja yksittäisten palvelujen järjestämiseen. Henkilöstöratkaisuja ja niiden alihankintapalveluja voidaan myös täydentää 3 luvun 1 §:ssä säädetyn perusteiden.

Maksullisten työnantajapalvelujen on oltava työvoimatoimistoittain ja partneritoimistoittain kannattavia. Niitä järjestettäessä on huolehdittava, ettei työvoimaviranomaiselle muodostu kilpailurajoituksista annetun lain (480/1992) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua määräävää markkina-asemaa. Vuokrattujen työntekijöiden työsuhteissa sovellettavasta työehtosopimuksesta säädetään työsopimuslain 2 luvun 9 §:ssä. Henkilöstöratkaisuja ja henkilöstövuokrauksesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Työnantaja-asiakkaan palveluiden rajoitukset

Työnvälityspalveluita ei tarjota työnantajalle, jos tämän aiemman menettelyn johdosta, työpaikkailmoituksen perusteella tai muutoin on perusteltua syytä epäillä, että:

- 1) työnantaja olennaisesti laiminlyö työsopimussopimuslain 2 luvussa säädettyjä velvollisuuksiaan tai velvollisuuttaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja; tai
- 2) työntekijältä edellytettävät työtehtävät ovat ilmeisesti epäsiiveellisiä tai hyvän tavan vastaisia tai työhön liittyy ilmeinen väkivallan uhka taikka siinä esiintyy työntekijän terveydelle haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua.

Edellä 1 momentissa ja 3 luvun 10 §:n 2 momentissa säädettyjä rajoituksia sovelletaan myös työnantajan maksullisiin erityispalveluihin, työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen, työllistämistuen myöntämiseen sekä henkilöasiakkaan ohjaamiseen ja osoittamiseen 8 luvussa tarkoitettuihin työmarkkinatoimenpiteisiin.

8 §

Yksityiset työvoimapalvelut ja lain soveltaminen niihin

Yksityisillä työvoimapalveluilla tarkoitetaan tässä laissa työvoimaviranomaisista riippumattomia yksityisen tai oikeushenkilön tarjoamia työnvälityspalveluja ja työvoiman vuokrausta sekä muita työnhakuun liittyviä palveluita.

Yksityisissä työvoimapalveluissa on noudatettava 2 §:ssä tarkoitettuja työnvälityksen maksukieltoja, 2 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua tasapuolisuutta eikä niissä saa tarjota alaikäistä työvoimaa työhön, johon sen ottaminen nuorista työntekijöistä annetun lain (998/1993) mukaan on kiellettyä.

5 luku

Työnhakusuunnitelma

1 §

Työnhakusuunnitelman laatiminen

Työnhakusuunnitelman laatii työvoimatoimisto yhdessä työttömän työnhakijan kanssa. Suunnitelma on laadittava, jollei sen laatiminen ole ilmeisen tarpeetonta, viimeistään työttömyyden kestänyt yhdenjaksoisesti viisi kuukautta. Tällöin työnhakusuunnitelman tulee olla yksilöity.

Uudistettu, yksilöity työnhakusuunnitelma on laadittava, jos työtön työnhakija on:

- 1) saanut työttömyyspäivärahaa enimmäisajan; tai
- 2) saanut työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä; ja
- 3) työmarkkinatukeen oikeutettu.

2 §

Työnhakusuunnitelman sisältö

Työnhakusuunnitelma sisältää työttömän työnhakijan osaamisen ja palvelutarpeen arvioinnin. Suunnitelmassa sovitaan työllistymistä edistävästä palveluista ja toimenpiteistä sekä tarvittaessa työmarkkina- valmiuksia ja toimintakykyä parantavista muista toimenpiteistä.

Yksilöity työnhakusuunnitelma sisältää

1....1..5.

työttömän työnhakijan haettavaksi työ- tai koulutuspaikkoja, muita työllistymistä edistäviä toimenpiteitä taikka työkyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyviä toimenpiteitä. Jos hänen palvelutarpeensa sitä edellyttää, yksilöity työnhakusuunnitelma voi myös koostua työvoimatoimiston palvelujen käytöstä.

Työnhakija ja työvoimatoimisto allekirjoittavat työnhakusuunnitelman.

3 §

Työnhakusuunnitelman korvaaminen kotoutumissuunnitelmalla tai aktivointisuunnitelmalla

Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelma korvaa työnhakusuunnitelman. Maahanmuuttajan oikeudesta kotoutumissuunnitelmaan sekä kotoutumistoimenpiteistä ja niiden rinnastamisesta tässä laissa tarkoitettuihin palveluihin ja toimenpiteisiin säädetään maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa.

Jos työttömällä työnhakijalla on kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaisesti oikeus aktivointisuunnitelmaan, voidaan työnhakusuunnitelman sijasta laatia aktivointisuunnitelma.

4 §

Työttömän työnhakijan yhteistyövelvollisuus

Työtön työnhakija on velvollinen osallistumaan työnhakuhaastatteluihin sekä työnhaku- ja aktivointisuunnitelman laatimiseen sekä osallistumaan työnhaku- tai aktivointisuunnitelmassa sovittuihin palveluihin ja toimenpiteisiin.

Työtön työnhakija, jonka kanssa on laadittu yksilöity työnhakusuunnitelma tai aktivointisuunnitelma, ja jonka työttömyys on kestänyt yhdenjaksoisesti vähintään viisi kuukautta, on velvollinen toteuttamaan suunnitelmaansa siltä osin kuin siinä on sovittu 2 §:n 2 momentissa tarkoitetuista asioista. Työtön työnhakija on tällöin lisäksi velvollinen määrääjain työnhakusuunnitelmassa sovitulla tavalla ilmoittamaan, miten hän on suun-

nitelmaa toteuttanut. Jos työvoimatoimisto edellyttää muuta selvitystä suunnitelman toteuttamisesta, tämä ehto on kirjattava työnhakusuunnitelmaan.

Yhteistyövelvollisuuden laiminlyöntiin sovelletaan, mitä 3 luvun 6 §:ssä (työhakemuksen voimassaolo) sekä työttömyysturvalaissa säädetään.

5 §

Yhteistyövelvollisuuden voimassaolo

Yksilöityyn työnhakusuunnitelmaan liittyvä 4 §:n 2 momentin mukainen yhteistyövelvollisuus on voimassa sinä aikana, kun henkilö on työttömänä työnhakijana. Yhteistyövelvollisuus lakkaa, kun henkilö täyttää työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon.

6 §

Työvoimatoimiston velvollisuudet

Työvoimatoimiston tehtävänä on aktiivisesti tarjota työtä, koulutusta sekä työnhakusuunnitelmaan sisältyviä palveluja ja toimenpiteitä, seurata työnhakusuunnitelman toteutumista ja osaltaan huolehtia palveluprosessin etenemisestä.

Työvoimatoimiston on tarjottava uudistussa yksilöidyssä työnhakusuunnitelmassa olevat työllistymistä edistävät palvelut ja järjestettävä työnhakusuunnitelman mukaisesti muut toimenpiteet työttömälle työnhakijalle, kuitenkin työvoimatoimiston käytettäviksi osoitettujen määrärahojen rajoissa. Työnhakusuunnitelma on edellytyksenä:

- 1) työttömän työnhakijan osoittamiselle työhön, jonka palkkauskustannuksiin myönnetään työllistämistukea tai yhdistelmätukea tai osoitetaan työllisyysmäärärahoja taikka jonka ajalta myönnetään 7 luvun 5 §:ssä tarkoitettua osa-aikalisää;
- 2) työttömän työnhakijan osoittamiselle 8 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun työelämävalmennukseen;
- 3) työllistämistuen myöntämiselle toimeentulon turvaamiseksi;
- 4) palvelukokonaisuudelle.

1...1..5.

6 luku

Ammatillisen kehittymisen palvelut

1 §

Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus

Työvoimapolitiittisella aikuiskoulutuksella parannetaan aikuisväestön ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka sekä edistetään ammattitaitoisen työvoiman saantia.

Työvoimaviranomainen hankkii työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen koulutuspalvelujen tuottajilta valtion talousarviossa työministeriön hallinnonalan pääluokassa koulutuksen hankkimista varten osoitetulla määrärahalla. Koulutuspalvelujen tuottajia voivat olla ammatillisen perus- tai lisäkoulutuksen järjestämisluvan saanut yhteisö, yliopisto, ammattikorkeakoulu tai muu soveltuva koulutuksen järjestäjä.

Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus on pääasiassa ammatillisia valmiuksia edistävää koulutusta. Yleissivistävää koulutusta voidaan hankkia ammattiin tai tehtävään valmentavana koulutuksena silloin, kun sen puuttuminen estää työllistymistä tai osallistumista ammatilliseen koulutukseen. Hankittavaan koulutukseen voi käytännön ammatillisten valmiuksien parantamiseksi sisältyä työssä oppimista ja harjoittelua. Edellytyksistä, joilla voidaan hankkia yliopisto- tai ammattikorkeakoulu-tutkintoon johtava koulutus tai lukio-opintoja, säädetään valtioneuvoston asetuksella.

2 §

Koulutuksen yleiset hankintaperusteet

Koulutuksen suunnittelua ja hankkimista varten työvoimaviranomainen seuraa muun ammatillisen koulutuksen kehitystä. Koulutusmahdollisuuksien ja -vaihtoehtojen puitteissa pyritään ammatillisia valmiuksia edistäviin koulutushankintoihin, jotka tukevat ja edistävät:

- 1) työttömien pysyväisluontoista työllistymistä;
- 2) työssä pysymistä;

3) työvoimapolitiittisesti tarkoituksenmukaista alueellista ja ammatillista liikkuvuutta;

4) työvoiman saatavuutta työvoimapula-aloilla.

Työministeriö vahvistaa tarvittaessa asetuksella koulutushankintoja koskevia yleisiä hankintaehtoja.

3 §

Koulutuksen yhteishankinta

Jos tarkoituksena on hankkia koulutusta määrätyn yrityksen tai muun yhteisön tarpeisiin sen palveluksessa oleville tai sen palvelukseen tuleville työntekijöille, koulutushankinta voidaan 1 §:n 2 momentista poiketen suorittaa myös siten, että asianomainen työnantaja osallistuu koulutuksen rahoittamiseen yhdessä työvoimaviranomaisen kanssa (koulutuksen yhteishankinta).

4 §

Suhde muuhun valtion rahoitukseen

Hankittaessa koulutusta koulutuksen järjestäjältä, jolle myönnetään valtionavustusta tai valtion korvausta ammatillisten kurssikeskusten muuttumisesta ammatilliseksi aikuiskoulutuskeskuksiksi annetun lain (761/1990) nojalla, koulutuksen hintaa määriteltäessä otetaan vähennyksenä huomioon avustusta tai korvausta vastaava osuus koulutuksen hankintakustannuksista.

Mitä 1 momentissa on säädetty koulutuksen hankintahinnan määrittelystä, sovelletaan vastaavasti myös muulta koulutuspalvelujen tuottajalta hankittavaan koulutukseen, johon suoritetaan erikseen valtiosuutta tai -avustusta.

5 §

Koulutuksen hankintasopimus

Koulutuksen hankkimisesta sovitaan työvoimaviranomaisen ja koulutuspalvelujen tuottajan välisellä kirjallisella sopimuksella. Jos koulutus hankitaan yhteishankintana, sopijaosapuolena on myös asianomainen

1...1..5.

työnantaja.

Hankintasopimuksessa sovitaan koulutuksen tavoitteista, sisällöstä, kestosta, ajoituksesta, koulutukseen osallistuvista opiskelijoista, koulutuksen hinnasta sekä muista tarpeellisista koulutuksen toteuttamiseen ja järjestämiseen liittyvistä seikoista. Sopimukseen on kirjattava opiskelijan oikeus-aseman perusteet. Koulutuksen yhteishankintaa käytettäessä sopimuksessa on lisäksi määriteltävä työnantajan rahoitusosuus.

Koulutus voidaan sopia toteutettavaksi tai aloitettavaksi joko sopimuksetekovuonna tai sitä seuraavina kalenterivuosina valtion talousarvion rajoissa.

Työvoimaviranomaisten tehtävistä koulutusta hankittaessa, menettelystä hankinnasta päätettäessä ja hankintasopimusta tehtäessä sekä sopimuksen tekemistä edeltävästä hankinta- ja tarjousmenettelystä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

6 §

Opiskelijavalinnan yleiset edellytykset

Opiskelijaksi voidaan valita koulutukseen ja koulutettavaan ammattiin tai tehtävään soveltuvia henkilöitä. Opiskelijoita koulutukseen valittaessa on lisäksi voimassa, mitä asianomaisen koulutuksen yleisistä pääsy-edellytyksistä jäljempänä ja erikseen säädetään.

Koulutukseen valittavan tulee olla oppivelvollisuuden suorittanut. Henkilö voidaan valita koulutukseen ennen kuin hän on täyttänyt 20 vuotta vain, jos ammatilliseen peruskoulutukseen osallistumisen tai työllistymisen edellytyksenä on perusopetuksen oppimäärän loppuun suorittaminen, lukio-opintojen täydentäminen tai muu valmentava koulutus taikka jos henkilön työllistymiseksi ei ole tarkoituksenmukaisella tavalla järjestettävissä muuta ammatillista valmiuksia edistävää koulutusta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettun oppivelvollisuuden ja iän tulee täytyä koulutuksen alkamisajankohtaan mennessä.

7 §

Opiskelijavalinnasta päättäminen

Opiskelijoiden valitsemisesta koulutukseen päättää työvoimaviranomainen. Opiskelijoiden valinta-menettelystä säädetään tarvittaessa tarkemmin työministeriön asetuksella. Opiskelijaksi ottamisesta päättää koulutuspalvelun tuottaja, jos yliopistolta tai ammattikorkeakoululta hankitaan tutkinto.

8 §

Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

Opiskelijalla on oikeus saada koulutus- tai opetussuunnitelmaan mukaista opetusta, johon hänen tulee säännöllisesti osallistua sekä suorittaa tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyä asiallisesti.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksessa on opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön, opintojen hyväksilukemisesta, opiskeluoikeuden menettämisestä, opiskelijan salassapitovelvollisuudesta, kurinpidosta ja opiskelijan kuulemisesta voimassa, mitä niistä asianomaisen tutkinnon tai oppimäärän suorittamiseen tähtäävää, muuna kuin maksullisena palvelutoimintana tai henkilöstökoulutuksena järjestettävää koulutusta koskevassa lainsäädännössä, tai tällaisen lainsäädännön puuttuessa, mitä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa säädetään.

9 §

Koulutuksen keskeyttäminen

Jos opiskelija on ollut poissa koulutus- tai opetussuunnitelman mukaisesta koulutuksesta siten, ettei hän ilmeisesti kykene hyväksyttävästi suoriutumaan suunnitelman mukaisista opinnoista tai hän on muutoin olennaisesti laiminlyönyt opiskeluaan, koulutus on katsottava keskeytyneeksi. Opiskelijan on aina katsottava olennaisesti laiminlyöneen opiskeluaan, jos hän on ollut luvatta poissa yhdenjaksoisesti viisi opetuspäivää. Koulutuspalvelujen tuottaja tekee koulutuksen keskeyttämisestä kirjallisen päätöksen.

1...1...5.

Jos koulutuksen järjestäjä ei ole julkisen valvonnan alainen koulutuspalvelujen tuottaja, päätöksen koulutuksen keskeyttämisestä tekee vastaavasti työvoimaviranomainen. Opiskelijalle on ennen päätöksen tekemistä varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Päätöksestä on viipymättä ilmoitettava opiskelijalle. Lisäksi koulutuspalvelujen tuottajan on viipymättä ilmoitettava tekemästään päätöksestä työvoimaviranomaiselle.

10 §

Koulutukseen liittyvä työssäoppiminen ja harjoittelu

Koulutukseen liittyvän työssäoppimis- tai harjoittelujakson aikana opiskelija ei ole työsuhteessa sen järjestäjään eikä koulutuspalvelujen tuottajaan, elleivät opiskelija ja työssäoppimis- tai harjoittelujakson järjestäjä ole toisin sopineet. Jos työssäoppiminen tai harjoittelu on sovittu toteutettavaksi työsuhteessa, ei 2 ja 3 momentin säännöksiä sovelleta.

Työssäoppimisesta ja harjoittelusta sen järjestäjä, koulutuspalvelujen tuottaja ja opiskelija tekevät sopimuksen. Sopimukseen ja koulutuspalvelun tuottajan tehtäviin sovelletaan mitä työmarkkina-toimenpiteestä tehtävästä sopimuksesta ja työvoimatoimiston tehtävistä säädetään 8 luvun 4 §:ssä. Koulutuspalvelujen tuottaja on velvollinen järjestämään opiskelijoille työssäoppimis- ja harjoittelujaksojen ajaksi ryhmävastuuvakuutuksen.

11 §

Ammatinvalinta ja urasuunnittelu

Ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalveluilla autetaan henkilöasiakasta ratkaisemaan ammatinvalintaan ja ammatilliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä sekä tuetaan työelämään sijoittumista ja elinikäistä oppimista. Palvelujen tavoitteena on auttaa henkilöasiakasta tekemään ammatilliseen kehittymiseen tähtäävä suunnitelma. Palvelua annettaessa otetaan huomioon henkilöasiakkaan edellytykset ja ammatilliset

tavoitteet sekä työelämän ja koulutuksen tarjoamat mahdollisuudet. Henkilöasiakkaan suostumuksella ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalveluissa käytetään tarvittaessa asianmukaisia psykologisia arviointi- ja kuntoutusmenetelmiä.

Henkilöasiakkaan soveltuvuutta sekä koulutus- ja työvaihtoehtoja voidaan selvittää terveydentilan ja työkyvön tutkimuksilla, koulutuskokeiluilla, työ- ja koulutuskokeiluilla, 8 luvussa tarkoitetuilla työkyökokeiluilla, tutustumiskäynneillä oppilaitoksiin sekä asiantuntijalausunnoilla ja -konsultaatioilla.

12 §

Koulutus- ja ammattitietopalvelu

Koulutus- ja ammattitietopalvelulla tuetaan työelämään sijoittumista ja elinikäistä oppimista välittämällä tietoa kaikista yleisivistävistä, ammatillisista ja korkea-asteen koulutusmahdollisuuksista, aloista, ammatteista ja työtehtävistä, niiden osaamisvaatimuksista ja työmarkkinoista sekä neuvomalla henkilöasiakkaita koulutukseen ja työelämään liittyvissä asioissa.

13 §

Ammatillinen kuntoutus

Ammatillisen kuntoutuksen tarkoituksena on edistää vajaakuntoisen ammatillista suunnittelua, kehittymistä, työllistymistä ja työssä pysymistä. Ammatillisessa kuntoutuksessa vajaakuntoisia henkilöasiakkaita varten järjestetään:

- 1) ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalvelua ja siihen liittyviä terveydentilaa ja soveltuvuutta selvittäviä tutkimuksia, asiantuntijakonsultaatioita, työ- ja koulutuskokeiluja, tutustumiskäyntejä ammattioppilaitoksissa ja työkyökkeiluja työpaikalla;
- 2) työhönsijoittumiseen ja koulutukseen liittyvää neuvontaa ja ohjaamista;
- 3) valmentavaa ja ammatillista työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta; sekä
- 4) työhönsijoituksen ja työssäpysymisen tukemiseksi työkyvön tutkimuksia, asiantuntijalausuntoja ja -konsultaatioita, työ- ja koulutuskokeiluja, tutustumiskäyntejä

1...1..5.

ammattioppilaitoksissa, työhön valmennusta ja 8 luvussa tarkoitettuja työkyökkeiluja.

Vajaakuntoisen työllistymistä ja työssä pysymistä voidaan tukea työnantajalle myönnettävällä työolosuhteiden järjestelytuella.

14 §

Vakuutusturva

Ammatinvalinnanohjauksen ja vajaakuntoisten työhön sijoituksen tai työssä pysymisen tukemiseksi tarkoitettussa työ- ja koulutuskokeilussa ammattioppilaitoksessa, työ- ja koulutuskokeilussa taikka työnhakuvalmennuksessa tai 8 luvussa tarkoitettussa työmarkkinatoimenpiteessä tai tutustumiskäynnillä oppilaitoksessa sattuneesta tapaturmasta tai niissä saadusta ammattitaudista suoritetaan henkilöasiakkaalle korvaus valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin tapaturmavakuutuslaissa (608/1948) säädetään työtapaturmasta. Korvaus maksetaan siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään saman suuruiseen korvaukseen muun lain nojalla.

Valtiokonttori käsittelee asian, joka koskee korvauksen suorittamista valtion varoista 1 momentin nojalla.

Työministeriö järjestää 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin osallistuville ryhmävastuuvakuutuksen.

15 §

Tukitoimenpiteitä koskeva asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ammatinvalinta ja urasuunnittelun sekä vajaakuntoisten 11 §:n 2 momentissa ja 13 §:n 1 momentin 1 ja 4 kohdassa tarkoitettujen tukitoimenpiteiden järjestämisestä sekä niiden järjestämisestä vaikeasti työllistyville työnhakijoille. Valtioneuvoston asetuksella säädetään myös tukitoimenpiteisiin liittyvistä etuuksista sekä 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua työolosuhteiden järjestelytuesta.

7 luku

Työllistymisen edistäminen työllisyysmäärärahojen avulla

1 §

Työllistämistuki työnantajalle

Työttömän työnhakijan työllistymisen edistämiseksi ja työmarkkinoille sijoittumisen edellytysten parantamiseksi voidaan työllisyysmäärärahoista myöntää työnantajalle työllistämistukea palkkauskustannuksiin.

Yhdistelmätuella järjestetään työtä ensisijaisesti työmarkkinatukeen oikeutetuille, jotka eivät työttömyysturvalain 7 luvun 6 §:ssä tarkoitetun yhdistelmätuen käyttöön oikeuttavan työttömyytensä aikana ole olleet työssä tai joiden työssäolo avoimilla työmarkkinoilla on ollut vähäistä ja satunnaista ja joita ei ole edellä tarkoitettuna työttömyysaikana ennen yhdistelmätuen käyttöä työllistetty työnantajalle myönnetyllä työllistämistuella.

Työllistämistuella ja yhdistelmätuella järjestettävän työn tarkoituksena on parantaa työttömän työnhakijan työmarkkina-asemaa edistämällä työhön sijoittumista, parantamalla ammattitaitoa ja osaamista, edistämällä pitkään työttömänä olleiden pääsemistä tai palaamista avoimille työmarkkinoille, parantamalla työllistymismahdollisuuksia ja sopeutumista työelämän rakenteellisiin muutoksiin sekä ehkäisemällä syrjäytymistä työmarkkinoilta.

Työvoimatoimisto voi tukea myönnettäessä asettaa tuen saamiselle työllistettävän ja tuen tarkoituksen toteuttamisen kannalta tarpeellisia ehtoja.

2 §

Työnantajaan liittyvät työllistämistuen edellytykset

Työllistämistukea voidaan myöntää kunnalle, kuntayhtymälle ja yhteisölle sekä muulle työnantajalle.

Tukea ei myönnetä, jos:

1) työnantaja on hakemuksen jättämistä edeltäneiden yhdeksän kuukauden aikana tuotannollisista tai taloudellisista syistä

1...1..5.

irtisanonut tai lomauttanut työntekijöitä työssäkäyntialueella samoista tai samanlaisista tehtävistä taikka lyhentänyt heidän työaikaansa;

2) tukeen perustuva työhön ottaminen aiheuttaisi muiden tukea saavan työnantajan palveluksessa olevien työntekijöiden irtisanomisen tai lomauttamisen taikka heidän työolosuhteidensa tai etuuksiensa huonontumisen;

3) tuen kohteena olevan työpaikan arvioidaan täyttyvän ilman tukeakin;

4) työnantaja saa työllistettävän henkilön palkkaamiseen tai työllistämisen edistämiseen samalta ajalta muuta valtion tukea;

5) tuki vääristäisi samoja tuotteita tai palveluja tarjoavien tahojen välistä kilpailua. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää poikkeuksista 2 momentin 3 ja 4 kohdassa säädettyihin edellytyksiin.

3 §

Työsuhteeseen liittyvät työllistämistuen edellytykset

Työllistämistukea voidaan myöntää, jos työnantaja sitoutuu maksamaan kyseiseen työsuhteeseen sovellettavan työehtosopimuksen mukaisen palkan, tai jollei sovellettavaa työehtosopimusta ole, tavanomaisen ja kohdullisen palkan kyseisestä työstä.

Työllistämistukea ei myönnetä, jos työsuhte, jota varten tuki on tarkoitettu, on alkanut ennen kuin tuen myöntämisestä on tehty päätös.

Työnantaja ei saa sijoittaa muun työn järjestäjän tehtäviin työllistettyä, jonka palkkaukseen on myönnetty työllistämistukea. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin säätää kunnan, yhdistyksen ja säätiön oikeudesta sijoittaa työllistetty muun työn järjestäjän tehtäviin ja edelleen sijoituksen ehdoista.

Yritykselle työllistämistukea voidaan myöntää vain toistaiseksi voimassa olevan työsuopimuksen perusteella. Työllistämistukea voidaan kuitenkin myöntää määräaikaisen työsuopimuksen perusteella yritykselle:

1) yhdistelmätukena;

2) oppisopimuskoulutukseen;

- 3) palvelukokonaisuuteen liittyvän työtilaisuuden järjestämiseksi vaikeasti työllistettävän työllistämisedellytysten parantamiseksi;
- 4) pitkäaikaistyöttömän palkkaamiseen vuorotteluvapaakoikeilusta annetussa laissa (1663/1995) tai vuorotteluvapaasta annetussa laissa (/2002) tarkoitetuksi sijaiseksi;
- 5) metsänparannustöiden suorittamiseen.

4 §

Valtion virastolle tai laitokselle osoitettavat määrärahat

Valtion virastolle tai laitokselle voidaan osoittaa määrärahoja työttömän työllistämistä aiheutuviin palkkauskustannuksiin noudattaen mitä 1 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 2 §:n 2 ja 3 momentissa, 3 §:n 1—3 momentissa, 10 §:n 4 momentissa sekä 11 §:n 1 ja 3 momentissa työllistämistuesta palkkauskustannuksiin säädetään. Määrärahoista voidaan maksaa työllistetyn palkkauskustannukset kokonaisuudessaan sekä muita työn järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia sen mukaan kuin valtioneuvosto työllisyysmäärärahojen alueellisen jaon yhteydessä päättää.

Työllisyysmäärärahoista voidaan maksaa palkkauskustannukset sellaisen työn järjestämiseen, jossa työaika on palkanmaksukautta vastaavana ajanjaksona vähintään 85 prosenttia alan säännöllisestä työajasta.

5 §

Työllistämistuki toimeentulon turvaamiseksi

Omaehtoisen työllistymisen tukemiseksi voidaan myöntää työllistämistukea toimeentulon turvaamiseksi:

- 1) starttirahana yrittäjäksi ryhtyvälle työttömälle työnhakijalle ajaksi, jonka yritystoiminnan käynnistämisen ja vakiinnuttamisen arvioidaan kestävän;
- 2) jäljempänä 8 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun työelämävalmennukseen osallistuvalla työttömällä työnhakijalle, joka ei ole oikeutettu työmarkkinatukeen.

Osa-aikaisten työntekomahdollisuuksien lisäämiseksi voidaan kokoaikatyöstä vapaaehtoisesti osa aikatyöhön siirtyvälle työn-

1...1..5.

tekijälle myöntää työllistämistukea ansio-vähennyksen korvauksena (osa aikalaisä), jos työnantaja samalla sitoutuu palkkaamaan vastaavaksi ajaksi työvoimatoimiston osoittaman työttömän työnhakijan. Siirtymisestä vapaaehtoisesti vuorotteluvapaalle ja vuorottelu-korvauksesta säädetään erikseen. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin 1 ja 2 momentissa tarkoitettua työllistämistuen myöntämisedellytyksistä.

6 §

Alueelliset näkökohdat ja aluevelvoite

Valtion, kuntien ja yritysten yhteisin talous ja työllisyyspoliittisin toimin huolehditaan alueellisesti tasapainoisesta työllisyydestä niin, ettei minkään työmarkkina-alueen työttömyys olennaisesti ylitä maan keskimääräistä tasoa. Työmarkkina-alueella tarkoitetaan työministeriön asetuksella määriteltävää kunnan tai useamman kunnan muodostamaa aluetta, jolla työssäkäynti on tavanomaista.

Kunta on velvollinen järjestämään työntekomahdollisuuksia 1 momentissa säädettyssä tarkoituksessa työttömille työnhakijoille (aluevelvoite), ei kuitenkaan vuositasolla useammalle kuin yhdelle prosentille kunnan työvoimasta. Valtio on vastaavassa tarkoituksessa velvollinen järjestämään työn-tekemahdollisuuden niille työttömille työnhakijoille, joita kunta ei ole työllistänyt.

Kunnalla on oikeus saada työllistämistukea työllistetyistä, jotka työvoimatoimisto on osoittanut sen työllistettäväksi aluevelvoitteen perusteella.

7 §

Kuntoutus-, koulutus- tai työntekomahdollisuuden järjestäminen

Ennen vuotta 1950 syntyneelle työttömälle työnhakijalle turvataan mahdollisuus työllistymistä edistävään kuntoutukseen tai koulutukseen, jos hänen oikeutensa työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan johdosta hänen täytettyään 55 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 57 vuotta.

Vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneelle työttömälle työnhakijalle turvataan mahdollisuus työllistymistä edistävään kuntoutukseen tai koulutukseen, jos hänen oikeutensa työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan johdosta hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 59 vuotta.

Jos työttömälle järjestetään 1 tai 2 momentin nojalla koulutusta, hänellä on koulutusaikana oikeus opintososiaalsiin etuuksiin samoin edellytyksin kuin jos hän olisi aloittanut ennen työttömyyspäivärahan enimmäisajan täyttymistä työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen.

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettua työtöntä ei voida työllistää avoimille työmarkkinoille eikä hänelle voida järjestää soveltuvaa koulutusta tai kuntoutusta, hänen kotikuntansa on työvoimaviranomaisen osoituksesta järjestettävä hänelle työntekomahdollisuus kahdeksan kuukauden ajaksi (työllistämismahdollisuus siten, että työllistettävä voi aloittaa työn työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyessä. Kunnalla on oikeus saada työllistämistukea työllistetyistä, jotka työvoimatoimisto on osoittanut työllistämismahdollisuuden perusteella sen työllistettäväksi. Työllistämismahdollisuuden perusteella järjestettävän työn tulee olla alan säännöllisen työajan mukaista kokoaikatyötä. Työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavalle järjestetään hänen työkykyään vastaavaa työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon täyttävää osa-aikatyötä. Työllistämismahdollisuuden toimeenpanosta ja siihen liittyvistä ilmoituksista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Työllistämismahdollisuuden rajoitukset ja lakkaaminen

Jos henkilö on jättämällä hakematta työttömyyspäivärahaa tai muutoin saanut aikaan sen, ettei työttömyyspäivärahan enimmäisaika ole täytynyt ennen 7 §:n 1 momentin mukaista 55 vuoden tai sen 2 momentin mukaista 57 vuoden ikää, ei 7 §:ää sovelleta.

1...1..5.

Työttömyysturvalaissa säädetyn työssäoloehdon tarkastelujakson kuluessa tehty työ, joka luetaan työssäoloeseen, vähentää kahdeksan kuukauden työllistämismahdollisuutta vastaavasti.

Työllistämismahdollisuus lakkaa, jos työntekomahdollisuuteen oikeutettu:

1) ilman työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettua pätevää syytä kieltäytyy hänelle osoitetusta työkykyyn nähden sopivasta työllistämismahdollisuuden nojalla järjestetystä työstä;

2) työ, johon työnhakija on osoitettu, keskeytyy työnhakijasta johtuvasta syystä; tai
3) työnhakijalle ei voida työhakemuksen voimassaolon lakattua järjestää työtä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun työllistämismahdollisuus on tullut voimaan.

9 §

Työllistämistuen määrä

Työllistämistukea myönnetään päivää ja henkilöä kohti vähintään normaali työllistämistuki ja enintään normaali työllistämistuki 80 prosentilla korotettuna. Kunnalla on oikeus saada normaali työllistämistuki 80 prosentilla korotettuna työllistämismahdollisuuden nojalla kokoaikatyöhön työllistetyin palkkauskustannuksiin.

Osana yhdistelmätukea voidaan myöntää enintään normaali työllistämistuki. Työttömyysturvalain 7 luvun 11 §:ssä tarkoitettussa yhdistelmätukikokeilussa ei myönnetä työllistämistukea.

Palkkauskustannuksina pidetään työllistetyille maksettavaa palkkaa ennen vakuutetun lakisääteisten maksujen ja verojen pidätystä ja sen lisäksi työnantajan lakisääteistä sosiaaliturva-, työeläkevakuutus-, tapaturmavakuutus- ja työttömyysvakuutusmaksua sekä pakollista ryhmähenkivakuutusmaksua. Työnantajalle myönnettävä työllistämistuki tai yhdistelmätuki voi olla enintään työllistetyin palkkauskustannusten suuruinen. Yhdistelmätuen enimmäismäärästä eri työnantajatahoille säädetään työttömyysturvalaissa ja sen nojalla. Jos yhdistelmätuki ylittää enimmäismäärän, vähennys tehdään työllistämistuesta.

Osa aikalisä on puolet osa aikatyöhön siirtyneen työntekijän kokoaikatyön ja osa aikatyön palkan erotuksesta. Palkan erotuksen määrittelystä ja osa-aikalisän enimmäismäärästä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

10 §

Tukeen oikeuttava työaika ja korvauspäivät

Normaali tai korotettu työllistämistuki voidaan myöntää täysimääräisenä sellaisen työsuhteen perusteella, jonka työaika on palkanmaksukautta vastaavana ajanjaksona vähintään 85 prosenttia alan säännöllisestä työajasta.

Myönnettäessä työllistämistukea osana yhdistelmätukea voidaan poiketa 1 momentista.

Poiketen 1 momentista kunnalle voidaan myöntää 9 §:n 1 momentin mukainen määrä työllistämistukea työllistämistuen perusteella kokoaikatyöhön ja aluevelvoitteen perusteella työhön, jonka työaika palkanmaksukautta vastaavana ajanjaksona on vähintään 75 prosenttia alan säännöllisestä työajasta.

Työllistämistukea maksetaan niiltä päiviltä, joilta työnantaja on velvollinen maksamaan palkkaa, kuitenkin enintään viideltä päivältä viikossa. Työllistämistukea ei kuitenkaan makseta päiviltä, joilta työnantajalla on oikeus saada työllistettävän palkkuskustannuksiin sairausvakuutuslain 28 §:n nojalla mainitun lain mukaista päivärahaa taikka erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa.

Työllistämistukea toimeentulon turvaamiseksi maksetaan enintään viideltä päivältä viikossa. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin siihen oikeuttavista korvauspäivistä.

11 §

Tuen kesto

Työllistämistukea voidaan myöntää henkilöä

1...1..5.

kohden enintään 10 kuukaudeksi kerrallaan. Työllistämistuki voidaan kuitenkin myöntää oppisopimuskoulutukseen koko sen ajaksi.

Kunnalle työllistämistukea myönnetään henkilöä kohden aluevelvoitteen perusteella enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Yhdistelmätuen enimmäisajasta säädetään työttömyysturvalaissa. Valtioneuvoston asetuksella säädetään työllistämistuen myöntämisestä uudelleen saman henkilön työllistämiseen tai toimeentulon turvaamiseen sekä palvelukokonaisuudesta ja sen enimmäisajasta. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää työllistämistuen 10 kuukautta pidemmästä enimmäisajasta, kuitenkin enintään 24 kuukaudesta, jos se on tarkoituksenmukaista vajaakuntoisen työllistymisen edistämiseksi, osa-aikaisten työntekomahdollisuuksien lisäämiseksi tai työllistetyn työtehtävien johdosta.

12 §

Lisätuki

Kunnalle maksetaan lisätukea sen perusteella, kuinka suuren osuuden alueensa työvoimasta kunta on keskimäärin kuukauden aikana työllistänyt työllisyysmäärärahoilla. Lisätukea maksetaan vain niistä työllistetyistä, joiden määrä ylittää työllistettyjen osuuden kunnan työvoimasta. Lisätuen suuruus määräytyy seuraavasti:

Työllistettyjen osuus kunnan työvoimasta	Lisätuen osuus
vähintään 1 %	10 %
” 1,5 %	20 %
” 2 %	30 %

13 §

Työllisyysmäärärahoja koskeva asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella säädetään:

- 1) työllisyysmäärärahoista investointeihin myönnettävästä valtionavusta ja niistä osoitettavista määrärahoista;
- 2) valtion omiin investointeihin käytettäväksi suunnitelluista työllisyysmäärärahoista (työllisyystyöohjelma);
- 3) työllisyysmäärärahojen käyttämisestä 2 luvun 2 §:n 3 momentissa tarkoitettuun muuhun työllisyyden edistämiseen;
- 4) tarvittaessa työllistämistuen myöntämisestä valtion talousarvion rajoissa toimeentulon turvaamiseksi muuhun kuin 5 §:ssä tarkoitettuun työllistymisen edistämiseen.

8 luku

Työmarkkinatoimenpiteet

1 §

Työmarkkinatoimenpiteet

Tämän lain mukaisia työmarkkinatoimenpiteitä ovat työkokeilu, työelämävalmennus ja työharjoittelu, jotka järjestetään työpaikalla. Työmarkkinatoimenpiteen järjestäjänä voi olla valtion virasto tai laitos, kunta, kuntayhtymä, yhteisö, säätiö tai yksityinen elinkeinonharjoittaja.

Työvoimatoimisto voi ohjata tai osoittaa työkokeiluun:

1) ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalveluita saavan henkilöasiakkaan hänen soveltuvuutensa sekä koulutus- ja työvaihtoehtojensa selvittämiseksi; tai

2) vajaakuntoisen henkilöasiakkaan työhön sijoituksen ja työssä pysymisen tukemiseksi. Työvoimatoimisto voi osoittaa ammatillista koulutusta vailla olevan, työmarkkinatukeen oikeutetun nuoren työharjoitteluun työelämään perehtymiseksi sekä työhönsijoittumisen ja ammattitaidon edistämiseksi.

Työvoimatoimisto voi osoittaa muun kuin 3 momentissa tarkoitettun työttömän työnhakijan hänen suostumuksellaan työelämävalmennukseen työelämäänsä paluun tukemiseksi sekä työhönsijoittumisen ja ammattitaidon edistämiseksi.

1...1..5.

2 §

Työmarkkinatoimenpiteiden rajoitukset

Henkilöasiakasta ei ohjata tai osoiteta työmarkkinatoimenpiteeseen:

1) sellaisiin tehtäviin, joista toimenpiteen järjestäjä on toimenpiteen aloittamista edeltäneiden yhdeksän kuukauden aikana tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanonut tai lomauttanut työntekijöitä taikka joissa toimenpiteen järjestäjä työ-sopimuslain 7 luvun 11 §:n mukaisesti on muuttanut työntekijän työsuhteen osa-aikaiseksi;

2) jos työmarkkinatoimenpide aiheuttaisi sen järjestäjän palveluksessa olevien työntekijöiden irtisanomisia tai lomautuksia taikka heidän työsuhteidensa ehtojen huonontumista;

3) jos työmarkkinatoimenpiteestä aiheutuisi sen järjestäjälle sellaista etua, joka vääristäisi yritysten tai yksityisten elinkeinonharjoittajien välistä kilpailua.

Työmarkkinatoimenpiteen järjestäjänä ei voi toimia työnantaja, johon henkilöasiakas on työsuhteessa 4 §:ssä tarkoitettua sopimusta tehtäessä.

Työmarkkinatoimenpiteen järjestäjä ei saa sijoittaa henkilöasiakasta edelleen muun työnantajan työpaikalle.

3 §

Oikeusasema ja vastuu työturvallisuudesta

Työmarkkinatoimenpiteeseen osallistuva ei ole työsuhteessa toimenpiteen järjestäjään eikä työvoimatoimistoon.

Työmarkkinatoimenpiteen järjestäjä vastaa toimenpiteeseen osallistuvan työturvallisuudesta niin kuin työturvallisuuslaissa (738/2002) ja nuorista työntekijöistä annetussa laissa säädetään.

4 §

Sopimus työmarkkinatoimenpiteestä

Työvoimatoimisto, työmarkkinatoimenpiteen järjestäjä ja henkilöasiakas tekevät

työmarkkinatoimenpiteestä määräaikaisen kirjallisen sopimuksen, josta tulee käydä ilmi:

- 1) toimenpiteen suoritus aika ja -paikka;
- 2) toimenpiteen päivittäinen kesto, joka voi olla enintään kahdeksan ja vähintään neljä tuntia;
- 3) toimenpiteen viikoittainen kesto, joka voi olla enintään viisi päivää;
- 4) tehtävät, joita työnhakija suorittaa toimenpiteen aikana;
- 5) yhteyshenkilö työpaikalla.

Työvoimatoimisto voi lisäksi asettaa sopimuksessa työmarkkinatoimenpiteen järjestäjälle toimenpiteen toteuttamisen tai siihen osallistuvan kannalta tarpeellisia ehtoja. Työkokeilua koskevaan sopimukseen on otettava ehto, jonka mukaan kokeilun järjestäjän tulee antaa työvoimatoimistolle lausunto 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuista seikoista. Työelämävalmennusta koskevaan sopimukseen on otettava ehto, jonka mukaan valmennuksen järjestäjän tulee osallistua työnhakijan ammattitaidon ja osaamisen sekä niiden kehittymisen arviointiin.

Työvoimatoimiston on ilmoitettava työmarkkinatoimenpidettä koskevasta sopimuksesta luottamusmiehelle tai muulle henkilölle, joka edustaa toimenpiteen järjestäjän palveluksessa olevia työntekijöitä. Työvoimatoimisto saa tällöin salassapitosäännösten estämättä ilmoittaa henkilöasiakkaan nimen sekä 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot.

5 §

Sopimuksen enimmäiskesto

Työvoimatoimisto voi tehdä työmarkkinatoimenpidettä koskevan sopimuksen siksi ajaksi, jonka toimenpiteen tavoitteena olevan työmarkkinavalmiuksien edistämisen arvioidaan kestävän. Sopimuksen tai sopimusten yhteenlaskettu kesto ei kuitenkaan saa ylittää:

- 1) saman järjestäjän työkokeilussa kuutta kuukautta;
- 2) työelämävalmennuksessa 10 kuukautta;
- 3) työharjoittelussa 12 kuukautta.

Poiketen 1 momentista työelämävalmennusta koskevan sopimuksen tai useampien sopimusten yhteenlaskettu kesto

1...1...5.

työmarkkinatukeen oikeutettua työnhakijaa kohti voi kuitenkin olla enintään 12 kuukautta. Erityisestä syystä, kuten työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäisemiseksi, työmarkkinatukeen oikeutetun työelämävalmennusta tai työharjoittelua koskevien sopimusten yhteenlaskettu kesto voi olla enintään 18 kuukautta.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen enimmäisajan laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun työnhakija on täyttänyt uudelleen työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitettujen enimmäisaikojen laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun työnhakija on täyttänyt työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon, saanut työttömyyspäivärahaa enimmäisajan ja on työmarkkinatukeen oikeutettu. Enimmäisajan laskenta aloitetaan uudelleen alusta myös sellaisen työmarkkinatukeen oikeutetun kohdalla, joka työharjoittelun tai työelämävalmennuksen jälkeen on saanut työmarkkinatukea työttömyytensä perusteella vähintään 500 päivältä.

III OSA

MUUT TUET, AVUSTUKSET JA ETUDET

9 luku

Koulutustuki

1 §

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen opintososiaaliset etuudet

Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvan opiskelijan koulutusaikainen toimeentulo turvataan koulutustuella tai työmarkkinatuella, josta säädetään työttömyysturvalaissa. Opiskelijalla on lisäksi oikeus ylläpitokorvaukseen 10 luvun mukaisesti. Opintososiaaliset etuudet voidaan maksaa myös opiskelijalle, joka osallistuu Suomen viranomaisen hankkimaan ulkomailla järjestettävään koulutukseen tai muun

pohjoismaan viranomaisen asianomaisessa maassa järjestämään työllisyyttä edistävään koulutukseen.

Jos koulutus järjestetään jaksettuna erillisiin kokonaisuuksiin siten, että koulutusjaksot eivät liity yhdenjaksoisina toisiinsa, opintososiaalisiin etuuksiin ei ole oikeutta koulutusjaksojen väliseltä ajalta.

Opintososiaalisten etuuksien myöntämisestä ja maksamisesta huolehtivat Kansaneläkelaitos ja työttömyyskassalaissa (603/1984) tarkoitetut työttömyyskassat.

2) on työttömäksi jäädessään tai koulutuksen aloittaessaan on täyttänyt työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työsäoloehdon; ja

3) ei ole saanut työttömyyspäivärahaa enimmäisaikaa.

Poiketen 1 momentin 3 kohdasta opiskelijalla ei ole oikeutta koulutustukeen, jos hän jättämällä hakematta työttömyyspäivärahaa tai muutoin on saanut aikaan sen, ettei työttömyyspäivärahan enimmäisaika ole täyttynyt ennen koulutuksen aloittamista.

2 §

Koulutustuki

Koulutustuki myönnetään perustukena tai ansiotukena. Perustukea ei makseta siltä ajalta, jolta opiskelijalla on oikeus saada ansiotukea.

Täysimääräinen perustuki on työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua peruspäivärahan suuruinen. Täysimääräinen ansiotuki muodostuu perusosasta ja ansio-osasta siten kuin työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n 2 momentissa, 2—5 sekä 8, 10 ja 11 §:ssä säädetään ansiopäivärahasta. Koulutustukeen ei kuitenkaan sovelleta mitään työttömyysturvalain 6 luvun 3 §:n 3 momentissa säädettyä korotettua ansio-osaa enimmäiskestosta. Koulutustuki maksetaan työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 2 momentin mukaisesti korotettuna myös sellaiselle opiskelijalle, joka on saanut sanotun lain mukaista ansiopäivärahan korotettua ansio-osaa 130 päivältä.

Koulutustukea korotetaan lapsikorotuksella siten kuin työttömyysturvalain 6 luvun 6 §:ssä säädetään.

3 §

Oikeus koulutustukeen

Koulutustukeen on oikeus opiskelijalla, joka:

1) on täyttänyt 17 vuotta;

1...1..5.

4 §

Koulutustuen saamisen rajoitukset

Koulutustukeen ei ole oikeutta ajalta, jolta opiskelija saa:

1) sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa; tai

2) kuntoutusrahain (611/1991) tai työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien tai eläkesääntöjen taikka momentissa tarkoitettua eläkeohjesäännön mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain (404/1948) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

Koulutustukeen on oikeus enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa koulutuksen alkamisesta lukien.

5 §

Vähennetty koulutustuki

Vähennettyyn koulutustukeen on tässä laissa säädetty edellytyksin oikeus opiskelijalla, joka saa lakisääteistä etuutta, palkkaa tai muuta tuloa. Vähennetty koulutustuki lasketaan siten, että koulutustuki ja 80 prosenttia saadun tulon suojaosan ylittävästä osasta voivat kuukaudessa yhteensä nousta määrään, joka koulutustukena olisi muutoin voitu maksaa. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon niitä sosiaalietuuksia, joita työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:n mukaan ei vähennetä työttömyyspäivärahasta.

Täyden suojaosan määrä on 127 euroa. Kuukauden sijasta sovittelujaksona voidaan käyttää myös neljää peräkkäistä kalenteriviikkoa, jolloin suojaosa on vastaava osuus täyden suojaosan määrästä. Kun tulo otetaan huomioon, vähennettyä koulutustukea laskettaessa noudatetaan lisäksi, mitä työttömyysturvalaissa säädetään sovitellusta työttömyysetuudesta.

Mitä edellä palkasta säädetään, sovelletaan myös irtisanomisajan palkkaa vastaavaan korvauksen tai työnantajan muun sopimuksen tai järjestelyn perusteella maksamaan taloudelliseen etuuteen. Korvaus tai taloudellinen etuus jaksotetaan henkilön viimeisen työsuhteen palkan perusteella työsuhteen päättymisestä lukien. Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan lisäksi myös työttömyysturvalain 3 luvun 7 §:ssä tarkoitettuun yritysomaisuuden myyntivoittoon.

Muutettaessa 1 momentissa tarkoitettua kuukautta kohti laskettua etuutta päiväetuudeksi tai päinvastoin katsotaan kuukauden sisältyvän 21,5 päivää.

6 §

Oikeus ansiotukeen

Opiskelijalla on oikeus ansiotukeen, jos hän on työttömyysturvalain mukaan oikeutettu ansioturvaan. Ansiotuen ansio-osan saamisen edellytyksenä on lisäksi, että opiskelija on:

- 1) työtön tai kokonaan lomautettu;
- 2) työttömyysturvalain 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettu soviteltuun työttömyysetuuteen oikeutettu henkilö; tai
- 3) työttömyysuhan alainen.

Ansio-osaan ei kuitenkaan ole oikeutta siltä ajalta, jona opiskelija on työttömyysturvalain 2 luvun 4 tai 5 §:n nojalla katsottava päätoimiseksi yrittäjäksi.

10 luku

Ylläpitokustannusten korvaaminen

1 §

Liikkuvuusavustus

1...1..5.

Alueellisen liikkuvuuden tukemiseksi työttömälle tai työttömyysuhan alaiselle työnhakijalle voidaan myöntää liikkuvuusavustusta matkakustannusten korvaukseksi, jos hän hakee tai siirtyy työhön työssäkäyntialueensa ulkopuolelle. Liikkuvuusavustus voidaan myöntää myös koululaiselle ja opiskelijalle oppilaitoksen loma-aikana tapahtuvaa työtä varten.

Liikkuvuusavustuksesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

2 §

Etuudet ennen koulutuksen alkua

Työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen hakeutuvalla voidaan myöntää korvausta matka- ja muista ylläpitokustannuksista. Koulutuksen opiskelijavalintatilaisuudet ja valintamenettelyyn liittyvät soveltuvuuskokeet ovat työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen hakeutuvalla maksuttomia.

Ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalveluita saavalle, vajaakuntoiselle tai vaikeasti työllistettävälle, joka hakeutuu omaehtoiseen koulutukseen, voidaan myöntää korvausta oppilaitoksen tutustumiskäynneistä aiheutuneista ylläpitokustannuksista.

Etuuksista ennen koulutuksen alkua säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Oikeus ylläpitokorvaukseen

Työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen osallistumisesta aiheutuvien matka- ja muiden ylläpito-kustannusten korvauksena opiskelijalla on oikeus saada ylläpitokorvausta 7 euroa päivältä.

Jos opiskelija osallistuu työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettävään työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen, maksetaan ylläpitokorvaus korotettuna 14 euroksi päivältä. Korotettuna maksettavaan ylläpitokorvaukseen on oikeus myös opiskelijalla:

- 1) joka osallistuu työssäkäyntialueellaan kotikuntansa ulkopuolella järjestettävään koulutukseen;

2) jolle koulutukseen osallistumisesta aiheutuu majoituskustannuksia; ja

3) joka esittää vuokrasopimuksen tai muun luotettavan selvityksen majoituksesta aiheutuvista kustannuksista.

Edellä 8 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun työelämävalmennukseen tai työharjoitteluun osallistuvalla työmarkkinatuen saajalla on toimenpiteen ajalta oikeus ylläpitokorvaukseen noudattaen, mitä 1 ja 2 momentissa opiskelijan oikeudesta säädetään. Oikeus ylläpitokorvaukseen työharjoittelun ajalta edellyttää lisäksi, että siihen osallistuvan oikeus työttömyyspäivärahaan on päättynyt enimmäisajan johdosta tai että hän on saanut työttömyytensä perusteella työmarkkinatukea vähintään 500 päivältä.

4 §

Oikeus ylläpitokorvaukseen ulkomailla järjestettävässä työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksessa

Poiketen 3 §:n 1 ja 2 momentista ulkomailla järjestettävään työvoimapolitiiseen aikuiskoulutukseen osallistuvalla opiskelijalla on oikeus saada koulutusaikaisten ylläpito- ja majoituskustannusten korvauksena 50 prosenttia päivärahasta, joka suoritetaan valtion virkamiehille asianomaisessa maassa tehdyn virkamatkan matkakustannusten korvauksena. Ylläpitokorvauksen määrästä ja majoituskustannusten korvaamisesta Pohjoiskalotin koulutussäätiön järjestämään koulutukseen osallistuvalla opiskelijalle säädetään kuitenkin valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Ylläpitokorvauksen rajoitukset

Oikeutta ylläpitokorvaukseen ei ole työvoimapolitiiseen aikuiskoulutukseen osallistuvalla opiskelijalle, joka ei saa koulutustukea eikä työmarkkinatukea. Opiskelijalle ei makseta ylläpitokorvausta

1...1..5.

koulutusaikaisilta lomajaksoilta. Etuus kuitenkin maksetaan siltä ajalta, kun opiskelija lomajakson aikana osallistuu koulutukseen kuuluvaan työssä oppimiseen tai harjoitteluun, jollei 1 momentista muuta johdu.

6 §

Harkinnanvarainen ylläpitokorvaus

Työvoimatoimisto voi noudattaen mitä 3 §:n 1 ja 2 momentissa opiskelijan ylläpitokorvauksen määrästä ja myöntämisedellytyksistä säädetään myöntää ylläpitokorvausta:

1) työpaikalla järjestettävään työkokeiluun osallistuvalla;

2) työelämävalmennukseen osallistuvalla työllistämistuen saajalle;

3) työnhakuvalmennukseen osallistuvalla.

Korotettu ylläpitokorvaus voidaan kuitenkin myöntää työpaikalla työkokeiluun osallistuvalla vajaakuntoiselle, vaikka työkokeilupaikka sijaitisi hänen työssäkäyntialueellaan.

Harkinnanvaraisesta ylläpitokorvauksesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Ylläpitokorvauksen korvauspäivät

Ylläpitokorvausta ja harkinnanvaraista ylläpitokorvausta maksetaan enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa. Ulkomailla työvoimapolitiiseen aikuiskoulutukseen osallistuvalla voidaan ylläpitokorvausta maksaa enintään seitsemältä päivältä kalenteriviikossa. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin etuuksiin oikeuttavista korvauspäivistä.

IV OSA

TOIMEENPANO, MUUTOKSENHAKU JA VOIMAANTULOJA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET

11 Luku

Toimeenpanoon liittyvä yhteistyö

1 §

Viranomaisyhteistyö

Työvoima-, sosiaali-, terveydenhuolto- sekä opetusviranomaisten tulee olla keskenään yhteistyössä julkista työvoimapalvelua järjestettäessä ja siihen liittyviä toimenpiteitä toteutettaessa siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Vajaakuntoisten palvelujen järjestämisessä on lisäksi noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa (604/1991) säädetään.

2 §

Työvoimaviranomaisen, työmarkkinajärjestöjen ja muiden sidosryhmien yhteistyö

Julkisen työvoimapalvelun toimeenpanon ja siihen liittyvän suunnittelu- ja kehittämistoiminnan tulee tapahtua yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen sekä kuntia edustavien samoin kuin muiden asianomaisten järjestöjen kanssa. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin yhteistyön järjestämisestä ja yhteistyötä varten asetettavista toimielimistä.

Paikallista yhteistyötä varten työvoimatoimiston yhteydessä toimii työvoimatoimikunta.

3 §

Työvoimatoimikunta

Työvoimatoimikunnan tehtävänä on seurata julkisen työvoimapalvelun toimeenpanoa sekä tarvittaessa tehdä esityksiä sen kehittämiseksi. Työvoimatoimikunnan tehtävistä, jotka liittyvät yksityisen henkilön oikeuteen saada lakisääteistä etuutta, säädetään erikseen.

Työvoima- ja elinkeinokeskus nimittää kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan työvoimatoimikunnan:

1) puheenjohtajan ja enintään kolme varapuheenjohtajaa;

2) muut jäsenet, joita on vähintään neljä ja enintään kahdeksan, ja heille kullekin enintään kolme henkilökohtaista varajäsentä; 3) pysyvät asiantuntijat.

Työvoimatoimikuntaan tulee nimetä sekä naisia että miehiä. Puheenjohtajaksi ja varapuheenjohtajiksi määrätään työvoimatoimiston virkamies. Muut jäsenet, joista puolet edustaa työnantajia ja puolet työntekijöitä, sekä heidän varajäsenensä nimetään paikallisesti edustavimpien työmarkkinajärjestöjen esityksestä. Pysyvät asiantuntijat nimetään työvoimatoimiston toiminta-alueeseen kuuluvien kuntien yhteisestä esityksestä. Työvoimatoimikunnalla on lisäksi työvoimatoimiston määräämä sihteeri.

Työvoimatoimikunta on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla. Jos toimikunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat ovat esteellisiä käsittelemään asiaa, asian käsittelyn ajan puheenjohtajana toimii työvoima- ja elinkeinokeskuksen nimeämä muu jäsen. Työvoimatoimikunnan päätökseksi tulee se mielipide, jota jäsenten enemmistö kannattaa. Äänen mennessä tasan tulee päätökseksi se mielipide, jota kokouksen puheenjohtaja kannattaa. Pysyvät asiantuntijat eivät ole läsnä käsiteltäessä asiaa, joka koskee yksityisen henkilön oikeutta saada lakisääteistä etuutta.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään työvoimatoimikunnan kokouspalkkioista ja kustannusten korvaamisesta.

4 §

Seutukuntayhteistyö

Työvoimatoimisto osallistuu paikallisten toimijoiden yhteistyöhön ja paikalliseen aloitteellisuuteen perustuvaan seutukuntayhteistyöhön.

Yhtäläisen julkisen työvoimapalvelun tarjonnan turvaamiseksi maan eri alueilla ja paikallisen yhteistyön tukemiseksi työministeriö voi työvoimatoimistojen toiminta-alueesta ja toimivallasta riippumatta päättää, että alueiden kehittämislain (602/2002) 38 §:n 1 momentissa tarkoitettun seutu-

kuntajaon pohjalta erikseen nimetty työvoimatoimisto päättää seutukunnan alueen muiden toimistojen sijasta julkisen työvoimapalvelun toimeenpanosta. Työministeriö vahvistaa samalla myös seutukunnan työvoimatoimistojen välisen tarkemman tehtäväjaon.

5 §

Yhteistyö yksityisten työvoimapalveluiden kanssa ja niiden valvonta

Yhteistyön edistämiseksi yksityisten työvoimapalvelujen kanssa työvoimaviranomaisten on yhdessä työsuojeluviranomaisten kanssa seurattava yksityisten työvoimapalvelujen kehitystä. Tässä tarkoituksessa on pyydettävä määrätyn väliajoin palvelujen tarjoajilta tai näitä edustavalta yhteisöltä yksityisiä työvoimapalveluja koskevia tietoja, jotka palveluja tarjoavien on annettava. Tietojen salassapidosta ja käsittelemisestä luottamuksellisina säädetään erikseen. Annettavista tiedoista, tietojen toimittamisesta ja julkaisemisesta sekä yhteistyötä ja valvontaa koskevien kysymysten käsittelystä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Edellä tarkoitettujen tietojenantovelvollisuuden sekä 4 luvun 2 §:ssä ja sen 9 §:ssä säädettyjen kieltojen noudattamista valvovat työsuojeluviranomaiset sen mukaan kuin työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetussa laissa (131/1973) säädetään.

6 §

Tiedonsaanti

Työvoimaviranomaisella on oikeus saada maksutta:

- 1) muilta valtion viranomaisilta sekä kunnilta ja kuntayhtymiltä julkisen työvoimapalvelun toimeenpanossa ja kehittämisessä tarvitsemiaan tietoja;
- 2) Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassoilta ja koulutuspalvelujen tuottajilta opintososiaalisia etuuksia koskevassa valvonnassa ja niiden kehittämisessä tarvittavia tietoja. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on työvoimaviranomaista vastaava oikeus saada 1

1...1..5.

momentin 2 kohdassa tarkoitettuja tietoja.

12 luku

Tukien, avustusten ja etuuksien toimeenpanoa koskevat säännökset

1 §

Valtionavustuslain soveltaminen

Työvoimaviranomaisen myöntäessä tämän lain mukaista tukea, avustusta tai etuutta on voimassa mitä valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään niistä perusteista ja menettelyistä, joita noudatetaan myönnettäessä valtionavustuksia, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Työvoimaviranomaisen myöntäessä tukea, avustusta tai etuutta henkilöasiakkaan toimeentulon turvaamiseksi tai korvauksena hänelle aiheutuvista matka- tai muista ylläpitokustannuksista ei sovelleta valtionavustuslain 11 §:n 4 ja 5 momenttia päätökseen merkittävistä asioista, 15—18 §:ää valtionapuviranomaisen valvontatehtävästä, tarkastusoikeudesta, tarkastustehtävästä ja virka-avusta, eikä 24 ja 25 §:ää korosta ja viivästyskorosta.

2 §

Eräät työvoimaviranomaisen myöntämiä tukia, etuuksia tai avustuksia koskevat säännökset

Työvoimatoimiston myöntämät tuet, avustukset ja etuudet maksaa työvoima- ja elinkeinokeskus, joka niitä takaisin perittäessä toimii valtionavustuslaissa tarkoitettuna valtionapuviranomaisena.

Jos 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua tukea, avustusta tai etuutta on päätetty periä takaisin, on kuitattaessa takaisin perittäväksi päätettyä määrää työvoimaviranomaisen myöhemmin maksamasta etuudesta noudatettava, mitä ulosottolaissa säädetään palkan ulosmittauksen suojaosuudesta. Henkilöasiakkaan suostumuksella kuittaus voidaan kuitenkin tehdä suurempana.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tukien, etuuksien ja avustusten

hakemis-, myöntämis-, osoittamis- ja maksamismenettelystä sekä työvoimaviranomaisten keskinäisestä tehtävänjaosta.

3 §

Koulutustuen ja ylläpitokorvausten myöntäminen ja maksaminen

Perustukea ja siihen liittyvää ylläpitokorvausta haetaan Kansaneläkelaitokselta. Ansiotukea ja siihen liittyvää ylläpitokorvausta haetaan asianomaiselta työttömyyskassalta, jonka jäsen opiskelija on. Työmarkkinatuen saajalle työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen, työelämävalmennuksen tai työharjoittelun ajalta maksettavaa ylläpitokorvausta haetaan Kansaneläkelaitokselta.

Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan on ennen päätöksen tekemistä koulutustukea koskevassa asiassa hankittava työvoimatoimiston ilmoitus koulutuksen aloittamisesta. Jos on kyse ansiotuen ansio-osan myöntämisestä tai epäämisestä 9 luvun 6 §:n 1 momentin 3 kohdan (työttömyysuhan alainen) tai mainitun pykälän 2 momentin (päätoiminen yrittäjä) nojalla, työttömyyskassan tulee hankkia ennen asian ratkaisemista työvoimatoimiston ilmoitus edellytyksen täyttymisestä.

Etuuksien maksaminen lakkautetaan siitä päivästä lukien, jona henkilö on keskeyttänyt työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen tai 1 momentissa tarkoitettua työmarkkinatoimintapiteen taikka koulutus on päätetty keskeyttää. Etuutta saavan henkilön ja työvoimatoimiston on viipymättä ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle keskeyttämisestä ja keskeyttämisestä.

Työvoimatoimiston muusta tietojenantovelvollisuudesta sekä ilmoitusten ja tietojen toimittamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Työttömyysturva- ja työttömyyskassalain soveltaminen

Koulutustuen ja soveltuvin osin ylläpitokorvauksen hakemisesta, velvollisuudesta

1...1..5.

tietojen antamiseen, etuutta koskevasta päätöksestä, etuuden epäämisestä myöhästyneen hakemuksen johdosta, maksamistavasta, maksamisen väliaikaisesta keskeyttämisestä tai vähentämisestä, maksamisesta muulle kuin opiskelijalle, takaisinperinnästä, kuittaamisesta, siirtämisestä muulle henkilölle, oikaisemisesta, virheen korjaamisesta, tietojen saamisesta ja luovuttamisesta sekä avoliitosta ja erillään asumisesta on voimassa, mitä työttömyysetuksista säädetään työttömyysturvalaissa ja työttömyyskassalaisissa, jollei tässä laissa toisin säädetä. Perustuen ja ylläpitokorvauksen ulosmittauksesta on voimassa mitä työttömyysturvalaissa säädetään peruspäivärahan ulosmittauksesta.

5 §

Koulutustuen ja ylläpitokorvauksen maksaminen ilman päätöstä

Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa voi maksaa 9 luvun 5 §:n mukaisen vähennetyn koulutustuen ilman päätöstä noudattaen mitä työttömyysturvalaissa säädetään sovitellun työttömyysetuuden maksamisesta ilman päätöstä. Jos vähennetyn koulutustuen tai sovitellun työmarkkinatuen saajalla on oikeus saada ylläpitokorvausta, Kansaneläkelaitos tai työttömyyskassa voi vastavasti maksaa myös sen ilman päätöstä. Ylläpitokorvaus maksetaan tällöin täysimääräisenä.

6 §

Maksamistapa

Työvoimaviranomaisen myöntämä tämän lain mukainen tuki, avustus tai etuus maksetaan siihen oikeutetun ilmoittamalle tilille Suomessa toimivaan rahalaitokseen. Yksityiselle henkilölle tuki, avustus tai etuus voidaan maksaa muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai jos henkilö esittää työvoimaviranomaisen hyväksymän erityisen syyn.

7 §

*Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen
opintososiaalisia etuuksia koskevat
toimeenpano ohjeet*

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa yhdenmukaisen käytännön aikaansaamiseksi työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen opintososiaalisissa etuuksissa yleiset ohjeet. Ohjeet valmistelelee Vakuutus-valvontavirasto yhteistyössä työministeriön kanssa.

Yhdenmukaisen käytännön aikaansaamiseksi voidaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säätää tarkemmin työttömyyskassoissa noudatettavasta menettelystä opintososiaalisia etuuksia myönnettäessä, maksettaessa ja takaisin perittäessä.

Kansaneläkelaitos antaa toimistoilleen tarkemmat ohjeet etuuksien maksamisenmenetelmästä.

13 luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhaku työvoimaviranomaisen päätökseen

Työministeriön, työvoima- ja elinkeino-keskuksen tai työvoimatoimiston muuhun kuin 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun päätökseen, joka koskee tämän lain mukaista tukea, avustusta tai etuutta, ei saa hakea valittamalla muutosta. Asianosainen saa hakea päätökseen oikaisua, ellei jäljempänä toisin säädetä. Oikaisuvaatimus tehdään päätöksen tehneelle viranomaiselle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi-saannista.

Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Edellä tarkoitettujen päätösten tiedoksi-antoon sovelletaan mitä valtionavustuslain 33 §:ssä säädetään.

2 §

1...1..5.

Muutoksenhaku eräitä opintososiaalisia etuuksia ja ylläpitokorvauksia koskevaan päätökseen

Noudattaen mitä työttömyysturvalaissa ja työttömyyskassalaissa säädetään muutoksenhausta työttömyysetuuksia koskevaan päätökseen valittamalla saa hakea muutosta:

1) Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan päätökseen, joka koskee koulutustukea tai ylläpitokorvausta;

2) työvoimatoimiston päätökseen, joka koskee 10 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua etuutta ennen koulutuksen alkua;

3) työttömyysturvalautakunnan päätökseen, joka koskee 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua etuutta.

Työvoimatoimiston päätöstä koskeva valituskirjelmä on kuitenkin toimitettava työttömyysturvalain 12 luvun 1 §:n 2 momentissa mainitussa ajassa asianomaiseen työvoimatoimistoon.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöksen poistamiseen sovelletaan mitä työttömyysturvalain 12 luvun 7 §:ssä säädetään työttömyysetuutta koskevan päätöksen poistamisesta.

Koulutustukea, siihen liittyvää ylläpitokorvausta ja ennen koulutuksen alkua maksettavaa etuutta koskevaan asiaan ei sovelleta, mitä työttömyysturvalaissa säädetään työttömyysturva-asiamiehen tehtävistä ja toimivallasta.

3 §

Muutoksenhaku valtiokonttorin päätökseen

Valtiokonttorin 6 luvun 14 §:n nojalla teemmään päätökseen tapaturman tai ammattitaudin korvaamisesta haetaan muutosta siten kuin tapaturmavakuutuslain 5 luvussa säädetään.

4 §

Muutoksenhakukiellot

Ellei erikseen lailla toisin säädetä, valittamalla ei saa hakea muutosta:

- 1) työvoima- ja elinkeinokeskuksen päätökseen, joka koskee työllisyysmäärärahan osoittamista valtion virastolle tai laitokselle investointiin myönnettäväksi valtionavun hakijalle;
- 2) tässä laissa tarkoitettuja palvelun tarjoamista tai hankkimista koskeviin työvoima- ja elinkeinokeskuksen tai työvoimatoimiston päätöksiin;
- 3) työvoimatoimiston päätökseen, joka koskee työllistämistuen myöntämistä tai sijoitusta valtion työtehtäviin;
- 4) työvoimapoliittista aikuiskoulutusta koskeviin muihin kuin 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin työvoima- ja elinkeinokeskuksen tai työvoimatoimiston päätöksiin;
- 5) työvoimaviranomaisen, oppilaitoksen tai muun koulutuspalvelun tuottajan 6 luvun 9 §:ssä tarkoitettuun päätökseen koulutuksen keskeyttämisestä.

14 luku

Voimaantulosäännökset

1 §

Voimaantulo

Tämän laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Lain 9 luvun 2 §:n 2 momenttia sovelletaan siltä osin kuin siinä viitataan työttömyys-turvalain 6 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun korotettuun ansio-osaan sellaiseen koulutus-tukeen, joka myönnetään tämän lain voimaantulon jälkeen alkavaan koulutukseen. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimen-piteisiin.

2 §

Kumottavat säännökset

1...1..5.

Tällä lailla kumotaan niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen

- 1) 26 päivänä marraskuuta 1993 annettu työvoimapalvelulaki (1005/1993);
- 2) työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta 3 päivänä elokuuta 1990 annettu laki (763/1990);
- 3) 13 päivänä maaliskuuta 1987 annettu työllisyyslaki (275/1987).

3 §

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetusta laista johtuva siirtymäsäännös

Jos koulutuksen järjestäjä saa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain (1211/2000) voimaantulosäännökseen 2 momentin, sellaisena kuin se on laissa 1393/2001, perusteella valtionavusta maksullisena palvelutoimintana järjestettävään koulutukseen, hankittaessa työvoimapoliittista aikuiskoulutusta tällaiselta koulutuspalvelujen tuottajalta otetaan koulutuksen hintaa määriteltäessä vähennyksenä huomioon mainitussa lainkohdassa säädettyä valtionavustusta vastaava osuus työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen hankintakustannuksista vuosina 2003 ja 2004.

4 §

Soveltamissäännös

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä viitataan työvoimapalvelulakiin, työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annettuun lakiin tai työllisyyslakiin tai niiden nojalla järjestettäviin tai hankittaviin palveluihin tai toimenpiteisiin taikka myönnettävään tukeen, avustukseen tai etuuteen, viittauksen on katsottava tarkoittavan tämän lain mukaisia vastaavia säännöksiä ja tämän lain mukaista vastaavaa palvelua, toimenpidettä, tukea, avustusta tai etuutta, jollei tästä laista muuta johdu.

2.

Laki**kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntouttavasta työtoiminnasta 2 päivänä maaliskuuta 2001 annetun lain (189/2001) 4 §:n 3 momentti ja 24 §, sellaisena kuin niistä on 24 § osaksi laissa 539/2001, seuraavasti:

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään aktivointisuunnitelman laatimisesta ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä, sovelletaan mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000), sosiaalihuoltolaissa (710/1982), julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa ja kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa (604/1991) säädetään.

24 §

Valtion korvaus

Kunnalla on oikeus saada kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä valtion korvauksena työllisyysmäärärahoista 10,09 euroa päivää ja kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvaa henkilöä kohti. Korvaus maksetaan jälkikäteen niiltä päiviltä, joina

henkilö osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan.

Valtion korvauksen takaisinperintään ryhtymisestä ja tarvittavista takaisinperintätoimista päättää työvoima- ja elinkeinokeskus. Valtion korvauksen myöntämis- ja maksamismenettelystä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Takaisin perittävälle valtion korvaukselle on maksettava korvauksen maksupäivästä vuotuista korkoa korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä. Jollei palautettavaa määrää suoriteta viimeistään takaisinperintäpäätöksessä määrättyinä takaisinmaksupäivinä, viivästyneelle määrälle on maksettava korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaista vuotuista viivästyskorkoa takaisinmaksupäivästä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**pitkäaikaistyöttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 § muutoksineen.

Kumoamissäännös

2 §

Tällä lailla kumotaan pitkäaikaistyöttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta 24 päivänä heinäkuuta 1997 annettu laki (709/1997) siihen myöhemmin tehtyine

Voimaantulosäännös

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

4.

Laki**raha-automaattivastuksista annetun lain 20 §:n kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

2 §

Kumoamissäännös

Voimaantulosäännös

Tällä lailla kumotaan raha-automaattivastuksista 23 päivänä marraskuuta 2001 annetun lain (1056/2001) 20 §.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

5.

Laki**yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta 18 päivänä tammikuuta 1980 annetun lain (56/1980) 7 §, sellaisena kuin se on laissa 1376/1989 ja osaksi laissa 123/2001, seuraavasti:

7 §

Vesihuoltoavustuksen myöntää asianomainen alueellinen ympäristökeskus ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalansa osalta vahvistamien kiintöiden rajoissa. Avustuksen myöntämispäätöksessä voidaan asettaa avustuksen saajalle hankkeen aloittamista, toteuttamista ja loppuunsaattamista koskevia ehtoja. Vesihuoltoavustuksen hakemismenettelystä ja hakemusten käsittelystä alueellisissa ympäristökeskuksissa säädetään valtioneu-

voston asetuksella.

Avustuksen myöntänyt viranomainen valvoo avustuksen käyttöä. Vesihuoltoavustuksen saaja on velvollinen antamaan avustuksen myöntäneelle viranomaiselle valvontaa varten tarpeelliset tiedot, asiakirjat ja muun aineiston.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003 .

6.**Laki****kuntien suhdannetalletuksista annetun lain 5 §:n kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §*Kumoamissäännös*

Tällä lailla kumotaan kuntien suhdannetalletuksista 31 päivänä toukokuuta 1985 annetun lain (434/1985) 5 §.

2 §*Voimaantulosäännös*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.

Helsingissä 18 päivänä lokakuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Maija Rask*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

2.

Laki

kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntouttavasta työtoiminnasta 2 päivänä maaliskuuta 2001 annetun lain (189/2001) 4 §:n 3 momentti ja 24 §, sellaisena kuin niistä on 24 § osaksi laissa 539/2001, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Sen lisäksi mitä tässä laissa säädetään aktiivointisuunnitelman laatimisesta ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä, sovelletaan mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000), sosiaalihuoltolaissa (710/1982) ja työvoimapalvelulaissa ja kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa (604/1991) säädetään.

24 §

Valtion korvaus

Kunnalla on oikeus saada kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä valtion korvauksena työllisyysmäärärahoista 10,09 markkaa päivää ja kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvaa henkilöä kohti. Korvaus maksetaan jälkikäteen niiltä päiviltä, joina henkilö osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan.

Valtion korvauksen myöntämis- ja maksamisenettelystä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Koron ja viivästyskoron maksamiseen takaisin perittävälle valtion

1...1..5.

Ehdotus

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään aktiivointisuunnitelman laatimisesta ja kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä, sovelletaan mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000), sosiaalihuoltolaissa (710/1982), *julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa* ja kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa (604/1991) säädetään.

24 §

Valtion korvaus

Kunnalla on oikeus saada kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä valtion korvauksena työllisyysmäärärahoista 10,09 euroa päivää ja kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvaa henkilöä kohti. Korvaus maksetaan jälkikäteen niiltä päiviltä, joina henkilö osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan.

Valtion korvauksen *takaisinperintään ryhtymisestä ja tarvittavista takaisinperintätoimista päättää työvoima- ja elinkeinokeskus. Valtion korvauksen myöntämis- ja maksamisenettelystä säädetään valtioneu-*

Voimassa oleva laki

korvaukselle sovelletaan mitä työllisyyslain 24 a §:ssä säädetään.

Ehdotus

voston asetuksella.

Takaisin perittävälle valtion korvaukselle on maksettava korvauksen maksupäivästä vuotuista korkoa korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä. Jollei palautettavaa määrää suoriteta viimeistään takaisinperintäpäätöksessä määrättyä takaisinmaksupäivänä, viivästyneelle määrälle on maksettava korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaista vuotuista viivästyskorkoa takaisinmaksupäivästä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2003.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

5.

Laki

yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta 18 päivänä tammikuuta 1980 annetun lain (56/1980) 7 §, sellaisena kuin se on laissa 1376/1989 ja osaksi laissa 123/2001, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

Vesihuoltoavustuksen myöntää asianomainen alueellinen ympäristökeskus ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalansa osalta vahvistamien kiintiöiden rajoissa. Avustuksen myöntämispäätöksessä voidaan asettaa avustuksen saajalle hankkeen aloittamista, toteuttamista ja loppuunsaattamista koskevia ehtoja. Vesihuoltoavustuksen hakemismenettelystä ja hakemusten käsittelystä alueellisissa ympäristökeskuksissa säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Avustuksen myöntänyt viranomainen valvoo avustuksen käyttöä. Vesihuoltoavustuksen saaja on velvollinen antamaan avustuksen myöntäneelle viranomaiselle valvontaa varten tarpeelliset tiedot, asiakirjat ja muun aineiston.

Avustuksen saajan tulee noudattaa myös niitä ehtoja, joita tarkoitetaan työllisyyslain (275/87) 12§:n 2 momentissa.

Vesihuoltoavustuksen myöntää asianomainen alueellinen ympäristökeskus ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalansa osalta vahvistamien kiintiöiden rajoissa. Avustuksen myöntämispäätöksessä voidaan asettaa avustuksen saajalle hankkeen aloittamista, toteuttamista ja loppuunsaattamista koskevia ehtoja. Vesihuoltoavustuksen hakemismenettelystä ja hakemusten käsittelystä alueellisissa ympäristökeskuksissa säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Avustuksen myöntänyt viranomainen valvoo avustuksen käyttöä. Vesihuoltoavustuksen saaja on velvollinen antamaan avustuksen myöntäneelle viranomaiselle valvontaa varten tarpeelliset tiedot, asiakirjat ja muun aineiston.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003.